

Sade

Justine sau nenorocirile virtuţii

Traducere din limba franceză şi postfaţă de
Tristana Ir

Editura TREI, 2012

Colecţie coordonată de
Magdalena Mărculescu şi Pascal Bruckner

ISBN ePub: 978-973-707-610-6

EDITORI
Silviu Dragomir
Vasile Dem. Zamfirescu

COPERTA
FABER STUDIO (S. Olteanu, A. Rădulescu şi D. Dumbrăvician)

JUSTINE
SAU NENOROCIRILE VIRTUŢII

O, prietene! Fărădelegea în splendoarea ei este ca fulgerul, ale cărui înşelătoare lumini înfrumuseţează preţ de-o clipă atmosfera doar pentru a-l prăvăli în hăurile morţii pe nenorocitul pe care l-au orbit.

Bunei mele prietene

Da, Constance[1], ţie îţi dedic această operă; căci numai tu, pildă şi, totodată, slava spiţei tale, contopind sufletul cel mai sensibil cu cea mai dreaptă şi mai luminată minte, numai tu ai cum să cunoşti dulceaţa lacrimilor pe care le smulge virtutea aflată-n suferinţă. Cum ură porţi sofismelor libertinajului şi necredinţei, cum lupţi fără-ncetare împotrivă-le prin faptele şi vorbele tale, teamă nu mi-e că te-ar primejdui acelea pricinuite, în memoriile de faţă, de soiul personajelor alese; cinismul anumitor trăsături (îndulcite totuşi atât cât s-a putut) nu te va speria mai mult; viciul este acela care, gemând că a fost dat în vileag, ţipă ca din gură de şarpe de-ndată ce-l atacă cineva. Procesul lui Tartuffe a fost făcut de nişte bigoţi; cel al Justinei va fi lucrarea libertinilor, iar de ei nu prea mă tem: motivele-mi dezvăluite de către tine nu-şi vor găsi vreodată dezminţirea; părerea ta îi e de-ajuns gloriei mele, şi-s nevoit, după ce ţi-am plăcut, fie să fiu pe placul tuturor, fie să aflu alinare pentru toate ocările.

Ideea acestui roman (şi nu atât de roman pe cât s-ar crede) este, fără-ndoială, nouă; virtutea ce-i mai tare decât viciul, răsplătirea binelui, pedepsirea răului, iată spre ce se-ndreaptă de obicei toate lucrările de soiul acesta; ar trebui să ne fie lehamite!

Dar să oferi pretutindeni viciul triumfător şi virtutea victimă a propriilor ei sacrificii, să arăţi o nefericită ce rătăceşte din nenorocire în nenorocire; jucărie a samavolniciilor; batjocura tuturor dezmăţurilor; lovindu-se de cele mai necreştineşti şi monstruoase metehne; zăpăcită de cele mai îndrăzneţe, cele mai înşelătoare sofisme; pradă celor mai iscusite ademeniri, celor mai de neînfrânt ispite; neavând ca să se-mpotrivească atâtor neajunsuri, atâtor urgii, ca să îndepărteze atâta desfrâu, decât un suflet gingaş, o minte limpede şi mult curaj: într-un cuvânt, să te încumeţi la cele mai îndrăzneţe imagini, cele mai nemaipomenite situaţii, cele mai înfricoşătoare cugetări şi cele mai energice trăsături de penel, cu singura dorinţă de a obţine, din toate acestea, una dintre cele mai sublime lecţii de morală pe care o va fi primit vreodată omul; înseamnă, nu-i aşa?, s-ajungi la ţintă pe o cale prea puţin umblată până astăzi.

Să fi izbutit, Constance? O lacrimă a ochilor tăi îmi va aduce ea triumful? După ce vei fi citit *Justine*, rosti-vei oare: „O, în faţa atâtor zugrăviri ale fărădelegii, cât de mândră sunt că iubesc virtutea! Cât de

sublimă este-n suferinţă! Şi câtă frumuseţe îi dau nenorocirile!”

O, Constance! Rosteşte aceste vorbe şi munca-mi este încununată.

1 Marie-Constance Quesnet, actriţă. Sade o cunoaşte în august 1790, după pronunţarea divorţului de Renée-Pélagie de Montreuil, şi-i va rămâne credincios până la sfârşitul vieţii (*N. red.*).

Capodopera filosofiei ar trebui să înfăţişeze pe larg mijloacele de care se slujeşte Providenţa pentru a ajunge la acele rosturi pe care pentru om le plănuieşte şi, mai apoi, pildă să dea de purtări care să-i îngăduie acestui nefericit individ biped să afle cum trebuie să meargă pe drumul plin de spini al vieţii, astfel încât să preîntâmpine ciudatele toane ale acestei fatalităţi ce-a căpătat atâtea diferite nume, fără ca, astfel, cineva să fi izbutit a o cunoaşte sau defini.

Dacă, plini de respect pentru convenţiile noastre sociale şi neîndepărtându-ne vreodată de stăvilarele ce ni le impun, se întâmplă, cu toate acestea, să nu fi întâlnit decât mărăcini, pe când cei răi nu culegeau decât roze, n-or socoti oare atunci unii oameni, lipsiţi de-o fire virtuoasă îndeajuns de statornicită pentru a se pune mai presus de-aceste observaţii, că e mai bine să se lase în voia şuvoiului decât să i se împotrivească? Nu vor spune ei că Virtutea, oricât de frumoasă ar fi, devine totuşi cea mai proastă hotărâre pe care ai putea s-o iei atunci când ea-i prea slabă pentru a lupta împotriva viciului şi că, într-un veac stricat până-n străfunduri, cel mai sigur e să faci ca toţi ceilalţi? Puţin mai învăţaţi, dacă vreţi, şi abuzând de luminile pe care le-au dobândit, nu vor rosti ei oare, laolaltă cu îngerul Jesrad din *Zadig*, că nu există rău pe lume din care să nu se nască vreun bine şi că, la urma urmelor, pot să se dedea răului, pentru că, în fapt, nu-i decât unul dintre modurile de-a face binele? Şi nu vor adăuga că planului general puţin îi pasă de cutare sau cutare este mai degrabă bun sau rău, că, dacă nenorocirea urmăreşte cu-nverşunare virtutea, iar belşugul însoţeşte nelegiuirea, lucrurile fiind întru totul egale în faţa Naturii, e nesfârşit mai bine să-şi afle un rost printre răii care huzuresc decât printre

virtuoşii care dau greş? Este, aşadar, important să preîntâmpinăm asemenea primejdioase sofisme ale unei false filosofii; esenţial să arătăm că pildele de nefericită virtute, date unui suflet stricat, în care mai sunt totuşi câteva principii bune, pot înturna pomenitul suflet la ce e bine, la fel de sigur ca atunci când i-am fi arătat pe-această cale a virtuţii cei mai strălucitori lauri şi cele mai măgulitoare răsplătiri. Căci, şi nu-i nici o îndoială, e o cruzime să fii nevoit a înfăţişa o groază de nenorociri ce-o copleşesc pe femeia blândă şi gingaşă, care nu se-abate cu nimic de la virtute, şi, pe de altă parte, belşugul de huzururi ce se revarsă asupra celora care-o zdrobesc sau chinuiesc pe-aceeaşi femeie. Şi dacă totuşi vreun bine se va naşte din înfăţişarea acestor pătimiri, de ce-am simţi vreo remuşcare că le-am arătat? Putea-vom să avem vreo supărare c-am stabilit un fapt din care înţeleptul, a cărui buchisire nu-i lipsită de rod, va înţelege lecţia atât de utilă a supunerii faţă de poruncile Providenţei şi fatalul avertisment că, adesea, Cerul loveşte pe lângă noi, numai ca să ne întoarcă la-ndatoririle noastre, tocmai pe-acea fiinţă care părea să le fi împlinit întru totul pe-ale ei?

Acestea-s sentimentele ce ne vor călăuzi lucrarea şi tocmai din aceste pricini îi cerem cititorului îngăduinţă faţă de sistemele eronate ce sunt rostite de gura personajelor noastre şi situaţiile, uneori cam greu de îndurat, pe care, din iubire de-adevăr, a trebuit să i le-aducem în faţa ochilor.

Doamna contesă de Lorsange era una dintre acele preotese ale lui Venus, al cărei noroc e lucrarea unui chip drăgălaş şi-a multor rătăciri în purtare, iar ale cărei titluri, cât de pompoase-ar fi, nu-s de găsit decât în arhivele Cytherei, făurite de neobrăzarea ce şi le ia şi susţinute de tâmpa credulitate care le dă: brunetă, un mijlocel frumos, ochi cu o privire-aparte; de-o necredinţă pe potriva vremurilor care, împodobind cu înc-un farmec pasiunile, pune mai mult preţ pe femeile în care aceasta se ghiceşte; puţin răutăcioasă, nici urmă de principii, fără să se teamă de nimic, dar cu inima nu-ndeajuns de deşănţată ca orice urmă de sensibilitate să se fi stins; mândră, libertină; astfel era doamna de Lorsange.

Şi totuşi, această femeie primise cea mai bună educaţie; fiică a unui foarte bogat bancher parizian, fusese crescută, împreună cu o soră, pe numele ei Justine, mai mică decât ea cu trei ani, într-una dintre

cele mai faimoase abaţii ale capitalei, în care, până la vârsta de doisprezece şi de cincisprezece ani, nici uneia nu i se refuzase vreun sfat, vreun dascăl, vreo carte sau talent.

În vremurile acestea de restrişte pentru virtutea a două fete, se treziră într-o singură zi fără nimic: un faliment îngrozitor îl aruncă pe tatăl lor într-o situaţie aşa de crudă, încât muri de supărare. După o lună, soţia îl urmă-n mormânt. Două rude haine, de departe, se sfătuiră ce să facă cu cele două orfeline; dintr-o moştenire înghiţită de creanţe, fiecare se-alegea doar cu o sută de scuzi. Cum nimeni nu-şi luă grija lor, poarta mănăstirii le fu larg deschisă, li se dădu zestrea şi libertatea de-a deveni ce vor pofti.

Doamna de Lorsange, ce se numea pe-atunci Juliette şi care avea deja, cu mici deosebiri, firea şi mintea de la treizeci de ani, vârstă la care ajunsese în timpul întâmplării pe care o vom povesti, nu păru sensibilă decât la plăcerea de a fi liberă, fără să se gândească o clipă la cumplitele nenorociri ce-i rupeau lanţurile. Cât despre Justine, în vârstă, după cum am spus, de doisprezece ani, ea avea o fire închisă şi melancolică, ce o făcu mult mai din plin să simtă toată grozăvia stării sale. Înzestrată cu o tandreţe, cu o sensibilitate surprinzătoare, în locul artei şi şireteniei surorii ei, era doar de-o nevinovăţie, de-o candoare care aveau s-o împingă în multe capcane. Această tânără cu atâtea însuşiri mai avea şi-o înfăţişare blândă, cu totul diferită de aceea cu care natura o înfrumuseţase pe Juliette; pe câtă pricepere, viclenie, cochetărie vedeai în trăsăturile uneia, pe-atâta ruşine, bună-cuviinţă şi sfială admirai în cealaltă; un chip de Fecioară, nişte ochi mari şi albaştri, plini de suflet şi de simţire, o piele strălucitoare, un mijloc mlădios şi subţirel, un glas duios, dinţi de fildeş şi cele mai frumoase cosiţe blonde, iat-o în mare pe-această fermecătoare mezină, ale cărei nevinovate farmece şi gingaşe trăsături sunt mai presus de penelul nostru.

Li se dădură douăzeci şi patru de ore şi uneia, şi celeilalte ca să părăsească mănăstirea, lăsându-li-se-n grijă să se căpătuiască, cu cei o sută de scuzi, unde vor pofti. Juliette, încântată să-şi fie singură stăpână, voi o clipă să şteargă lacrimile Justinei, apoi, văzând că n-o să izbutească, se apucă s-o certe în loc să o aline; îi reproşă că e sensibilă; îi spuse, cu o filosofie cu mult deasupra vârstei sale, că pe lumea aceasta omul nu trebuie să-şi facă sânge rău decât pentru ceea ce îl afectează personal; că e cu putinţă să afli în tine însuţi senzaţii fizice de

o voluptate îndeajuns de vie ca să înăbuși toate suferinţele morale al căror şoc ar putea fi dureros; că acest procedeu devenea cu atât mai important de pus în practică, cu cât adevărata înţelepciune consta nesfârşit mai mult în dublarea sumei propriilor plăceri decât în înmulţirea aceleia a chinurilor; că, într-un cuvânt, nu există nimic ce nu trebuie făcut pentru a slei această făţarnică sensibilitate, de pe urma căreia numai ceilalţi trag foloase, în timp ce nouă ne aduce doar necazuri. Cu greu se împietreşte însă o inimă bună, ea se-mpotriveşte cugetărilor unei minţi rele, iar bucuriile ei o alină pentru calpele străluciri ale deşteptăciunii.

Luând-o altfel, Juliette îi spuse atunci soră-sii că, cu vârsta și cu chipul pe care le aveau şi una, şi cealaltă, era cu neputinţă să moară de foame. Îi pomeni de fata vecinilor care, după ce fugise din casa părintească, era astăzi ţinută ca-n palme şi mult mai fericită, fără îndoială, decât dacă ar fi rămas în sânul familiei; că trebuie neapărat să te păzeşti să crezi că măritişul face fericirea unei fete; că, prinsă-n rânduielile himenului, ea are, pe lângă multe toane de-ndurat, să se aştepte la o neînsemnată porţie de plăceri; în schimb, dedându-se libertinajului, ele tot ar putea să se ferească de hachiţele ibovnicilor ori să-şi afle alinarea în numărul lor.

Justina fu îngrozită de-aceste cuvântări; spuse că preferă moartea josniciei şi, oricât stărui soră-sa, refuză de fiecare dată să se mute cu ea, de îndată ce-o văzu hotărâtă spre o purtare care o făcea să tremure.

Așa că cele două fete se despărţiră, fără nici o făgăduinţă de a se mai întâlni vreodată, din moment ce vederile lor erau atât de deosebite. Cum să se învoiască Juliette, care avea, așa cum pretindea, să devină o mare doamnă, să primească o fetişcană ale cărei porniri virtuoase, dar de rând, erau în stare s-o dezonoreze? Iar Justine, la rându-i, voia ea oare să-şi primejduiască neprihănirea în preajma unei făpturi perverse care avea să devină victima tagmei desfrânaţilor şi a dezmăţului public? Ambele îşi spuseră, așadar, adio pe vecie şi ambele părăsiră mănăstirea încă de a doua zi.

Mângâiată în pruncie de croitoreasa mamei sale, Justine crede că această femeie se va înduioșa văzând-o la ananghie; o caută, îi povesteşte nenorocirile ei, îi cere de lucru… de-abia dacă e recunoscută; e dată afară cu răutate.

— O, Cerule! spune biata făptură; trebuie oare ca primii paşi pe

care-i fac în lume să fie deja împovărați de necazuri?! Cândva, femeia aceasta mă iubea, de ce mă alungă astăzi? Vai! pentru că sunt orfană și săracă: pentru că n-am nimic pe lume și pentru că oamenii nu sunt judecați decât după ajutorul și plăcerile pe care ceilalți își închipuie că le pot primi de la ei.

Înlăcrimată, Justine se duce la duhovnicul ei; își zugrăvește starea cu nevinovăția plină de însuflețire a vârstei sale… Era într-o rochiță albă; frumosul păr îi era cu nepăsare strâns sub o bonetă mare: pieptul, de-abia înmugurit, era ascuns sub doi sau trei coți de țesătură fină; pe chipul ei drăgălaș, puțin cam palid din pricina necazurilor care o rodeau, câteva lacrimi îi împânzeau ochii și îi făceau să fie și mai grăitori.

— Uitați-vă, părinte, îi spuse ea sfinției sale… Da, uitați-vă în ce situație supărătoare pentru o fată am ajuns; mi-am pierdut tatăl și mama… Cerul mi i-a luat la vârsta când aveam mai multă nevoie de ajutorul lor… Au murit în ruină, părinte; nu mai avem nimic. Iată tot ce mi-au lăsat, continuă ea, arătându-și cei doisprezece ludovici… și nici măcar un colțișor unde să-mi pun căpșorul… O să vă fie milă de mine, nu-i așa, părinte!? Sunteți păstorul credinței, iar credința a fost întotdeauna virtutea inimii mele; în numele acestui Dumnezeu pe care îl ador și a cărui voce sunteți, spuneți-mi, ca un al doilea tată, ce trebuie să fac… ce trebuie să mă fac?

Milostivul popă răspunse, uitându-se cu băgare de seamă la Justine, că parohia e plină; că-i greu să se împovăreze cu alte pomeni, dar dacă Justine voia să-l slujească, dacă voia să facă treaba de jos, în bucătărie s-ar fi găsit mereu un coltuc de pâine pentru ea. Și cum, pe când zicea acestea, dumnezeiescul tălmaci îi trecuse mâna pe sub bărbie, dându-i un sărut mult prea lumesc pentru un om al bisericii, Justine, care-l înțelesese mult prea bine, îl împinse, spunând:

— Părinte, nu vă cer nici de pomană și nici vreun loc de slujnică; a trecut prea puțină vreme de când am părăsit o stare deasupra aceleia care poate face pe cineva să dorească aceste două milostenii, ca să mă văd silită să le implor; cer sfaturile acelea de care au nevoie tinerețea și nenorocirile mele și vreți să mi le vindeți cam prea scump.

Rușinându-se de faptul că fusese dat în vileag, popa o alungă degrabă pe mica făptură, iar nefericita Justine, de două ori respinsă încă din prima zi a condamnării sale la singurătate, intră într-o casă unde vede o tăbliță cu un anunț, închiriază o cămăruță mobilată la

etajul cinci, o plăteşte dinainte și-aici se lasă în voia lacrimilor cu atât mai amare, cu cât e simţitoare şi cu cât mica-i mândrie numai ce-a fost din greu pusă la încercare.

Să ni se-ngăduie s-o părăsim o vreme aici, ca să ne întoarcem la Juliette şi ca să povestim cum, din nevoinţa din care o vedem ieşind şi fără să aibă mai multe pe lume decât soru-sa, ea a ajuns totuşi, în cincisprezece ani, femeie nobilă, cu treizeci de mii de livre rentă, cu giuvaericale foarte frumoase, două sau trei case atât la oraş, cât şi la ţară şi, deocamdată, cu inima, averea şi încrederea domnului de Corville, consilier de stat, bărbat aflat la mare cinste şi pe cale de-a intra în minister. Cariera fu plină de spini şi bineînţeles că nimeni n-are nici o îndoială în această privinţă: prin cea mai ruşinoasă şi dură ucenicie îşi croiesc domnişoarele acestea drum în viaţă; şi cutare se află azi în patul vreunui prinţ, poate purtând încă pe trup umilitoarele urme ale brutalităţii libertinilor, în mâinile cărora au aruncat-o tinereţea şi nepriceperea.

Ieşind de la mănăstire, Juliette se duse s-o caute pe o femeie al cărei nume îl auzise pomenindu-i-se acelei tinere prietene de prin vecini; stricată aşa cum avea ea chef să fie şi stricată de această femeie, intră-n vorbă, cu bocceluţa sub braţ, cu o rochie albastră în neorânduială, cu părul desfăcut şi cu cel mai drăgălaş chip de pe lume, de-i adevărat că, pentru anumite priviri, neruşinarea poate să aibă farmec; îşi povesteşte viaţa acestei femei şi o roagă s-o ocrotească aşa cum a făcut şi cu fosta ei prietenă.

— Câţi ani ai? o întrebă cumătra Duvergier.

— Cincisprezece peste câteva zile, doamnă, răspunse Juliette.

— Şi niciodată nici un muritor, continuă matroana…

— Oh! Nu, doamnă, vă jur, replică Juliette.

— Dar uneori, în aceste mănăstiri, spuse baba… vreun duhovnic, vreo măicuţă, vreo prietenă… îmi trebuie dovezi sigure.

— Nu ţine decât de dumneavoastră să le obţineţi, doamnă, răspunse Juliette roşind.

Şi după ce băbătia s-a împopoţonat cu o pereche de ochelari şi-a cercetat cu mare grijă lucrurile dinspre toate părţile:

— Haide, îi zise ea copilei, n-ai decât să rămâi aici şi, cu multă băgare de seamă la sfaturile mele, nesfârşită bunăvoinţă şi supuşenie când ai de-a face cu muşteriii, curăţie, chivernisează, cinste faţă de mine, dibăcie cu suratele tale şi viclenie cu bărbaţii, în zece ani, o să

te-aduc în stare să-ţi afli un locşor de stat la caturile mai de jos[2], cu o comodă, o oglindă, o servantă; iar arta pe care o vei fi dobândit la mine te va ajuta să-ţi faci rost de restul.

După ce-i dă aceste sfaturi, cumătra Duvergier pune mâna pe bocceluţa Juliettei; o întreabă dacă are ceva parale şi, cum aceasta îi mărturisise mult prea deschis că are o sută de scuzi, draga de mamaie îi şi ia, încredinţând-o pe noua-i pensionară că va băga mica sumă la loterie[3] pentru ea, dar că nu trebuie ca o domnişoară să aibă bani.

— E, îi spuse ea, un mijloc de a face rău şi, într-un veac atât de stricat, o fată cuminte şi de neam trebuie să se ferească cu grijă de ceea ce poate s-o ducă în cine ştie ce capcană. Îţi vorbesc spre binele tău, micuţa mea, adăugă băbătia, şi trebuie să-mi fii recunoscătoare pentru ceea ce fac.

O dată predica sfârşită, nou-venita este înfăţişată suratelor sale; i se arată odaia din casă şi, încă de-a doua zi, fecioria i-e pusă la mezat.

În patru luni, marfa e vândută succesiv la aproape o sută de persoane; unii se mulţumesc cu trandafirul, alţii, mai gingaşi sau mai desfrânaţi (căci problema nu şi-a aflat rezolvarea), vor să deschidă bobocul ce-nfloreşte alături. De fiecare dată, cumătra Duvergier strâmtează, repune totul în bună stare şi, vreme de patru luni, ştrengăriţa îi oferă publicului tot feciorie. La sfârşitul acestui spinos noviciat, Juliette capătă în cele din urmă patalamaua de soră bună la toate; din această clipă, este pe deplin recunoscută ca fată a casei; de-atunci îi împărtăşeşte grijile şi câştigurile. Altă ucenicie; dacă, în prima şcoală, cu niscaiva rătăciri numai, Juliette a slujit Natura, în cea de-a doua îi uită legile; aici îşi strică întru totul moravurile; triumful pe care vede că-l dobândeşte în viciu îi ticăloşeşte în întregime sufletul; simte că, născută fiind pentru fărădelege, trebuie măcar s-o facă pe picior mare şi să nu mai lâncezească într-o stare de supuşenie care, silind-o la aceleaşi greşeli, înjosind-o deopotrivă, nu-i aduce, nici pe departe, acelaşi câştig. E pe placul unui bătrân senior nemaipomenit de desfrânat care, la început, n-o cere decât pentru ce-i trebuie pe moment; ea are arta de a-l lăsa s-o ţină ca-n palme; apare, în sfârşit, la spectacole, la promenade, alături de cavalerii ordinului Cytherei; toţi o privesc, îi repetă vorbele, o invidiază, iar şireata făptură e atât de pricepută în toate acestea, că-n mai puţin de patru ani aduce la sapă de lemn şase bărbaţi, dintre care cel mai sărac avea o rentă de o sută de mii de scuzi. Nu era nevoie de mai mult ca să i se ducă faima; orbirea

oamenilor de lume e de o aşa natură, încât, cu cât mai necinstită s-a dovedit una dintre aceste creaturi, cu atât mai aprig îşi doresc ei să-i ajungă pe listă; se pare că gradul înjosirii şi ticăloşirii sale devine măsura sentimentelor pe care aceştia îndrăznesc să i le arate.

Juliette împlinise de curând douăzeci de ani, atunci când un oarecare conte de Lorsange, gentilom din Angers, în vârstă de vreo patruzeci de ani, se îndrăgosti aşa de tare de ea, că se hotărî s-o ia de nevastă: îi dărui o rentă de douăsprezece mii de livre, îi făgădui şi restul averii dacă avea să moară înaintea ei; îi dădu o casă, servitori, livrea şi un soi de respectabilitate în lume care, în doi sau trei ani, izbuti să-i facă uitate începuturile.

Şi aici, nenorocita Juliette, uitând toate simţămintele obârşiei şi bunei sale creşteri; stricată de sfaturi rele şi cărţi primejdioase; grăbită să se bucure singură, să aibă un nume şi nici un fel de lanţuri, îndrăzni să se dedea vinovatului gând de a-i scurta zilele bărbatului ei. O dată zămislit acest plan odios, ea şi-l păstră în minte; din nefericire, îl desăvârşi în aceste periculoase clipe în care trupul e-aţâţat de greşelile spiritului; momente în care oricine îşi refuză cu atât mai puţine, cu cât nimic nu se împotriveşte neorânduielii dorinţelor sau neînfrânării poftelor şi cu cât voluptatea căpătată nu-i deplină decât din pricina nenumăratelor lanţuri sfărâmate ori a sfinţeniei lor. Dacă, prin întoarcerea la înţelepciune, visul s-ar spulbera, neajunsul n-ar fi prea mare, aceasta fiind povestea păcatelor minţii; se ştie că ele nu fac nimănui nici un rău, dar, din nefericire, oamenii merg mai departe. Ce-o să fie, îndrăznesc aceştia să-şi spună, îndeplinirea acestui gând, când numai întrezărirea lui înflăcărează, tulbură într-atât. Blestemata himeră capătă o nouă viaţă, iar existenţa-i este o fărădelege.

Doamna de Lorsange împlini, din fericire pentru ea, totul în aşa taină, că se puse la adăpost de orice bănuială şi înmormântă, o dată cu bărbatul, urmele înfiorătoarei nelegiuiri care îl vâra în groapă.

Redevenită liberă şi contesă, doamna de Lorsange se întoarse la vechile-i obiceiuri; dar, crezându-se ceva în lume, puse în purtarea-i mai puţină neruşinare. Nu mai era o fată întreţinută, ci o văduvă bogată care dădea frumoase supeuri, la care Curtea şi oraşul erau prea fericite să fie primite; femeie decentă, într-un cuvânt, şi care totuşi se culca pentru două sute de ludovici şi se oferea pentru cinci sute pe lună.

Până la douăzeci şi şase de ani, doamna de Lorsange mai făcu

niscaiva strălucitoare cuceriri; aduse la sapă de lemn trei ambasadori străini, patru vameşi, doi episcopi, un cardinal şi trei cavaleri din ordinele regelui; cum rar se întâmplă însă ca omul să se oprească după o primă fărădelege, îndeosebi atunci când totul s-a sfârşit cu bine, nenorocita Juliette se mânji cu alte două nelegiuiri pe potriva celei dintâi; una, ca să-l fure pe un ibovnic de-al ei, ce-i încredinţase o sumă frumuşică, de care familia acestui bărbat nu ştia nimic şi pe care doamna de Lorsange putu s-o pună la adăpost prin această îngrozitoare faptă; cealaltă, ca să aibă mai degrabă o moştenire de o sută de mii de franci pe care unul dintre adoratori i-o lăsa pe numele unui terţ, însărcinat să-i dea banii după deces. La aceste grozăvii, doamna de Lorsange mai adăugă trei sau patru pruncucideri. Teama de a nu-şi strica drăgălaşul mijlocel, dorinţa de-a ascunde o dublă cădere în păcat, totul o făcu să se hotărască să sugrume, încă din faşă, dovada dezmăţurilor sale; iar neştiutele fărădelegi, ca şi celelalte, n-o împiedicară pe această femeie iscusită şi ambiţioasă să găsească zi de zi alţi fraieri.

E, prin urmare, adevărat că belşugul poate să însoţească purtarea cea mai rea şi că, în chiar mijlocul neorânduielii şi al stricăciunii, tot ceea ce oamenii numesc fericire poate să se reverse asupra vieţii; dar adevărul acesta crud şi cumplit să nu tulbure pe nimeni; pilda nenorocirii ce asupreşte pretutindeni virtutea şi pe care o vom oferi degrabă să nu-i frământe defel pe cei vrednici de cinstire; această beatitudine a fărădelegii e înşelătoare, nu-i decât o amăgire; căci, fără legătură cu pedeapsa pe care, bineînţeles, Providenţa le-o păstrează acelora momiţi de izbânzile sale, ei hrănesc în străfundurile sufletului un vierme care, rozându-i neîncetat, îi împiedică să se bucure de aceste făţarnice luciri şi nu le lasă în inimi, în loc de desfătări, decât sfâşietoarea amintire a nelegiuirilor care i-au dus acolo unde sunt. Cât despre nefericitul pe care soarta îl prigoneşte, îşi are sufletul drept alinare, iar bucuriile lăuntrice pe care i le aduc propriile virtuţi îl despăgubesc pentru nedreptatea oamenilor.

Aceasta era, aşadar, starea daraverilor doamnei de Lorsange, când domnul de Corville, în vârstă de cincizeci de ani, ce se bucura de-ncrederea şi respectul pe care le-am zugrăvit mai sus, se hotărî să se sacrifice pe de-a-ntregul pentru această femeie şi să o aibă pentru totdeauna. Fie băgare de seamă, fie curtenie, fie pricepere din partea doamnei de Lorsange, totul îi izbuti şi trecuseră deja patru ani de când

trăia cu ea, de parcă i-ar fi fost nevastă legitimă, când dobândirea unui minunat domeniu pe lângă Montargis[4] îi sili atât pe unul, cât şi pe celălalt să se ducă să petreacă ceva vreme în această provincie.

Într-o seară, când timpul frumos îi făcuse să-şi prelungească plimbarea de la domeniul unde locuiau până la Montargis, prea obosiţi şi unul, şi celălalt ca să încerce să se întoarcă după cum veniseră, se opriră la un han unde adastă poştalionul de Lyon, gândind ca de-acolo să trimită un om călare să le caute o caleaşcă. Se odihneau într-o sală scundă şi răcoroasă din casa cu pricina, ce dădea spre curte, când călătorii din trăsura despre care tocmai am vorbit intrară în han.

E o trecere destul de firească de vreme să te uiţi la oamenii care coboară dintr-un poştalion; poţi să pui rămăşag pentru soiul de personaje care se află acolo şi, dacă ai numit o târfă, un ofiţer, câţiva preoţi şi un călugăr, e aproape întotdeauna sigur c-ai să câştigi. Doamna de Lorsange se ridică, domnul de Corville o urmează şi amândoi se veselesc văzând cum pătrunde în han hurducăita adunătură. Părea că nu mai e nimeni în trăsură, când un cavaler din jandarmeria călare, scoborându-se dinăuntru, primi în braţe, de la unul dintre tovarăşii lui aşezat şi el în acelaşi loc, o fată de vreo douăzeci şi şase, douăzeci şi şapte de ani, îmbrăcată cu ie ponosită din indian şi înfăşurată până la sprâncene cu o ditamai mantela de tafta neagră. Era legată ca o criminală şi într-atât de slăbită, încât neîndoios ar fi căzut, de n-ar fi susţinut-o paznicii. La un strigăt de surpriză şi de groază ce-i scapă doamnei de Lorsange, tânăra se întoarce şi lasă să se vadă cel mai frumos mijlocel din lume, chipul cel mai nobil, cel mai drăgălaş, cel mai atrăgător, în sfârşit, toţi nurii cei mai îndrituiţi să placă, al căror vino-ncoace era înmiit de-acea gingaşă şi răscolitoare mâhnire pe care nevinovăţia o adaugă trăsăturilor frumuseţii.

Domnul de Corville şi ibovnica lui vor cu tot dinadinsul să afle ce-i cu biata fată. Se apropie şi-l întreabă pe unul dintre paznici ce a făcut nefericita.

— E acuzată de trei fărădelegi, răspunde cavalerul, este vorba de-un omor, de furt şi de incendiu; dar vă mărturisesc că tovarăşul meu şi cu mine n-am condus niciodată vreun nelegiuit cu atâta silă; este cea mai blândă făptură şi care pare cea mai cinstită.

— Ah, ah, spune domnul de Corville, nu e oare cu putinţă să avem de-a face cu una dintre acele neghiobii obişnuite tribunalelor mărunte… şi unde s-a înfăptuit fărădelegea?

— Într-un han, la câteva leghe de Lyon, acolo a şi fost judecată; potrivit obiceiului, merge la Paris pentru confirmarea sentinţei şi se va întoarce ca să fie executată la Lyon.

Doamna de Lorsange, care se apropiase şi care auzea tot, îi mărturisi în şoaptă domnului de Corville dorinţa pe care-o avea de a afla din chiar gura fetei povestea nenorocirilor sale, iar domnul de Corville, care nutrea şi el aceeaşi dorinţă, le-o împărtăşi celor doi paznici, spunându-le cine este. Aceştia nu crezură de cuviinţă că trebuie să i se împotrivească, aşa că hotărâră că e nevoie să-şi petreacă noaptea la Montargis; cerură nişte odăi mai bune; domnul de Corville se puse chezaş pentru prizonieră, aceasta fu dezlegată; şi, după ce-o siliră să îmbuce câte ceva, doamna de Lorsange, care nu se putea împiedica s-o căineze amarnic şi care, fără îndoială, îşi zicea sieşi că „această făptură, poate nevinovată, este totuşi tratată ca o nelegiuită, în timp ce mie-mi merge totul de minune… mie, care sunt mânjită de fărădelegi şi grozăvii"; doamna de Lorsange, cum spuneam, de îndată ce-o văzu pe această biată fată un pic întremată, un pic alinată de mângâierile pe care cu toţii se grăbeau să i le dea, o rugă să zică prin ce întâmplare, cu o înfăţişare atât de blândă, se afla într-o aşa de tristă împrejurare.

— Să vă istorisesc povestea vieţii mele, doamnă, spuse frumoasa nefericită, adresându-se contesei, înseamnă să vă ofer cea mai izbitoare pildă a nenorocirilor nevinovăţiei, înseamnă să învinovăţesc puterea cerească, înseamnă să mă plâng de voia Celui de sus, este un soi de răzvrătire împotriva dumnezeieştilor sale intenţii… nu îndrăznesc…

Lacrimi curseră atunci din belşug din ochii înduioșătoarei copile şi, după ce le lăsă în voie o vreme, îşi începu povestirea după cum urmează:

— Îmi veţi îngădui să-mi ascund numele şi obârşia, doamnă; fără să fie de neam mare, e cinstită şi nu eram sortită umilinţei la care mă vedeţi acum silită. Mi-am pierdut părinţii la o vârstă fragedă; am crezut că, cu puţinul ajutor pe care mi-l lăsaseră, mă pot aştepta la un loc pe placul meu şi, refuzându-le pe toate acelea care nu erau astfel, am mâncat, fără să-mi dau seama, la Paris, unde am venit pe lume, puţinul pe care îl aveam; cu cât eram mai săracă, cu atât eram mai dispreţuită; cu cât nevoia de sprijin mi-era mai mare, cu atât mai puţin nădăjduiam să-l şi primesc; dar, dintre toate răutăţile pe care le-am

îndurat la începuturile nenorocitei mele stări, dintre toate îngrozitoarele vorbe ce mi s-au spus, n-o să vă pomenesc decât ceea ce mi s-a întâmplat la domnul Dubourg, unul dintre cei mai avuţi vameşi din capitală. Femeia la care locuiam mă trimisese la el, ca la cineva ale cărui trecere şi bogăţii puteau, în cel mai sigur mod, să îndulcească vitregia sorţii mele. După ce am aşteptat foarte mult timp în anticamera acestui bărbat, am fost condusă la el; domnul Dubourg, în vârstă de patruzeci şi opt de ani, numai ce se dăduse jos din pat, înfăşurat într-un halat de casă uşor care de-abia de-i ascundea toate cele; valeţii se pregăteau să-l coafeze; îi dădu afară şi mă întrebă ce voiam.

— Vai, domnule, i-am răspuns eu de-a dreptul zăpăcită, sunt o biată orfană care n-a împlinit nici paisprezece ani şi care cunoaşte deja toate întruchipările nenorocirii; vă implor compătimirea, aveţi milă de mine; din suflet vă rog; și atunci îi povestii pe îndelete toate relele, greutatea de a-mi găsi un loc pe lume, un pic poate chiar şi amărăciunea pe care o simţeam în a afla unul, nefiind născută pentru această stare. Nenorocirea de care am avut parte în toată vremea aceasta mâncând puţinul pe care-l aveam… Lipsa de lucru, nădejdea pe care-o nutream că o să-mi uşureze traiul; tot ceea ce dictează, în sfârşit, elocinţa nefericirii, mereu neaşteptată într-un suflet simţitor, mereu împovărând îndestularea… După ce m-a ascultat fără prea mare băgare de seamă, domnul Dubourg mă întrebă dacă am fost cuminte.

— N-aş fi nici atât de săracă şi nici atât de strâmtorată, domnule, i-am răspuns, dacă aş fi voit să încetez de a mai fi astfel.

— Dar, îmi spuse la toate acestea domnul Dubourg, cu ce drept pretinzi ca oamenii bogaţi să îţi aducă alinare, dacă nu-i slujești în nimic?

— Şi de care anume slujiri pretindeţi că vorbiţi, domnule, am răspuns, nici nu cer mai mult decât să le ofer pe acelea pe care buna-cuviinţă şi vârsta mea îmi vor îngădui să le îndeplinesc.

— Serviciile unei copile ca dumneata nu sunt de cine ştie ce folos într-o casă, îmi zise Dubourg; n-ai nici anii şi nici înfăţişarea pentru soiul de slujbă pe care-l ceri. Ai face mai bine de te-ai strădui să placi bărbaţilor şi de-ai lucra pentru a găsi pe cineva care să se învoiască să aibă grijă de dumneata; virtutea aceasta cu care te fălești aşa de tare n-are nici un rost pe lumea aceasta; degeaba te vei încovoia la picioarele altarului ei, zadarnica ei tămâie n-o să-ţi dea de mâncare.

Lucrul care nu-i măguleşte defel pe bărbaţi, cel de care nu le pasă câtuşi de puţin, cel pe care-l dispreţuiesc cu desăvârşire este cuminţenia spiţei dumitale; preţuit pe lumea aceasta, copila mea, nu-i decât lucrul acela din care ies bani sau care desfată; şi ce câştig ne poate aduce virtutea femeilor! Rătăcirile lor ne slujesc şi ne distrează; dar n-avem noi treabă cu neprihănirea lor. Într-un cuvânt, când bărbaţii de soiul nostru dau ceva, o fac numai pentru a primi; or, cum poate o fetişcană ca dumneata să-şi arate recunoştinţa pentru toate facerile de bine, altfel decât aducând plocon tot ce trupeşte i se cere!

— Oh! Domnule, am răspuns eu cu inima grea de suspine, înseamnă că nu mai ai cum să afli nici cinste, nici binefacere la bărbaţi.

— Nu prea, replică Dubourg; se vorbeşte atât de mult despre toate acestea, cum ai vrea ca să mai şi fie? Nimeni nu mai suferă de patima aceasta de a-i ajuta pe degeaba pe ceilalţi; toţi au recunoscut că plăcerile milosteniei nu sunt decât desfătările mândriei şi, cum nimic altceva nu se destramă mai degrabă, au voit nişte senzaţii mai adevărate; au văzut că, de pildă cu o copilă ca dumneata, e nesfârşit mai bine să capete ca rod al dărniciei toate plăcerile pe care le poate oferi dezmăţul, decât pe acelea foarte reci şi întru totul zadarnice aduse de alinarea ei pe degeaba; faima de bărbat liberal, milostiv, mărinimos nu face în clipa când el se bucură din plin de toate acestea nici cât cea mai uşoară desfătare a simţurilor.

— Vai! Domnule, cu asemenea principii, trebuie ca cel fără de noroc să piară!

— De parcă ar conta; există mai mulţi asemenea supuşi în Franţa decât ar fi nevoie; dacă maşinăria merge mereu la fel, ce-i pasă statului cât de mulţi sau de puţini o împing?

— Dar credeţi oare că odraslele îşi respectă taţii atunci când sunt chinuiţi în halul acesta?

— Ce-i pasă unui tată de iubirea unor copii care îl deranjează?

— Aşa că ar fi fost mai bine dacă am fi fost sugrumaţi încă din faşă?

— Bineînţeles, acesta-i obiceiul în multe ţări, era datina la greci; iar la chinezi, la fel: acolo, copiii fără de noroc sunt lăsaţi de izbelişte sau sunt omorâţi. La ce bun să laşi să trăiască nişte creaturi care, nemaiputând să se bizuiască pe ajutorul părinţilor fie pentru că i-au pierdut, fie pentru că aceştia nu le recunosc, nu mai au din acea clipă nici un folos decât să prea încarce statul cu nişte guri de hrănit din care

el, statul, are deja prea multe; bastarzii, orfanii, copiii cu beteşug ar trebui să fie osândiţi la moarte încă de la naştere; cei dintâi şi următorii, pentru că, nemaifiind nimeni care să vrea ori care să poată să aibă grijă de ei, umplu societatea cu o pleavă care n-are cum să-i fie decât funestă într-o zi; iar ceilalţi, pentru că nu-i pot fi de nici un folos; ambele clase sunt pentru societate ca acele excrescenţe de carne care, hrănindu-se din sucul mădularelor sănătoase, le strică şi le slăbesc; sau, dacă-ţi place mai mult, ca acele plante parazite care, legându-se de cele bune, le schilodesc şi le rod însuşindu-şi hrănitoarea sămânţă. Samavolnicii strigătoare la cer sunt aceste milostenii menite să hrănească un asemenea gunoi, aceste case bogat înzestrate pe care unii au sminteala de-a i le ridica, ca şi cum specia oamenilor ar fi aşa de rară, aşa de preţioasă, încât ar trebui să-i conservăm până şi cea mai ticăloasă bucăţică. Dar să lăsăm deoparte o politică din care tu, copila mea, n-ai cum să pricepi mai nimic; de ce să te plângi de soarta ta, când nu ţine decât de tine să o îndrepţi?

— Dar cu ce preţ, Dumnezeule mare!

— Acela al unei năluci, al unui lucru care n-are altă valoare decât aceea pe care i-o dă mândria ta. De altfel, continuă acest barbar ridicându-se şi deschizând uşa, iată tot ce-mi stă în puteri pentru dumneata; încuviinţează sau scuteşte-mă de prezenţa dumitale; nu-mi plac cerşetorii…

Lacrimile îmi curseră, mi-a fost cu neputinţă să mi le ţin; dar mă veţi crede oare, doamnă, îl înfuriară pe acest bărbat în loc să-l înduioşeze. Închide uşa la loc şi, apucându-mă de gulerul rochiei, îmi spune cu brutalitate că o să-mi facă cu de-a sila ceea ce nu vreau să-i dau de bunăvoie. În această crudă clipă, nenorocirea îmi dă curaj; scap din mâinile lui şi, avântându-mă spre uşă:

— Bărbat mârşav, i-am spus eu fugind, dar-ar Domnul cel atât de grozav hulit de tine să te pedepsească într-o bună zi, aşa cum şi meriţi, pentru scârbavnica-ţi neîndurare. Nu eşti demn nici de bogăţiile de care te foloseşti atât de josnic, nici chiar de aerul pe care îl respiri într-o lume mânjită de barbariile tale.

Mă grăbii să-i povestesc gazdei mele primirea făcută de persoana la care ea mă trimisese; dar nu mică îmi fu uimirea s-o văd pe această ticăloasă împroşcându-mă cu dojeni, în loc să-mi împărtăşească durerea.

— Lighioană prăpădită, îmi spuse ea în culmea furiei, îţi închipui

tu oare că bărbaţii sunt aşa de fraieri ca să se milostivească de nişte fetişcane ca tine fără să ceară nici o dobândă la banii lor? Domnul Dubourg e prea bun că s-a purtat aşa cum a făcut-o; în locul lui, nu te-aş fi lăsat să pleci din casa mea fără să mă fi mulţumit. Dar fiindcă nu vrei să tragi nici un folos de pe urma ajutorului pe care ţi-l ofer, descurcă-te cum vei dori; îmi eşti datoare: mâine, ori cu bani, ori cu închisoarea.

— Doamnă, fie-vă milă…

— Da, da, milă; mila nu ţine de foame.

— Dar ce-aţi vrea să fac?

— Trebuie să te întorci la Dubourg; trebuie să-i faci pe plac; trebuie să-mi aduci parale; am să-l văd şi am să-i dau de ştire; am să îndrept, dacă pot, prostiile dumitale; am să-i spun că-ţi ceri iertare, dar ai grijă să te porţi mai cu băgare de seamă.

Ruşinată, în culmea disperării, neştiind pe ce cale s-o apuc, văzându-mă cu neîndurare respinsă de toată lumea, aproape fără nici un ban, i-am zis doamnei Desroches (acesta era numele gazdei mele) că eram hotărâtă să nu mă dau în lături de la nimic numai ca să-i fac pe plac. Ea se duse la vameş şi, la întoarcere, îmi spuse că îl găsise supărat nevoie mare; că izbutise, nu fără greutate însă, să-l înduplece; că, tot implorându-l, reuşise totuşi să-l convingă să mă mai primească o dată a doua zi de dimineaţă; dar că trebuia să mă port cu băgare de seamă, pentru că, dacă iar aveam de gând să nu-i dau ascultare, el însuşi o să aibă grijă să fiu întemniţată pentru tot restul vieţii.

Sosesc emoţionată foarte, Dubourg era singur, într-o stare încă şi mai neruşinată decât în ajun. Brutalitatea, libertinajul, toate trăsăturile dezmăţului îi luceau în privirile viclene.

— Să-i mulţumeşti cumetrei Desroches, îmi spuse el tăios, pentru faptul că, de dragul ei, binevoiesc să te copleşesc o clipă cu bunătatea mea; trebuie să afli cât de nevrednică eşti de toate acestea după purtarea ta de ieri. Dezbracă-te şi, de te mai împotriveşti cât de uşor dorinţelor mele, doi bărbaţi te-aşteaptă în anticameră ca să te ducă într-un loc de unde n-ai să mai ieşi câte zile vei avea.

— O, domnule, zisei eu plângând şi aruncându-mă la picioarele acestui barbar, lăsaţi-vă înduplecat, vă implor; fiţi îndeajuns de mărinimos pentru a mă ajuta, fără să-mi cereţi ce-mi e atât de scump, încât v-aş oferi mai degrabă propria-mi viaţă decât să-ndur aşa ceva… Da, prefer să mor de-o mie de ori decât să-ncalc principiile pe care

le-am primit în copilărie… Domnule, domnule, nu mă forţaţi, vă rog, puteţi oare să vă închipuiţi că-n sânul scârbelor şi-al lacrimilor se află fericirea? Îndrăzni-veţi să bănuiţi plăcerea acolo unde nu veţi vedea decât silă? Nici nu vă veţi fi înfăptuit fărădelegea, că spectacolul disperării mele vă va umple de remuşcări…

Dar ticăloşiile la care se deda Dubourg mă împiedicară să continuu; şi când mă gândesc că m-am putut crede în stare să înduioşez un bărbat care afla deja în propria-mi suferinţă încă o înlesnire pentru îndestularea îngrozitoarelor lui patimi! Şi mă veţi crede oare, doamnă, înfierbântându-se la amarnicele mele jeluiri, savurându-le cu neomenie, netrebnicul se pregătea cu bună-ştiinţă pentru nelegiuitele-i încercări! El se ridică şi, înfăţişându-mi-se în cele din urmă într-o stare în care raţiunea triumfă rareori şi-n care împotrivirea acelui lucru ce-i hotărăşte pierderea nu este decât o hrană-n plus pentru delir, mă-nhaţă cu brutalitate şi dă năvalnic la o parte vălurile care-i mai ascund nurii din care arde să se-nfrupte: rând pe rând, mă ocăreşte… mă măguleşte… Mă chinuieşte şi mă mângâie… O! ce tablou, Dumnezeule mare! Ce nemaipomenit amestec de duritate… de luxură! De parcă Cel de sus ar fi vrut, în această primă împrejurare a vieţii mele, să înscrie pentru totdeauna în mine întreaga scârbă pe care trebuia s-o nutresc faţă de un soi de fărădelege din care avea să se nască puhoiul relelor ce mă ameninţau! Şi-atunci, trebuia eu oare să mă plâng? Nu, fără îndoială; samavolniciilor lui îmi datorez eu mântuirea; ceva mai puţin desfrâu şi aş fi fost pierdută; înflăcărarea lui Dubourg se stinse în avântul încercărilor sale, Cerul mă răzbună pentru ocările la care voia să se dedea monstrul, iar sleirea puterilor lui, înainte de sacrificiu, mă feri de-a le fi victimă.

Tocmai din această pricină, Dubourg deveni însă şi mai neruşinat; mă învinui pe mine pentru neajunsurile slăbiciunii sale… voi să le îndrepte prin noi ocări şi sudălmi încă şi mai umilitoare; îmi spuse tot ce se poate spune, încercă tot ce se poate încerca, tot ceea ce închipuirea-i plină de viclenie, firea neîndurătoare şi depravarea moravurilor sale îl făcură să pună la cale. Neîndemânarea mea îl scoase din răbdări, nici prin minte nu-mi trecea să vreau să fac ceva, era deja prea mult că trebuia să-ndur, căinţa îmi este şi-acum la fel de vie… Totuși, nimic nu-i izbuti, smerenia mea îi stinse flama; degeaba trecu el rând pe rând de la tandreţe la asprime… de la sclavie la tiranie… de la părelnica bună-cuviinţă la samavolniciile tagmei

desfrânaţilor, ne sleirăm de puteri unul pe celălalt, fără ca el să aibă, din fericire, putinţa de a redobândi ceea ce-i trebuia pentru a mă copleşi cu nişte atacuri încă şi mai primejdioase. Se lăsă păgubaş, mă puse să-i făgăduiesc că am să vin şi-a doua zi şi, ca să fie şi mai sigur că n-am să fac altfel, nu voi defel să-mi dea decât banii pe care-i datoram cumetrei Desroches. Aşa că m-am întors la această femeie, de-a dreptul umilită de o asemenea păţanie şi hotărâtă ca, orice mi s-ar fi putut întâmpla, să nu mai fiu nevoită s-o îndur şi a treia oară. I-am spus toate acestea pe când o plăteam şi-l copleşeam cu blesteme pe ticălosul care fusese în stare să se folosească cu atâta cruzime de strâmtorarea mea. Dar, departe de a-i aduce mânia lui Dumnezeu, afuriseniile mele îi purtară noroc; după o săptămână, am aflat că acest libertin de vază fusese însărcinat de cârmuire să vegheze la strângerea unor biruri, slujbă care-i mărea veniturile cu o rentă de mai bine de patru sute de mii de livre; eram cufundată în gândurile pe care, vrând-nevrând, le ivesc asemenea prefaceri ale sorţii, când o rază de speranţă păru să-mi lucească pentru o clipă în faţa ochilor.

Într-o bună zi, cumătra Decroches veni să-mi spună că găsise până la urmă o casă în care aveam să fiu primită cu mare drag, numai să mă port cum se cuvine.

— O, Cerule! Doamnă, i-am zis eu, aruncându-mă cu înflăcărare în braţele ei, eu însămi n-aş pune o altă condiţie, credeţi-mă că o primesc cu plăcere.

Bărbatul pe care trebuia să-l slujesc era un vestit cămătar din Paris, care făcuse avere nu doar dând bani cu împrumut, ci chiar furându-i cu neruşinare pe oameni de fiecare dată când crezuse că o putea face în deplină siguranţă. Stătea pe strada Quincampoix, la catul al doilea, cu o făptură de vreo cincizeci de ani căreia-i spunea nevastă şi care era cel puţin la fel de rea ca şi el.

— Thérèse, îmi zise zgârcitul (acesta era numele pe care mi-l luasem pentru a-l ascunde pe al meu…), Thérèse, cea dintâi virtute a casei mele este cinstea; pricepi tu, copila mea, dacă vreodată mă vei lipsi chiar şi de-a zecea parte dintr-un dinar, te trimit la spânzurătoare. Puţina dare de mână de care ne bucurăm soţia mea şi cu mine este rodul unei munci neostenite şi a unei desăvârşite cumpătări… Mănânci mult, micuţa mea?

— Câteva uncii de pâine pe zi, domnule, i-am răspuns, apă şi puţină supă atunci când sunt îndeajuns de fericită ca să am aşa ceva.

— Supă! la naiba, supă! Iată, draga mea, îi zise cămătarul nevesti-sii, căinează propăşirea huzurului, căci asta vrea să-şi facă un rost, asta moare de foame de-un an încoace, dar tot asta vrea să mănânce supă; de-abia de ne gătim noi câte una duminica, noi, care muncim ca nişte ocnaşi; o să ai trei uncii de pâine pe zi, fata mea, o jumătate de sticlă de apă de izvor, câte o rochie veche de la nevastă-mea o dată la optsprezece luni şi trei scuzi ca leafă la sfârşitul anului, dacă suntem mulţumiţi de serviciile tale, dacă eşti la fel de cumpătată ca şi noi şi dacă, în sfârşit, aduci bunăstare casei prin rânduială şi supuşenie. N-ai cine ştie ce de trebăluit, se face cât ai bate din palme; trebuie să freci şi să deretici de trei ori pe săptămână apartamentul acesta cu şase odăi; să ne faci paturile, să răspunzi la uşă, să-mi pudrezi peruca, să-mi coafezi nevasta, să te grijeşti de câine şi de papagal, să priveghezi la bucătărie, să cureţi oalele de-acolo, s-o ajuţi pe soţia mea când ne pregăteşte de-ale gurii şi să-ţi petreci patru sau cinci ceasuri din zi îndeletnicindu-te cu rufăria, ciorapii, bonetele şi cu alte trebuşoare de-ale casei; vezi bine că-i o nimica toată, Thérèse, o să ai timp pentru tine berechet, iar noi o să-ţi îngăduim să faci ce vrei întru folosul tău, dar numai dacă eşti cuminte, copila mea, cuviincioasă şi, mai ales, lucrul cel mai de seamă, cumpătată.

Nu-i greu de-nchipuit, doamnă, că numai cineva aflat în îngrozitoarea stare în care eram eu putea să se-nvoiască la o asemenea corvoadă; nu numai că era nespus mai multă treabă decât cea la care îmi îngăduiau puterile mele să mă-ncumet, dar aveam eu oare cum să trăiesc din ceea ce mi se oferea? Cu toate acestea, m-am ferit să fac pe năzuroasa şi m-am mutat chiar de cu seară.

Dacă ananghia în care sunt ar îngădui să vă înveselesc pentru o clipă, doamnă, când nu trebuie să mă gândesc decât cum să vă înduioşez, aş îndrăzni să vă povestesc câte ceva despre zgârcenia acestor oameni, la care martoră am fost în această casă; dar o catastrofă atât de îngrozitoare mă aştepta aici încă din al doilea an, încât mi-e foarte greu să vă aţin asupra unor amănunte de toată nostimada, înainte de a vă da seama de nenorocirile mele.

Şi totuşi, doamnă, să ştiţi că, în apartamentul domnului du Harpin, nu aveam niciodată vreo altă lumină în afară de-aceea pe care o fura de la felinarul aflat în faţa odăii sale; nici unul, nici celălalt nu foloseau vreodată albituri: pe cele pe care le făceam le puneau bine, nu care cumva să le pipăie cineva; la mânecile vestonului domnului, ca şi

la acelea de la rochia doamnei, era o pereche de manşete ponosite, croite dintr-o altă stofă, pe care le spălam în fiecare sâmbătă seara; nici urmă de cearşaf sau de prosop şi toate acestea ca să nu trebuiască albite. La el în casă nu se bea niciodată vin, apa chioară fiind, cum spunea doamna du Harpin, băutura naturală a omului, cea mai sănătoasă şi mai puţin primejdioasă. De fiecare dată când se tăia pâine, sub cuţit puneau un coş, ca să adune tot ce cădea; în el strângeau neabătut toate firimiturile ce se puteau face la mese, iar acest fel de mâncare, prăjit duminica, în niscaiva unt, alcătuia ospăţul zilelor acestora de odihnă; nici hainele şi nici mobilele nu trebuiau bătute vreodată de praf, de teamă să nu se strice, ci doar şterse uşor cu un pămătuf. Încălţările domnului, ca și acelea ale doamnei erau pingelite cu fier, fiind aceleaşi pe care le purtaseră în ziua nunţii; dar un obicei mult mai ciudat era acela la care mă sileau o dată pe săptămână; apartamentul avea o odaie destul de mare, ai cărei pereţi nu erau defel tapetaţi, iar eu trebuia să răzuiesc cu un cuţit un dram de tencuială de pe pereţii cu pricina, pe care o treceam mai apoi printr-o sită fină; ceea ce rezulta din această operaţiune devenea pudra de toaletă cu care împodobeam în fiecare dimineaţă peruca domnului şi cocul doamnei. Ah! de-ar fi voit Cel de sus ca aceste mârşăvii să fi fost singurele la care să se fi dedat oamenii aceia ticăloşi! Nimic mai firesc decât dorinţa de a-ţi păstra bunurile; dar nu la fel de firească este pofta de a le spori dintr-ale celorlalţi. Și nu mi-a trebuit mult ca să-mi dau seama că du Harpin nici nu se îmbogăţea altfel.

Deasupra noastră, locuia un individ putred de bogat, ce-avea destul de multe frumoase giuvaieruri şi ale căror însuşiri, fie din pricina vecinătăţii, fie pentru că trecuseră prin mâinile stăpânului meu, îi erau acestuia din urmă foarte cunoscute; îl auzeam adesea cum jeleşte cu nevastă-sa după un sipeţel de aur la vreo treizeci, patruzeci de ludovici, care, spunea el, negreşit că i-ar fi rămas lui, de-ar fi ştiut să dea dovadă de mai multă pricepere. În sfârşit, ca să se-aline pentru faptul că înapoiase cutia, preacinstitul domn du Harpin îşi puse-n gând s-o fure, iar mie-mi dădură în grijă să fac eu toată treaba.

După ce mi-a ţinut o întreagă cuvântare despre lipsa de însemnătate a furtului, ba chiar despre utilitatea acestuia pe lume, deoarece restabileşte un fel de echilibru pe care îl zdruncină din temelii inegalitatea bogăţiilor; despre raritatea pedepselor, fiindcă din douăzeci de hoţi era fapt dovedit că nu piereau nici măcar doi; după ce

mi-a demonstrat, cu o erudiţie de care nu l-aş fi crezut în stare pe domnul du Harpin, că furtul era la mare cinste în toată Grecia, că mai multe popoare îl încuviinţează şi-acum, îl înlesnesc, îl răsplătesc ca pe o faptă îndrăzneaţă ce dovedeşte curaj şi, totodată, îndemânare (două virtuţi esenţiale pentru orice neam războinic), după ce, într-un cuvânt, mi-a ridicat în slăvi trecerea de care se bucura şi mulţumită căreia, de-aveam să fiu descoperită, putea să mă scoată basma curată, domnul du Harpin îmi dădu cele două chei false, dintre care una trebuia să deschidă apartamentul vecinului, iar cealaltă, secretarul în care se afla sipeţelul cu pricina; îmi porunci să-i aduc de-ndată cutia, spunându-mi că, pentru un serviciu aşa de însemnat, am să primesc vreme de doi ani un scud în plus la leafă.

— Oh! Domnule, am strigat eu tremurând la aşa propunere, e oare cu putinţă ca un stăpân să îndrăznească să-şi înveţe slujnica la rele de soiul acesta! Cine mă împiedică să întorc împotriva dumitale armele pe care mi le pui în mână şi ce vei avea de spus împotrivă dacă, într-o zi, te-aş face victima propriilor principii?

Zăpăcit, du Harpin dădu înapoi, folosindu-se de un şiretlic stângaci: îmi zise că ceea ce făcea nu era decât pentru a mă pune la încercare; că mare noroc am avut când m-am împotrivit propunerilor sale… Că aş fi fost pierdută de-aş fi căzut în ispită… M-am mulţumit cu această minciună; dar am simţit numaidecât ce greşeală făcusem răspunzându-i cu atâta tărie: răufăcătorilor nu le place să afle nici o rezistenţă la aceia pe care încearcă să-i ademenească; din nefericire, nu mai e cale de mijloc de-ndată ce eşti într-atât de plâns, c-ai fost nevoit să le asculţi propunerile: din acea clipă, trebuie neapărat să le devii fie părtaş, ceea ce e primejdios, fie duşman, ceea ce e încă şi mai primejdios. Cu ceva mai multă experienţă, aş fi plecat imediat de-acolo, dar era deja scris în stele ca fiecare dintre simţămintele cinstite pe care aveam să le nutresc să fie răsplătit printr-o nenorocire!

Domnul du Harpin lăsă să treacă aproape o lună, adică până spre sfârşitul celui de-al doilea an al şederii mele în casa lui, fără să zică o vorbă şi fără să-mi arate că-mi poartă în vreun fel pică pentru că-l refuzasem, dar, într-o seară, când tocmai mă retrăsesem în odaia mea ca să mă bucur de câteva ceasuri de odihnă, am auzit dintr-o dată cum mi-este spartă uşa şi l-am văzut, nu fără spaimă, pe domnul du Harpin conducându-i pe-un comisar şi patru soldaţi din strajă lângă patul meu.

— Faceţi-vă datoria, domnule, îi spuse el omului legii, această nenorocită mi-a furat un giuvaier de o mie de scuzi, o să-l găsiţi în cameră sau asupră-i, nu-i nici o îndoială.

— Eu, eu să vă fur, domnule, am zis sărind din pat, tulburată din cale-afară; eu, cerule mare! Ah! oare cine ştie mai bine decât dumneata că e tocmai pe dos? Oare cine ar trebui să fie mai pătruns decât dumneata de felul în care mă scârbeşte această faptă şi de neputinţa de a fi săvârşit-o?

Dar du Harpin, care făcea mult zgomot pentru ca vorbele-mi să nu fie auzite, continuă să poruncească să se caute peste tot, iar nenorocitul inel fu găsit în mindirul meu. Cu nişte dovezi aşa de puternice, nu mai era nimic de zis; am fost pe loc arestată, legată şi dusă la închisoare, fără să-mi fie cu putinţă nici măcar să scot vreun cuvânt în apărarea mea.

Procesul unei nefericite care nu are nici trecere, nici protecţie se face repede într-o ţară în care părerea multora e că virtutea nu se potriveşte cu mizeria, în care nenorocul este o dovadă de netăgăduit împotriva împricinatului; acolo, o nedreaptă prejudecată le dă a crede că acela care e bănuit de-o fărădelege a şi făptuit-o; simţămintele se măsoară după starea în care e găsit învinuitul; şi de-ndată ce aurul sau rangul nu-i stabileşte nevinovăţia, neputinţa ca el să fie nevinovat devine astfel lucru dovedit[5].

Degeaba m-am apărat, degeaba i-am oferit făcăturii de avocat, pe care mi-l dădură nu pentru multă vreme, tot ce-am putut, stăpânul mă învinuia, giuvaierul fusese găsit la mine în odaie; era clar că-l furasem. Atunci când am vrut să vorbesc despre îngrozitoarea meteahnă a domnului du Harpin şi să dovedesc că nenorocirea ce mă lovea nu era decât rodul răzbunării sale şi urmarea dorinţei pe care-o nutrea de a scăpa de o făptură ce, ştiindu-i taina, îi devenea stăpână, au fost de părere că aceste jeluiri nu erau decât nişte cârteli, mi-au spus că domnul du Harpin era cunoscut de mai bine de douăzeci de ani ca un om fără cusur, deloc în stare de o asemenea grozăvie. Am fost mutată la Conciergerie[6], unde m-am trezit în clipa în care trebuia să plătesc cu viaţa refuzul de a lua parte la o ticăloşie; aveam să pier; doar o altă nelegiuire mă mai putea salva; Providenţa a vrut ca fărădelegea să-i slujească măcar o dată drept pavăză virtuţii, să o apere de hăul în care o arunca dobitocia judecătorilor.

Eram lângă o femeie de vreo patruzeci de ani, căreia i se dusese

vestea atât pentru frumuseţea, cât şi pentru soiul nenumăratelor sale ticăloşii; i se spunea Dubois, iar ea se-afla, ca şi nefericita Thérèse, în ajunul osândirii la moarte, numai felul acesteia îi mai punea în încurcătură pe judecători; fiindcă se făcuse vinovată de toate fărădelegile cu putinţă, aproape că se vedeau siliţi ori să închipuie pentru ea un nou supliciu, ori să o supună la unul de la care spiţa noastră femeiască ne scuteşte. Îi trezisem acestei femei un fel de interes, un interes nelegiuit fără-ndoială, deoarece temeiul acestuia era, aşa cum am aflat mai apoi, nemăsurata dorinţă de a mă transforma într-o prozelită.

Într-o seară, cu, poate, cel mult două zile înaintea aceleia când amândouă aveam să murim, cumătra Dubois îmi spuse să nu mă culc şi să stau pe lângă ea, fără să dau de bănuit, cât mai aproape cu putinţă de porţile închisorii.

— Între ceasurile şapte şi opt, continuă ea, am avut eu grijă ca temniţa să fie cuprinsă de flăcări; bineînţeles că mulţi oameni or să ardă de vii, dar nici că-mi pasă, Thérèse, îndrăzni să-mi zică ticăloasa; de îndată ce e-n joc binele nostru, soarta celorlalţi nu trebuie să mai aibă vreo valoare; sigur e că noi o să scăpăm; patru bărbaţi, complicii şi prietenii mei, ni se vor alătura şi-ţi făgăduiesc eu c-ai să-ţi recapeţi libertatea.

După cum v-am spus, doamnă, dumnezeiasca vrere, care tocmai pedepsise prin mine nevinovăţia, se puse în slujba nelegiuirii ocrotitoarei mele; focul se aprinse, pârjolul fu îngrozitor, douăzeci şi unu de oameni arseră de vii, dar noi am fugit. În aceeaşi zi, am ajuns în coliba unui braconier din pădurea Bondy[7], prieten apropiat al bandei noastre.

— Iată-te liberă, Thérèse, îmi zise atunci cumătra Dubois, poţi acum să alegi ce fel de trai îţi va plăcea, dar am un sfat să-ţi dau, şi-anume să renunţi la obiceiurile pline de virtute de care, după cum vezi, nu izbuteşti defel să te ţii; o delicateţe nelalocul ei te-a dus la poalele eşafodului, o îngrozitoare nelegiuire mă scapă de el; gândeşte-te la ce folosesc faptele bune pe lumea aceasta şi dacă merită să te jertfeşti pentru ele! Eşti tânără şi drăguţă, Thérèse, în doi ani o să am eu grijă să-ţi găseşti norocul; dar să nu-ţi închipui c-am să te conduc la templul său pe cărările virtuţii: atunci când vrei să-ţi faci un drum în viaţă, fată dragă, trebuie să-ncerci mai multe meserii şi să te bagi în multe uneltiri; hotărăşte-te dară, nu suntem deloc în siguranţă

în coliba aceasta, trebuie să plecăm de-aici peste câteva ceasuri.

— Oh! Doamnă, i-am spus eu binefăcătoarei mele, vă sunt mult prea îndatorată, departe de mine gândul de-a vă fi nerecunoscătoare; mi-aţi salvat viaţa; pentru mine, e îngrozitor că totul s-a îndeplinit printr-o fărădelege, credeţi-mă că, de-ar fi trebuit s-o înfăptuiesc, în locul durerii de-a fi părtaşă aş fi preferat să mor de-o mie de ori; simt toate primejdiile care m-au pândit pentru că m-am lăsat în voia neprihănitelor simţăminte ce vor rămâne pentru totdeauna în inima mea; dar oricare ar fi, doamnă, spinii virtuţii, neîncetat îi voi alege în locul ameninţătoarelor hatâruri care-nsoţesc nelegiuirea. Port în suflet nişte învăţături ale credinţei care, slavă Domnului, nu mă vor părăsi nicicând; iar dacă Providenţa mă va oropsi pe drumul vieţii, o să-mi primesc răsplata într-o lume mai bună. Nădejdea aceasta mă mângâie, îmi alină suferinţele, îmi potoleşte jalea, mă întăreşte la necaz şi mă face să înfrunt toate relele pe care Dumnezeu va voi să mi le trimită. De-aş întina-o prin fărădelegile mele, această bucurie s-ar stinge de-ndată în sufletul meu şi, cu teama de pedepsele lumii acesteia, aş avea dureroasa înfăţişare a supliciilor celeilalte, ce nu m-ar lăsa nici o clipă în liniştea pe care mi-o doresc.

— Iată nişte sisteme absurde care te vor băga, nu peste multă vreme, în spital, fata mea, spuse cumătra Dubois încruntându-se; crede-mă, lasă-te acum de dreptatea lui Dumnezeu, de pedeapsa ori răsplata ce va să vie, toate aceste banalităţi nu-s bune decât să ne transforme în muritori de foame. O, Thérèse! neîndurarea bogaţilor îndreptăţeşte proasta purtare a săracilor; dacă punga li se va deschide pentru nevoile noastre, dacă omenia va domni în inima lor, atunci virtuţile vor putea sălăşlui într-a noastră; dar atâta vreme cât nenorocirea noastră, răbdarea noastră în a o îndura, buna noastră credinţă, înrobirea noastră nu vor sluji decât la sporirea lanţurilor noastre, fărădelegile noastre vor deveni lucrarea lor şi tare nătăfleţi am fi de nu ni le-am îngădui, atunci când ei pot uşura jugul cu care ne împovărează cruzimea lor. Natura ne-a făcut să ne naştem cu toţii egali, Thérèse, iar dacă sorţii îi este pe plac să tulbure această socoteală dintâi a legilor firii, e de datoria noastră să-i îndreptăm toanele şi să reparăm, prin propria-ne îndemânare, uzurpările celui mai puternic. Îmi place să-i aud pe aceşti bogătaşi, aceşti nobili, aceşti magistraţi, aceşti preoţi, îmi place să-i văd cum ne predică virtutea. E tare greu să nu te fure cineva, când ai de trei ori mai mult decât ţi-ar

trebui ca să trăieşti; tare nepotrivit să nu te gândeşti la omor, când nu eşti înconjurat decât de linguşitori sau de sclavi pentru care voluptăţile tale sunt legi; tare anevoios, într-adevăr, să fii cumpătat și chibzuit, când eşti, la orice oră din zi și din noapte, înconjurat de cele mai nemaipomenite feluri de mâncare; nu le e defel uşor să fie sinceri, când n-au nici un interes să mintă… Dar noi, Thérèse, noi, pe care această Providenţă barbară, pe care ai sminteala să ţi-o transformi în idol, ne-a osândit să ne târâm în umilinţă ca şarpele în iarbă; noi, care nu suntem văzuţi decât cu dispreţ, pentru că suntem slabi; noi, ale căror buze nu se-adapă decât din fiere şi ai căror paşi nu strivesc decât mărăcini, tu vrei ca noi să nu ne-ngăduim fărădelegea când numai mâna ei ne deschide uşa vieţii, ne ţine, ne păstrează în viaţă şi ne împiedică s-o pierdem; tu vrei ca, pe veci supuşi şi obidiţi, în vreme ce această clasă care ne stăpâneşte e copleşită de binefacerile sorţii, noi să nu ne-alegem decât cu chinul, amărăciunea şi durerea, decât cu nevoia şi lacrimile, decât cu înfierările şi eşafodul! Nu, nu, Thérèse, nu; ori această Providenţa pe care tu o preţuieşti atâta nu-i făurită decât ca s-o batjocorim, ori acestea nu-s defel dorinţele sale. Cunoaşte-o mai bine, copila mea, şi încredinţează-te de faptul că, de îndată ce ne pune într-o situaţie în care răul ne devine necesar şi de îndată ce ne lasă în acelaşi timp putinţa de a-l face, răul acesta îi slujeşte legile în aceeaşi măsură ca şi binele şi că ea are de câştigat atât de pe urma unuia, cât şi a celuilalt; starea în care ea ne-a creat este egalitatea, cel care o tulbură nu este mai vinovat decât acela ce încearcă să o restabilească; amândoi acţionează după imboldurile pe care le-au primit, amândoi trebuie să li se supună şi să se bucure.

Mărturisesc că, de m-a încercat vreodată îndoiala, s-a întâmplat din pricina ademenelilor acestei femei dibace; dar, în inima mea, un glas mai puternic decât ea se-mpotrivea sofismelor sale, i-am dat ascultare, i-am spus cumetrei Dubois că eram hotărâtă să nu mă las nicicând dusă la pierzare.

— Ei bine! mi-a răspuns ea, fă din tine ce vei vrea, te lepăd sorţii tale nenorocite; dar dacă vreodată te prinde cineva, lucru care nu te poate ocoli, prin fatalitatea care salvează negreşit fărădelegea sacrificând virtutea, aminteşte-ţi măcar să nu scoţi un cuvinţel despre noi.

În timp ce vorbeam noi aşa, cei patru însoţitori ai cumetrei Dubois beau împreună cu braconierul şi, cum vinul îi dă ghes sufletului

răufăcătorului spre noi nelegiuiri, făcându-l să le uite pe cele vechi, ticăloşii noştri nici nu aflară bine de hotărârile mele, că şi aleseră, neputând să mă ia părtaşă, să mă transforme în victimă; principiile lor, moravurile lor, întunecatul sălaş în care ne aflam, soiul de siguranţă în care se credeau, beţia lor, vârsta mea, nevinovăţia mea, totul îi încurajă. Se ridică de la masă, se sfătuiesc, o întreabă şi pe cumătra Dubois, fapte al căror înfiorător mister mă cutremură, iar rezultatul este, în cele din urmă, o poruncă de-a fi gata să îndeplinesc dorinţele fiecăruia dintre cei patru, fie de bunăvoie, fie cu de-a sila; dacă o fac de bunăvoie, fiecare îmi va da câte un scud ca să mă duc unde voi vrea; dacă trebuie să mă silească, lucrul se va săvârşi oricum; dar, pentru ca taina să fie mai bine păstrată, or să mă înjunghie după ce-şi vor fi împlinit poftele și or să mă îngroape la rădăcina unui copac.

Nu-i nevoie să vă zugrăvesc efectul pe care l-a avut asupra mea o propunere atât de cumplită, doamnă, îl înţelegeţi cu uşurinţă; m-am aruncat la picioarele cumetrei Dubois, am implorat-o să mă mai ocrotească o dată; necinstita creatură nu făcu altceva decât să râdă de lacrimile mele.

— O! nu zău, îmi zise ea, tare nefericită mai eşti… Ce să-ţi spun! te cutremuri văzându-te silită să te pui pe rând în slujba a patru flăcăi frumoşi cum sunt aceştia; află dară că, la Paris, sunt vreo zece mii de femei care şi-ar da jumătate din avere sau din giuvaericale ca să fie în locul tău. Ascultă, adăugă totuși după ce se mai gândi puţin, am destulă putere asupra caraghioșilor ăstora ca să-ţi obţin iertarea în cazul în care te vei dovedi demnă de ea.

— Vai! Doamnă, ce trebuie să fac? am strigat eu printre suspine, porunciţi-mi, sunt pregătită.

— Să ne urmezi, să fii una de-a noastră și să săvârșești aceleaşi lucruri fără nici cea mai mică scârbă, doar cu preţul acesta îţi salvez restul.

Mi s-a părut că n-am voie să șovăi; acceptând această condiţie plină de cruzime, ştiu că mă pândeau noi primejdii, dar erau mai puţin îngrijorătoare decât cele de-acum; poate că aveam să mă păzesc de ele, pe când nimic nu era în stare să mă ferească de cele care mă ameninţau în clipa aceea.

— O să merg peste tot, doamnă, i-am spus degrabă cumetrei Dubois, o să merg peste tot, vă făgăduiesc, salvaţi-mă de turbarea acestor oameni şi n-am să vă părăsesc câte zile oi avea.

— Copii, le zise cumătra Dubois celor patru tâlhari, fătuca e în ceată, o primesc, îi fac loc în ea; vă rog frumos să-i daţi pace; să n-o scârbim de meserie încă din primele zile; vedeţi prea bine că vârsta şi chipul ei ne pot fi de folos, să le-ntrebuinţăm în interesele noastre şi să nu le sacrificăm plăcerilor noastre.

Patimile ajung însă în sufletul omului la o tărie când nimic nu le mai poate stăpâni. Bărbaţii cu care aveam de-a face nu mai erau în stare să audă vreun cuvinţel, căci tuspatru mă înconjurau, mă mâncau din ochi, mă ameninţau într-un mod încă şi mai îngrozitor; erau gata să mă înşface, gata să mă jertfească.

— Trebuie să treacă prin asta, spuse unul dintre ei, nu mai avem cum s-o cruţăm: ce, trebuie să dai dovadă de virtute ca să fii într-o bandă de hoţi? şi, pângărită ori fecioară, n-o să ne slujească la fel de bine?

Aşa cum îmi îndulcesc vorbele, după cum bine vă daţi seama, doamnă, aşa îmi voi adumbri şi tablourile; vai! neruşinarea vopselurilor este de-o asemenea natură, că pudoarea domniei voastre ar suferi din pricina goliciunii lor cel puţin la fel de mult ca sfiiciunea mea.

Blândă şi tremurătoare victimă, vai!, fremătam; de-abia puteam să mai respir; îngenuncheată în faţa celor patru, braţele-mi slabe se înălţau când pentru a-i implora, când pentru a o îndupleca pe cumătra Dubois.

— O clipă, spuse unul căruia i se zicea Inimă-de-fier şi care părea căpetenia bandei, un bărbat de treizeci şi şase de ani, ce-avea forţa unui taur şi chipul unui satir; o clipă, prieteni; e cu putinţă să mulţumim pe toată lumea; din moment ce virtutea fetişcanei ăsteia îi e atât de preţioasă şi fiindcă, după cum bine zice cumătra Dubois, această însuşire, pusă altfel la treabă, poate că ne va fi de folos, să i-o lăsăm; dar trebuie să ne liniştim; minţile ne-au luat-o razna, Dubois, şi, în halul în care suntem, poate că te-am strânge şi pe tine de gât dacă te-ai împotrivi plăcerilor noastre; Thérèse să se despoaie imediat şi să rămână goală ca-n ziua în care a venit pe lume şi, pe rând, să se dedea astfel diferitelor poziţii pe care vom avea chef să i le cerem, în timp ce Dubois ne va potoli înflăcărările, va face în aşa fel, încât tămâia să ardă pe nişte altare în care creatura aceasta nu ne dă voie să intrăm.

— Să mă dezbrac, am strigat, oh, Cerule! ce-mi cereţi? Când mă voi lăsa în felul acesta în seama privirilor voastre, cine va putea să se

pună chezaş…

Dar Inimă-de-fier, ce nu părea în acele toane în care să-mi ofere mai mult ori să-şi înfrâneze poftele, mă sudui lovindu-mă atât de tare, încât văzui prea bine că mi-era dat doar să mă supun. Se lăsă pe mâinile cumetrei Dubois, pe care o despuiase aproape la fel de mult ca pe mine şi, de îndată ce am fost aşa cum îşi dorea, silindu-mă să-mi pun braţele pe jos, ceea ce mă făcea să semăn cu un animal, cumătra Dubois îi potoli înflăcărarea apropiind un soi de monstru chiar de peristilurile unuia şi celuilalt altar al naturii, în aşa fel, încât, la fiecare zguduitură, să împungă cu toată puterea mâinii pomenitele părţi, ca, odinioară, berbecele la porţile cetăţilor asediate. Violenţa primelor atacuri mă făcu să dau înapoi; înfuriat, Inimă-de-fier mă ameninţă cu nişte purtări şi mai neîndurătoare, dacă nu mă supuneam acestora; cumătra Dubois primeşte poruncă să izbească şi mai tare, unul dintre libertini mă ţine de umeri şi mă împiedică să mă clatin sub zdruncinături; acestea ajung să fie aşa de crunte, că mă zdrobesc şi mă lasă fără putinţa de-a mă feri de vreuna dintre ele.

— Pe cinstea mea, spuse Inimă-de-fier, bolborosind, de-aş fi în locul ei, aş prefera să deschid porţile decât să le văd zdruncinate în halul ăsta, dar ea nu vrea, nu mai e mult până la capitulare… Cu tărie… cu tărie, Dubois…

Iar descărcarea focurilor acestui desfrânat, aproape la fel de violentă ca şi aceea a fulgerului, se stinse pe spărturile silnicite fără să fi fost pătrunse.

Al doilea mă puse să-i îngenunchez între picioare şi, în timp ce cumătra Dubois îl liniştea ca şi pe celălalt, se îndeletnicea cu două trebuşoare; când îmi lovea cu toată palma, dar într-un fel foarte nestăpânit, fie obrajii, fie pieptul; când gura-i scârbavnică o scormonea pe-a mea. Pieptul şi chipul mi se împurpurară pe dată… Sufeream, îi ceream îndurare, iar lacrimile mele îi umeziră ochii; îl scoaseră din sărite. Se-nverşună; în clipa aceea, limba îmi fu muşcată, iar cei doi fragi ai sânilor îmi fură atât de striviţi, că mă dădui înapoi, dar eram ţinută. Am fost împinsă iarăşi peste el, îmboldită şi mai tare de pretutindeni şi-aşa i se sfârşi extazul…

Al treilea mă sili să mă caţăr pe două scaune depărtate şi, aşezându-se dedesubt, stârnit de cumătra Dubois ce-i şedea între picioare, mă puse să m-aplec până ce gura i se găsi chiar sub templul Naturii; nici nu vă închipuiţi, doamnă, ce îndrăzni muritorul acesta

neruşinat să-şi dorească; trebui, cu sau fără chef, să-mi fac oareşicare nevoi... Doamne Dumnezeule! ce om, îndeajuns de ticăloşit, poate să aibă parte de-o clipă de plăcere în asemenea lucruri... Am făcut ce-a vrut, l-am potopit, iar deplina-mi supuşenie îl blagoslovi pe ticălos cu o beţie pe care nimic n-ar fi provocat-o de n-ar fi fost această mârşăvie.

Al patrulea îmi legă nişte sfori de toate părţile la care era cu putinţă să le potrivească şi le ţinea capetele strânse în mână, aşezat la şapte sau opt picioare de trupul meu, aţâţat fiind vârtos de dezmierdările şi pupăturile cumetrei Dubois; eu stăteam în picioare, iar barbarul acesta îşi sporea desfătarea trăgând tare, rând pe rând, de funiile acelea; mă clătinam, îmi pierdeam mereu echilibrul; rămânea cu gura căscată la fiecare dintre poticnirile mele; în sfârşit, trase de toate sforile o dată, cu atâta năvălnicie, că şi căzui pe jos lângă el, dar nici că-şi dorea altceva, iar fruntea, pieptul şi obrajii mei primiră dovezile unui delir pe care nu şi-l datora decât acestei metehne.

Iată ce-am îndurat, doamnă, dar măcar onoarea îmi fu respectată, deşi pudoarea nu mi-a fost defel. Ceva mai liniştiţi, bandiţii se sfătuiră s-o ia iarăşi din loc şi, chiar în noaptea cu pricina, ajunseră la Tremblai[8] cu intenţia de a se apropia de pădurile de la Chantilly[9], unde se aşteptau să dea vreo câteva lovituri bune.

Nimic nu era pe măsura deznădejdii ce mă cuprinsese din pricina nevoinţei de-a urma asemenea oameni şi nu m-am silit s-o fac decât întru totul hotărâtă să-i părăsesc de îndată ce-aveam să pot, fără nici o primejdie. A doua zi, am dormit pe undeva pe lângă Louvres[10], sub nişte căpiţe de fân; am vrut să mă lipesc de cumătra Dubois şi să-mi petrec noaptea alături de ea; dar mi s-a părut că avea de gând s-o folosească la cu totul altceva decât să-mi apere virtutea de atacurile de care mă puteam teme; trei bărbaţi o înconjurară, iar înfiorătoarea creatură se desfătă, sub ochii noştri, cu tustrei în acelaşi timp. Cel de-al patrulea se apropie de mine, era căpetenia.

— Frumoasă Thérèse, îmi spuse el, nădăjduiesc că n-ai să-mi refuzi măcar plăcerea de a-mi petrece noaptea alături de dumneata? Şi, cum îşi dădu seama de deplina mea scârbă: Nu te teme, îmi zise el, o să stăm de vorbă şi n-o să încerc nimic fără de voia dumitale. O, Thérèse, continuă el, strângându-mă în braţe, izmeneala asta a dumitale de-a te păstra neprihănită atâta vreme cât eşti cu noi nu-i oare o mare nebunie? Şi chiar de-am încuviinţa-o, ar putea ea oare să fie pe potriva intereselor grupului? N-are nici un rost să te mint, copilă dragă; dar

când vom locui prin oraşe, numai în capcana farmecelor dumitale avem de gând să prindem câţiva fraieri.

— Ei, bine! Domnule, i-am răspuns, din moment ce nu-ncape îndoială că aş prefera moartea grozăviilor acestora, la ce vă pot fi oare de folos şi de ce vă împotriviţi fugii mele?

— Bineînţeles că ne împotrivim, îngeraşule, răspunse Inimă-de-fier, e musai să te pui în slujba intereselor sau a plăcerilor noastre; nenorocirile dumitale te silesc la acest jug, trebuie să-l înduri; dar ştii, Thérèse, pe lumea asta totul se-aranjează, aşa că ascultă-mă şi făureşte-ţi chiar tu soarta: îngăduie-mi să fiu al tău, fată dragă, îngăduie-mi să fii numai a mea şi te cruţ de tristul rol ce-ţi e menit…

— Eu, domnule, am strigat, eu să devin ibovnica unui…

— Spune, Thérèse, spune cuvântul, a unui netrebnic, nu-i aşa? O mărturisesc, nu pot să-ţi ofer alte ranguri, îţi dai prea bine seama că noi, ăştia, nu ne cununăm; nunta e o taină, Thérèse, şi, plini de acelaşi dispreţ faţă de toate, nicicând nu ne apropiem de vreuna. Totuşi, ia gândeşte-te puţin; cum ai amarnică nevoie să-ţi pierzi acel ceva ce-ţi este aşa de drag, nu-i oare mai bine să-l jertfeşti singurului bărbat care, din clipa aceea, îţi va deveni sprijin şi ocrotitor decât să preacurveşti cu toţi?

— Dar de ce trebuie, am răspuns, să nu am nimic altceva de-ales?

— Pentru că eşti în mâinile noastre, Thérèse, şi pentru că dreptatea-i totdeauna de partea celui tare, aşa cum a spus cu multă vreme în urmă La Fontaine[11]. Într-adevăr, continuă el repede, nu-i oare o ţicneală de tot râsul să pui atâta preţ, cum faci dumneata, pe lucrul cel mai de nimic? Cum poate o fată să fie atât de prostuţă, încât să creadă că virtutea are cum să depindă de niţel mai multă sau niţel mai puţină lăbărţare într-o anumită parte a trupului său? Ei! ce-i interesează pe oameni sau pe Dumnezeu dacă partea cu pricina e întreagă sau vătămată? Mai mult chiar, îţi spun eu că, intenţia naturii fiind ca oricare individ să împlinească aici jos toate ţelurile pentru care a fost făurit, iar femeile neexistând decât pentru a sluji plăcerii bărbaţilor, e clar că a te împotrivi astfel intenţiei pe care ea o are pentru dumneata înseamnă s-o jigneşti. Înseamnă să vrei să fii o făptură fără de rost pe lume şi, prin urmare, demnă de dispreţ. Această înţelepciune închipuită, pe care unii au avut aiureala să ţi-o transforme într-o virtute şi care, încă din copilărie, departe de a le fi de folos

naturii și societății, le aduce amândurora ocară, nu este, așadar, decât o neîngăduită încăpățânare de care o persoană cu atâta minte n-ar trebui să vrea să se facă vinovată. Nu contează, ascultă-mă mai departe, copilă dragă, și-o să-ți dovedesc cât de mult vreau să-ţi plac şi să-ți respect slăbiciunea. N-am să mă ating, Thérèse, de nălucirea aceasta a cărei posedare te încântă atât; o fată n-are numai o singură favoare de oferit şi, cu ea, Venus e preamărită nu doar într-un templu; mă voi mulţumi cu cel mai prăpădit dintre ele; draga mea, ştii că, aproape de altarele lui Cypris, există o grotă întunecată în care se pitesc iubirile pentru a ne ademeni cu şi mai multă tărie; acesta va fi altarul unde-mi voi arde tămâia; acolo, nu-i nici o primejdie, cât de mică, Thérèse; dacă ţi-e teamă de plozi, ei n-ar putea s-apară în felul acesta, iar drăgălaşu-ţi mijlocel nu va suferi nicicând vreo stricăciune; această trufanda la care ţii atât va fi păstrată nevătămată şi, oricare-ar fi felul în care vei voi s-o foloseşti, vei putea s-o oferi neprihănită. Dinspre această parte, nimic nu poate s-o dea-n vileag pe-o fată, oricât de neîndurătoare ori nenumărate ar fi atacurile; de-ndată ce albina a stors sucul, potirul trandafirului se-nchide la loc; nimeni nu şi-ar închipui că s-a putut vreodat’ deschide. Sunt unele fete care s-au desfătat aşa şi zece ani, ba chiar şi cu mai mulţi bărbaţi, şi care totuşi apoi s-au măritat de parc-ar fi fost nou-nouţe. Câţi taţi, câţi fraţi nu şi-au siluit astfel fiicele ori surorile, fără ca acestea să fie mai puţin demne de a se supune mai apoi sfintei taine a nunţii! Şi câtor duhovnici aceeaşi cale nu le-a slujit pentru a-şi face mendrele, fără ca părinţii să-şi dea seama; într-un cuvânt, acesta e limanul misterului, aici se supune el iubirii, având blagoslovirea înţelepciunii… Trebuie să-ţi mai spun, Thérèse, că, fiind el cel mai tainic, templul acesta e totodată şi cel mai desfătător; numai aici găseşti ce-i trebuie fericirii, iar acea nemărginită deşertăciune a templului învecinat nu face nici pe departe cât farmecele nurlii ale unui locşor unde nu se-ajunge decât cu trudă, unde nu afli adăpost decât cu greutate; chiar şi femeile au de câştigat, iar acelora pe care dreapta judecată le sileşte să cunoască soiul acesta de plăceri nu le va părea vreodată rău după celelalte. Încearcă şi tu, Thérèse, încearcă şi amândoi vom fi mulţumiţi.

— Oh! domnule, am răspuns eu, habar n-am despre ce este vorba; dar am auzit spunându-se, domnule, că această rătăcire pe care mi-o ridicaţi în slăvi batjocoreşte femeile cu şi mai multă nesimţire… Aduce o ocară şi mai cumplită naturii. Dumnezeiasca vrere o răzbună

pe lumea aceasta, iar Sodoma i-a fost pildă!

— Câtă nevinovăţie, draga mea, câtă nevârstnicie, continuă libertinul; cine te-a învăţat aşa ceva? Încă un pic de atenţie, Thérèse, şi am să-ţi îndrept ideile.

Pierderea seminţei menite să înmulţească stirpea omenească, fată dragă, este singura fărădelege care poate exista. În cazul acesta, dacă sămânţa cu pricina este pusă în noi numai în scopul prăsirii, atunci sunt de acord cu dumneata, s-o abaţi din drum este o bătaie de joc. Dar dacă e lucru dovedit că, aşezându-ne sămânţa cu pricina în vintre, natura n-a voit, nici pe departe, s-o folosească pe toată la înmulţire, ce mai contează, în cazul acesta, Thérèse, dacă ea se pierde într-un loc sau altul? Atunci, bărbatul care o abate de la drumul ei nu face mai mult rău decât natura care nu o foloseşte defel. Or, aceste iroseli ale naturii pe care numai de noi depinde să le imităm nu se petrec ele oare într-o groază de împrejurări? Întâi şi-ntâi, putinţa de-a le face este o primă dovadă că n-o jignesc defel. Ar fi împotriva tuturor legilor dreptăţii şi ale adâncii înţelepciuni, pe care i le recunoaştem în toate, de-ar îngădui ceea ce-i aduce ocară; mai apoi, aceste pierderi sunt de sute şi sute de milioane de ori pe zi îndeplinite de ea însăşi; slobozirile de peste noapte, lipsa de rost a seminţei, atunci când femeia e borţoasă, nu sunt ele nişte risipe îngăduite de legile sale şi care ne dovedesc că, mult prea puţin simţitoare la ceea ce poate rezulta din această licoare pe care avem nebunia să punem atâta preţ, ea ne dă voie s-o irosim cu aceeaşi nepăsare cu care o face şi ea în fiecare zi; că ea rabdă înmulţirea, dar că aceeaşi înmulţire nu-i nici pe departe ceea ce-şi doreşte; că vrea să ne prăsim, dar, necâştigând mai mult de pe urma uneia dintre aceste fapte decât de pe urma celeilalte ce-i este cu totul opusă, alegerea pe care noi o putem face îi este ei totuna; că, lăsându-ne pe noi să hotărâm dacă să zămislim, să nu zămislim ori să distrugem, n-o vom mulţumi, dar nici ocară mai mare nu-i vom aduce alegând-o pe una sau cealaltă, aceea care ne va fi pe plac; şi că aceea pe care o vom alege, nefiind decât rodul puterii şi al acţiunii sale asupră-ne, întotdeauna şi cu siguranţă are să-i facă mai multă plăcere, primejdia de-a o jigni fiind mult mai mică. Ah! crede-mă, Thérèse, naturii prea puţin îi pasă de aceste taine din care ne-a apucat sminteala să-i facem cult. Oricare ar fi templul unde aducem jertfă, de îndată ce ea îngăduie ca tămâia să ardă acolo, înseamnă că omagiul n-o supără; împotrivirea de-a zămisli, pierderile seminţei care slujeşte la

zămislire, stârpirea acestei seminţe, când ea a rodit, nimicirea acelui rod chiar şi la multă vreme după ce s-a întrupat, toate acestea, Thérèse, sunt nişte fărădelegi închipuite de care natura nici că se sinchiseşte şi de care ea-şi bate joc ca de toate celelalte rânduieli ale noastre care, adesea, o ocărăsc în loc să o slujească.

Inimă-de-fier se încingea rostindu-şi amăgitoarele cugetări şi l-am văzut în curând în starea care mă speriase atât de tare în ajun; ca lecţia să-i fie şi mai pilduitoare, voi să-mbine neîntârziat practica şi învăţămintele; iar mâinile sale, în ciuda împotrivirilor mele, rătăceau spre altarul unde trădătorul voia să pătrundă… Trebuie s-o mărturisesc, doamnă: orbită fiind de ademenirile acestui bărbat ticălos; mulţumită că, lăsând puţin de la mine, aveam să salvez ceea ce părea să aibă mai multă însemnătate; fără să mă mai gândesc nici la contradicţiile sofismelor sale, nici la ce primejdii mă supuneam eu însămi, deoarece, croit fiind ca un uriaş, nemernicul nu putea nici măcar să se apropie de-o femeie prin locul cel îngăduit, şi pentru că, îndrumat fiind de răutatea firii sale, n-avea, fără îndoială, vreun alt ţel decât să mă schilodească; cu ochii vrăjiţi de toate acestea, cum spuneam, aveam să mă las în voia lui şi, din prea multă virtute, să devin o nelegiuită; împotrivirea îmi slăbea; deja stăpân al tronului, cotropitorul acesta neruşinat se străduia doar să rămână acolo, când un zgomot de trăsură se auzi de la drumul mare. Inimă-de-fier îşi părăseşte deîndată plăcerile în folosul îndatoririlor; îşi adună oamenii şi goneşte spre noi fărădelegi. Nu mult după aceea, am auzit strigăte, iar nemernicii, plini de sânge, se întoarseră triumfători şi încărcaţi de prăzi.

— S-o ştergem iute, spuse Inimă-de-fier, am omorât trei oameni, leşurile sunt pe drum, ne pasc primejdii.

Prada se împarte, Inimă-de-fier vrea să am şi eu bucăţica mea, care se ridica la douăzeci de ludovici, sunt silită să-i iau; m-am cutremurat din pricina silniciei de a păstra asemenea bani, totuşi n-avem vreme de pierdut, fiecare îşi ia lucrurile în spinare şi plecăm.

A doua zi, eram în siguranţă în pădurea de la Chantilly; în timp ce mâncau, oamenii noştri socotiră ce le adusese ultima lovitură şi, preţăluind la două sute de ludovici întreaga pradă:

— Într-adevăr, spuse unul dintre ei, nu merita să omorâm trei oameni pentru o sumă aşa de mică.

— Cătinel, prieteni, răspunse cumătra Dubois, nu pentru banii

ăştia v-am îmboldit chiar eu să nu le arătaţi nici pic de îndurare acelor călători, ci doar ca să nu dăm de belea; fărădelegile acestea au loc din vina legilor, iar nu dintr-a noastră; atâta vreme cât tâlharii vor fi răpuşi asemenea ucigaşilor, jafurile nu se vor înfăptui nicicând fără omoruri. Cum cele două nelegiuiri se pedepsesc la fel, de ce să nu te dedai celei de-a doua, din moment ce-o poate acoperi pe cea dintâi? De altfel, continuă îngrozitoarea creatură, de unde aţi mai scos-o şi pe-asta, că două sute de ludovici nu merită trei omoruri? Lucrurile nu trebuie niciodată socotite decât prin legătura pe care o au cu interesele noastre. Încetarea existenţei fiecăreia dintre fiinţele jertfite nu valorează nimic în raport cu noi. Cu siguranţă că n-am da nici o para chioară pentru ca aceşti indivizi să fie în viaţă sau în mormânt; prin urmare, dacă ni se iveşte şi cel mai neînsemnat câştig, într-una dintre aceste împrejurări, trebuie, fără nici o remuşcare, s-o provocăm, de preferinţă în favoarea noastră; căci, într-un lucru cu totul indiferent, trebuie, dacă suntem înţelepţi şi stăpâni pe lucrul cu pricina, să-l facem neabătut să treacă de partea în care ne este de folos, fără să luăm în seamă tot ceea ce poate să piardă cel care ne stă împotrivă; pentru că între ceea ce ne atinge pe noi şi ceea ce-i atinge pe ceilalţi nu există nici o asemănare care să aibă vreun temei; pe unul nu-l simţim decât fizic, celălalt nu ajunge la noi decât moraliceşte, iar simţămintele morale sunt înşelătoare; adevărate sunt doar simţămintele fizice; astfel, nu numai că două sute de ludovici sunt de-ajuns pentru cele trei omoruri, dar ar fi fost de-ajuns chiar şi treizeci de soli, dacă aceşti treizeci de soli ne-ar fi adus o satisfacţie care, deşi uşoară, ne tulbură totuşi mult mai puternic decât ar fi făcut-o cele trei omoruri, ce nu-nseamnă nimic pentru noi şi care, deşi vătămătoare, până la noi n-ajung decât ca o zgârietură; slăbiciunea organelor noastre, lipsa cugetării, blestematele prejudecăţi în care am fost crescuţi, zadarnicele spaime ale religiei ori ale legilor, iată ce-i opreşte pe neghiobi pe calea fărădelegii, iată ce-i împiedică s-o facă şi mai lată; dar orice individ plin de putere şi tărie, înzestrat cu un suflet cu vigoare alcătuit, care se preferă, după cum se cuvine, pe sine celorlalţi, va şti să le pună interesele pe cântarul propriilor sale foloase, să-şi bată joc de Dumnezeu şi de oameni, să înfrunte moartea şi să dispreţuiască rânduielile, pătruns pe deplin de faptul că trebuie să raporteze totul doar la el însuşi, va simţi că cea mai mare mulţime a vătămărilor aduse semenului, din pricina cărora, fizic, el nu trebuie să se tulbure, nu se poate măsura cu nici cea mai

neînsemnată dintre desfătările sale, dobândită prin această nemaiauzită adunătură de nelegiuiri. Desfătarea îl bucură, este în el, urmarea fărădelegii nu-l atinge, este în afara lui; or, vă întreb care ar fi omul acela cu minte care nu va prefera ceea ce îl bucură în locul acelui lucru ce-i este străin şi care nu se va învoi să înfăptuiască străinul lucru din pricina căruia nu simte nimic supărător pentru a-şi face rost de acela care-l mişcă în mod plăcut?

— Oh! doamnă, i-am spus cumetrei Dubois, cerându-i îngăduinţa de a răspunde dezgustătoarelor sale sofisme, nu simţiţi, aşadar, defel că osândirea vă este scrisă în ceea ce tocmai aţi rostit; asemenea principii ar putea fi cel mult pe placul acelei Fiinţe destul de puternice ca să nu aibă a se teme de ceilalţi; dar noi, doamnă, copleşiţi mereu de spaimă şi de umilinţă; noi, proscrişi de toţi oamenii de bine, condamnaţi de toate legile, trebuie oare să ne-nvoim la nişte sisteme ce nu pot decât s-ascută împotrivă-ne sabia ce ne atârnă deasupra capetelor? Şi chiar de nu ne-am afla în această tristă stare, chiar de-am fi la mare preţ în societate… chiar de ne-am găsi unde, în sfârşit, ar trebui să fim, vă închipuiţi oare că asemenea cugetări ar putea să ne placă mai mult? Cum de credeţi că acela care, orbit de egoism, va voi să lupte singur împotriva intereselor comune ale celorlalţi n-are să piară? Oare societatea nu are dreptul să nu-l îndure la sânul ei pe acela care i se declară împotrivă? Iar individul care se însingurează poate el să lupte contra tuturor? Poate el să se măgulească spunându-şi că e fericit şi liniştit dacă, neacceptând pactul social, nu consimte să cedeze puţin de propria-i fericire pentru a-şi pune la adăpost restul? Societatea nu se susţine decât printr-un veşnic schimb de binefaceri, iată legăturile care o întăresc; acela care, în locul binefacerilor, nu va oferi decât fărădelegi şi de care, din acel moment, ceilalţi vor fi nevoiţi să se teamă, va fi neapărat atacat, de e cel mai puternic, ori jertfit de primul pe care-l va jigni, de este cel mai slab; nimicit va fi însă oricum de puternicul imbold care-l sileşte pe om să-şi asigure odihna şi să le facă rău acelora ce vor să i-o tulbure; acesta este motivul care face aproape cu neputinţă dăinuirea nelegiuitelor înhăitări, căci, neopunând decât nişte necruţătoare tăişuri intereselor celorlalţi, toţi trebuie să se adune degrabă pentru a le toci. Chiar între noi, doamnă, îndrăznesc eu să adaug, cum de vă amăgiţi că veţi păstra buna înţelegere atunci când pe fiecare îl veţi sfătui să nu-şi vadă decât propriul folos? Din clipa aceea, veţi mai avea ceva de spus, pe drept cuvânt, aceluia dintre noi care va

voi să-i înjunghie pe ceilalţi, care o va face pentru a strânge doar pentru sine şi partea fârtaţilor? Ei! nu există laudă mai frumoasă adusă virtuţii decât dovada necesităţii sale, chiar şi într-o societate de nelegiuiţi… decât certitudinea că această societate nu s-ar susţine nici un moment fără virtute!

— Numai argumentele pe care le-aduci tu împotrivă-ne, Thérèse, sunt nişte sofisme, zise Inimă-de-fier, iar nu cele ale cumetrei Dubois, căci cea care ne susţine înhăitările întru fărădelege nu-i defel virtutea; este interesul, este egoismul; el face, prin urmare, ca această proslăvire a virtuţii pe care ai scos-o dintr-o ipoteză închipuită să fie falsă; nu-i din pricina virtuţii dacă, crezându-mă, aşa cum mi se pare, cel mai puternic din bandă, nu-i înjunghii pe tovarăşii mei pentru a le lua partea, ci pentru că, fiind singur atunci, m-aş lipsi de mijloacele ce-mi pot chezăşui averea pe care o aştept din ajutorul lor; acest motiv este singurul care, aşijderea, le struneşte braţele în ceea ce mă priveşte. Or, acest motiv, vezi dumneata, Thérèse, e egoist şi-atât, n-are nimic de-a face cu virtutea; cel care vrea să lupte de unul singur împotriva intereselor societăţii trebuie, după cum spui, să se-aştepte la pieire. Nu-i oare încă şi mai sigur că va pieri dacă nu va avea de partea-i, pentru a vieţui, decât propria-i mizerie şi lepădarea celorlalţi? Ceea ce se numeşte interesul societăţii nu este decât masa reunitelor interese ale indivizilor, dar numai prin renunţare acest interes al fiecăruia poate să se potrivească şi să se lege de interesele generale; or, ce-ai vrea să cedeze cel care n-are nimic? Dacă o face, o să-mi zici că greşeala lui e şi mai mare, că atunci mai mult păgubeşte decât câştigă, nesfârşit mai mult, iar în acest caz strâmbătatea târguielii trebuie să-l împiedice s-o încheie; prins în această poziţie, ceea ce-i rămâne de făcut unui asemenea om nu este oare să nu se supună acestei societăţi nedrepte, încrezându-se numai într-o societate diferită care, aflată în aceeaşi poziţie ca şi el, are interesul să lupte, prin împreunarea micilor sale forţe, împotriva mai vastei puteri ce voia să-l silească pe nefericit să renunţe la puţinul pe care-l avea pentru a nu primi în schimb nimic de la ceilalţi. Dar, ai să-mi spui, de-aici se va naşte un război fără de sfârşit. Fie, nu-i oare chiar acela al naturii? Nu-i singurul care ne este cu-adevărat pe plac? Toţi oamenii se nasc însinguraţi, invidioşi, cruzi şi despoţi; voind să aibă totul şi să nu renunţe la nimic şi luptându-se necontenit pentru a-şi păstra fie rangul, fie drepturile, legiuitorul a venit şi-a zis: gata cu bătaia; renunţând câte un pic şi dintr-o parte, şi

din cealaltă, liniştea o să se împământenească iară. N-am nimic împotriva acestui pact, dar susţin că două soiuri de indivizi n-au fost nicicând nevoiţi să i se supună; cei care, simţindu-se cei mai puternici, n-aveau de ce să renunţe la ceva ca să fie fericiţi şi cei care, fiind cei mai slabi, cedau mult mai mult decât li se dădea. Totuşi, societatea nu este alcătuită numai din fiinţe puternice şi fiinţe slabe; or, dacă n-avea cum să le placă celor puternici și celor slabi, pactul i-a convenit, și încă de minune, societăţii, iar starea de război ce exista dinainte avea să fie încă şi mai abitir pe voia celor mulţi, din moment ce-i lăsa fiecăruia libertatea să-şi folosească forţele şi dibăcia de care se vedea văduvit prin pactul nedrept al unei societăţi ce ia mereu prea mult de la unul şi nu-i dă niciodată îndeajuns celuilalt; prin urmare, fiinţa cu adevărat înţeleaptă este aceea care, cu riscul reînstăpânirii stării de război ce domnea înainte de pact, se dezlănţuie fără putinţă de întoarcere împotriva pactului cu pricina, îl încalcă de câte ori poate, sigur fiind că ceea ce va căpăta din aceste vătămări va fi întotdeauna mai bun decât ceea ce va putea să piardă, de este cel mai slab; căci oricum era așa când se supunea pactului, dar poate deveni cel mai puternic încălcându-l, iar dacă legile îl readuc în tagma din care a voit să iasă, cel mai rău lucru ce i se poate întâmpla este să-şi piardă viaţa, aceasta fiind o nenorocire cu mult mai mică decât aceea de a trăi în ruşine şi mizerie. Iată, dară, între ce-avem de ales; fie fărădelegea care ne face fericiţi, fie eşafodul care ne împiedică să fim nefericiţi. Şi întreb eu acum, de ce-am șovăi, frumoasă Thérèse, și dacă mintea dumitale va găsi un raţionament care să-l combată pe acesta?

— O! domnule, am răspuns eu cu acea înfocare pe care ţi-o dă o cauză dreaptă, sunt mii; dar trebuie oare ca numai viaţa de-aici să fie singurul ţel al omului? Nu se află el pe-această lume doar ca într-o trecere prin care, străbătând-o bucată cu bucată, trebuie, dacă este cu minţile întregi, să ajungă numai la această veşnică fericire, neîndoielnică răsplată a virtuţii? Presupun împreună cu voi (ceea ce, totuși, nu se-ntâmplă des, ceea ce, totuşi, e împotriva oricărei judecăţi luminate), dar treacă de la mine, am să fiu pentru o clipă de-aceeaşi părere, şi-anume că nelegiuirea poate să-l facă fericit pe lumea aceasta pe ticălosul care se lasă în voia ei; vă închipuiţi oare că dreptatea lui Dumnezeu nu-l aşteaptă pe omul acesta necinstit într-o altă lume pentru a se răzbuna?... Ah! să nu credeţi contrariul, domnule, să nu credeţi, am adăugat eu printre lacrimi, aceasta-i singura consolare a

celui nevoiaş, nu ne-o luaţi; din clipa-n care oamenii ne părăsesc, cine oare ne va răzbuna, dacă nu Dumnezeu?

— Cine? nimeni, Thérèse, absolut nimeni; nu-i deloc necesar ca nevoinţa să fie răzbunată, ea se măguleşte astfel pentru că şi-ar dori-o, ideea aceasta o alină, dar tot neadevărată rămâne: mai mult chiar, e esenţial ca nevoinţa să sufere; umilinţa sa, durerile sale se numără printre legile naturii, iar existenţa-i e de folos pe plan general, ca şi aceea a belşugului care-o striveşte; acesta este adevărul ce trebuie să înăbuşe remuşcarea în sufletul despotului ori al nelegiuitului; să nu se silnicească; să se dedea orbeşte tuturor vătămărilor pe care le zămisleşte, căci numai glasul naturii îi şopteşte acest gând; este singurul fel în care ea ne transformă în făptuitorii legilor ei. Atunci când tainicele-i sfaturi ne îndeamnă la rău, lucrul acesta înseamnă că răul îi este necesar, că ea-l doreşte, că ea-l cere, înseamnă că suma fărădelegilor nefiind întreagă, nefiind de-ajuns legilor echilibrului, singurele legi care o cârmuiesc, ea le cere şi pe acestea pentru a umple cântarul; aşa că acela al cărui suflet trage la rău să nu se sperie, să nu se oprească; să-l săvârşească fără teamă, de îndată ce i-a simţit imboldul, căci numai de i s-ar împotrivi i-ar aduce ocară. Să lăsăm însă puţin morala, din moment ce vrei nişte teologie. Află dară, tânără neştiutoare, că religia cu care te mulţumeşti dumneata, nefiind decât raportul omului cu Dumnezeu, decât cultul pe care creatura a crezut că trebuie să i-l închine creatorului său, se prăbuşeşte de îndată ce existenţa acestui creator se dovedeşte ea însăşi amăgitoare.

Speriaţi de fenomenele care îi loveau, bineînţeles că primilor oameni li s-a părut că o fiinţă sublimă şi de ei necunoscută le orânduise mersul şi puterea; însuşirea slăbiciunii este să presupună ori să se teamă de putere; mintea omului fiind încă mult prea copilăroasă pentru a căuta, pentru a găsi în sânul naturii legile mişcării, singurul resort al întregului mecanism care-l umplea de uimire, a crezut că-i mai simplu să-i presupună acestei naturi un motor decât să o vadă pe ea însăşi motrice şi, fără să cugete că-i va fi mult mai greu să înalţe, să definească acest stăpân nemărginit decât să caute în studiul naturii cauza a ceea ce îl uluia, a admis fiinţa aceasta suverană, i-a făurit culte: din clipa aceea, fiecare naţie şi-a alcătuit unele asemănătoare moravurilor şi cunoştinţelor sale, climatului său; nu peste multă vreme, pe pământ au fost tot atâtea religii câte popoare, tot atâţia zei câte familii; totuşi, în toţi aceşti idoli era uşor să fie recunoscută

această nălucă fără rost, cel dintâi rod al orbirii omeneşti. I se dădea o înfăţişare diferită, dar era mereu acelaşi lucru. Or, spune-mi, Thérèse, din faptul că nişte imbecili o iau razna în privinţa înălţării unei nevrednice himere şi a felului în care trebuie slujită, e oare nevoie să decurgă de aici că omul înţelept trebuie să renunţe la fericirea neîndoielnică şi de acum a vieţii sale; trebuie el oare, precum câinele lui Esop, să lase osul pentru umbra lui[12] şi să dea nişte desfătări aievea pe nişte năluciri? Nu, Thérèse, nu există nici un Dumnezeu, natura îşi este sieşi de ajuns; n-are nevoie de nici un autor, acest presupus autor nu-i decât o descompunere a propriilor ei forţe, nu este decât ceea ce noi numim la şcoală o petiţie de principiu. Un Dumnezeu presupune o creaţiune, adică o clipă când n-a fost nimic ori o clipă când totul a fost în haos. Dacă una sau cealaltă dintre aceste stări era un lucru rău, de ce o lăsa Dumnezeul dumitale să subziste? Dacă era un bine, de ce o schimbă? Dar dacă acum totul e bine, Dumnezeul dumitale nu mai are nimic de făcut; or, dacă n-are nici un rost, poate el oare să fie puternic, iar dacă nu e puternic, poate el să fie Dumnezeu; dacă, în sfârşit, natura se mişcă ea însăşi, la ce bun motorul? Iar dacă motorul acţionează asupra materiei mişcând-o, cum de nu este el însuşi materie? Poţi oare să concepi efectul spiritului asupra materiei şi materia primind mişcarea spiritului ce nu se mişcă defel? Cercetează pentru o clipă, cu sânge rece, toate calităţile ridicole şi contradictorii cu care făuritorii acestei scârbavnice himere sunt siliţi s-o acopere; verifică felul în care se distrug, se absorb unele pe altele şi vei recunoaşte că această nălucire dumnezeiască, născută din teama unora şi din ignoranţa tuturor, nu este decât o revoltătoare banalitate care nu merită din parte-ne nici o clipă de credinţă, nici un minut de gândire; o biată extravaganţă care scârbeşte mintea, care răscoală sufletul şi care n-a ieşit din întuneric decât pentru a se întoarce acolo pentru totdeauna.

Aşa că nădejdea unei lumi ce va să vie, rod al acestor minciuni dintâi, să nu te îngrijoreze în vreun fel, Thérèse, şi mai ales încetează să ne-o transformi în oprelişti. Neînsemnate părticele ale unei materii ticăloase şi brute, la moartea noastră, adică la împreunarea elementelor care ne alcătuiesc cu elementele masei generale, nimiciţi pentru totdeauna, oricare ne va fi fost purtarea, vom petrece o clipă în creuzetul naturii pentru a ne ivi iarăşi de-acolo sub alte forme, iar toate acestea fără ca acela care a tămâiat nebuneşte virtutea să aibă

mai multe drepturi decât cel care s-a dedat celor mai ruşinoase samavolnicii, fiindcă naturii nimic nu-i pare o ocară şi fiindcă toţi oamenii ieşiţi aşijderea din sânul ei, ce n-au acţionat de-a lungul întregii lor vieţi decât după imboldurile sale, vor afla cu toţii acolo după ce-au trăit acelaşi sfârşit şi aceeaşi soartă.

Mă pregăteam să mai răspund o dată acestor înfiorătoare blasfemii, când zgomotul făcut de-un bărbat călare se auzi nu departe de noi.

— La arme! strigă Inimă-de-fier, mai doritor să-şi pună în practică sistemele decât să le consolideze bazele.

O luăm la goană… şi, nu peste multă vreme, un nefericit călător este adus în crângul unde ni se afla tabăra.

Întrebat despre motivul care-l făcea să călătorească singur, şi încă la revărsatul zorilor, pe un drum puţin umblat, despre vârsta şi îndeletnicirea sa, călăreţul răspunse că se numeşte Saint-Florent, unul dintre negustorii de frunte din Lyon, că are treizeci şi şase de ani, că se întorcea din Flandra pentru nişte daraveri legate de negoţul lui, că are puţini bani asupră-i, dar multe hârţoage. Adăugă că valetul o ştersese în ajun şi că, pentru a se feri de căldură, mergea noaptea voind să ajungă chiar în ziua aceea la Paris, unde avea să-şi ia un alt slujitor şi să încheie o parte a afacerilor; că, mai mult, de urma un drumeag părăsit, se pare că se rătăcise adormind pe cal. Şi, toate acestea fiind spuse, cere să-i fie cruţată viaţa, oferind chiar el tot ceea ce avea. Îi scotociră portofelul, îi numărară banii, prada era cum nu se poate mai bună. Saint-Florent avea aproape o jumătate de milion în hârtii cu plata la vedere, câteva bijuterii şi în jur de o sută de ludovici…

— Prietene, îi zise Inimă-de-fier, vârându-i sub nas ţeava unui pistolet, îţi dai seama că, după o asemenea tâlhărie, nu te putem lăsa în viaţă.

— Oh, domnule, am strigat eu aruncându-mă la picioarele acestui ticălos, vă implor, nu-mi daţi, la primirea mea în această bandă, îngrozitorul spectacol al morţii acestui nenorocit; cruţaţi-i viaţa, nu-mi refuzaţi primul lucru pe care vi-l cer.

Şi, folosindu-mă imediat de un vicleşug destul de ciudat, pentru a îndreptăţi interesul pe care păream să-l nutresc faţă de acest bărbat:

— Numele pe care tocmai l-a rostit domnul, am adăugat eu cu înflăcărare, mă face să cred că suntem înrudiţi şi încă nu foarte de departe. Să nu vă mire, domnule, am continuat eu adresându-mă

călătorului, să nu vă surprindă defel faptul că aflaţi o rudă în această situaţie; am să vă lămuresc totul. Din aceste motive, am mai zis eu implorând-o din nou pe căpetenie, din aceste motive, domnule, cruţaţi-i viaţa acestui biet om, am să vă fiu recunoscătoare pentru acest hatâr prin cea mai deplină dăruire faţă de tot ceea ce va putea sluji intereselor voastre.

— Ştii în ce condiţii pot să-ţi dau iertarea pe care mi-o ceri, Thérèse, îmi răspunse Inimă-de-fier; ştii ce vreau de la tine…

— Ei, bine, domnule, am să fac totul, am strigat eu năpustindu-mă între acest nefericit şi căpetenia care era gata să-l omoare… Da, am să fac totul, domnule, am să fac totul, cruţaţi-l.

— Să trăiască atunci, spuse Inimă-de-fier, dar să ni se alăture, această din urmă condiţie e indispensabilă, de n-o îndeplineşte, nu pot face nimic, tovarăşii mei s-ar împotrivi.

Nepricepând o iotă din această înrudire pe care o statorniceam, dar văzându-şi, de-mi încuviinţa vorbele, viaţa salvată, negustorul, uimit, nu crezu că trebuie să şovăie vreo clipă. I se dă ceva de băut şi, cum oamenii noştri nu voiau să părăsească locul decât pe lumină:

— Thérèse, îmi zise Inimă-de-fier, n-am să uit ce-ai făgăduit, dar, cum astă-seară sunt peste măsură de obosit, odihneşte-te liniştită lângă Dubois, am să te chem în zori, iar dacă mă înşeli, viaţa secăturii ăsteia o să mă răzbune pentru făţărnicia ta.

— Dormiţi, domnule, dormiţi, am răspuns eu, şi fiţi încredinţat că aceea pe care aţi umplut-o de recunoştinţă nu-şi doreşte nimic altceva decât să-şi plătească datoria.

Totuşi, nici nu-mi trecea prin minte un asemenea gând, dar, de-am crezut vreodată că păcăleala-i îngăduită, apoi acesta fu prilejul. Plini de o prea mare încredere, netrebnicii noştri mai beau ceva şi adorm, lăsându-mă-n totală libertate, lângă cumătra Dubois, care, beată ca toţi ceilalţi, închise şi ea în curând ochii.

Atunci, folosindu-mă cu iuţeală de primul moment al somnului ticăloşilor care ne înconjoară:

— Domnule, îi spun eu tânărului din Lyon, cea mai cumplită catastrofă m-a aruncat fără de voie printre aceşti tâlhari, îi urăsc şi pe ei, dar şi nenorocita clipă care m-a adus în banda lor; după cât se pare, n-am cinstea de a vă fi rudă; m-am slujit de acest vicleşug ca să vă salvez şi ca să scap, dacă n-aveţi nimic împotrivă, din mâinile acestor nemernici; momentul e prielnic, am adăugat, să fugim; vă zăresc

portofelul, haideţi să-l luăm înapoi, să renunţăm la bani, i-au băgat în buzunare; n-o să-i recuperăm fără primejdie: să plecăm, domnule, să plecăm; vedeţi ce fac pentru domnia voastră, mă las în ale voastre mâini; fie-vă milă de soarta mea; şi, mai ales, aveţi mai multă îndurare decât oamenii aceştia; binevoiţi să-mi respectaţi cinstea, vi-o încredinţez, e singura mea comoară, lăsaţi-mi-o, ei nu mi-au răpit-o.

2 În Franţa secolului al XVIII-lea, până şi etajele caselor corespund unei stricte ierarhii sociale. Vezi şi p. 16, unde Justine găseşte adăpost la etajul cinci, hărăzit săracilor (*N. red*).

3 În Franţa, prima loterie, regală, a fost creată în 1660, ca sursă de venituri pentru stat (*N. red.*).

4 Orăşel situat la 110 kilometri de Paris, într-unul dintre departamentele centrale ale Franţei, Loiret (*N. red.*).

5 Veacuri viitoare! Nu veţi mai vedea această culme de grozăvii şi de ticăloşie.

6 Fost palat al regilor Franţei, a fost transformat, în 1392, într-una dintre cele mai temute închisori: în timpul Terorii, era considerată anticamera morţii (*N. red.*).

7 Pădure celebră, situată în departamentul Seine Saint-Denis, la aproximativ 15 km de Paris. Avea o faimă tristă, de loc extrem de periculos, plin de tâlhari (*N. red.).*

8 Tremblay-en-France, comună aflată la 25 km de Paris, în departamentul Seine Saint-Denis (*N. red.*).

9 Oraş din departamentul Oise, situat la nord de Paris, la aproximativ 40 km (*N. red.*).

10 Comună din departamentul Val d'Oise, la 25 km nord-est de Paris (*N. red.*).

11 Trimitere la primul vers al fabulei lui Jean de La Fontaine, *Lupul şi mielul* (*N. red.*).

12 Referire la fabula „Câinele care-şi lasă prada pentru umbră", scrisă de Jean de La Fontaine: „[…] Să ne întoarcem la un câine de care ne-a vorbit Esop. / Văzându-şi câinele acesta răsfrântă prada într-un râu, / Îi dete drumul şi se-aruncă după imagine în apă, / Dar cum intrase pân' la brâu / Într-un vârtej, abia de scapă, / Şi-ajunse iar la mal: / Pierdute-s umbra, ca şi prada acelui animal" (în traducerea lui N. Mihăescu, Jean de La Fontaine, *Fabule*, Ed. Albatros, Bucureşti, 1978,

p. 41 – *N. red.*).

Cu greu s-ar putea înfăţişa prefăcuta recunoştinţă a lui Saint-Florent. Nu mai ştia ce vorbe să folosească pentru a mi-o zugrăvi; dar n-aveam vreme de palavre; trebuia să fugim. Iau cu îndemânare portofelul, i-l înapoiez şi, trecând cu sprinteneală prin crâng, lăsând în urmă calul, de teamă ca zgomotul pe care l-ar fi făcut să nu-i trezească pe oamenii noştri, ajungem degrabă la poteca ce trebuia să ne scoată din pădure. Am fost destul de norocoşi ca s-o părăsim în zori şi fără să fim de nimeni urmăriţi; înainte de ora zece, am intrat în Luzarches[13] şi acolo, scutiţi de orice teamă, mintea nu ne-a mai stat decât la odihnă.

Există clipe în viaţă când eşti foarte bogat, fără să ai totuşi din ce trăi, iar aceasta era povestea lui Saint-Florent. Avea cinci sute de mii de franci, dar numai pe hârtie, şi nici un scud în pungă; acest gând îl opri înainte de a intra în han.

— Liniştiţi-vă, domnule, i-am spus eu văzându-l în încurcătură, tâlharii de care m-am lepădat nu m-au lăsat fără bani, iată douăzeci de ludovici, luaţi-i, vă implor, folosiţi-i, daţi ce rămâne săracilor; pentru nimic în lume n-aş vrea să păstrez aurul dobândit prin omoruri.

Saint-Florent, care făcea pe gingaşul, dar care nu era nici pe departe de soiul acela pe care-l bănuiam, nu vru sub nici un chip să ia ceea ce-i ofeream, mă întrebă ce gânduri aveam, îmi spuse că îndeplinirea lor îi va fi lege şi că nu dorea decât să mă poată răsplăti:

— Vă datorez şi averea, şi viaţa, Thérèse, adăugă el sărutându-mi mâinile, ce pot face dacă nu să vi le ofer şi pe una, şi pe cealaltă; primiţi-le, vă implor, şi îngăduiţi-i Dumnezeului tainei cununiei să strângă legăturile prieteniei.

Habar n-am, dar fie presimţire, fie răceală, era atât de departe de mine gândul că ceea ce făcusem pentru tânărul acesta ar fi putut să-mi atragă asemenea simţăminte din partea-i, încât îl lăsai să-mi citească pe chip refuzul pe care nu-ndrăzneam să-l rostesc; el îl înţelese, nu mai insistă şi se mulţumi să mă întrebe ce putea să facă pentru mine.

— Domnule, i-am spus, dacă într-adevăr ceea ce am făcut are vreo însemnătate în ochii domniei voastre, nu vă cer drept răsplată decât să mă duceţi la Lyon şi să mă rostuiţi în vreo preacinstită casă, unde pudoarea-mi să nu mai aibă de suferit.

— Nici n-aţi putea face altceva mai bun, îmi zise Saint-Florent, şi nimeni nu e mai în stare decât mine să vă dea acest ajutor; am o groază

de rude în oraş. Iar tânărul negustor mă rugă să-i povestesc atunci motivele care mă sileau să mă îndepărtez de Paris, acolo unde îi spusesem că mă născusem. Am făcut-o cu tot atâta încredere câtă naivitate.

— Oh! dacă-i numai atât, zise tânărul, vă voi putea fi de folos înainte de-a ajunge la Lyon; să nu vă fie frică de nimic, Thérèse, trebuşoara aceea a fost dată uitării; nimeni n-o să vă caute şi cu atât mai puţin în adăpostul unde vreau să vă las. Am o rudă pe lângă Bondy, locuieşte pe un încântător domeniu de prin împrejurimi, sunt sigur c-o să-i facă plăcere să vă aibă alături; am să vă prezint mâine.

Plină de recunoştinţă la rândul meu, mă învoiesc la un plan care-mi convine aşa de mult; în după-amiaza şi seara aceea, ne odihnim la Luzarches, iar a doua zi ne-am pus în gând s-ajungem la Bondy, care nu se-afla decât la şase leghe depărtare.

— E frumos afară, îmi spuse Saint-Florent, de mă credeţi pe cuvânt, Thérèse, vom merge pe jos până la castelul rubedeniei mele, îi vom povesti toată păţania şi, sosind în felul acesta, veţi avea, mi se pare, încă şi mai mult de câştigat.

Cum nici nu bănuiam ce-avea de gând monstrul şi nici nu-mi închipuiam că, împreună cu el, aveam să fiu încă şi mai în primejdie decât în netrebnica tovărăşie pe care-o părăseam, accept totul fără teamă şi, totodată, fără silă; dejunăm, cinăm împreună; nu se împotriveşte defel să iau pentru noapte o altă odaie şi, după ce-am aşteptat să se mai răcorească, bizuindu-mă pe spusele sale, cum că patru ori cinci ceasuri sunt de-ajuns ca să răzbatem până la ruda sa, plecăm din Luzarches şi ne-ndreptăm pe jos spre Bondy.

Era aproape cinci seara când am intrat în pădure. Saint-Florent nu se dezminţise încă nici măcar pentru o clipă, mereu aceeaşi cinste, mereu aceeaşi dorinţă de a-mi arăta ce simte; de-aş fi fost cu propriu-mi tată şi nu m-aş fi simţit mai în siguranţă. Umbrele înserării începeau să răspândească prin pădure acel soi de groază religioasă care iveşte spaima în sufletele sfioase şi, totodată, gândul fărădelegii în inimile neîndurătoare. Nu ne abăteam de la poteci; mergeam prima, mă întorc ca să-l întreb pe Saint-Florent dacă drumurile acestea lăturalnice sunt într-adevăr acelea pe care trebuie să le urmăm, dacă, din întâmplare, nu s-a rătăcit, dacă, în sfârşit, nu crede că-i vremea să ajungem.

— Am ajuns, târfo, îmi răspunse nemernicul, răsturnându-mă cu

o lovitură de băţ dată în cap, care mă face să cad în nesimţire…

Oh, doamnă, nu mai ştiu nici ce-a zis, nici ce-a făcut omul acesta; dar starea în care m-am trezit mai apoi nu mi-a dat decât prea îndeajuns de înţeles în ce hal îi fusesem victimă. Era întuneric beznă când mi-am venit în fire; mă aflam la rădăcina unui copac, departe de orice drum, boţită toată, plină de sânge… siluită, doamnă; aceasta fusese răsplata pentru tot ceea ce făcusem pentru nefericitul acela; şi, ducându-şi ticăloşia până la culme, mârşavul, după ce-a făcut din mine ce-a vrut, după ce m-a silnicit în toate felurile, chiar şi-n acela care ocărăşte cel mai mult firea, mi-a luat şi punga… aceiaşi bani pe care i-i oferisem cu atâta mărinimie. Îmi rupsese veşmintele, cele mai multe erau în zdrenţe pe lângă mine, eram aproape goală şi vătămată în nenumărate locuri ale trupului meu; vă daţi seama în ce situaţie mă aflam, singură-n întuneric, fără bani, fără onoare, fără speranţă, lăsată la voia tuturor primejdiilor, am vrut să-mi scurtez zilele: de mi s-ar fi oferit o armă, aş fi luat-o, mi-aş fi pus capăt acestei nefericite vieţi care nu-mi înfăţişa decât nenorociri… „Monstrul! Dar ce i-am făcut, mi-am spus, ca să merit din partea-i o purtare aşa de nemiloasă? Îi salvez viaţa, îi redau averea, iar el îmi smulge tot ce am eu mai scump! Şi-o fiară ar fi fost mai plină de-ndurare! O, omule, iată ce eşti când nu asculţi decât de patimi! Şi tigrilor din străfundurile celor mai sălbatice deşerturi le-ar fi fost groază de fărădelegile tale…” Câteva minute de descurajare urmară acestor dintâi porniri ale durerii mele; ochi-mi plini de lacrimi se-ntoarseră fără voie spre ceruri; inima-mi se avântă la picioarele stăpânului ce-acolo sălăşluieşte… Bolta aceea neprihănită şi lucitoare… Tăcerea aceea apăsătoare a nopţii… Spaima ce-mi îngheţa simţurile… Această imagine a naturii plină de pace, aproape de tulburarea sufletului meu rătăcit, totul răspândeşte în mine o întunecată groază, din care se iveşte de îndată nevoia de-a mă ruga. Mă arunc la picioarele acestui Dumnezeu atotputernic, negat de cei necredincioşi, nădejde a celui sărman şi năpăstuit.

Fiinţă sfântă şi măreaţă, strigai în lacrimi, tu care, în clipa aceasta înfiorătoare, binevoieşti să-mi umpli sufletul de-o bucurie cerească ce m-a împiedicat, fără îndoială, să-mi pun capăt zilelor! O, oblăduitorule şi călăuza mea, spre bunătatea ta năzuiesc, îţi implor îndurarea, nu-ţi întoarce privirea de la nenorocirea şi chinurile, de la resemnarea şi făgăduinţele mele. Dumnezeule atotputernic! tu o ştii, sunt nevinovată şi slabă, am fost trădată şi vătămată; după pilda ta, am

vrut să fac bine, iar voința ta mă pedepsește pentru toate acestea; să ți se-mplinească, o, Dumnezeul meu! toate urmările-i sfinte îmi sunt dragi, mă înclin în fața lor și încetez să mă mai plâng; și totuși, dacă nu trebuie să aflu pe astă lume decât mărăcini, înseamnă oare să hulesc, o, suveranul meu stăpân, de-ți implor puterea să mă cheme la tine, ca netulburată să mă rog, ca să te ador departe de acești oameni stricați care, vai! nu mi-au scos în cale decât rele și ale căror mâini sângeroase și viclene îmi îneacă, după bunul lor plac, zilele triste în torentul lacrimilor și în hăul durerilor.

Rugăciunea este cea mai dulce alinare a celui cuprins de nefericire; el devine mai puternic atunci când și-a îndeplinit această îndatorire; mă ridic plină de curaj, strâng zdrențele pe care ticălosul mi le-a lăsat și mă afund în crâng pentru a-mi petrece noaptea mai puțin primejduită. Siguranța în care mă credeam, plăcerea pe care tocmai o simțisem apropiindu-mă de Dumnezeul meu, totul își aduse obolul la odihna-mi de câteva ceasuri, iar soarele se înălțase deja, când deschisei iarăși ochii: clipa trezirii este îngrozitoare pentru cei năpăstuiți; închipuirea reîmprospătată de binefacerile somnului se umple mult mai repede și mai jalnic cu relele a căror amintire le-a pierdut în clipele de înșelătoare odihnă.

Ei, bine, mi-am zis eu atunci cercetându-mă, e, prin urmare, adevărat că există unele făpturi omenești pe care natura le înjosește până la aceeași soartă ca a fiarelor sălbatice! Ascunse în bârlog, fugind, asemenea lor, de oameni, ce deosebire mai e acum între ele și mine? Merită oare să te naști pentru o soartă atât de demnă de milă? Și, pe când cugetam eu la așa lucruri triste, lacrimile îmi curseră din belșug; nici nu terminasem bine, când am auzit niște zgomote prin jur; încet-încet, întrezăresc doi bărbați. Trag cu urechea:

— Vino, prietene scump, spuse unul dintre ei, o să ne fie tare bine aici; neîndurătoarea și nenorocita prezență a unei mătuși pe care o urăsc nu mă va împiedica să mă înfrupt pentru o clipă împreună cu tine din plăcerile care-mi sunt atât de dragi.

Se apropie, se așază atât de aproape de mine, încât nici un cuvințel, nici o mișcare de-ale lor nu poate să-mi scape și văd… Cerule mare, doamnă, spuse Thérèse întrerupându-se, e oare cu putință ca soarta să nu mă fi adus nicicând decât în împrejurări atât de cumplite, încât să-i fie greu virtuții să le audă, iar pudorii, să le zugrăvească! Această îngrozitoare nelegiuire ce-i o ocară adusă firii și, totodată,

convenţiilor sociale, această fărădelege, într-un cuvânt, asupra căreia mânia lui Dumnezeu s-a abătut atât de des, îndrituită de Inimă-de-fier, propusă de el nefericitei Thérèse, înfăptuită asupră-i fără de voia sa de către călăul ce o jertfise, această dezgustătoare oroare, în sfârşit, am văzut-o încheindu-se sub ochii mei cu toate necuratele căutări, cu toate îngrozitoarele fapte pe care i le poate adăuga cea mai plină de cuget deşănţare. Unul dintre aceşti bărbaţi, cel care se oferea, avea douăzeci şi patru de ani, fiind destul de bine înveşmântat ca să facă pe oricine să creadă în mărimea rangului său, iar celălalt, de aproape aceeaşi vârstă, părea să fie unul dintre slujitorii săi. Treaba fu scandaloasă şi dură mult. Sprijinit în mâini pe creasta unui colnicel din faţa crângului unde mă aflam, tânărul stăpân îi înfăţişa, în toată goliciunea, tovarăşului său de dezmăţ nelegiuitul altar al sacrificiului, iar acesta, cuprins de înflăcărare la vederea acestei privelişti, îi mângâia idolul, gata fiind să-l jertfească cu un pumnal mult mai îngrozitor şi mai uriaş decât acela cu care fusesem eu ameninţată de către căpetenia tâlharilor la Bondy; dar, fără nici urmă de teamă, tânărul stăpân pare să înfrunte nepedepsit vârful ce i se-arată; îl stârneşte, îl aţâţă, îl acoperă de sărutări; îl înhaţă, îl îmbucă, se desfată înghiţindu-l; încântat de ticăloase-i mângâieri, netrebnicul se zbate sub tăiş şi pare să regrete că nu e încă şi mai înspăimântător; îi desfide loviturile, le preîntâmpină, le respinge… Doi soţi legitimi şi plini de tandreţe s-ar fi mângâiat cu mai puţină înflăcărare… Gurile li se alipesc, suspinele li se contopesc, limbile li se încolăcesc şi-i văd pe amândoi beţi de dezmăţ, aflând în miezul deliciilor împlinirea făţarnicelor lor grozăvii. Este adus încă un omagiu şi, pentru a-i reaprinde tămâia, cel care îl cere nu cruţă nimic; pupături, dezmierdări, sloboziri, rafinamente ale celui mai de seamă dezmăţ, totul este folosit pentru a reda nişte puteri care se sting şi totul izbuteşte să le reînsufleţească de cinci ori la rând; dar fără ca nici unul dintre cei doi să-şi schimbe rolul. Tânărul stăpân a fost întotdeauna femeie şi, deşi s-ar fi putut descoperi în el posibilitatea de a fi la rându-i bărbat, el nici măcar o clipă nu păru să-şi dorească aşa ceva. Iar dacă dădu o raită prin altarul asemănător aceluia unde i se aduceau jertfe, o făcu în folosul celuilalt idol şi niciodată nici un atac nu păru să-l ameninţe pe acesta din urmă.

Oh! ce greu îmi păru că trece timpul! Nu îndrăzneam să mă mişc de teamă să nu fiu zărită; în sfârşit, nelegiuiţii actori ai acestei neruşinate scene, sătuli fără îndoială, se ridicară pentru a o lua pe

drumul ce trebuia să-i ducă acasă; atunci, stăpânul se apropie de tufişul care mă adăposteşte; boneta mă dă de gol… El o întrezăreşte…

— Jasmin, îi spune el valetului, am fost descoperiţi… O fată ne-a văzut misterele… Apropie-te, s-o scoatem de-acolo pe târfa asta și să aflăm de ce se află aici.

Nu le-am dat prilejul să se ostenească pentru a mă scoate din adăpostul meu; imediat mă smulsei singură de-acolo și căzui la picioarele lor.

— O, domnilor! am strigat, întinzându-mi braţele spre ei, binevoiţi să vă înduraţi de o nenorocită a cărei soartă este mai de plâns decât aţi crede; nu multe sunt chinurile care să le poată egala pe-ale mele; împrejurarea în care m-aţi găsit să nu vă trezească nici o bănuială în ceea ce mă priveşte; e mai degrabă urmarea mizeriei decât a greşelilor mele; în loc să sporiţi relele care mă copleşesc, binevoiţi a le scurta, ajutându-mă să scap de năpastele care nu-mi dau pace.

Contele de Bressac (acesta era numele tânărului), în mâinile căruia am căzut, cu o fire plină de răutate şi desfrâu, n-avea o inimă înzestrată cu prea îmbelşugată compătimire. Din nefericire, vedem de cele mai multe ori cum libertinajul nimiceşte mila din om; obișnuita-i urmare este înrăirea: fie pentru că cea mai mare parte a rătăcirilor cere apatia sufletului, fie pentru că zguduirea violentă pe care pasiunea o imprimă masei nervilor le micşorează forţa acţiunii, rar se-ntâmplă ca un libertin să fie un om sensibil. Dar, pe lângă această duritate naturală la soiul de creaturi al căror caracter îl schiţez, în domnul de Bressac se-alătura și un dezgust atât de inveterat faţă de spiţa noastră, o ură atât de crâncenă pentru tot ceea ce o defineşte, încât era foarte greu s-ajung să-i deștept în suflet simţămintele de care îl voiam mișcat.

— Turturică de pădure, îmi spuse contele cu asprime, dacă ţi s-a făcut de fraieri, n-ai nimerit-o bine; nici prietenul meu şi nici eu nu vom aduce vreodată jertfe în necuratul templu al sexului tău; dacă vrei pomană, caută nişte oameni cărora le plac faptele bune, noi nu facem niciodată nimic de soiul acesta… Dar vorbeşte, nenorocito, ai văzut ce s-a petrecut între mine şi domnul?

— V-am văzut stând de vorbă în iarbă, am răspuns eu, nimic mai mult, domnule, vă asigur.

— Vreau să te cred, zise tânărul, pentru binele tău; dacă mi-aş închipui că ai putut zări altceva, n-ai ieşi niciodată din tufişul acesta…

Jasmin, e devreme, avem timp s-ascultăm păţaniile fetei ăsteia și om vedea apoi ce e de făcut cu ea.

Tinerii se aşază, îmi poruncesc să stau lângă ei și le împărtăşesc cu naivitate toate nenorocirile care mă copleşesc de când sunt eu pe lume.

— Haide, Jasmin, spune domnul de Bressac ridicându-se de-ndată ce-am terminat, să fim măcar o dată drepţi; nepărtinitoarea Themis a condamnat-o pe făptura aceasta, să nu-ndurăm ca dorinţele zeiţei să fie atât de crunt înșelate, s-o dăm pe nelegiuită morţii ce i s-ar fi cuvenit; omorul acesta mic, departe de a fi o fărădelege, nu se va transforma decât într-o îndreptare a ordinii morale; din moment ce-avem nefericirea de a o tulbura din când în când, să o restabilim cu curaj măcar atunci când ni se iveşte prilejul…

Şi, după ce răii m-au luat de la locul meu, mă târăsc deja spre pădure, râzându-şi de lacrimile şi strigătele mele.

— Să-i legăm mădularele de patru copaci care să alcătuiască un pătrat mare, spune Bressac dezbrăcându-mă. Apoi, cu ajutorul cravatelor, batistelor şi jartierelor, încropesc nişte frânghii cu care sunt imediat legată, aşa cum şi vor, adică în cea mai nemiloasă și mai dureroasă atitudine care se poate închipui. Nu e cu putinţă să zugrăvesc ceea ce am îndurat; mi se părea că or să-mi smulgă mâinile și picioarele și că stomacul meu, răsturnat, îndreptat de propria-i greutate în jos, avea să se întredeschidă dintr-o clipă într-alta; sudoarea mi se scurgea de pe frunte, nu mai existam decât prin violenţa durerii; de-ar fi încetat să-mi apese nervii, m-ar fi cuprins o frică de moarte: ticăloșii se distrară pe seama poziţiei mele, mă priveau aplaudându-se.

— Gata, ajunge, spuse în cele din urmă Bressac, treacă de la mine ca, de data aceasta, să scape numai cu frica. Thérèse, continuă el desfăcându-mi legăturile şi poruncindu-mi să mă îmbrac, ţine-ţi gura şi urmează-ne: dacă stai pe lângă mine, n-o să ai de ce să te căieşti. Mătuşă-mea are nevoie de-o a doua cameristă, am să i te prezint, crezare dând povestirilor tale; am să mă pun chezaş pentru purtarea ta; dar dacă-ţi baţi joc de bunătatea mea, dacă-mi trădezi încrederea sau dacă nu te supui dorinţelor mele, uită-te la copacii ăştia patru, Thérèse, priveşte pământul pe care-l împrejmuiesc, aminteşte-ţi că locul acesta îngrozitor nu se află decât la o leghe de castelul unde te duc şi că, la cea mai neînsemnată greşeală, imediat ai să fii adusă

înapoi.

Îmi uit pe dată nenorocirile, mă arunc la picioarele contelui, mă jur, în lacrimi, că am să mă port cum se cuvine; dar la fel de nesimţitor la bucuria pe cât fusese la durerea mea:

— Să mergem, spuse Bressac, purtarea aceasta are să vorbească în numele dumitale, numai ea îţi va hotărî soarta.

Înaintăm; Jasmin şi stăpânul său sporovăiau în şoaptă; îi urmam cu umilinţă, fără să scot o vorbă. În mai puţin de-un ceas ajungem la castelul doamnei marchize de Bressac, a cărui măreţie şi mulţime de valeţi îmi arată că, orice post voi fi nevoită să ocup în această casă, va fi, fără-ndoială, mai în folosul meu decât acela de guvernantă-şefă a domnului Du Harpin. Sunt pusă să aştept într-o încăpere unde Jasmin îmi oferă îndatoritor tot ceea ce poate sluji la întremarea mea. Tânărul conte intră la mătuşă-sa, îi spune despre ce este vorba şi vine în persoană să mă ia după o jumătate de ceas ca să mă înfăţişeze marchizei.

Doamna de Bressac era o femeie la patruzeci şi şase de ani, încă foarte frumoasă, care-mi păru cinstită şi simţitoare, deşi punea un pic de asprime în principii şi cuvinte; văduvă de doi ani după unchiul tânărului conte, care o luase de nevastă fără să aibă vreo altă avere în afara frumosului nume pe care i-l dădea. Toate bunurile la care putea nădăjdui domnul de Bressac depindeau de această mătuşă; ceea ce căpătase de la tatăl său de-abia dacă-i îndestula plăcerile; doamna de Bressac mai adăuga o pensie însemnată, dar care nu era defel de-ajuns; nimic mai scump decât desfătările contelui; poate că nu costau la fel de mult ca altele, dar se înmulţeau fără nici o măsură. În această casă, se-aduna o rentă de cincizeci de mii de scuzi, iar domnul de Bressac era singur. Nimeni nu-l putuse hotărî să meargă la oaste, tot ceea ce îl îndepărta de libertinajul său îi era atât de nesuferit, încât nu-i putea îndura lanţurile. Marchiza locuia pe acest domeniu trei luni pe an; restul şi-l petrecea la Paris; iar aceste trei luni în care îi cerea nepotului să-i fie alături erau un fel de caznă pentru un om care-şi ura mătuşa şi care era de părere că pierdute erau toate clipele pe care le petrecea departe de un oraş unde, pentru el, se afla centrul plăcerilor.

Tânărul conte îmi porunci să-i povestesc marchizei lucrurile pe care i le împărtăşisem şi, de îndată ce terminai:

— Candoarea şi naivitatea dumitale, îmi zise doamna de Bressac, nu-mi îngăduie să mă îndoiesc de faptul că îmi spui adevărul.

N-am să-ncerc să aflu decât dacă eşti într-adevăr fiica bărbatului despre care îmi povesteşti; dacă-i aşa, l-am cunoscut pe tatăl dumitale, iar acesta nu va fi decât un motiv în plus ca să am grijă de dumneata. Cât despre întâmplarea de la domnul Du Harpin, mă însărcinez să o rezolv în două vizite la cancelar, care-mi e prieten de veacuri. E omul cel mai cinstit de pe lumea aceasta, nu trebuie decât să-ţi dovedim nevinovăţia pentru a distruge tot ceea ce s-a făcut împotriva dumitale. Dar gândeşte-te bine, Thérèse, căci ceea ce îţi făgăduiesc eu aici nu se va împlini decât cu preţul unei purtări fără prihană; astfel, vezi că urmările recunoştinţei pe care ţi-o cer se vor întoarce tot în folosul dumitale. M-am aruncat la picioarele marchizei, i-am dat încredinţări că va fi mulţumită de mine: ea mă ridică cu bunătate şi mă numi pe loc în slujba ei, ca a doua cameristă.

După trei zile, sosiră veştile cerute de doamna de Bressac de la Paris; erau aşa cum îmi puteam dori; marchiza mă lăudă fiindcă n-o păcălisem şi toate gândurile nenorocirii mi se şterseră, în sfârşit, din minte pentru a nu mai fi înlocuite decât de speranţa celor mai dulci alinări la care mi-ar fi fost îngăduit să mă aştept; nu se hotărâse însă-n Ceruri că biata Thérèse ar fi trebuit să fie vreodată fericită, iar dacă, din întâmplare, i se iveau câteva clipe de tihnă, nu erau decât pentru a i le face şi mai amare pe-acelea de oroare ce-aveau să le urmeze.

De-abia ajunserăm la Paris, că doamna de Bressac se grăbi să lucreze pentru mine: Primul preşedinte voi să mă vadă; ascultă povestirea nenorocirilor mele cu băgare de seamă; defăimările lui Du Harpin au fost recunoscute, dar în van se dori pedepsirea lui; Du Harpin, ce izbândise într-o afacere cu bancnote false prin care adusese la sapă de lemn trei sau patru familii şi din care câştiga aproape două milioane, tocmai fugise în Anglia; cât despre incendiul de la temniţele Palatului, toată lumea se convinse că, deşi trăsesem foloase de pe urma acestei întâmplări, cel puţin nu luasem în nici un fel parte la ea, iar procesul fu dat uitării, după cum mi s-a spus, fără ca magistraţii să creadă de cuviinţă să utilizeze alte formalităţi; nu ştiam mai mult de-atât, m-am mulţumit cu ceea ce mi s-a zis, veţi vedea în curând dacă n-am greşit.

Nu-i greu să vă închipuiţi cât de mult mă apropia de doamna de Bressac atâta omenie; de altfel, chiar de nu mi-ar fi dovedit în multe feluri bunătatea, cum să nu mă fi legat pentru totdeauna asemenea fapte de o ocrotitoare atât de nepreţuită? Și totuși, gândul contelui nu

era nici pe departe s-ajung aşa de apropiată de mătuşă-sa… Dar a venit vremea să vi-l zugrăvesc pe monstrul acesta.

Domnul de Bressac alătura farmecelor tinereţii chipul cel mai seducător; trupul sau trăsăturile sale aveau câteva neajunsuri numai pentru că se apropiau niţel prea mult de această nepăsare, de această moliciune care nu le aparţine decât femeilor; părea că, înzestrându-l cu însuşirile pomenitei spiţe, natura i-ar fi insuflat şi gusturile… Şi totuşi, ce suflet se-nvăluia sub nurii aceştia feminini! Se-ntâlneau aici toate viciile care-l caracterizează pe acela al ticăloşilor: niciodată n-au ajuns la o asemenea culme răutatea, răzbunarea, cruzimea, necredinţa, desfrâul, dispreţul faţă de toate îndatoririle şi mai ales faţă de acelea pe care natura pare să ni le transforme în desfătări. În mijlocul tuturor păcatelor sale, domnul de Bressac îl avea îndeosebi pe acela că-şi ura mătuşa. Marchiza făcea tot ce-i omeneşte cu putinţă pentru a-şi aduce nepotul pe calea virtuţii; poate că dădea dovadă de prea multă asprime; urmarea era că, încă și mai înflăcărat tocmai din pricina acestei severităţi, contele nu se deda metehnelor lui decât cu şi mai multă neînfrânare și că biata marchiză nu se-alegea din prigonirile sale decât cu și mai multă ură…

— Să nu-ţi închipui, îmi spunea de foarte multe ori contele, că mătuşă-mea face tot ce face pentru tine cu de la sine putere, Thérèse; crede-mă că, dacă n-aş hărţui-o tot timpul, cu greu şi-ar aminti de grija pe care ţi-a făgăduit-o. Îţi scoate ochii cu toate faptele ei, deși sunt numai lucrarea mea: da, Thérèse, da, numai mie îmi datorezi recunoştinţă, iar cea pe care ţi-o cer trebuie să-ţi pară cu atât mai dezinteresată cu cât, oricât de drăguţă ai putea să fii, ştii prea bine că nu năzuiesc la favorurile dumitale; nu, Thérèse, serviciile pe care le-aştept de la dumneata sunt cu totul de-un alt soi şi, când vei fi pe deplin încredinţată de tot ceea ce am făcut pentru tihna dumitale, sper că-ţi voi găsi în suflet acel ceva la care am dreptul să m-aştept.

Cuvântările acestea îmi păreau atât de greu de înţeles, încât nu ştiam cum să-i răspund; totuşi, o făceam cu totul la întâmplare şi, poate, cu prea multă uşurătate. Trebuie oare s-o mărturisesc? Vai! da; să-mi ascund păcatele ar însemna să vă înșel încrederea și să nu vă răsplătesc cum se cuvine înduioşarea pe care v-au stârnit-o nenorocirile mele. Aflaţi dară, doamnă, că singura greşeală înfăptuită fără de voie pe care am să mi-o reproşez… Dar ce spun eu, greşeală? o sminteală, o ciudăţenie… care n-a aflat vreodată nimic asemănător; dar

măcar nu-i o fărădelege, ci o simplă poznă, care n-a pedepsit pe nimeni altcineva decât pe mine şi de care dreapta mână a Cerului pare să nu se fi folosit decât pentru a mă zvârli în hăul care mi se căscă sub picioare la puţină vreme după aceea. Oricare ar fi fost nevrednicele purtări ale contelui de Bressac faţă de mine în prima zi în care îl cunoscusem, mi-a fost totuşi cu neputinţă să-l văd fără să mă simt atrasă spre el cu o tandreţe pe care nimic n-o putuse învinge. În ciuda a tot ceea ce gândeam în privinţa cruzimii sale, îndepărtării lui de femei, depravării plăcerilor sale, a distanţelor morale care ne despărţeau, nimic în lume nu putea stinge această patimă născândă şi, dacă el mi-ar fi cerut viaţa, i-aş fi dat-o de mii de ori. Nici nu-mi bănuia simţămintele… Nici nu se sinchisea, ingratul, de pricina lacrimilor pe care le vărsam zi de zi; n-avea însă cum să nu-şi dea seama de dorinţa pe care o nutream de a-i face în toate cele pe plac, era peste putinţă să nu vadă cât de prevenitoare îmi era purtarea; fără îndoială prea orbească, mergea până acolo, încât îi slujea greşelile, atât cât îmi putea îngădui buna-cuviinţă, şi i le ascundea întotdeauna de mătuşă-sa. Această purtare îl făcuse să aibă oareşce încredere în mine şi, cum tot ce venea de la el îmi era atât de scump, mă orbii aşa de tare asupra puţinului pe care mi-l oferea inima lui, încât de câteva ori am avut slăbiciunea de-a crede că nu-i eram indiferentă. Dar imediat lipsa de măsură a rătăcirilor sale mă scârbea de-a dreptul: erau de o asemenea natură, încât și sănătatea îi avea de suferit. Îmi îngăduiam uneori să-i zugrăvesc neajunsurile purtării sale, el mă asculta fără silă, apoi sfârşea prin a-mi spune că nimeni nu se îndrepta din soiul de viciu pe care el îl îndrăgea.

— Ah, Thérèse, strigă el într-o zi cuprins de înflăcărare, dacă ai cunoaște farmecele acestei patimi, dacă ai putea înțelege ce simte un bărbat în dulcea închipuire că nu mai este decât o femeie! ce rătăcire a spiritului, de necrezut, atunci când urăşti acest sex şi vrei să-l imiţi. Ah! ce plăcut e să-ţi şi izbândească, Thérèse, ce desfătare e să fii târfa tuturor acelora care au chef de tine şi, ducând în această privinţă până la capăt delirul şi preacurvia, să fii rând pe rând, în aceeaşi zi, ibovnica unui hamal, a unui marchiz, a unui valet, a unui călugăr, să fii rând pe rând drăgostit, mângâiat, ameninţat, bătut, când în învingătoarele lor braţe, când victimă la picioarele lor, înduioşându-i prin dezmierdări, aţâţându-i prin samavolnicii… Oh! nu, nu, Thérèse, tu nu pricepi ce este plăcerea pentru o minte alcătuită ca a mea…Dar, lăsând morala de-o

parte, dacă ţi-ai închipui care sunt senzaţiile fizice ale acestei dumnezeieşti metehne, e cu neputinţă să-i rezişti, este o plăcere atât de vie, sunt nişte porniri întru desfătare atât de fără seamăn… îţi pierzi minţile… te sminteşti; mii de săruturi care de care mai tandre încă nu adâncesc cu îndeajuns de multă patimă beţia în care ne aruncă cel care ne-mbată; strânşi în braţele sale, cu gurile lipite una de cealaltă, am vrea ca întreaga noastră viaţă să se împreuneze cu a sa; n-am dori decât să fim una şi aceeaşi fiinţă; de-ndrăznim să ne plângem de-un lucru, apoi acela e că nu suntem băgaţi în seamă; am voi ca, mai vânjos decât Hercule, să ne lărgească, să ne pătrundă; ca această nepreţuită sămânţă, zvârlită fierbinte în străfundul măruntaielor noastre, s-o facă, prin căldura şi puterea ei, pe-a noastră să ţâşnească în mâinile sale… Să nu-ţi închipui, Thérèse, că noi suntem aidoma celorlalţi bărbaţi; făptura ne este cu totul deosebită; iar atunci când ne-a creat, Cerul ne-a împodobit cu această membrană simţitoare, care la voi acoperă templul lui Venus, altarele unde drăguţii[14] noştri aduc jertfe: acolo, suntem la fel de neîndoielnic femei cum sunteţi şi voi în sanctuarul zămislirii; nu există nici o plăcere de-a voastră care să nu ne fie cunoscută, nici una de care să nu ştim a ne bucura; dar, în plus, le-avem şi pe-ale noastre, iar această delicioasă împreunare care ne transformă în bărbaţii cei mai simţitori din lume la desfătare, cei mai desăvârşit creaţi pentru a o încerca; tocmai această împreunare fermecată face ca patimile noastre să nu poată fi îndreptate şi ne-ar transforma în nişte blestemaţi şi îndrăciţi, de cineva ar mai avea prostia de a ne pedepsi; … ea ne sileşte să-l adorăm, până la moarte, pe fermecătorul zeu care ne înlănţuie.

Astfel cuvânta contele, ridicându-şi în slăvi metehnele: de încercam să-i vorbesc despre Fiinţa căreia îi datora totul şi despre amărăciunile pe care asemenea rătăciri i le provocau respectabilei mătuşi, nu mai întrezăream în el decât ciudă şi supărare şi, mai ales, nerăbdarea de a vedea atât de multă vreme între aceste mâini nişte bogăţii care, spunea el, ar fi trebuit să-i aparţină deja; nu mai vedeam decât ura cea mai inveterată împotriva acestei femei atât de cinstite, revolta cea mai nezdruncinată împotriva tuturor simţămintelor firii. Să fie, aşadar, adevărat că, atunci când cineva a ajuns să încalce atât de limpede în gusturile sale sfântul imbold al acestei legi, necesara urmare a acestei dintâi fărădelegi este o îngrozitoare pornire de a le înfăptui mai apoi pe toate celelalte?

Uneori, mă foloseam de mijloacele religiei; de cele mai multe ori alinată de ea, încercam să-i trec plăcerile în sufletul acestui dezmăţat, aproape încredinţată că aveam să-l potolesc prin aceste legături de izbuteam să-l fac să-i împărtăşească farmecul; dar contele nu mă lăsă multă vreme să mânuiesc asemenea arme. Duşman pe faţă ale celor mai sfinte taine, cu-nverşunare răzvrătit împotriva purităţii dogmelor noastre, adversar lipsit de măsură al existenţei unei Fiinţe supreme, domnul de Bressac, în loc să mă lase să-l convertesc, încercă în curând să mă strice.

— Toate religiile pornesc de la un principiu fals, Thérèse, îmi spunea el; toate presupun ca necesar cultul unei Fiinţe creatoare, dar acest creator n-a existat nicicând. Aminteşte-ţi în această privinţă învăţămintele pline de bun-simţ ale numitului Inimă-de-fier care, după cum mi-ai zis, Thérèse, ţi-a pus, ca şi mine, mintea la treabă; nimic mai adevărat decât principiile acestui bărbat, iar ruşinea în care oamenii au prostia de a-l ţine nu-i ia dreptul de a judeca limpede.

Dacă toate înfăptuirile naturii sunt nişte efecte ce rezultă din legile care o stăpânesc; dacă acţiunea şi reacţiile sale perpetue presupun mişcarea necesară esenţei sale, ce se întâmplă cu suveranul stăpân pe care i-l presupun fără rost proştii? Iată ce-ţi spunea învăţătorul acesta înţelept, fată dragă. Prin urmare, după toate acestea, ce mai sunt religiile, dacă nu frâul prin care tirania celui mai puternic a vrut să-l subjuge pe cel mai slab? Gândindu-se numai la acest ţel, a îndrăznit să-i spună aceluia pe care năzuia să-l domine că un Dumnezeu făureşte lanţurile cu care îi înconjura propria-i cruzime; iar acesta din urmă, îndobitocit de mizeria sa, a crezut fără deosebire tot ce-a voit celălalt. Religiile născute din aceste înşelătorii pot, aşadar, să merite vreun respect? E oare vreuna, Thérèse, care să nu poarte pecetea imposturii şi tâmpeniei? Ce văd în toate? Taine care tulbură judecata, dogme care ocărăsc natura şi ceremonii groteşti care nu inspiră decât batjocură şi silă. Dar dacă dintre toate e una care să ne merite mai cu deosebire dispreţul şi ura, o, Thérèse, nu-i ea această lege barbară a creştinismului în care amândoi ne-am născut? Să fie vreuna mai odioasă?… vreuna care să scârbească la fel de mult şi sufletul, şi mintea? Cum de nişte oameni cu judecată mai pot să dea vreo crezare cuvintelor încâlcite, aşa-ziselor minuni înfăptuite de ticălosul învăţător al acestui înfricoşător cult! Nici c-a existat vreodată un potlogar mai potrivit pentru indignarea publică! Cum de

îndrăzneşte un evreu lepros, născut dintr-o târfă şi-un oştean, în cel mai prăpădit colţ al lumii, să se dea drept glasul celui care, se spune, a creat universul? La nişte pretenţii atât de înalte, ai s-o recunoşti şi tu, Thérèse, era nevoie de măcar câteva titluri. Care sunt cele ale acestui ambasador ridicol? Ce va face el ca să-şi dovedească misia? Pământul se va schimba la faţă; năpastele care-l lovesc vor dispărea; soarele va lumina zi şi noapte? Viciile nu-l vor mai mânji? În sfârşit, o să vedem fericirea împărăţind? Deloc, trimisul lui Dumnezeu se vesteşte lumii prin scamatorii, giumbuşlucuri şi calambururi[15]; pastorul Cerului îşi manifestă măreţia în societatea aleasă a mânăriilor, meşteşugarilor şi femeilor uşoare; îmbătându-se cu unii, culcându-se cu celelalte, prietenul unui Dumnezeu, Dumnezeu însuşi, vine să-l supună legilor sale pe păcătosul înrăit; neînchipuind pentru păcălelile sale decât ceea ce îi poate satisface fie desfrânarea, fie pofta de mâncare, secătura îşi dovedeşte misia; oricum ar fi, are noroc; câţiva lingăi oarecare i se alătură pişicherului; se formează o sectă; dogmele acestui netrebnic izbutesc să-i farmece pe câţiva evrei: sclavi ai puterii romane, aveau să îmbrăţişeze cu bucurie o religie care, eliberându-i de lanţurile lor, nu-i încovoia decât sub frâul religios. Motivul le este ghicit, neascultarea le este făţişă; sediţioşii sunt arestaţi; căpetenia lor piere, dar de o moarte neîndoielnic mult prea blândă pentru soiul acela de fărădelege şi, printr-o greşeală de neiertat, învăţăceii acestui mârlan sunt lăsaţi să se împrăştie în loc să fie omorâţi o dată cu el. Fanatismul pune stăpânire pe suflete, muierile strigă, smintiţii se zbat, proştii cred, şi iată cea mai demnă de dispreţ dintre fiinţe, pehlivanul cel mai neîndemânatic, şarlatanul cel mai stângaci din câţi s-au ivit vreodată, iată-l ajuns Dumnezeu, iată-l fiu al lui Dumnezeu, egal tatălui; iată cum toate visurile i-au fost consacrate, cum toate cuvintele i-au ajuns dogme, iar grosolăniile, mistere. Sânul fabulosului său tată se deschide pentru a-l primi şi iată-l pe acest Creator, odinioară atât de simplu, devenit triplu pentru a fi pe placul acestui fiu atât de demn de măreţia sa; dar se opreşte oare acest Sfânt Dumnezeu aici? Nu, bineînţeles, puterea-i cerească se va pune-n slujba unor favoruri şi mai mari. După voia unui popă, adică a unui caraghios plin de minciuni şi de nelegiuiri, acest mare Dumnezeu creator a tot ceea ce vedem se va înjosi până acolo, încât să coboare într-o dimineaţă de zece sau douăsprezece milioane de ori într-o bucată de aluat care, trebuind să fie mâncată de credincioşi, se va preface nu peste multă vreme, în străfundul

măruntaielor acestora, în cele mai ticăloase excremente, iar toate acestea întru satisfacţia fiului iubitor, odiosul născocitor al acestui monstruos sacrilegiu, la o cină dintr-o crâşmă. El a spus-o, atunci aşa trebuie să fie. A zis: pâinea aceasta pe care o vedeţi va fi carnea mea; o veţi înghiţi ca atare; or, eu sunt Dumnezeu, deci pe Dumnezeu îl veţi înghiţi, deci creatorul cerului şi al pământului se va schimba, pentru că eu aşa am spus, în cea mai scârboasă materie pe care o poate împrăştia trupul omului, iar omul îşi va mânca Dumnezeul, pentru că Dumnezeu este bun şi atotputernic. Totuşi, aceste prostii se răspândesc; sporirea le este pusă pe seama realităţii, măreţiei, desăvârşirii lor, pe seama puterii aceluia care le introduce, pe când cele mai simple cauze le stau alături, pe când crezarea la care ajunge greşeala nu a dovedit decât pungaşi de-o parte şi imbecili de cealaltă. Religia aceasta ticăloasă ajunge în cele din urmă pe tron, iar un împărat slab, crud, ignorant şi fanatic, înfăşurând-o în mantia regală, stăpâneşte astfel cele două capete ale lumii. O, Thérèse, ce greutate trebuie să aibă aceste idei asupra unui spirit examinator şi filosof? Poate oare înţeleptul să vadă altceva în această adunătură de îngrozitoare scorneli decât rodul dezgustător al imposturii câtorva oameni şi al prefăcutei credulităţi a mai multora? dacă Dumnezeu ar fi vrut să avem o religie oarecare şi dac-ar fi fost cu adevărat puternic sau, mai bine zis, dacă ar fi existat într-adevăr un Dumnezeu, ne-ar fi dăruit el oare atâta tulburare prin nişte mijloace aşa de lipsite de sens? Prin glasul unui tâlhar demn de dispreţ ne-ar fi arătat el cum trebuie slujit? Dacă este suprem, dacă este puternic, dacă este drept, dacă este bun acest Dumnezeu despre care îmi vorbeşti, atunci voi-va să mă înveţe să-l slujesc şi să-l cunosc prin ghicitori şi păcăleli? Suveran motor al aştrilor şi al inimii omului, nu poate să ne instruiască folosindu-se de unii ori să ne convingă gravându-se în cealaltă? Să scrie într-o zi cu litere de foc, în miezul soarelui, legea care-i poate fi pe plac şi pe care vrea să ne-o dea; de la un capăt al universului la altul, citind-o şi văzând-o totodată, toţi oamenii vor fi vinovaţi dacă atunci n-o vor urma. Dar să nu-şi rostească dorinţele decât într-un colţ pierdut din Asia; să-şi aleagă ca spectatori cel mai viclean şi mai vizionar popor; ca înlocuitor, cel mai josnic, absurd şi netrebnic meşteşugar; să-şi încâlcească aşa de bine doctrina, încât e peste putinţă s-o înţeleagă cineva; să-i strângă cunoaşterea la câţiva indivizi, puţini la număr; să-i lase pe ceilalţi în greşeală şi să-i pedepsească pentru că au rămas astfel… Ei! nu,

Thérèse, nu, nu, toate grozăviile acestea nu sunt făcute ca să ne călăuzească: de mii de ori aş prefera să mor decât să cred în ele. Când ateismul va voi martiri, să-i numească, iar sângele îmi este pregătit. Să urâm ororile acestea, Thérèse; fie ca cele mai neîndoielnice ocări să întărească dispreţul care le este pe drept cuvânt datorat... Nici nu deschisesem bine ochii, că şi uram aceste grosolane năluciri; de-atunci legea mea e să le calc în picioare, jurământul meu, să nu le mai îndur; ia-te după mine, dacă vrei să fii fericită; urăşte, leapădă-te, profanează ca şi mine nu doar odiosul obiect al acestui cult înspăimântător, ci şi cultul însuşi, făurit pentru nişte himere, făcut, ca şi ele, pentru a fi înjosit de tot ceea ce năzuieşte la înţelepciune.

— Oh! domnule, am răspuns eu plângând, aţi lipsi o nefericită de cea mai dragă nădejde a sa, de-aţi defăima în sufletul ei această religie ce-i este alinare. Puternic legată de învăţămintele acesteia; pe deplin convinsă că toate loviturile de care are parte nu sunt decât urmările libertinajului şi patimilor, îmi voi jertfi eu oare pentru nişte blasfemii, nişte sofisme ce mă îngrozesc, cea mai scumpă hrană a inimii mele?

Am adăugat alte mii de cugetări la aceste ultime cuvinte, de care contele nu făcea decât să-şi râdă, iar amăgitoarele-i principii, susţinute de o elocvenţă mai bărbătească, întemeiate pe nişte cărţi pe care, din fericire, nu le citisem niciodată, le atacau zi după zi pe toate ale mele, dar fără să le zdruncine. Desăvârşit de virtuoasă şi de cuvioasă, doamna de Bressac ştia prea bine că nepotul ei îşi susţinea rătăcirile prin toate paradoxurile vremii; lucru pe care-l deplângeam adesea împreună; şi cum binevoia să creadă că am ceva mai mult bun-simţ decât celelalte slujnice, îi plăcea să-mi încredinţeze necazurile sale.

Şi totuşi, felul urât în care se purta nepotul cu ea nu mai avea margini, contele ajunsese până acolo, încât nu se mai ascundea; nu numai că-şi înconjurase mătuşa de acea primejdioasă pleavă aflată-n slujba plăcerilor sale, dar îşi dusese îndrăzneala atât de departe, încât îi spusese răspicat de faţă cu mine că, dacă avea de gând să se mai pună de-a curmezişul metehnelor sale, are s-o convingă de farmecul lor, dedându-li-se chiar înaintea ochilor ei.

Sufeream amarnic; purtarea aceasta mă îngrozea. Mă străduiam să strâng astfel motive personale pentru a înăbuşi în sufletul meu nenorocita pasiune din pricina căreia ardea în vâlvătăi, dar este oare iubirea un rău de care să te poţi vindeca? Tot ce încercam împotriva-i

îi aţâţa şi mai puternic înflăcărarea, iar vicleanul conte nu-mi era nicicând mai drag ca în clipa-n care adunasem înainte-mi tot ceea ce trebuia să mă silească să-l urăsc.

Se împliniseră patru ani de când eram în casa aceea, chinuită de aceleaşi necazuri, alinată de aceleaşi gingăşii, atunci când bărbatul acesta dezgustător, încrezându-se în sfârşit în mine, îndrăzni să-mi dezvăluie planurile-i ticăloase. La vremea aceea, ne aflam la ţară, eram singură pe lângă contesă, prima cameristă căpătase dreptul să rămână la Paris în vara aceea, pentru nişte probleme ale lui bărbatu-său; într-o seară, la puţin timp după ce mă retrăsesem, răsuflând la un balcon al camerei mele şi neputând, din pricina căldurii foarte mari, să mă hotărăsc să mă duc la culcare, dintr-o dată contele bate la uşă şi mă roagă să-l las să stea de vorbă cu mine. Vai! toate clipele pe care mi le dăruia acest crud autor al suferinţelor mele îmi păreau mult prea preţioase, ca să îndrăznesc să refuz vreuna; închide cu grijă uşa şi, aşezându-mi-se alături într-un fotoliu:

— Ascultă-mă, Thérèse, îmi zise el oarecum încurcat… Am să-ţi spun nişte lucruri de cea mai mare însemnătate; făgăduieşte-mi că n-ai să dezvălui niciodată nimic.

— Oh! Domnule, am răspuns eu, puteţi să mă credeţi în stare să vă amăgesc încrederea?

— Nu ştii ce primejdii te-ar paşte, dacă mi-ai dovedi că m-am înşelat acordându-ţi-o!

— Cea mai îngrozitoare dintre amărăciunile mele ar fi s-o pierd, n-am nevoie de alte ameninţări mai mari…

— Ei bine, Thérèse, mi-am osândit mătuşa la moarte… şi tocmai mâna ta trebuie să mă slujească…

— Mâna mea! am strigat eu dându-mă înapoi îngrozită… O! Domnule, cum de-aţi putut să vă gândiţi la aşa ceva? Nu, nu; faceţi ce vreţi cu viaţa mea, dacă aveţi nevoie de ea, dar să nu vă închipuiţi vreodată că veţi căpăta de la mine grozăvia pe care mi-o propuneţi.

— Ascultă, Thérèse, îmi spuse contele, vorbindu-mi liniştit; mi-am dat prea bine seama care sunt lucrurile ce te scârbesc, dar, cum nu eşti defel proastă, m-am aşteptat să le înfrâng… să-ţi dovedesc că omorul acesta, care ţi se pare atât de nemaipomenit, nu este în fond decât un lucru foarte simplu.

Două fărădelegi se-nfăţişează aici, Thérèse, privirii tale prea puţin filosofice, nimicirea unei creaturi care ne seamănă şi răul prin

care sporeşte această nimicire atunci când pomenita creatură ne este rudă de aproape. Cât despre nelegiuirea nimicirii semenului, să nu te îndoieşti o clipă, fată dragă, că este o pură amăgire; puterea de a distruge nu-i este dată omului; o are cel mult pe-aceea de a schimba formele; n-o are însă şi pe aceea de a le nimici: or, din punctul de vedere al naturii, toate formele sunt la fel; nimic nu se pierde în marele creuzet în care i se înfăptuiesc schimbările; toate bucăţile de materii care cad în el ies din nou de-acolo, neîncetat, sub alte înfăţişări şi, orice-am face noi în această privinţă, bineînţeles că nimic nu-i aduce ocară, nimic n-ar putea-o jigni. Distrugerile noastre îi reînsufleţesc puterea; îi întreţin energia, dar nici una n-o atenuează; nici una nu-i este împotrivă... Ei! ce-i pasă mâinii sale veşnic creatoare că această masă de carne ce alcătuieşte astăzi un individ biped se va reproduce mâine sub forma a mii de insecte diferite. Va îndrăzni oare cineva să spună că făurirea acestui animal cu două picioare o costă mai mult decât aceea a unui viermişor şi că cel dintâi trebuie s-o preocupe mai mult? Dacă, prin urmare, acest grad de ataşament ori, mai degrabă, de indiferenţă este acelaşi, ce-i pasă ei că, prin spada unui om, un alt om se schimbă într-o muscă sau un fir de iarbă? Când voi fi convins de desăvârşirea speciei noastre, când mi se va fi demonstrat că ea este atât de importantă pentru natură, încât, în mod necesar, legile i-ar fi încălcate prin această transformare, atunci voi putea crede că omorul este o fărădelege; dar când cartea cea mai plină de cuget îmi va fi arătat că tot ceea ce trăieşte pe acest glob, cea mai nedesăvârşită dintre lucrările firii, are, în ochii ei, acelaşi preţ, nu voi admite niciodată că schimbarea uneia dintre aceste fiinţe în altele mii poate în vreun fel să se împotrivească ţelurilor sale. Îmi voi spune: toţi oamenii, toate animalele, toate plantele cresc, hrănindu-se, nimicindu-se, reproducându-se prin aceleaşi mijloace, nemurind niciodată cu adevărat, ci schimbându-se pur şi simplu în ceea ce le modifică; toate, zic, apărând azi sub o formă şi câţiva ani mai apoi sub o alta, pot, după bunul plac al fiinţei care voieşte să le mişte, să se schimbe de mii şi mii de ori într-o zi, fără ca nici măcar o singură lege a naturii să fie, din această pricină, încălcată, dar ce spun eu? fără ca acest transformator să fi făcut altceva decât un bine, deoarece, descompunând nişte indivizi ale căror baze se reîntorc în mod necesar la natură, prin această acţiune, pe nedrept cuvânt considerată criminală, el nu face decât să-i redea energia creatoare de care o lipseşte neapărat acela

care, printr-o prostească nepăsare, nu îndrăzneşte să înfăptuiască nici o bulversare. O, Thérèse, numai mândria omului a înălţat omorul la rangul de fărădelege. Închipuindu-şi că este cea mai desăvârşită de pe pământ, crezându-se cea mai însemnată, creatura aceasta înfumurată a pornit de la acest principiu fals pentru a-i încredinţa pe ceilalţi că acţiunea care o nimicea nu putea fi decât o ticăloşie; dar trufia ei, sminteala ei nu schimbă cu nimic legile naturii; nu există fiinţă care să nu simtă în străfundurile inimii cea mai aprigă dorinţă de a scăpa de cei care o stânjenesc sau a căror moarte îi poate fi de-un folos oarecare; iar de la această dorinţă până la efect, îţi închipui tu oare, Thérèse, că deosebirea este cu-adevărat mare? Or, dacă aceste simţăminte ne vin de la natură, e de presupus că nu-i sunt pe plac? Ne-ar inspira ea oare lucruri care ar înjosi-o? Ah, linişteşte-te, fată dragă, tot ceea ce simţim e-n slujba sa; toate imboldurile pe care ni le dă sunt misiţii legilor sale; patimile omului nu sunt decât mijloacele pe care ea le foloseşte pentru a-şi îndeplini ţelurile. Dacă are nevoie de indivizi, ne inspiră iubire şi iată-i cum şi apar; dacă distrugerile îi devin necesare, atunci ne pune în suflete răzbunarea, zgârcenia, desfrâul, ambiţia şi iată omorurile; dar ea a lucrat dintotdeauna pentru sine însăşi, iar noi ne-am transformat, fără să băgăm de seamă, în încrezătorii agenţi ai toanelor sale.

E! nu, nu, Thérèse, nu, natura nu ne lasă în mâini posibilitatea fărădelegilor care i-ar tulbura socotelile; e oare cu putinţă ca cel mai slab să-l poată jigni pe cel mai puternic? Ce suntem noi în faţa ei? Se poate oare ca, făurindu-se, să fi pus în noi ceea ce ar fi în stare să-i facă rău? Presupunerea aceasta idioată poate oare să se potrivească cu felul desăvârşit şi neşovăielnic prin care o vedem atingându-şi ţelurile? Ah! dacă omorul nu ar fi una dintre acţiunile omului ce-i împlineşte cu sârg năzuinţele, ar îngădui ea să fie înfăptuit? Imitând-o, poţi, aşadar, să-i dăunezi? Se poate ea supăra dacă-l vede pe om făcându-i semenului său ceea ce ea însăşi îi face în fiecare zi? Din moment ce e lucru dovedit că nu se poate reproduce decât prin distrugeri, nu înseamnă oare să acţionezi pe potriva dorinţelor sale atunci când le înmulţeşti fără răgaz? Aşadar, omul care urmează acest făgaş, care li se va deda cu cea mai mare înflăcărare, va fi, fără tăgadă, cel care o va sluji cel mai bine, deoarece va fi cu-adevărat părtaş la nişte năzuinţe pe care ea ni le arată clipă de clipă. Cea dintâi şi cea mai frumoasă calitate a naturii este mişcarea care-o agită neîncetat, dar această mişcare nu este decât

un şir neîntrerupt de omoruri, căci numai prin omoruri o păstrează: fiinţa care îi seamănă cel mai mult şi, prin urmare, fiinţa cea mai desăvârşită va fi deci, în mod necesar, aceea a cărei agitaţie cea mai activă va deveni cauza multor nelegiuiri, în timp ce, repet, fiinţa inactivă sau leneşă, adică fiinţa virtuoasă trebuie că-i pare cea mai puţin desăvârşită, din moment ce nu tinde decât spre apatie, spre liniştea ce-ar scufunda neîncetat totul în haos, dacă s-ar înstăpâni. Este nevoie ca echilibrul să se păstreze; aceasta nu se poate întâmpla decât prin fărădelegi; fărădelegile se află, prin urmare, în slujba naturii; dacă ele o slujesc, dacă ea le cere, dacă ea le doreşte, pot acestea oare s-o jignească şi cine să se simtă jignit, dacă ea nu este astfel?

Dar creatura pe care o nimicesc e mătuşă-mea… Oh! Thérèse, cât de uşuratice sunt aceste legături din punctul de vedere al unui filosof! Îngăduie-mi ca nici măcar să nu-ţi pomenesc despre ele, într-atât sunt de zadarnice. Aceste lanţuri demne de dispreţ, roade ale legilor şi instituţiilor noastre politice, pot ele să aibă vreo însemnătate în ochii naturii?

Aşa că dă-le încolo de prejudecăţi, Thérèse, şi slujeşte-mă; acesta ţi-e norocul.

— Oh! domnule, i-am răspuns eu speriată de-a dreptul domnului de Bressac, această nepăsare pe care o presupuneţi în natură nu este şi-aici decât lucrarea sofismelor minţii domniei voastre. Binevoiţi să v-ascultaţi mai degrabă inima şi-o veţi auzi condamnând toate aceste false raţionamente ale libertinajului; această inimă, la judecata căreia vă trimit, nu este oare sanctuarul unde această natură pe care o ocărâţi vrea să fie ascultată şi respectată? Dacă în ea este gravată cea mai adâncă groază faţă de nelegiuirea pe care o gândiţi, veţi fi oare de acord cu mine că este de neîngăduit? Ştiu prea bine că patimile vă orbesc acum, dar, de îndată ce vor tăcea, cât de tare vă vor chinui remuşcările? Cu cât sunteţi mai simţitor, cu atât ghimpele lor vă va căzni mai tare… Oh! Domnule, lăsaţi-i, respectaţi-i viaţa acestei blânde şi nepreţuite prietene; n-o jertfiţi; veţi pieri de disperare! În fiecare zi… în fiecare clipă, o veţi vedea în faţa ochilor pe această mătuşă dragă pe care furia dumneavoastră orbească va fi prăvălit-o în mormânt; îi veţi auzi vocea plină de lacrimi rostind încă acele dulci nume ce vă aduceau bucurie când eraţi copil; vă va apărea în nopţile de veghe şi vă va chinui în vise; va căsca cu degetele-i însângerate rănile cu care o veţi fi căznit; din clipa aceea, nici un moment de

fericire nu va mai străluci pentru dumneavoastră pe acest pământ; toate plăcerile vă vor fi mânjite; toate gândurile vi se vor tulbura; o mână cerească, a cărei putere n-o cunoaşteţi, va răzbuna viaţa pe care o veţi fi distrus, otrăvindu-vă traiul; şi, fără să vă fi bucurat de-aceste ticăloşii, veţi pieri nutrind înfiorătorul regret de a fi îndrăznit să le înfăptuiţi.

Plângeam pe când rosteam aceste cuvinte, stăteam în genunchi la picioarele contelui; îl imploram, pe tot ce putea să aibă el mai sfânt, să dea uitării o netrebnică rătăcire pe care i-am jurat să n-o dezvălui toată viaţa… Nu-l cunoşteam însă pe omul cu care aveam de-a face; nu ştiam în ce măsură patimile rostuiseră fărădelegea în sufletul acela deşănţat. Cu răceală, contele se ridică:

— Văd prea bine că m-am înşelat, Thérèse, îmi spuse el, şi poate că găsesc lucrul acesta supărător atât pentru mine, cât şi pentru tine; nu contează, am să găsesc eu alte mijloace şi multe vei avea de pierdut, fără ca stăpâna ta să fi câştigat ceva.

Ameninţarea aceasta mă făcu să mă răzgândesc: neacceptând omorul pe care mi-l propunea, pe mine mă pâşteau multe primejdii, iar stăpâna mea avea oricum să moară; încuviinţând să-i fiu părtaşă, mă puneam la adăpost de furia contelui şi aveam neîndoios să o salvez pe mătuşa sa; la acest gând, care-mi trecu prin minte într-o clipă, m-am hotărât să mă învoiesc la toate; dar, cum o schimbare atât de grabnică ar fi putut să pară ciudată, mi-am amânat un timp înfrângerea; l-am făcut să-mi repete de multe ori sofismele acelea; încetul cu încetul, i-am dat impresia că nu mai ştiam ce să-i răspund: Bressac mă crezu învinsă; i-am spus că slăbiciunea mea se datorează puterii artei sale, aşa că, în cele din urmă, m-am predat. Contele mi se aruncă în braţe. De câtă mulţumire nu m-ar fi umplut mişcarea aceasta, dacă ar fi avut o altă pricină!… Dar ce zic eu? nu mai era vreme: îngrozitoarea-i purtare, planurile sale barbare nimiciseră toate simţămintele pe care îndrăznea să le nutrească biata mea inimă şi nu mai vedeam în el decât un monstru…

— Eşti prima femeie pe care o îmbrăţişez, îmi spuse el, şi, într-adevăr, o fac din tot sufletul… Eşti delicioasă, copila mea; o rază de înţelepciune ţi-a pătruns, aşadar, în minte! E oare cu putinţă ca întunericul să fi sălăşluit atât de multă vreme în fermecătorul tău căpşor?

Şi apoi am hotărât ce-aveam să facem. În două sau trei zile, mai

mult sau mai puţin, după cum avea să mi se ivească prilejul, trebuia să arunc un pacheţel de otravă, pe care mi-l dădu Bressac, în ceaşca de ciocolată pe care doamna obişnuia s-o bea dimineaţa. Contele se punea chezaş pentru toate urmările și avea să-mi înmâneze, în chiar ziua execuţiei, un contract cu o rentă de două mii de scuzi; îmi semnă aceste promisiuni fără să precizeze ce anume trebuia să mă facă să mă bucur de ele şi ne despărţirăm.

În răstimp, se petrecu un lucru mult prea ciudat, mult prea în stare să vă dezvăluie cumplitul suflet al monstrului cu care aveam de-a face, pentru ca, preţ de-un minut, să nu-mi întrerup, pentru a vi-l spune, povestirea deznodământului întâmplării în care mă lăsasem prinsă, povestire pe care neîndoios o aşteptaţi.

A doua zi după nelegiuitul nostru pact, contele a aflat că un unchi, pe care nici nu se gândea să-l moştenească, numai ce-i lăsase o rentă de optzeci de mii de livre…

— O! Cerule, mi-am zis eu aflând această veste, așa pedepsește deci dreptatea dumnezeiască uneltirea ticăloşilor!

Şi căindu-mă de îndată pentru această blasfemie împotriva Providenţei, mă arunc în genunchi, îi cer iertare şi mă amăgesc că această neaşteptată întâmplare o să schimbe măcar planurile contelui… Cât de mult greşeam!

— O! draga mea Thérèse, îmi spuse el în aceeaşi seară venind în fugă la mine-n cameră, cum plouă peste mine cu belşug! Ţi-am zis adesea, ideea unei fărădelegi ori înfăptuirea ei este cel mai sigur mijloc de a atrage fericirea; şi numai pentru sceleraţi…

— Of! cum, domnule, am răspuns eu, această avere la care nici nu vă gândeaţi nu vă hotărăşte să aşteptaţi cu răbdare moartea pe care voiţi să o grăbiţi?

— Să aştept, mă întrerupse dintr-o dată contele, n-aş aştepta nici măcar două minute, Thérèse, nu te gândeşti că am douăzeci şi opt de ani şi că, la vârsta mea, e tare greu s-aştepţi?… Nu, lucrul acesta nu trebuie să ne schimbe în nici un fel planurile, te implor, şi oferă-mi alinarea de a vedea cum se termină totul înainte să ne-ntoarcem la Paris… Mâine, cel mai târziu poimâine… Ard de nerăbdare să-ţi dau un sfert din rentă… să-ţi înmânez actul care ţi-o asigură…

Am făcut cum am putut eu mai bine pentru a-mi ascunde spaima pe care mi-o inspira încrâncenarea aceasta şi m-am întors la hotărârea mea din ajun, convinsă fiind că, dacă nu înfăptuiam cumplita

fărădelege cu care mă împovărasem, contele avea să bage în curând de seamă că-l păcăleam şi că, dacă îi dădeam de veste doamnei de Bressac, orice avea ea să hotărască în urma dezvăluirii acestui plan, tânărul conte, văzându-se tot înșelat, va căuta fără zăbavă nişte mijloace mai sigure, ce-aveau să ducă tot la moartea mătuşii, lăsându-mă în acelaşi timp la voia răzbunării nepotului. Îmi mai rămânea calea justiţiei, dar pentru nimic în lume nu m-aş fi putut hotărî s-o apuc; prin urmare, am ales s-o pun în gardă pe marchiză; dintre toate lucrurile pe care le puteam face, acesta îmi păru cel mai bun şi aşa am şi făcut.

— Doamnă, i-am zis eu în ziua de după ultima mea întâlnire cu contele, vreau să vă dezvălui ceva de cea mai mare însemnătate, dar, oricât de mult vă priveşte lucrul acesta, sunt hotărâtă să tac, dacă nu-mi daţi, înainte, cuvântul de onoare că nu-i veţi arăta nici un fel de ranchiună nepotului dumneavoastră pentru ceea ce are îndrăzneala să plănuiască… Veţi acţiona, doamnă, veţi lua cele mai bune măsuri, dar nu veţi spune nimic. Binevoiţi să-mi făgăduiţi sau tac.

Doamna de Bressac, care crezu că nu era vorba decât despre câteva dintre obişnuitele nebunii ale nepotului, rosti jurământul pe care-l ceream, iar eu îi dezvăluii totul. Aflând despre această ticăloşie, nefericita femeie izbucni în lacrimi…

— Monstrul! strigă ea, i-am făcut eu vreodată altceva decât bine? Dacă am vrut să-l păzesc sau să-i îndrept viciile, ce alt motiv în afara fericirii lui mă putea sili să fiu atât de aspră!… Iar moştenirea aceasta pe care tocmai a primit-o nu tot grijii mele i-o datorează? Ah, Thérèse, Thérèse, dovedeşte-mi că uneltirea aceasta e adevărată… fă-mă să nu pot avea nici o îndoială; am nevoie de tot ceea ce poate stinge pentru totdeauna în mine simţămintele pe care inima-mi orbită îndrăzneşte să le mai nutrească pentru monstrul acesta…

Şi atunci îi arăt pacheţelul de otravă; era greu să ofer o dovadă mai bună; marchiza voi s-o încerce; îi dădurăm o doză mică unui câine pe care îl închiserăm şi care crăpă după două ceasuri în chinuri groaznice; nemaiputându-se îndoi, doamna de Bressac luă o hotărâre; îmi porunci să-i dau şi restul otrăvii şi-i scrise de-ndată ducelui de Sonzeval, ruda ei, să se ducă în taină la ministru, să-i înfăţişeze cruzimea unui nepot a cărui victimă era să devină în ajun; să facă rost de-un ordin de arestare; să vină-n grabă până la domeniul său ca s-o elibereze cât mai devreme cu putinţă de sceleratul care uneltea

cu-atâta neîndurare împotriva vieţii ei.

Dar fărădelegea aceasta îngrozitoare avea să se înfăptuiască; a fost nevoie ca, printr-o de negândit îngăduinţă a Cerului, virtutea să se plece în faţa strădaniilor ticăloşiei; animalul asupra căruia încercasem otrava îi dezvălui tot contelui; îl auzi urlând; ştiind că mătuşă-sa îl îndrăgea, întrebă ce i se făcuse; cum cei cu care vorbi habar n-aveau de nimic, nu-i dădură nici un răspuns limpede; din momentul acela, începu să aibă nişte bănuieli; nu spuse nimic, dar l-am văzut că era tulburat; am vorbit despre starea lui cu marchiza, ea îşi făcu şi mai multe griji din pricina aceasta, fără ca totuşi să poată închipui altceva în afară de-a grăbi solul şi de a ascunde şi mai bine, dacă aşa ceva era cu putinţă, obiectul misiunii acestuia. Ea-i spuse nepotului că-l trimitea cu poştalionul la Paris ca să-l roage pe ducele de Sonzeval să preia imediat moştenirea unchiului ce tocmai le lăsase totul, pentru că, dacă nu apărea nimeni, se temea de unele procese; adăugă că îl îndemna pe duce să vină să-i dea seamă de toate cele, în cazul în care ar fi fost nevoie. Prea bun fizionomist ca să nu vadă stânjeneala de pe chipul mătuşii sale, ca să nu observe o oarecare zăpăceală pe al meu, contele înţelese totul şi se pregăti încă şi mai bine. Sub cuvânt că vrea să se plimbe puţin, se depărtează de castel; îl aşteaptă pe mesager într-un loc pe unde era nevoit să treacă. Acest bărbat, ce asculta mai mult de el decât de mătuşă, nu se împotriveşte defel şi-i înmânează răvaşele, iar Bressac, încredinţat de ceea ce, fără îndoială, numeşte el trădarea mea, îi dă omului o sută de ludovici, poruncindu-i să nu mai vină niciodată pe acolo. El se întoarce la castel, cu inima clocotind de furie; se stăpâneşte totuşi; mă întâlneşte, mă linguşeşte ca de obicei, mă întreabă dacă a rămas pentru mâine, îmi atrage atenţia că e neapărat nevoie ca totul să se întâmple înainte de sosirea ducelui, apoi se duce la culcare părând liniştit şi fără nici o altă vorbă. Habar n-am avut atunci, nu mi-am dat seama de nimic. Dacă omorul acesta îngrozitor s-a petrecut, aşa cum mi-a spus contele mai târziu, nu-i nici o îndoială că el însuşi l-a înfăptuit, dar nu ştiu cum; am avut multe bănuieli; la ce-ar folosi să vi le împărtăşesc? Să ajungem mai degrabă la modul neîndurător în care am fost pedepsită pentru faptul că n-am vrut să mă împovărez cu aşa ceva. A doua zi după arestarea mesagerului, doamna îşi bău ciocolata ca de obicei, se sculă din pat, îşi făcu toaleta, îmi păru agitată şi se puse să mănânce; nici nu se ridicase bine de la masă, când contele se apropie de mine:

— Thérèse, îmi spuse el cu cea mai mare nepăsare, am găsit un mijloc mai sigur decât acela pe care ţi-l propusesem pentru a-mi atinge ţelurile, dar lucrul acesta cere nişte amănunte, iar eu nu îndrăznesc să vin atât de des la tine-n cameră; să fii la orele cinci în parc, am să vin să te iau şi o să mergem să facem o plimbare prin pădure, vreme în care am să-ţi lămuresc totul.

Vă mărturisesc, doamnă, fie dintr-o îngăduinţă a Providenţei, fie din nemăsurată candoare, fie din orbire, nimic nu mi-a dat de veste despre îngrozitoarea nenorocire care m-aştepta; mă credeam atât de sigură pe taina şi planurile marchizei, încât nici nu mi-a trecut prin minte că tânărul conte le-ar fi putut descoperi; mă simţeam totuşi prinsă la înghesuială.

„Sperjurul e-o virtute când de-un omor se pune”, a spus unul dintre tragicii noştri; dar sperjurul este întotdeauna odios pentru sufletul gingaş şi simţitor care a fost silit să-l folosească. Rolul meu mă punea în încurcătură.

Oricum ar fi, m-am dus la întâlnire, contele nu-ntârzie să-şi facă apariţia, se îndreaptă spre mine părând nepăsător şi vesel şi ne afundăm în pădure, fără să fie vorba despre altceva decât de râsete şi glume, după cum îi era obiceiul. Când voiam să aduc convorbirea spre acel lucru care-l făcuse să-şi dorească să mă vadă, îmi tot spunea s-aştept, că se teme să nu ne-audă cineva şi că nu suntem încă în siguranţă; pe nesimţite, am ajuns nu departe de cei patru copaci de care fusesem legată cu atâta cruzime. Am tresărit, revăzând acele locuri; toată grozăvia sorţii mele mi se dezvălui atunci privirii şi închipuiţi-vă cât îmi spori spaima atunci când am zărit ce se afla în locul acela nenorocit. Nişte funii atârnau de un copac; trei dogi monstruoşi erau legaţi de ceilalţi trei şi nu păreau s-aştepte altceva decât pe mine pentru a se deda nevoii de-a mânca pe care o vesteau boturile lor căscate, pline de bale; unul dintre favoriţii contelui îi ţinea.

Atunci, vicleanul, nemaifolosind în ceea ce mă privea decât cele mai grosolane epitete:

— Poamă ce eşti… îmi spuse el, recunoşti tufişul din care te-am scos ca pe-o fiară sălbatică pentru a te reda vieţii pe care meritaseşi s-o pierzi? Recunoşti copacii de care te-am ameninţat c-am să te leg la loc, de mi-ai fi dat vreodată prilejul să mă căiesc pentru bunăvoinţa mea? De ce-ai acceptat să faci ceea ce-ţi ceream împotriva mătuşă-mii dacă aveai de gând să mă trădezi şi cum de ţi-ai închipuit că slujeşti virtutea

punând în primejdie libertatea omului căruia îți datorai fericirea? Aflându-te de nevoie între două fărădelegi, de ce-ai ales-o pe cea mai îngrozitoare?

— Vai! dar n-am ales-o pe cea mai neînsemnată?

— Trebuia să refuzi, continuă furios contele, luându-mă de-un braț și zgâlțâindu-mă cu violență, da, bineînțeles, să refuzi și să nu încuviințezi trădarea.

Atunci, domnul de Bressac îmi spuse tot ce făcuse ca să pună mâna pe răvașele doamnei și cum i se trezise bănuiala care-l îndemnase să le fure.

— Ce-ai făcut cu prefăcătoria ta, creatură ticăloasă? continuă el. Ți-ai pus viața în primejdie fără s-o salvezi pe-aceea a mătușă-mii: uneltirea a izbutit, când mă voi întoarce la castel îi voi culege roadele, dar tu trebuie să pieri, trebuie să-nveți, înainte de a-ți da duhul, că pe calea virtuții se-ntâlnesc uneori multe primejdii și că există pe lumea aceasta unele împrejurări în care e mai bine să fii părtaș la o fărădelege decât să o denunți.

Și, fără să-mi dea vreme să-i răspund, fără să arate vreo urmă de milă pentru cumplita stare în care mă aflam, mă târăște spre copacul care-mi era menit și unde aștepta favoritul:

— Iat-o, îi spuse el, pe-aceea care a voit să-mi otrăvească mătușa și care poate a înfăptuit deja această îngrozitoare nelegiuire, în ciuda grijii mele de-a o împiedica… fără îndoială, ar fi fost mai bine s-o dau pe mâinile justiției, dar și-ar fi pierdut viața, iar eu vreau să i-o las ca să se chinuiască mai mult timp.

Atunci, cei doi scelerați mă înșfacă și-ntr-o clipită mă și dezbracă.

— Ce buci frumoase, spunea contele cu tonul celei mai șfichiuitoare bătăi de joc și atingând pomenitele obiecte cu brutalitate, ce cărnuri fără cusur… ce prânz minunat pentru dogii mei.

De îndată ce nu-mi mai rămâne nici un veșmânt, sunt legată de copac cu o funie ce-mi este înfășurată în jurul șoldurilor, lăsându-mi brațele libere ca să mă pot apăra cât mai bine, iar cum priponul nu-i întins, am cum să înaintez și să dau înapoi în jur de șase picioare. O dată ajunsă acolo, contele, foarte mișcat, vine să se uite cum stau; se învârte și trece pe lângă mine; după felul deloc blând în care mă atinge, mi se pare că mâinile-i ucigașe ar vrea să se întreacă în turbare cu colții ascuțiți ai câinilor…

— Haide, îi zice el ajutorului, dă drumul animalelor, e vremea.

Câinii sunt dezlegaţi, contele îi întărâtă, ei se năpustesc tustrei asupra bietului meu trup, de parcă şi-l împart în aşa fel încât nici o parte să nu fie cruţată de furioasele lor atacuri; degeaba îi împing înapoi, mă sfâşie cu şi mai multă turbare şi, în timpul acestei scene îngrozitoare, Bressac, netrebnicul Bressac, ca şi cum chinurile mele i-ar fi aţâţat făţarnicul desfrâu… nemernicul se lăsa, privindu-mă, în voia nelegiuitelor dezmierdări ale favoritului său.

— Ajunge, spuse el după câteva minute, leagă câinii şi s-o părăsim pe nenorocita aceasta în seama negrei sale ursite.

— Ei bine! Thérèse, îmi şopti el pe când mă dezlega, virtutea costă de cele mai multe ori tare scump, cum vezi prea bine; nu crezi că o rentă de două mii de scuzi era mai bună decât muşcăturile de care, iată, eşti plină?

Dar în starea îngrozitoare în care mă aflu, de-abia de-l mai pot auzi; mă arunc la rădăcina copacului şi simt cum mă ia cu leşin.

— Sunt prea bun că-ţi salvez viaţa, spune trădătorul pe care suferinţele mele îl aţâţă, măcar ai grijă cum ai să te foloseşti de favorul acesta…

Apoi, îmi porunceşte să mă ridic, să-mi iau veşmintele şi să plec cât mai repede din locul acela. Cum sângele curge de pretutindeni şi pentru ca hainele mele, singurele care-mi rămân, să nu fie mânjite, culeg nişte iarbă ca să-mi vin în fire, ca să mă şterg, pe când Bressac se plimbă de colo-ncoace, cu mintea mai mult la gândurile sale decât la mine.

Carnea-mi umflată, sângele care tot mai şiroieşte, îngrozitoarele dureri pe care le îndur, totul face să-mi fie aproape cu neputinţă să mă îmbrac, fără ca vreodată bărbatul acesta necinstit care numai ce mă adusese în cumplita stare… el, pentru care mi-aş fi jertfit cândva viaţa, să binevoiască să-mi dea şi cel mai mic semn de milă. De îndată ce-am fost gata:

— Du-te unde vei voi, îmi zise el, cred că ţi-au mai rămas nişte bani, nu ţi-i iau, dar păzeşte-te să mai vii în vreuna dintre casele mele de la oraş sau de la ţară; împotriva acestui lucru stau două motive puternice; e bine să afli mai întâi că afacerea pe care ai crezut-o încheiată nu este defel aşa. Ţi s-a spus că s-a terminat, ai fost înşelată; decretul nu a fost anulat; ai fost lăsată în această situaţie ca să ţi se vadă purtarea; în al doilea rând, vei trece pentru toată lumea drept

ucigaşa marchizei; dacă încă respiră, am s-o fac să ia cu ea-n mormânt gândul acesta şi toată casa o să ştie; iată deci că te-ai făcut nu cu unul, ci cu două procese şi că, în locul unui cămătar josnic, ai drept duşman un bărbat puternic şi bogat, hotărât să te urmărească până-n iad, dacă îţi baţi joc de viaţa pe care milostivirea-i ţi-a lăsat-o.

— Oh! Domnule, am răspuns eu, oricât de aspru v-aţi purtat cu mine, să nu vă fie teamă de faptele mele: am crezut că trebuie să le împlinesc împotriva dumneavoastră atunci când în joc era viaţa doamnei, nu le voi încerca niciodată când va fi vorba numai de nefericita Thérèse. Adio, domnule, fie ca nelegiuirile să vă aducă tot atâta fericire câte chinuri îmi provoacă mie caznele dumneavoastră; şi oricare ar fi soarta pe care mi-o dă Dumnezeu, atâta vreme cât îmi va lăsa sărmanele zile, nu le voi folosi decât ca să mă rog pentru dumneavoastră.

Contele îşi înălţă capul; la aceste cuvinte, nu se putu împiedica să nu mă privească şi, cum mă văzu clătinându-mă şi plângând în hohote, temându-se, fără îndoială, să nu se simtă mişcat, barbarul se îndepărtă şi nu l-am mai văzut de-atunci.

Lăsându-mă pe deplin în voia durerii mele, m-am prăbuşit la rădăcina copacului şi, acolo, fără să le mai înăbuş, pădurea răsună de gemetele mele; de pământ mi-am lipit nenorocitul trup şi iarba am udat-o cu lacrimile mele.

— O, Dumnezeule, am strigat, asta ţi-a fost voia; era scris în veşnicele-ţi rânduieli ca cel nevinovat s-ajungă prada păcătosului; fă ce vrei cu mine, Doamne, încă tare departe sunt de chinurile pe care tu le-ai îndurat pentru noi; fie ca cele pe care eu le pătimesc adorându-te să mă facă, într-o bună zi, demnă de răsplata de tine făgăduită celui slab, atunci când în năpaste la tine năzuieşte şi când, în chinuri fiind, slavă îţi aduce!

Se lăsa noaptea: mi-era peste putinţă să merg mai departe; de-abia dacă puteam să mă ţin pe picioare; mă uitai la tufişul în care dormisem cu patru ani mai înainte, într-o împrejurare aproape la fel de nenorocită; m-am târât cum am putut până acolo şi, după ce m-am aşezat în acelaşi loc, chinuită de rănile încă sângerânde, copleşită de suferinţele sufletului meu şi de amărăciunile inimii mele, am petrecut cea mai cumplită noapte din câte se pot închipui.

Cum tăria vârstei şi a firii mele îmi dădură ceva putere până la răsărit, prea speriată fiind de vecinătatea acestui castel plin de

neîndurare, m-am îndepărtat fără zăbavă; am părăsit pădurea şi, hotărâtă să ajung la voia întâmplării în prima locuinţă ce mi s-ar fi oferit, am intrat în târgul Saint-Marcel[16], aflat la vreo cinci leghe de Paris, am întrebat de casa chirurgului, cineva mi-a arătat-o; l-am rugat să-mi oblojească rănile, i-am spus că, fugind de la Paris, de-acasă de la mama, din pricina unui necaz în dragoste, am dat într-o pădure peste nişte tâlhari care, ca să se răzbune pentru că mă împotrivisem poftelor lor, mă dăduseră la câini. Rodin, căci acesta era numele felcerului, mă cercetă cu cea mai mare luare-aminte, nu găsi nici o primejdie în plăgile mele, s-ar fi pus chezaş, zicea el, să mă facă, în mai puţin de două săptămâni, să fiu la fel de plină de viaţă ca înainte de păţanie, de-aş fi ajuns la el imediat după aceea; dar noaptea şi neliniştea îmi otrăviseră rănile şi nu puteam fi pusă pe picioare decât într-o lună. Rodin mă găzdui la el acasă, mă îngriji cum nu se poate mai bine şi, în cea de-a treizecea zi, pe trupul meu nu mai era nici o urmă a cruzimilor domnului de Bressac.

De îndată ce starea în care eram mi-a îngăduit să ies afară, cea dintâi grabă a mea a fost să-ncerc să găsesc în târg o fată destul de îndemânatică şi de deşteaptă ca să se ducă la castel să afle tot ce se întâmplase după plecarea mea; curiozitatea nu era adevăratul motiv care mă silea la această faptă; această curiozitate, primejdioasă după toate aparenţele, ar fi fost, fără nici o îndoială, foarte nelalocul ei; dar tot ce câştigasem la marchiză rămăsese în camera mea; de-abia de-aveam la mine şase ludovici, iar la castel mai erau încă vreo patruzeci. Nu-mi închipuiam că tânărul conte ar fi putut să fie atât de neîndurător, încât să-mi refuze ceea ce-mi aparţinea de drept. Încredinţată că, o dată trecută cea dintâi furie, nu va voi să-mi facă o asemenea strâmbătate, i-am scris un răvaş pe care l-am făcut cât am putut eu de înduioşător. I-am ascuns cu grijă locul unde stăteam şi l-am rugat să-mi trimită catrafusele cu puţinii gologani pe care-i aveam la mine în cameră. O ţărancă de douăzeci şi cinci de ani, sprintenă şi cu mintea ageră, îmi luă răvaşul şi-mi făgădui că o să afle pe ascuns destule ca să mă mulţumească, la întoarcerea ei, în privinţa deosebitelor lucruri despre care i-am arătat că aveam nevoie de lămuriri. Am sfătuit-o, mai presus de toate, să ascundă numele locului unde mă găseam, să nu mă pomenească în legătură cu nimic şi să spună că avea scrisoarea de la un bărbat care o aducea de la mai bine de cincisprezece leghe depărtare. Jeannette plecă şi, după douăzeci şi

patru de ore, îmi aduse răspunsul; acesta mai există şi acum, iată-l, doamnă, dar, înainte de a-l citi, binevoiţi să aflaţi ce se întâmplase la domnul conte de când nu mai eram eu acolo.

Marchiza de Bressac, care se îmbolnăvise rău în chiar ziua plecării mele de la castel, murise a doua zi în nişte chinuri şi convulsii îngrozitoare; rudele veniseră în grabă, iar nepotul, care părea din cale-afară de mâhnit, pretindea că mătuşă-sa fusese otrăvită de o cameristă ce-şi luase tălpăşiţa în aceeaşi zi. Au făcut nişte cercetări, iar intenţia era ca nenorocita aceea să fie dată morţii, dacă aveau să pună mâna pe ea: în rest, contele ajunsese, prin această moştenire, mult mai bogat decât se-nchipuise el vreodată; casa de bani, portofelul, bijuteriile marchizei, toate obiectele de care nimeni nu ştia nimic îi aduseră, pe lângă venituri, peste şase sute de mii de franci în bunuri sau bani peşin. În spatele prefăcutei sale dureri, tânărului îi era, după cum spunea gura lumii, tare greu să-şi ascundă bucuria, iar rudele, chemate pentru deschiderea leşului cerută de conte, după ce-au deplâns soarta nefericitei marchize şi jurat să o răzbune dacă vinovata avea să le cadă în mâini, îl lăsaseră pe tânăr în deplină şi tihnită posesiune a roadelor ticăloşiei sale. Domnul de Bressac vorbise el însuşi cu Jeannette, îi pusese câteva întrebări la care fata răspunsese cu atâta sinceritate şi dârzenie, încât hotărâse să-i dea răspunsul fără să o mai hărţuiască. Iată această scrisoare nenorocită, spuse Thérèse dându-i-o doamnei de Lorsange, da, iat-o, doamnă, inima mea are câteodată nevoie de ea şi o voi păstra până la moarte, citiţi-o, dacă puteţi, fără să tremuraţi.

După ce luă răvaşul din mâinile frumoasei noastre călătoare, doamna de Lorsange citi următoarele cuvinte:

O ticăloasă ce-a fost în stare să-mi otrăvească mătuşa e tare neruşinată de îndrăzneşte să-mi scrie după această cumplită fărădelege; lucrul cel mai bun pe care poate să-l facă e să-şi ascundă cu grijă bârlogul; poate să fie sigură că o să aibă de suferit dacă i-l descoperim. Ce îndrăzneşte ea să ceară? De ce vorbeşte despre bani? Ce-a putut ea să lase e oare pe măsura furturilor înfăptuite fie cât a stat în casă, fie când şi-a dus la capăt ultima fărădelege? Să se ferească să mai trimită pe

cineva, căci îi spunem sus şi tare c-o să-i băgăm mesagerul la închisoare, până în clipa-n care justiţia va afla locul ce-o adăposteşte pe vinovată.

— Zi mai departe, draga mea copilă, spuse doamna de Lorsange întinzându-i Thérèsei răvaşul, iată nişte fapte care îngrozesc pe-oricine; să te scalzi în aur şi să-i refuzi unei nenorocite care n-a vrut să înfăptuiască un omor ceea ce a câştigat de drept este o ticăloşie cum nu s-a mai pomenit, lipsită de orice rost.

— Vai! doamnă, continuă Thérèse, reluându-şi povestirea de unde rămăsese, două zile am plâns pe-acest răvaş; suspinam mai mult din pricina îngrozitoarelor fapte pe care le dovedea decât a refuzurilor pe care le conţinea. Iată-mă deci vinovată, am strigat, iată-mă pentru a doua oară denunţată justiţiei pentru că i-am respectat prea mult legile! Fie, nu-mi pare rău; orice mi s-ar întâmpla, măcar nu voi şti ce-i aceea remuşcare atâta vreme cât sufletul îmi va fi neprihănit şi cât nu voi fi făcut un alt rău decât că-mi voi fi urmat prea îndeaproape dreptele şi virtuoasele simţăminte care nu mă vor părăsi nicicând.

Mi-era totuşi peste puteri să cred că acele cercetări despre care îmi vorbea contele nu erau o scorneală, păreau atât de puţin adevărate, era atât de primejdios pentru conte să mă aducă în faţa justiţiei, încât mi-am închipuit că, în străfundul sufletului său, se simţea, fără îndoială, mult prea speriat să mă vadă ca să am de ce să tremur din pricina ameninţărilor sale. Gândind eu aşa, m-am hotărât să rămân unde eram şi, de era cu putinţă, chiar să mă stabilesc acolo până ce aveam să strâng ceva mai mulţi bani care să-mi îngăduie să mă îndepărtez; i-am povestit lui Rodin despre planul meu, care îl încuviinţă şi-mi propuse chiar să rămân în casa lui; dar, înainte de-a vă vorbi despre calea pe care apucasem, trebuie să vă spun câte ceva despre acest bărbat şi vecinii lui.

Rodin avea vreo patruzeci de ani, era brunet, cu sprâncene stufoase şi ochi scrutători, cu-o înfăţişare vânjoasă şi robustă, dar în acelaşi timp şi desfrânată. Cu mult deasupra stării sale şi cu o rentă de zece, douăsprezece mii de livre, Rodin nu se deda artei chirurgiei decât din plăcere. Avea o casă foarte frumoasă în Saint-Marcel, în care nu locuia, dat fiind că-şi pierduse nevasta cu câţiva ani în urmă, decât cu două fete ce-i erau slujnice şi cu fiică-sa. Această tânără, pe numele ei Rosalie, împlinise de curând paisprezece ani şi întrunea toate farmecele acelea care sunt în stare să impresioneze puternic pe

oricine; un mijlocel de nimfă, un chip rotund şi fraged, de o nemaipomenită însufleţire, nişte trăsături drăgălaşe şi cu vino-ncoa, o gură cât se poate de frumoasă, nişte ochi negri foarte mari, plini de suflet şi simţire, un păr castaniu ce-i ajungea până la cingătoare, o piele de o strălucire… de o moliciune de necrezut; avea deja cei mai frumoşi sâni de pe lume, iar pe de altă parte, minte, vioiciune şi unul dintre cele mai desăvârşite suflete pe care le-a făurit vreodată natura. Cât despre suratele împreună cu care trebuia să slujesc în această casă, erau două ţărănci, dintre care una era guvernantă, iar cealaltă, bucătăreasă. Cea dintâi putea să aibă în jur de douăzeci şi cinci de ani, cea din urmă, vreo optsprezece ori douăzeci, amândouă fiind nemaipomenit de drăguţe; alegerea aceasta îmi stârni oareşicare bănuieli în privinţa dorinţei lui Rodin de a mă păstra.

„Ce nevoie are el de o a treia femeie, îmi spuneam eu, şi de ce le vrea frumoase? Fără îndoială, am continuat, în toate acestea e ceva ce nu prea se potriveşte cu moravurile fireşti de la care nu vreau nicicând să mă abat; să fim cu băgare de seamă.”

Prin urmare, l-am rugat pe domnul Rodin să mă mai lase la el în casă înc-o săptămână ca să prind puteri, asigurându-l că, înainte de sfârşitul acestui răgaz, avea să primească un răspuns la ceea ce binevoia să-mi propună.

M-am folosit de această perioadă ca să mă împrietenesc cu Rosalie, hotărâtă fiind să nu rămân la tatăl ei decât dacă în această casă nu voi fi aflat nimic care să-mi trezească vreo umbră de neîncredere. Uitându-mă, din această pricină, peste tot, mi-am dat seama, încă de-a doua zi, că omul avea nişte rânduieli care, din acea clipă, mă făcură să nutresc nişte cumplite bănuieli în privinţa purtării sale.

Domnul Rodin ţinea acasă o pensiune pentru copii de ambe sexe; căpătase acest privilegiu de pe vremea când încă-i mai trăia nevasta şi nimeni nu crezuse de cuviinţă să i-l ia după ce-o pierduse. Elevii domnului Rodin erau puţini, dar aleşi; cu totul, paisprezece fete şi paisprezece băieţi. Niciodată nu-i primea sub doisprezece ani, la şaisprezece erau întotdeauna daţi afară; nimic nu era mai frumos decât făpturile pe care le-admitea Rodin. Dacă i se aducea vreunul ce suferea de vreun beteşug trupesc ori cu un chip neatrăgător, avea măiestria de a-l respinge sub o groază de pretexte mereu nuanţate de sofisme la care nimeni nu putea să zică nimic; astfel, fie numărul învăţăceilor săi nu era nicicând deplin, fie ceea ce avea era întotdeauna fermecător;

copiii aceştia nu mâncau la el în casă, ci veneau de două ori pe zi, de la şapte la unsprezece dimineaţa şi de la patru la opt seara. Până atunci, nu văzusem încă nimic din toată rânduiala aceasta, pentru că, ajunsă la acest bărbat în timpul vacanţelor, şcolarii nu-i mai veneau; s-au întors pe când mă vindecam.

Rodin ţinea el însuşi lecţiile, guvernanta se îngrijea de fete, la care el trecea de îndată ce termina instruirea băieţilor; îi învăţa pe micii elevi să scrie, să socotească, puţină istorie, desenul, muzica şi pentru toate acestea nu folosea alţi dascăli în afara lui.

Mai întâi, mi-am arătat uimirea în faţa Rosaliei, pentru faptul că, făcând pe chirurgul, tatăl ei putea să mai aibă timp să fie şi învăţător, i-am spus că mi se pare ciudat, că, îngăduindu-şi să trăiască în belşug fără să profeseze nici una, nici cealaltă stare, se chinuia să le împlinească. Rosalie, cu care mă împrietenisem deja la toartă, începu să râdă de vorbele mele; felul în care luă ceea ce-i spuneam mă făcu încă şi mai curioasă şi o rugai să nu-mi ascundă nimic.

— Ascultă, îmi zise această fată fermecătoare cu întreaga nevinovăţie a vârstei şi toată naivitatea firii sale binevoitoare; ascultă, o să-ţi spun totul, văd prea bine că eşti o fată cinstită… care nu-i în stare să trădeze taina pe care am să ţi-o încredinţez.

Bineînţeles, prietenă dragă, că tata n-are nevoie de toate acestea şi, dacă se dedă unuia sau altuia dintre meşteşugurile pe care vezi că le practică, pricina se află în două motive pe care am să ţi le dezvălui. Face chirurgie din plăcere, din singura plăcere de a descoperi în arta sa lucruri noi; le-a sporit atât de mult, a scris nişte lucrări aşa de la modă, că e privit de toată lumea ca cel mai îndemânatic om care trăieşte acum în Franţa; a lucrat douăzeci de ani la Paris şi s-a retras aici la ţară pentru tihna lui. Adevăratul chirurg din Saint-Marcel e un oarecare Rombeau pe care l-a luat sub ocrotirea lui şi-l lasă să ia parte la experienţele sale; vrei acum să ştii, Thérèse, ce anume îl face să ţină o pensiune?… libertinajul, copila mea, doar libertinajul, patimă care, la el, nu are margini. Tata găseşte în şcolarii lui de ambe sexe nişte făpturi pe care dependenţa le supune pornirilor sale şi atunci trage foloasele… Dar uite… urmează-mă, îmi zise Rosalie, azi e vineri, una dintre cele trei zile ale săptămânii când îi pedepseşte pe aceia care au greşit; tata îşi află plăcerile în soiul acesta de dojană; urmează-mă, îţi spun, o să vezi ce face. Putem observa totul dintr-un cabinet al camerei mele, învecinat cu acela unde îi dă pe brazdă pe copii, să ne ducem

acolo în linişte şi păzeşte-te mai cu seamă să povesteşti vreodată ceva din ceea ce-ţi spun eu şi din ceea ce vei vedea.

Pentru mine, era un lucru de prea mare însemnătate să cunosc moravurile noului personaj care-mi oferea un adăpost ca să nu iau în seamă ceva care putea să mi le dezvăluie; mă ţin după Rosalie, ea mă pune lângă un perete despărţitor îmbinat atât de rău, încât lasă, printre scândurile ce-l alcătuiesc, mai multe crăpături, destule ca să zărim tot ce se petrece în încăperea de-alături.

Nici nu ne-am aşezat bine, că Rodin intră, însoţit fiind de o fetişcană de paisprezece ani, bălaie şi drăgălaşă ca însuşi Amor; plânsă toată, ştiind, din nefericire, prea bine ce-o aşteaptă, biata creatură nu-şi urmează asprul dascăl decât tânguindu-se, îl roagă să aibă milă, dar Rodin, de neclintit, îşi aprinde în chiar această străşnicie cele dintâi scântei ale plăcerii sale, ele-i ţâşnesc deja din inimă, prin ochii lui sălbatici…

— Oh, nu, nu, strigă el, nu, nu, ţi s-a întâmplat de prea multe ori, Julie, îmi pare rău c-am fost bun cu tine, bunătatea aceasta n-a folosit la nimic, ba chiar te-a împins la alte greşeli, dar gravitatea acesteia m-ar putea ea oare lăsa să mă dovedesc îndurător, în cazul în care aş voi-o? Un răvaş dat unui băiat la intrarea în clasă!

— Domnule, vă jur că nu!

— O, l-am văzut, l-am văzut.

— Să nu crezi o iotă, îmi spuse atunci Rosalie, sunt nişte greşeli pe care el le scorneşte ca să dea mai multă tărie pretextelor sale; făptura aceasta mică e un înger şi tocmai pentru că i se împotriveşte se poartă cu ea cu asprime.

Şi, în acest timp, Rodin, foarte emoţionat, apucă mâinile fetei, le leagă în sus de inelul unui stâlp aflat în mijlocul camerei de pedeapsă. Julie nu mai are nici o apărare… nici una… în afara frumosului căpşor ce se întoarce galeş spre călăul său, a nemaipomenitului ei păr răvăşit şi a lacrimilor care-i scaldă chipul, cel mai frumos din lume… cel mai blând… cel mai atrăgător. Rodin se uită la această privelişte, ia foc, aşază o legătură peste ochii ce-l imploră, gura i se-apropie de ei, nu îndrăzneşte să-i sărute, Julie nu mai vede nimic, Rodin, mai în largul său, desprinde vălurile pudorii, cămăşuţa suflecată sub corset se ridică până la noadă… Ce albeaţă, ce nuri! petale de trandafiri aruncate peste crini de însăşi mâna graţiilor. Cine este deci fiinţa îndeajuns de neîndurătoare ca să căznească nişte farmece atât de fragede… cu-atât

de mult vino-ncoa? Ce monstru poate să caute plăcerea în sânul lacrimilor și-al durerii? Rodin se uită... privirea-i rătăcită se plimbă peste tot, iar mâinile lui îndrăznesc să pângărească florile pe care propriile-i cruzimi le vor veşteji; cum ne aflăm chiar în faţă, nici o mişcare nu poate să ne scape, libertinul ba întredeschide, ba închide la loc nurii aceştia drăgălaşi care-l încântă; ni-i oferă sub toate formele, dar nici că merge mai departe. Deși adevăratul templu al iubirii îi este la-ndemână, Rodin, credincios cultului său, nici nu se uită într-acolo, se teme până și de cum arată; dacă poziţia i-l iveşte, el îl acoperă; cea mai mică rătăcire i-ar strica jertfa, nu vrea să-l tulbure nimic... În sfârşit, furia-i nu mai are margini, şi-o arată mai întâi prin sudălmi, o copleşeşte cu ameninţări şi răutăţi pe biata şi mica nenorocită ce tremură toată sub loviturile care sunt gata s-o sfâşie; Rodin şi-a pierdut cu totul minţile, înşfacă un mănunchi de nuiele luate dintr-o putină unde capătă, în oţetul ce le înmoaie, mai multă mlădiere şi-un alt şfichi...

— Haide, spune el apropiindu-se de victima sa, pregăteşte-te, trebuie să suferi; şi abătând cu braţu-i straşnic acele mănunchiuri de-a dreptul peste toate părţile ce i se oferă, le dă mai întâi douăzeci și cinci de lovituri care, în curând, preschimbă într-un sângeriu delicata roşeaţă a acestei pieli atât de feciorelnice.

Julie scotea nişte strigăte... nişte strigăte ascuţite care îmi sfâşiau sufletul; lacrimi i se preling de sub legătura de la ochi și cad, asemenea unor perle, pe frumoşii ei obraji, lucru din pricina căruia Rodin se înfurie încă şi mai abitir... Îşi pune iar mâinile pe părţile vătămate, pare să le pregătească pentru noi asalturi; acestea le urmează fără zăbavă celor dintâi, Rodin o ia de la capăt, nu dă nici măcar o lovitură fără s-o vestească cu vreo sudalmă, ameninţare ori reproş... ţâşneşte sângele... Rodin e în culmea fericirii; îi place să contemple dovezile acestea grăitoare ale sălbăticiei sale. Nu-şi mai poate ţine firea; cea mai neruşinată stare îi arată înflăcărarea; nu se teme să scoată totul la iveală; Julie nu-l poate vedea... pentru o clipă, se oferă crăpăturii, tare-ar mai vrea să urce până acolo triumfător, dar nu-ndrăzneşte; asuprind iarăşi, Rodin biciuieşte din toată puterea şi izbuteşte să întredeschidă, tot şfichiuind, acest sălaş al graţiilor şi desfătării... Nu mai ştie ce-i cu el; beţia l-a covârşit într-atât, încât şi-a pierdut şi ultima fărâmă de judecată... înjură, huleşte, turbează, nimic nu scapă de nemiloasele-i lovituri, tot ce se arată e tratat cu aceeaşi

asprime, dar sceleratul se opreşte totuşi, simte că nu poate să meargă mai departe fără să-l pască primejdia de a rămâne fără puterea de care are nevoie pentru noi pedepse.

— Îmbracă-te la loc, îi spune Juliei, dezlegând-o și potrivindu-și veşmintele, dacă ţi se mai întâmplă o dată aşa ceva, să ştii că n-ai să mai scapi aşa de uşor.

După ce Julie se întoarce în clasa ei, Rodin se duce în aceea a băieţilor, de unde vine imediat un şcolar de cincisprezece ani, frumos ca ziua; Rodin îl ceartă; simţindu-se pesemne mai în largul său cu băieţandrul, îl dezmiardă, îl sărută dojenindu-l:

— Ţi-ai meritat pedeapsa, îi zice, şi-ai să ţi-o capeţi…

Spunând acestea, depășește cu acest copil toate limitele pudorii; dar aici totul îi trezeşte interesul, nimic nu e lăsat deoparte, vălurile se ridică iar, totul e pipăit fără deosebire; Rodin ameninţă, mângâie, sărută, ocărăşte; neruşinatele-i degete încearcă să deştepte în băiat nişte simţăminte de voluptate pe care, la fel, i le cere.

— Ei bine, îi spune satirul văzându-şi izbânzile, iată-te totuşi ajuns în starea pe care nu ţi-am îngăduit-o. Pun prinsoare că, din încă două mişcări, totul o să vină la mine…

Prea sigur de aţâţarea pe care o provoacă, libertinul înaintează ca să-i primească ofranda, iar gura-i este templul oferit dulcii tămâi; mâinile îi înteţesc ţâşnirile, le atrage, le înghite, fiind el însuşi pe punctul de a izbucni, dar vrea să ducă treaba până la capăt.

— Ah! am să te pedepsesc pentru prostia asta, zice el ridicându-se.

Apucă mâinile flăcăului, le ţine strâns, îşi oferă pe de-a-ntregul altarul pe care vrea să-şi jertfească încrâncenarea. Îl întredeschide, îl acoperă de sărutări, limba i se-afundă, se pierde înăuntru. Beat de iubire şi de sălbăticie, Rodin amestecă cuvintele şi simţămintele…

— A! ştrengarule, strigă el, trebuie să mă răzbun pentru halul în care mă păcăleşti.

Nuielele sar din locul lor; Rodin biciuieşte; mai aţâţat pesemne decât cu vestala, loviturile sale sunt şi mai crunte, şi mai numeroase: copilul plânge, Rodin e încântat la culme, dar alte plăceri îl cheamă, dezleagă băiatul şi se năpusteşte spre alte jertfe. După băieţandru vine o fetişcană de treisprezece ani, iar acesteia îi urmează un alt şcolar, urmat şi el de-o fată; Rodin biciuieşte nouă copii, cinci băieţi şi patru fete; ultimul este un copilandru de paisprezece ani, cu un chip

fermecător, Rodin vrea să-şi facă mendrele, şcolarul se apără, cu mintea rătăcită de desfrâu îl loveşte cu biciul, iar ticălosul, nemaifiind stăpân pe sine, își zvârle băloasele ţâşniri ale înflăcărării sale peste părţile chinuite ale fragedului învăţăcel, udându-l de la şale până la călcâi: furios că n-a avut destulă putere ca să se ţină măcar până la capăt, dascălul îl dezleagă înciudat pe copil şi-l trimite înapoi în clasă, încredinţându-l că n-a pierdut nimic; iată cuvintele pe care le-am auzit, iată priveliştile care m-au uluit.

— O! Cerule, i-am zis eu Rosaliei după ce scenele acestea îngrozitoare se terminară, cum de poate cineva să se dedea la asemenea samavolnicii? Cum de poate cineva să afle desfătări în chinurile la care-i supune pe alţii?

— Ah! dar nu ştii totul, îmi răspunse Rosalie, ascultă, îmi spuse ea după ce ne-am întors la ea-n odaie, ce-ai văzut te-a făcut, poate, să pricepi că atunci când tata află o anumită uşurătate la aceşti şcolari își duce grozăviile încă și mai departe, se foloseşte în acelaşi fel şi de fete, și de băieţi; (în felul acela nelegiuit, îmi dădu de înţeles Rosalie, în care eu însămi am crezut c-o să ajung victima căpeteniei tâlharilor, în mâinile căruia căzusem după ce fugisem de la Conciergerie şi în care am fost cu de-amănuntul cercetată de neguţătorul din Lyon); prin mijlocul acesta, continuă tânăra, fetele nu sunt defel necinstite, nu-i nici o teamă că vreuna ar putea rămâne grea şi nimic nu le împiedică să-şi găsească soţi; sunt ani de zile de când îi strică aşa aproape pe toţi băieţii şi pe cel puţin jumătate din ceilalţi copii. Din cele paisprezece fetişcane pe care le-ai văzut, opt sunt deja mânjite în felul acesta, iar dintre băieţi, s-a desfătat cu vreo nouă; cele două femei care-l slujesc trec şi ele prin aceleaşi grozăvii… O, Thérèse, adăugă Rosalie aruncându-mi-se în braţe, o, fată dragă, şi eu sunt la fel, şi pe mine m-a ademenit încă din fragedă pruncie; nici nu împlinisem bine unsprezece ani, că-i eram deja victimă… îi eram, vai mie! fără să mă pot împotrivi.

— Dar, domnişoară, am întrerupt-o eu înspăimântată… şi religia, vă rămânea măcar această cale… Nu puteaţi să mergeţi la un duhovnic şi să-i mărturisiţi totul?

— Ah! deci nu ştii că, pe măsură ce ne perverteşte, înăbuşă în noi toate seminţele religiei şi că nu ne dă voie să facem vreun gest creştinesc… şi, de altfel, cum aş putea? De-abia de m-a învăţat ceva. Puţinul pe care mi l-a spus despre aceste lucruri s-a datorat temerii sale ca neştiinţa mea să nu-i trădeze necuviinţa. Dar n-am fost

niciodată la spovedanie, n-am avut nicicând o primă împărtăşanie, ştie atât de bine să-şi bată joc de toate acestea, să le şteargă din noi până şi cea mai mică urmă, încât îi îndepărtează pentru totdeauna de îndatoririle lor pe-aceia pe care i-a ademenit; ori dacă sunt siliţi să le îndeplinească din pricina familiei lor, o fac cu o răceală, cu o nepăsare atât de deplină, încât nu se teme defel că l-ar putea da de gol; dar încredinţează-te, Thérèse, încredinţează-te cu propriii tăi ochi, continuă ea împingându-mă cu mare grabă în cabinetul de unde ieşeam; hai încoace, această odaie în care-şi pedepseşte şcolarii este cea în care se desfată cu noi; ora s-a încheiat, e vremea când, aţâţat de preliminarii, o să vină să-şi afle despăgubirea pentru înfrânarea la care îl sileşte prudenţa; pune-te acolo unde erai, fată dragă, iar ochii tăi or să vadă totul.

Oricât de puţin curioasă aş fi fost în privinţa acestor noi grozăvii, totuşi era mai bine pentru mine să mă ascund încă o dată în acest cabinet decât să fiu descoperită împreună cu Rosalie în timpul orelor; neîndoielnic, Rodin ar fi început să bănuiască ceva. Aşa că mă duc înapoi; nici nu m-am aşezat bine, că Rodin intră la fiică-sa, o însoţeşte în odăiţa despre care tocmai am vorbit, celelalte două femei din casă vin şi ele; şi acolo, neruşinatul Rodin, nemaiavând de ce să se înfrâneze, se dedă în voie şi pe faţă la toate rătăcirile dezmăţului său. Cele două ţărănci, goale puşcă, sunt biciuite din plin; în timp ce el o loveşte pe una, cealaltă îi dă lui şi, din când în când, Rodin copleşeşte cu cele mai scârboase, cu cele mai neînfrânate, cu cele mai dezgustătoare mângâieri acelaşi altar al Rosaliei, care, cocoţată pe un fotoliu, i-l înfăţişează puţin aplecată fiind; în cele din urmă, vine şi rândul nefericitei: Rodin o leagă de stâlp aşa cum făcuse şi cu şcolarii şi, în vreme ce una după cealaltă, iar uneori amândouă împreună, slujnicele îl rup în bătaie, el îşi şfichiuieşte fata, o loveşte de la noadă până pe pulpe, fiind în culmea plăcerii. Se zbuciumă ca un apucat, urlă, huleşte, biciuieşte; nuielele nu i se-abat nicăieri fără ca, de îndată, buzele să nu i se lipească de locul cu pricina. Şi ce e înăuntrul altarului, şi gura victimei… totul, mai puţin partea-i de dinainte, totul este supt din plin; în curând, fără să-i schimbe poziţia, mulţumindu-se să şi-l facă mai primitor, Rodin pătrunde în strâmtul sălaş al plăcerilor; în răstimp, acelaşi tron este oferit sărutărilor sale de către guvernantă, cealaltă fată îl biciuieşte cât poate ea de tare, Rodin e în al nouălea cer, spintecă, sfâşie, mii de săruturi, unele mai fierbinţi decât altele, sunt

dovada înflăcărării sale dată lucrurilor ce i se înfăţişează desfrânării lui; ghiuleaua sare în aer, iar libertinul, cu minţile rătăcite, îndrăzneşte să se înfrupte din cele mai dulci plăceri în sânul incestului şi-al ticăloşiei.

Rodin se duse să se pună la masă, căci, după asemenea isprăvi, avea nevoie să se întremeze. Seara, mai erau şi ore, şi pedepse, puteam să mă uit şi la alte scene, de-aş fi dorit, dar ce văzusem îmi era de-ajuns ca să mă convingă şi să mă hotărască ce răspuns să dau ofertelor acestui scelerat. Timpul când trebuia să o fac se apropia. La două zile după aceste întâmplări, însuşi Rodin veni în camera mea ca să mi-l ceară. Mă găsi în pat. Pretextul de-a vedea dacă mai aveam vreo urmă a rănilor i-a dat, fără ca eu să mă pot împotrivi, dreptul de a mă examina goală şi cum, de o lună, făcea la fel de două ori pe zi, fără ca eu să fi zărit ceva la el care să-mi poată răni pudoarea, n-am crezut de cuviinţă că trebuie să-i ţin piept. De data aceasta însă, Rodin avea alte gânduri; când ajunge la odorul cultului său, îşi trece una dintre coapse în jurul şalelor mele şi apasă atât de tare, încât ajung să fiu, ca să spun aşa, lipsită de-apărare.

— Thérèse, îmi zice el atunci plimbându-şi mâinile într-un fel care nu-mi mai lasă nici o îndoială, iată-te vindecată, draga mea, poţi acum să-ţi arăţi recunoştinţa cu care am văzut că ţi-e inima plină; nu-i greu s-o faci, nu-mi trebuie decât asta, continuă trădătorul ţintuindu-mă în aceeaşi poziţie cu întreaga tărie pe care o putea folosi… Da, numai asta, iată-mi răsplata, nu cer niciodată nimic altceva de la femei… numai că, spune el mai departe, e unul dintre cele mai frumoase pe care le-am văzut eu în toată viaţa mea… Ce rotunjime! ce mlădiere! ce piele fină… Oh! vreau neapărat să mă desfăt cu-aşa ceva…

Spunând acestea, Rodin, pesemne deja gata să-şi pună-n aplicare planurile, ca să încheie ce-avea de îndeplinit, este silit să-mi dea drumul pentru o clipă; mă folosesc de răgazul pe care mi-l dă şi, eliberându-mă din braţele sale:

— Domnule, îi zic, vă rog să înţelegeţi că nu există nimic în lumea întreagă care să mă poată face s-o iau pe calea grozăviilor pe care păreţi să le doriţi. Vă datorez recunoştinţă, nu tăgăduiesc lucrul acesta, dar nu mi-o voi arăta cu preţul unei nelegiuiri. Sunt săracă şi, fără îndoială, tare nenorocită, dar nu contează, iată puţinii bani pe care-i am, spun eu în continuare oferindu-i punga mea cea prăpădită, luaţi tot ce veţi crede de cuviinţă şi lăsaţi-mă să plec din casa aceasta,

vă rog, de îndată ce-am să fiu în stare.

Rodin, zăpăcit de-o împotrivire la care nu prea se aştepta de la o fată sărmană şi pe care, potrivit unei nedreptăţi des întâlnite la bărbaţi, o credea necinstită doar din pricina faptului că trăia în sărăcie, Rodin, cum ziceam, mă priveşte cu băgare de seamă:

— Thérèse, îmi spune el după o vreme, nu-mi prea place că faci pe sfânta cu mine, aveam, mi se pare, un oareşicare drept la ceva bunăvoinţă din partea ta, dar nu contează, păstrează-ţi banii, numai nu mă părăsi. Mă bucur să am în casă o fată cuminte, cele care mă înconjoară nu sunt aproape deloc aşa… Din moment ce te arăţi atât de virtuoasă în împrejurarea de faţă, nădăjduiesc că la fel vei fi în toate celelalte. O să am numai de câştigat, fata mea te îndrăgeşte, numai ce m-a rugat să te fac să nu ne părăseşti; rămâi dară lângă noi, te poftesc să rămâi.

— Domnule, am răspuns, n-aş fi fericită aici; cele două femei care vă slujesc năzuiesc la toate simţămintele pe care vă stă-n putere să li le oferiţi; n-or să se uite la mine fără gelozie şi, mai devreme sau mai târziu, voi fi nevoită să vă părăsesc.

— Să nu-ţi fie frică, îmi răspunse Rodin, să nu te temi de nici una dintre urmările geloziei acestor femei, voi şti să le pun la locul lor păstrându-ţi-l pe-al tău şi numai tu te vei bucura de încrederea mea fără să te pască nici o primejdie. Dar, ca să fii în continuare demnă de ea, e bine să afli că cea dintâi însuşire pe care ţi-o cer este o discreţie fără cusur. Se întâmplă multe lucruri aici, multe care nu vor fi pe potriva principiilor tale pline de virtute, trebuie să vezi totul, copila mea, să auzi totul şi să nu spui nimic, niciodată… Ah! rămâi cu mine, Thérèse, rămâi aici, copila mea, te păstrez cu bucurie; în mijlocul multor vicii la care mă împing o fire înfocată, o minte liberă şi o inimă răsfăţată până peste poate, mă voi alina măcar cu gândul că am alături o fiinţă curată şi la pieptul căreia mă voi arunca, atunci când mi se va fi luat de desfrâuri, ca la picioarele unui zeu…

„Oh! Cerule, am gândit eu atunci, virtutea îi este deci necesară, îi este, prin urmare, neapărat trebuincioasă omului, din moment ce viciosul însuşi este silit să-şi afle liniştea prin ea şi să o folosească drept adăpost". Amintindu-mi apoi de felul stăruitor în care Rosalie mă rugase să nu o părăsesc şi crezând că recunosc în Rodin nişte principii sănătoase, mă hotărâi să rămân la el.

— Thérèse, îmi spuse Rodin după câteva zile, o să te pun să stai

cu fiică-mea; în felul acesta, n-o să ai nimic de împărţit cu celelalte două femei şi-ţi dau o leafă de trei sute de livre.

Un asemenea loc era un soi de noroc pentru starea în care eram; înflăcărată de dorinţa de a o readuce pe Rosalie pe calea binelui şi poate chiar şi pe taică-său, de-aş fi ajuns să am ceva putere asupra lui, nu m-am căit defel pentru ceea ce tocmai făcusem… După ce mi-a poruncit să mă îmbrac, Rodin m-a dus de-ndată la fiică-sa, dându-i de veste că mă dădea ei; Rosalie mă primi cu o nemaipomenită bucurie şi m-am mutat fără zăbavă acolo.

Nu trecu nici o săptămână, că mă şi apucai să lucrez la convertirile pe care le doream, dar sufletul învăţat la rele al lui Rodin îmi nimicea toate încercările.

— Să nu crezi cumva, îmi răspundea el la toate sfaturile mele înţelepte, că soiul de omagiu pe care l-am adus virtuţii din tine ar fi vreo dovadă că preţuiesc virtutea ori că am chef să o aleg în locul viciului. Să nu-ţi închipui aşa ceva, Thérèse, te-ai păcăli singură; cei care, pornind de la ceea ce am făcut eu pentru tine, ar susţine, luându-se după această faptă, însemnătatea sau necesitatea virtuţii, ar cădea într-o amarnică greşeală şi tare m-aş mai întrista de-ai crede că acesta este modul meu de a gândi. Coliba ce-mi slujeşte de-adăpost când merg la vânătoare, iar razele mult prea fierbinţi ale soarelui îmi săgetează trupul, nu este, fireşte, o zidire utilă, necesitatea ei ţine doar de împrejurări, mă pun într-o primejdie oarecare, găsesc ceva care mă apără, îl folosesc, dar acel ceva este oare, numai pentru atâta lucru, mai puţin fără de rost? poate fi el oare mai puţin demn de dispreţ? Într-o societate cu totul vicioasă, virtutea n-ar fi bună la nimic: ai noştri nefiind de soiul acesta, trebuie neapărat fie s-o înşeli, fie s-o foloseşti, în aşa fel încât să nu te mai temi de cei care o urmează. Dacă nimeni n-ar îmbrăţişa-o, ar deveni inutilă; nu greşesc, aşadar, când spun că necesitatea ei ţine doar de păreri ori de împrejurări; virtutea nu este un obicei nepreţuit, ci doar un mod de-a te purta care se schimbă de la regiune la regiune şi care, prin urmare, n-are nimic real, chiar şi numai lucrul acesta îi dezvăluie zădărnicia. Numai ceea ce este constant este cu-adevărat bun; ceea ce se schimbă încontinuu nu ar trebui să năzuiască la acea însuşire numită bunătate, iată de ce neschimbarea a fost ridicată la rangul desăvârşirilor Celui Veşnic; dar virtutea este cu totul lipsită de această însuşire: pe întreaga suprafaţă a globului, nu există două popoare care să fie virtuoase în acelaşi fel; prin urmare,

virtutea nu are nimic real, nimic bun în sine şi nu ne merită prin nimic cultul; trebuie să ne slujim de ea ca de-o proptea, să ne-o însuşim politic pe-aceea a ţării în care trăim, astfel ca aceia care o practică din plăcere sau care sunt nevoiţi s-o venereze din pricina stării lor să ne lase în pace şi ca această virtute, respectată acolo unde vă aflaţi, să vă apere, prin întâietatea ei îndătinată, de atacurile acelora care se dedau viciului. Dar încă o dată, toate acestea ţin de împrejurări şi nici una dintre ele nu-i acordă virtuţii vreun merit real. De altfel, există un soi de virtute la care anumiţi oameni n-au cum s-ajungă; or, cum mă vei încredinţa că o virtute care luptă ori se pune împotriva dorinţelor se poate afla în natură? Şi, dacă nu se află acolo, cum de poate fi bună? Bineînţeles, la oamenii despre care este vorba, viciile opuse acestor virtuţi vor fi alese, căci vor fi singurele moduri... singurele feluri de a fi care se vor potrivi cel mai bine cu fizicul sau organele lor; prin urmare, dacă privim lucrurile astfel, vor exista unele vicii foarte utile; or, cum va putea virtutea să fie astfel, dacă îmi arăţi că şi contrariile ei pot să fie aşa? Ţi s-a spus că virtutea le este folositoare celorlalţi şi, în sensul acesta, este bună; căci, dacă toată lumea a înţeles să nu facă decât ceea ce este bine pentru ceilalţi, la rândul meu nu voi primi decât bine. Acest raţionament nu este decât un sofism; pentru flecuşteţul de bine pe care-l primesc de la ceilalţi, din pricina faptului că practică virtutea, silit fiind la rândul meu să o practic, fac un milion de sacrificii care nu mă despăgubesc în nici un fel. Primind mai puţin decât dau, fac deci un târg de doi bani, căci mai multe, nemăsurat mai multe chinuri mi-aduc lipsurile decât ceea ce îndur ca să fiu virtuos, decât binele ce nu-mi este de ajuns şi pe care mi-l fac cei care sunt astfel; învoiala nefiind defel egală, nu trebuie, aşadar, să o respect şi ştiind că, ajuns virtuos, nu le voi face celorlalţi atâta bine de cât voi avea eu parte silindu-mă să fiu astfel, nu se cade mai degrabă să renunţ la a le oferi o fericire care trebuie să mă coste atâtea suferinţe? Mai rămâne acum nedreptatea pe care le-o pot face celorlalţi fiind vicios şi răul pe care îl voi primi la rândul meu, dacă toată lumea îmi seamănă. Dacă admit că viciile au cuprins totul, risc, fără îndoială, s-o păţesc, aşa e; dar amărăciunea pe care o simt din pricina primejdiilor care mă pasc e compensată de plăcerea primejdiilor în care-i pun pe ceilalţi; iată că, din acest moment, egalitatea e stabilită; din acest moment, toată lumea e aproape la fel de fericită: lucru care nu se întâmplă şi nici nu s-ar putea întâmpla într-o societate în care unii sunt buni, iar alţii răi, deoarece,

din acest amestec, rezultă nişte veşnice capcane care, în celălalt caz, nu există. În societatea amestecată, toate interesele sunt deosebite; iată sursa unor nenorociri fără de sfârşit; în cealaltă asociere, toate interesele sunt egale, fiecare individ care o alcătuieşte este înzestrat cu aceleaşi gusturi, aceleaşi porniri, toate se îndreaptă spre aceeaşi ţintă; toţi sunt fericiţi. Însă, îţi spun ţie neghiobii, răul nu-i aduce nimănui fericirea; nu, când toţi au căzut la învoială să tămâieze binele; dar ponegreşte, înjoseşte ceea ce tu numeşti bine şi n-ai să mai adori decât ceea ce aveai prostia să numeşti rău; şi tuturor oamenilor le va plăcea să-l săvârşească, nu pentru că va fi îngăduit (uneori, lucrul acesta e un motiv pentru a-i micşora farmecul), ci pentru că legile nu-l vor mai pedepsi şi pentru că acestea împuţinează, prin teama pe care o trezesc, plăcerea pe care natura a pus-o în fărădelege. Mă gândesc la o societate unde se va conveni că incestul (să admitem această nelegiuire ca oricare alta), că incestul, cum ziceam, este o crimă: aceia care i se vor deda vor fi nefericiţi, pentru că opinia, legile, cultul, totul se va pune împotriva plăcerilor lor; cei care vor dori să înfăptuiască răul şi care nu vor îndrăzni, din pricina acestor piedici, vor fi şi ei nefericiţi; astfel, legea care va proscrie incestul va fi făcut numai nenorociţi. Mă mai gândesc că, în societatea învecinată, incestul nu este defel o fărădelege: cei care nu-l vor dori nu vor fi deloc nefericiţi, iar cei care îl vor dori vor fi fericiţi. Prin urmare, societatea care va fi îngăduit această faptă va fi mai mult pe placul oamenilor decât aceea care va fi înălţat aceeaşi acţiune la rangul de crimă; la fel se întâmplă cu toate celelalte fapte cu nepricepere socotite ca fiind nelegiuite; privindu-le din acest punct de vedere, dai naştere unei mulţimi de nefericiţi; îngăduindu-le, nimeni nu se plânge; căci acela căruia îi place această faptă oarecare i se dedă tihnit, iar acela căruia nu-i pasă fie rămâne într-un soi de nepăsare ce nu este defel aducătoare de suferinţă, fie se despăgubeşte pentru vătămarea pe care a putut-o îndura printr-o groază de alte vătămări pe care le aduce la rându-i acelora care i-au dat pricini să se plângă; aşadar, într-o societate criminală, toată lumea este fie foarte fericită, fie într-o stare de nepăsare ce nu este în nici un fel chinuitoare; prin urmare, în ceea ce se numeşte virtute nu se află nimic bun, nimic demn de cinstire, nimic în stare să facă pe cineva fericit. Astfel că aceia care o urmează să nu se fălească cu acest soi de omagiu pe care felul cum sunt alcătuite societăţile noastre ne sileşte să i-l aducem; dar, în fapt, cultul acesta

este o închipuire, iar virtutea care o capătă pentru o clipă nu este, numai pentru atât lucru, cea mai frumoasă.

Aceasta era infernala logică a nenorocitelor patimi ale lui Rodin; dar Rosalie, mai blândă şi deloc la fel de pervertită, Rosalie, ce ura grozăviile la care era supusă, îmi urma cu mai multă cuminţenie poveţele: îmi doream cu înflăcărare s-o fac să-şi îndeplinească primele îndatoriri creştineşti; pentru aceasta, ar fi trebuit să-i găsesc un preot pentru spovedanie, iar Rodin nu voia să afle vreunul în casa lui, îi ura, aşa cum ura şi cultul pe care îl practicau: pentru nimic în lume n-ar fi îndurat unul pe lângă fiică-sa; la fel, n-aveam cum s-o duc pe fată la un duhovnic; Rodin n-o lăsa niciodată pe Rosalie să iasă neînsoţită: prin urmare, am fost nevoită s-aştept să se ivească un prilej oarecare; răstimp, o îndrumam pe copiliţă; împingând-o să îndrăgească virtuţile, îi insuflam acelaşi simţământ şi pentru credinţă, îi dezvăluiam sfintele-i dogme şi desăvârşitele-i taine, legam atât de tare aceste două simţiri în inima ei fragedă, încât o făceam să nu se mai poată lipsi de ele întru fericirea vieţii sale.

— O, domnişoară, îi spuneam eu într-o bună zi ştergându-i lacrimile pline de căinţă, cum de poate omul să se orbească în asemenea hal, încât să creadă că nu este menit unui ţel mai înalt? Nu e de ajuns că a fost înzestrat cu puterea şi însuşirea de a-şi cunoaşte Dumnezeul ca să se încredinţeze că acest privilegiu nu i-a fost dat decât pentru a-şi îndeplini îndatoririle pe care el i le cere? Or, care poate fi temelia cultului datorat Celui Veşnic, dacă nu această virtute pentru care el însuşi este pildă? Poate oare creatorul atâtor minuni să aibă alte legi în afara binelui? Iar inimile noastre pot oare să-i fie pe plac dacă binele nu este parte din ele? Mi se pare că, atunci când este vorba despre sufletele alese, n-ar trebui să se folosească alte motive de iubire faţă de această Fiinţă supremă în afara acelora pe care le insuflă recunoştinţa. Nu ne-a dat privilegiul de a ne bucura de frumuseţile acestui univers şi nu-i datorăm oare mulţumire pentru o asemenea binefacere? Dar un motiv şi mai puternic stabileşte şi dovedeşte universala înlănţuire a îndatoririlor noastre; de ce ne-am împotrivi să îndeplinim lucrurile pe care legea sa ni le cere, de vreme ce sunt tocmai acelea care ne întăresc fericirea în traiul laolaltă? Nu-i oare o plăcere să simţi că ajungi să fii demn de Fiinţa supremă, prin simpla împlinire a virtuţilor ce trebuie să ne-aducă fericire pe acest pământ, şi că mijloacele prin care ajungi să fii demn de-a trăi cu semenii tăi sunt

tocmai acelea care ne încredinţează că, după această viaţă, vom renaşte în preajma tronului lui Dumnezeu? Ah! Rosalie, cum se mai orbesc cei care ar vrea să ne răpească această nădejde! Înşelaţi, amăgiţi de patimile lor ticăloase, preferă să nege adevărurile eterne decât să lase în urmă ceea ce poate să-i facă demni de ele. Preferă să zică „suntem păcăliţi” decât să mărturisească faptul că se păcălesc pe ei înşişi; gândul la pierderile pe care şi le pregătesc le-ar tulbura netrebnicele desfătări; le pare mai puţin îngrozitor să nimicească speranţa Cerului decât să se lipsească de ceea ce trebuie să le-o aducă! Dar când aceste patimi neîndurătoare li se şubrezesc, când vălul este sfâşiat, când nimic nu se mai ridică, în inimile lor stricate, împotriva glasului lui Dumnezeu pe care, în sminteala lor, îl nesocoteau, cât de cumplită trebuie să fie, o, Rosalie, această întoarcere la ei înşişi, cât de scump trebuie să plătească, prin remuşcarea ce-o însoţeşte, acea clipă de rătăcire care-i orbea! Iată starea în care trebuie judecat omul pentru a-i îndrepta purtarea: nu trebuie să credem ce spune nici în beţia, nici în plutirea unei febre mistuitoare, ci atunci când mintea-i liniştită, bucurându-se de întreaga-i energie, caută adevărul, îl află şi îl vede. Şi-atunci chiar noi îl dorim pe acest Dumnezeu sfânt de care cândva nici n-am avut habar; ne plângem, el ne alină; îl rugăm, el ne ascultă. Ei, şi de ce aş nega, de ce aş nesocoti acest lucru atât de trebuincios fericirii? De ce aş prefera să zic, împreună cu omul rătăcit, „Dumnezeu nu există”, în vreme ce inima omului cumsecade îmi oferă mereu dovezi ale existenţei acestei Fiinţe divine? E mai bine deci să visezi cu nebunii decât să judeci drept cu înţelepţii? Totul decurge totuşi din acest principiu dintâi: de îndată ce există un Dumnezeu, acest Dumnezeu merită un cult, iar prima temelie a acestui cult este, fără nici o îndoială, virtutea.

Din aceste prime adevăruri, le deduceam cu uşurinţă pe celelalte, iar deista Rosalie se transformă în curând într-o creştină. Dar cum să fac, o mai spun încă o dată, să alătur puţină practică moralei? Silită să-şi asculte tatăl, Rosalie putea cel mult să-şi arate scârba, iar cu un om ca Rodin lucrul acesta nu putea să devină primejdios? N-aveam ce-i face; nici unul dintre sistemele mele nu-i ţinea piept; dar, deşi nu izbuteam să-l conving, măcar ştiam că nici el nu mă zdruncină pe mine.

Totuşi, o atare şcoală, nişte primejdii aşa de statornice şi aşa de reale mă făcură să tremur într-atât pentru Rosalie, încât nu m-am crezut în nici un fel vinovată când am împins-o să fugă din casa aceea

stricată. Mi se părea că fac un rău mai mic dacă o smulg din braţele incestuosului său tată decât dacă aş fi lăsat-o în voia tuturor primejdiilor ce-ar fi putut s-o pască acolo. Îi vorbisem deja puţin despre acest lucru şi nu eram, poate, foarte departe de izbândă, când, dintr-o dată, Rosalie n-a mai fost de găsit, eu neputând în nici un fel să aflu unde era. Dacă le întrebam pe femeile de la Rodin sau pe Rodin însuși, mi se spunea că s-a dus să-și petreacă vara la o rudă ce locuia la zece leghe depărtare. Dacă-i trăgeam de limbă pe vecini, la început se mirau de o asemenea întrebare pusă de cineva din casă, apoi îmi răspundeau ca Rodin şi slujnicele lui: o văzuseră, o îmbrățișaseră în ajun, chiar în ziua plecării sale; şi de peste tot primeam aceleaşi răspunsuri. Când îl întrebam pe Rodin de ce îmi fusese ascunsă plecarea aceasta, de ce nu-mi urmasem stăpâna, el îmi dădea încredinţări că singurul motiv fusese preîntâmpinarea unei scene şi pentru una, şi pentru cealaltă şi că, bineînţeles, aveam s-o revăd în curând pe-aceea pe care o îndrăgisem. A trebuit să mă mulţumesc cu aceste răspunsuri, dar mai greu era să mă încredinţez de adevărul lor. Era oare cu putinţă ca Rosalie, Rosalie care mă iubea atât!, să se învoiască să mă părăsească fără să-mi spună nici măcar o vorbă? Şi, după câte știam despre firea lui Rodin, n-aveam oare îndeajuns a mă teme pentru soarta acestei nefericite? M-am hotărât, prin urmare, să fac tot ce-mi stătea în puteri ca să aflu ce se întâmplase cu ea și, ca să izbutesc, toate mijloacele mi s-au părut bune.

Încă de a doua zi, fiind eu singură acasă, m-am uitat cu băgare de seamă prin toate ungherele; mi se năzăreşte că aud nişte tânguieli din fundul unei pivniţe foarte întunecate… Mă apropii, o grămadă de lemne pare să astupe o uşiţă ascunsă; înaintez dând la o parte toate piedicile… se-aud şi alte sunete; cred că ştiu de unde vin… Ciulesc şi mai bine urechea… nu mai am nici o îndoială.

— Thérèse, aud în cele din urmă, o, Thérèse, tu eşti?

— Da, blânda şi draga mea prietenă, am strigat eu, recunoscând vocea Rosaliei… Da, Thérèse este, trimisă de Cer să te salveze…

Şi nenumăratele mele întrebări de-abia dacă-i lasă acestei fete deosebite timpul să-mi răspundă. În sfârşit, aflu cum, cu câteva ore înaintea dispariţiei sale, Rombeau, prietenul, confratele lui Rodin, o examinase goală şi cum primise de la taică-său porunca de a se deda, împreună cu acest Rombeau, acelorași grozăvii pe care Rodin i le cerea zilnic; cum ea se împotrivise, dar că Rodin, furios, o înșfăcase şi o

ţinuse chiar el în faţa atacurilor dezlănţuite ale confratelui; că apoi, cei doi îşi vorbiseră multă vreme în şoaptă, lăsând-o tot în pielea goală şi venind din când în când să o mai examineze o dată, ca să se desfete în acelaşi fel nelegiuit ori să-i facă rău în o sută de moduri deosebite; că, la sfârşit, după patru sau cinci ore, Rodin îi spusese că avea s-o trimită la ţară, la una dintre rubedeniile sale; dar că trebuia să plece imediat şi fără să-i vorbească Thérèsei, pentru nişte motive pe care o să i le lămurească chiar el a doua zi, la ruda unde o să vină şi el în curând. Rosaliei îi dăduse de înţeles că se gândește s-o mărite şi că din pricina aceasta o examinase prietenul Rombeau, ca să vadă dacă era în stare să devină mamă. Rosalie plecase într-adevăr, însoţită de o bătrână; străbătuse târgul, iar în trecere îşi luase bun-rămas de la mai multe cunoştinţe; dar imediat după căderea nopţii, însoţitoarea o adusese înapoi în casa tatălui său unde ajunsese la miezul nopţii. Rodin, care o aştepta, o înşfăcase, îi pusese mâna la gură şi, fără să-i spună vreo vorbă, o aruncase în această pivniţă, unde, de altfel, fusese destul de bine hrănită şi îngrijită de când se-afla acolo.

— Totul mă sperie, adăugă biata fată; felul cum se poartă tata cu mine de o vreme încoace, discursurile lui, tot ce s-a întâmplat înainte de controlul lui Rombeau, totul, Thérèse, totul dovedește că aceşti monştri mă vor folosi la câteva dintre experienţele lor şi acesta va fi sfârşitul bietei tale Rosalie.

După lacrimile ce mi se scurseră din belşug din ochi, am întrebat-o pe sărmana fată dacă ştia unde ţineau cheia pivniţei; habar nu avea; şi totuşi nu credea că obişnuiau s-o ia cu ei. Am căutat peste tot; zadarnic; şi ceasul când aveau să-şi facă iar apariţia veni fără ca eu să-i pot da dragii copile alt ajutor în afara unor alinări, a câtorva speranţe şi a lacrimilor. Mă puse să mă jur că am să mă-ntorc a doua zi; i-am făgăduit, încredinţând-o că, chiar dacă până atunci n-aveam să aflu nimic mulţumitor în ceea ce-o privea, am să părăsesc fără zăbavă casa, am să mă duc cu jalbă şi am s-o scap, cu orice preţ, de îngrozitoarea soartă ce-o ameninţa.

Mă duc sus; în seara aceea, Rombeau cina cu Rodin. Hotărâtă să fac totul pentru a lămuri soarta stăpânei mele, mă ascund aproape de încăperea în care se aflau cei doi prieteni, iar conversaţia lor mi-a fost prea de-ajuns ca să nu mai pun la îndoială îngrozitorul plan la care se gândeau şi unul, şi celălalt.

— Niciodată, spuse Rodin, anatomia nu va fi desăvârşită până

când examinarea vaselor nu se va fi făcut pe un copil de paisprezece sau cincisprezece ani, ce va fi pierit de-o moarte cumplită; numai în felul acesta putem să obţinem o analiză completă a unei părţi aşa de interesante.

— La fel stau lucrurile, îi luă vorba Rombeau, şi cu membrana care dovedeşte virginitatea; pentru această examinare, e neapărat nevoie de o fetişcană. Ce se observă la vârsta pubertăţii? nimic; menstrele rup himenul şi toate cercetările nu sunt corecte; fiică-ta e tocmai ce ne trebuie; deşi are cincisprezece ani, încă nu i-a venit ciclul; felul în care ne-am desfătat cu ea i-a lăsat membrana nevătămată şi-o să ne ocupăm de ea nestingheriţi. Sunt încântat că, în sfârşit, te-ai hotărât.

— Bineînţeles că m-am hotărât, continuă Rodin; e dezgustător că nişte idei lipsite de temeinicie opresc astfel propăşirea ştiinţelor; marii oameni s-au lăsat ei prinşi de nişte lanţuri atât de demne de dispreţ? Şi când Michelangelo a voit să redea cât mai aievea un Christos, a avut el vreo mustrare de cuget crucificându-l pe tânăr şi înfăţişându-i întru totul asemenea chinurile? Dar când este vorba despre progresele artei noastre, câtă nevoie avem de aceleaşi mijloace! Şi cu cât mai mic este răul pe care-l facem când ni le îngăduim! Sacrificăm unul ca să salvăm un milion; mai încape oare şovăială la atare preţ? Omorul săvârşit de legi e oare de un alt soi decât acela pe care o să-l înfăptuim noi, iar ţelul acestor legi, pe care oamenii le găsesc atât de înţelepte, nu este sacrificarea unuia pentru a salva o mie?

— E singurul mod în care învăţăm, spuse Rombeau, iar în spitale, unde am lucrat toată tinereţea mea, am văzut făcându-se mii de astfel de experienţe; din pricina legăturilor care te apropie de această creatură, m-am temut, o mărturisesc, că ai să dai înapoi.

— Cum!? pentru că e fiică-mea? Halal motiv, strigă Rodin, şi ce rang îţi închipui tu că trebuie să aibă în inima mea însuşirea aceasta? Mă uit la un strop de sământă ce-a dat rod cu aceeaşi privire (aproape) ca la aceea pe care îmi place s-o pierd în desfătările mele. Niciodată nu mi-a păsat mai mult de una decât de cealaltă. Putem să luăm înapoi ce-am dat; nici un popor de pe acest pământ n-a pus vreodată la îndoială dreptul de-a face orice cu odraslele lor. Perşii, mezii, armenii, grecii îl foloseau din plin. Legile lui Licurg, modelul legiuitorilor, nu numai că le lăsau taţilor toate drepturile asupra copiilor, ci chiar îi

condamnau la moarte pe aceia pe care părinţii nu voiau să îi hrănească sau care aveau vreun beteşug. Mulţi sălbatici îşi ucid pruncii de îndată ce se nasc. Aproape toate femeile din Asia, Africa şi America îşi leapădă ţâncii fără să se teamă de vreo pedeapsă; Cook a dat peste acest obicei în toate insulele din marea Sudului. Romulus a îngăduit infanticidul; la fel, legea celor Douăsprezece Table a tolerat-o şi, până la Constantin, romanii îşi delăsau ori omorau nepedepsiţi copiii. Aristotel îndeamnă la această așa-zisă fărădelege; secta stoicilor o privea ca fiind demnă de laudă; și-acum este un obicei foarte răspândit în China. În fiecare zi, pe străzile şi în canalele din Pekin, se găsesc mai bine de zece mii de plozi jertfiţi ori părăsiţi de propriii părinţi şi, oricare ar fi vârsta unui ţânc, în acest imperiu plin de-nţelepciune, un tată, ca să scape de el, nu trebuie decât să-l dea pe mâinile unui judecător. Potrivit legilor parţilor, fiul, fiica ori fratele erau omorâţi, chiar şi la vârsta căsătoriei; Cezar a găsit datina aceasta în toată Galia; mai multe pasaje din Pentateuh dovedesc că se îngăduia uciderea propriilor odrasle la poporul lui Dumnezeu; şi, în sfârşit, Dumnezeu însuși i-a cerut lucrul acesta lui Abraham. Multă vreme s-a crezut, spune un faimos modern, că bunăstarea imperiilor ţine de sclavia copiilor; părerea aceasta avea ca temei principiile celei mai sănătoase judecăţi. Ei şi ce; un monarh va fi de părere că e îndreptăţit să sacrifice douăzeci sau treizeci de mii dintre supuşii săi într-o singură zi pentru propria-i cauză, iar un tată nu va putea, atunci când va crede el de cuviinţă, să aibă drept de viaţă şi de moarte asupra copiilor săi! Ce absurditate! Ce inconsecvenţă şi ce slăbiciune în aceia care sunt ţinuţi de asemenea lanţuri! Autoritatea tatălui asupra odraslelor sale, singura adevărată, singura care a slujit de temelie tuturor celorlalte, ne este dictată de chiar vocea naturii, iar studierea plină de chibzuinţă a faptelor sale ne oferă oricând asemenea pilde. Ţarul Petru nu se îndoia defel de acest drept; s-a folosit de el şi a trimis spre toate ordinele imperiului său o declaraţie publică în care spunea că, potrivit legilor divine şi omeneşti, un tată avea dreptul deplin şi absolut de a-şi condamna copiii la moarte, fără ca nimeni să se poată împotrivi în vreun fel şi fără să se povăţuiască cu nimeni. Numai în Franţa noastră barbară o milă prefăcută şi caraghioasă a crezut că trebuie să pună în lanţuri acest drept. Nu, continuă Rodin cu înflăcărare, nu, prietene, nu voi înţelege niciodată de ce un tată care a binevoit să-i dea viaţă unui plod nu este liber să-l dea morţii. Preţul ridicol pe care-l punem pe viaţa aceasta ne face

veşnic să nu judecăm cum se cuvine acel soi de faptă care-l împinge pe un om să se descotorosească de seamănul său. Crezând că viaţa este bunul cel mai de seamă, ne închipuim prosteşte că săvârşim o fărădelege dacă îi înlăturăm pe-aceia care se bucură de ea; dar încetarea acestei vieţi sau cel puţin ceea ce urmează mai apoi nu este un lucru rău, aşa cum viaţa nu este unul bun; sau, mai degrabă, dacă nimic nu moare, dacă nimic nu se distruge, dacă în natură nimic nu se pierde, dacă toate părţile putrezite ale unui corp oarecare nu aşteaptă decât descompunerea ca să reapară de îndată sub nişte forme noi, câtă nepăsare nu va cuprinde oare înfăptuirea omorului şi cum de va-ndrăzni cineva s-o vadă ca fiind rea? Prin urmare, dacă aici ar fi să judec numai după mintea mea, aş privi lucrul acesta ca pe unul foarte simplu, îndreptăţit mai ales atunci când e trebuincios unei arte atât de folositoare oamenilor… Din clipa-n care poate să ofere atâtea lumini, nu mai este un rău, prietene, nu mai este o ticăloşie, ci este cea mai bună, cea mai înţeleaptă, cea mai de folos dintre toate faptele şi numai atunci când i te împotriveşti am putea vorbi despre crimă.

— Ah, spuse Rombeau, înflăcărat la culme de nişte cugetări atât de înspăimântătoare, sunt de aceeaşi părere, dragul meu, înţelepciunea ta mă încântă, dar mă uimeşte nepăsarea de care dai dovadă, te credeam îndrăgostit.

— Eu! îndrăgostit de-o fată? Ah! Rombeau, credeam că mă cunoşti mai bine; mă folosesc de creaturile astea atunci când n-am nimic mai bun la îndemână: nemaipomenita pornire pe care-o am pentru plăcerile de soiul din care vezi cum mă înfrupt mă face să preţuiesc toate templele în care se poate oferi genul acesta de tămâie şi, pentru a le înmulţi, iau uneori o fetişcană drept un băiat frumos; dar dacă, din nefericire, vreuna dintre femelele acestea mi-a hrănit prea multă vreme amăgirea, dezgustul se iveşte cu putere şi dintotdeauna n-am aflat decât un mijloc pentru a mi-l ostoi în desfătări… Tu mă înţelegi, Rombeau; Chilpéric, cel mai voluptuos dintre regii Franţei, gândea la fel. Zicea sus şi tare că, la nevoie, te poţi folosi de o femeie, dar numai cu condiţia să o nimiceşti imediat după ce te-ai bucurat de ea. Au trecut cinci ani de când târfuliţa aceasta mă slujeşte în plăceri, a venit vremea să plătească destrămarea beţiei mele cu aceea a vieţii sale.

Cina era pe terminate; după planurile acestor doi turbaţi, după cuvintele, faptele, pregătirile lor, după, în sfârşit, starea în care se aflau,

părând că aiurează, am văzut prea bine că nu mai am nici o clipă de pierdut şi că vremea nimicirii nefericitei Rosalie fusese stabilită chiar pentru seara aceea. Mă năpustesc în pivniţă, hotărâtă să mor ori să o eliberez.

— O, prietenă dragă, i-am strigat, nu mai e vreme de pierdut… monştrii… o să se-ntâmple astă-seară… or să vină…

Şi, spunând acestea, mă străduiesc cu înverşunare să sparg uşa. Una dintre zdruncinăturile mele dărâmă ceva, caut cu mâna, este cheia, mă grăbesc să deschid… o îmbrăţişez pe Rosalie, o zoresc să fugă, o încredinţez c-o voi urma, ea ne năpusteşte… Doamne Dumnezeule! scris era și-acum că virtutea trebuie să piară şi că simţămintele celei mai duioase compătimiri aveau să fie cu străşnicie pedepsite; înştiinţaţi de guvernantă, Rodin şi Rombeau se ivesc dintr-o dată; primul îşi înşfacă fata în clipa când trece de pragul uşii dincolo de care nu mai avea de făcut decât câţiva paşi ca să fie liberă.

— Unde te duci, nenorocito, strigă Rodin pe când o oprea, în timp ce Rombeau pune mâna pe mine… Ah! continuă el privindu-mă, ticăloasa asta te-ajuta să fugi! Thérèse, iată deci urmarea marilor tale principii pline de virtute… să răpeşti o fată de la tatăl său!

— Bineînţeles, am răspuns eu cu tărie, şi trebuie s-o fac atunci când pomenitul tată este destul de barbar ca să uneltească împotriva vieţii fiicei sale.

— Ah! ah! iscodeală şi ademenire, continuă Rodin; toate viciile şi încă cele mai primejdioase pe care poţi să le afli la un slujitor; să mergem sus, să mergem sus, trebuie să judecăm povestea asta.

Târâte de cei doi scelerați, eu şi cu Rosalie ajungem în odăiţe; uşile se încuie. Nefericita fiică a lui Rodin este legată de coloanele unui pat, iar toată turbarea acestor furioşi se-ndreaptă spre mine, sunt împroşcată cu cele mai cumplite sudălmi şi sunt rostite cele mai înfricoșătoare judecăţi; vor, nici mai mult, nici mai puţin, să mă taie de vie, ca să-mi examineze bătăile inimii şi să facă asupra acestei părţi nişte observaţii ce nu se pot înfăptui pe un cadavru. În răstimp, mă dezbracă și ajung prada celor mai neruşinate atingeri.

— Înainte de toate, zise Rombeau, sunt de părere să atacăm cu temeinicie fortăreaţa pe care bunătatea ta a cruţat-o… E desăvârşită; minunează-te dară de catifelarea şi albeaţa acestor două semiluni ce-i apără intrarea, nici o fecioară n-a fost vreodat' mai fragedă.

— Fecioară! aproape că e, spuse Rodin… Fără de voie, a fost

siluită o singură dată şi, de-atunci, nu i s-a mai întâmplat nimic. Lasă-mă puţin în locul tău…

Şi hainul amestecă omagiul cu acele mângâieri nemiloase şi sălbatice care, în loc să-i aducă slavă idolului, îl înjosesc. De-ar fi avut la îndemână nişte vergi, m-ar fi chinuit amarnic. S-au sfătuit, dar, cum n-au găsit nici una, s-au mulţumit cu ceea ce puteau face mâinile; m-au pârpălit… cu cât mă împotriveam mai tare, cu-atât mă-năbuşeau mai straşnic; totuşi, când am văzut că aveau să se hotărască la nişte lucruri mai serioase, m-am aruncat la picioarele călăilor mei, le-am oferit propria-mi viaţă şi le-am cerut să-mi lase cinstea.

— Dar cum tu nu eşti fecioară, spuse Rombeau, ce mai contează, n-o să fii cu nimic vinovată, o să te siluim aşa cum ai mai fost cândva şi, ca atare, n-o să ai pe suflet nici cel mai mic păcat; totul îţi va fi fost răpit cu de-a sila…

Şi, îmbărbătându-mă în felul acesta nemilos, ticălosul mă şi aşeza pe o canapea.

— Nu, zise Rodin, stăvilind înflăcărarea confratelui a cărui victimă eram gata s-ajung, nu, să nu ne pierdem tăria cu creatura asta, gândeşte-te că nu putem amâna operaţiile pe care le avem cu Rosalie şi vlaga ne e de trebuinţă ca să le facem; s-o pedepsim altfel pe nenorocita aceasta.

Spunând acestea, Rodin bagă în foc un fier.

— Da, continuă el, s-o pedepsim de o mie de ori mai tare decât dacă i-am lua viaţa, s-o însemnăm, s-o înfierăm; înjosirea aceasta, alături de toate relele pe care le are pe trup, o va duce la spânzurătoare sau o va lăsa să moară de foame; până atunci, măcar o să sufere, iar răzbunarea noastră, mai îndelungată, va fi, din astă pricină, şi mai plăcută…

Aşa a zis: Rombeau m-a înşfăcat şi înfiorătorul Rodin îmi pune pe spate, pe umăr, fierul încins cu care sunt însemnaţi tâlharii.

— Să mai îndrăznească să se arate, târfa, continuă monstrul, să mai îndrăznească şi-atunci, dând la iveală litera aceasta ruşinoasă, o să justific îndeajuns motivele care m-au făcut s-o dau afară aşa de grabnic şi pe ascuns.

Mă oblojesc, mă îmbracă la loc, mă întremează cu câteva picături de lichior şi, folosindu-se de întunericul nopţii, cei doi prieteni mă duc la marginea pădurii şi mă lasă cu neîndurare acolo, după ce îmi mai dau de înţeles cât de primejdioasă e o învinuire, de îndrăznesc să

încerc aşa ceva în starea ruşinoasă în care mă aflu.

Oricărei alte fete în locul meu i-ar fi păsat prea puţin de-această ameninţare; de îndată ce mi-ar fi fost cu putinţă să dovedesc faptul că asuprirea pe care tocmai o îndurasem nu era lucrarea nici unui tribunal, mai aveam eu oare de ce mă teme?... Dar slăbiciunea, sfiala mea firească, groaza de pătimirile de la Paris şi de acelea din castelul lui Bressac, totul mă zăpăci, totul mă înspăimântă; mă gândii numai cum să fug, mai degrabă mâhnită din pricina durerii de-a părăsi o nevinovată victimă în mâinile acestor doi scelerați, fără îndoială gata s-o jertfească, decât amărâtă de propriile mele nenorociri. Mai mult supărată şi întristată decât vătămată trupeşte, am luat-o imediat la picior; dar, habar n-având unde mă aflu, neîntrebând pe nimeni nimic, n-am făcut decât să mă învârt în jurul Parisului şi, în a patra zi a călătoriei mele, n-am ajuns decât la Lieusaint17. Ştiind că drumul acesta putea să mă ducă spre provinciile din sud, m-am hotărât atunci să îl urmez şi să ajung astfel, cum voi putea, în aceste ţinuturi îndepărtate, închipuindu-mi că pacea şi tihna ce-mi fuseseră cu atâta neîndurare refuzate în propria-mi ţară mă aşteptau la capătul Franţei; nenorocită greşeală! câte necazuri îmi mai rămâneau de îndurat!

Oricare mi-ar fi fost până atunci pătimirile, îmi rămânea măcar nevinovăţia. Victimă doar a atacurilor câtorva monştri, cu, totuşi, unele abateri, puteam încă să mă încred în tagma fetelor cinstite. De fapt, nu fusesem cu adevărat mânjită decât printr-o batjocorire îndurată în urmă cu cinci ani, ale cărei urme se închiseseră... o siluire înfăptuită într-o clipă în care simţurile-mi amorţite nu-mi lăsaseră nici măcar puterea de a-l trăi. De altfel, ce-aveam a-mi reproşa? Nimic, oh! nimic, fără îndoială; şi inima-mi era neprihănită, lucru cu care prea mă făleam, trufia trebuia să-mi fie pedepsită, iar vitregiile care mă aşteptau aveau să devină aşa de cumplite, că, în curând, avea să-mi fie peste puteri, oricât de puţin le-aş fi fost părtaşă, să mai nutresc în străfundul inimii mele aceleaşi alinări.

De data aceasta, toată averea mea era la mine; adică vreo sută de scuzi, sumă ce s-aduna din ceea ce salvasem de la Bressac şi din ceea ce câştigasem de la Rodin. În prea-plinul nenorocirii mele, eram încă fericită, pentru că sprijinul acesta nu-mi fusese luat; mă amăgeam că, prin cumpătare, măsură, agonisire, cu care eram obişnuită, banii aceştia o să-mi ajungă măcar până ce aveam să fiu în stare să găsesc o altă slujbă. Blestemul ce fusese pus asupră-mi nu se vedea deloc, îmi

închipuiam că am să-l pot ascunde mereu şi că această înfierare n-avea să mă împiedice să-mi câştig traiul. Împlinisem douăzeci şi doi de ani, eram sănătoasă, aveam un chip căruia, spre nefericirea mea, i se aduceau prea multe laude, câteva virtuţi care, deşi îmi făcuseră întotdeauna numai rău, mă alinau totuşi, cum tocmai v-am spus, şi mă făceau să nădăjduiesc că, în sfârşit, Cerul o să le recunoască dacă nu printr-o răsplată, măcar printr-o încetare a pătimirilor pe care mi le aduseseră. Plină de speranţă şi curaj, am mers mai departe până la Sens[18] unde m-am odihnit câteva zile. Într-o săptămână, m-am înzdrăvenit cu totul; poate că aş fi găsit vreo slujbă în acest oraş, dar, încredinţată fiind că trebuie să mă îndepărtez, am pornit din nou la drum cu gândul să-mi caut norocul în Dauphiné[19]; auzisem multe despre ţinutul acesta, aici îmi vedeam fericirea, vom vedea cum am izbutit.

În nici una dintre împrejurările vieţii mele, simţămintele creştine nu mă părăsiseră. Dispreţuind zadarnicele sofisme ale minţilor luminate, crezându-le pe toate izvorâte mai degrabă din libertinaj decât dintr-o neclintită convingere, le ridicam împotrivă conştiinţa şi inima mea şi găseam printr-una şi prin cealaltă tot ce-mi trebuia pentru a le răspunde. Silită adesea de nenorociri să dau uitării cucernicele-mi îndatoriri, mi-am îndreptat aceste greşeli de îndată ce mi s-a ivit prilejul.

N-am să uit niciodată cum am plecat din Auxerre[20], în cea de-a şaptea zi a lui august; străbătusem vreo două leghe, iar căldura începea să mă obosească, am urcat pe-un mic dâmb acoperit de-un pâlc de copaci, nu foarte departe de drum, cu gândul de-a scăpa de fierbinţeală şi de-a aţipi vreo două ceasuri, la mai puţină răcoare decât într-un han şi în mai multă siguranţă decât la drumul mare; am poposit la rădăcina unui stejar şi, după un prânz uşor, mă las în voia binefacerilor somnului. Le-am gustat din plin, în tihnă şi pentru multă vreme, când, deschizând ochii, îmi fac hatârul de-a privi peisajul ce mi se înfăţişează în depărtare. Din mijlocul unei păduri, care se întindea în dreapta, am crezut că văd, la aproape trei sau patru leghe, cum cu smerenie se înalţă o mică clopotniţă... „Dragă sihăstrie, mi-am spus, ce ghes îmi dai să stau şi eu aşa, fără-ndoială că liman le eşti câtorva blânde şi virtuoase pustnice care se gândesc numai la Dumnezeu... numai la îndatoririle lor; sau al câtorva sfinţi sihaştri a căror viaţă e hărăzită doar religiei... Departe de o societate primejdioasă în care

fărădelegea, veghind necontenit în jurul neprihănirii, o înjoseşte şi o nimiceşte… ah! n-am nici o îndoială că toate virtuţile sălăşluiesc în locul acesta, iar când nelegiuirile omului le surghiunesc de pe pământ, aici, în acest adăpost singuratic vin ele să se ascundă la pieptul unor fiinţe norocoase care le îndrăgesc şi le grijesc zi de zi.”

Eram cufundată în aceste gânduri, când o fată de vârsta mea, ce păştea oile pe deal, se dezvălui dintr-o dată privirii mele; îi pun câteva întrebări despre locul acela, ea îmi spune că ceea ce văd este o mănăstire de benedictini, locuită de patru sihaştri ale căror credinţă, înfrânare şi cumpătare n-au egal.

— Ne ducem acolo, îmi zise fata, o dată pe an, în pelerinaj la o Fecioară făcătoare de minuni, de la care oamenii cucernici capătă tot ce vor.

Ciudat de mişcată de dorinţa de a merge fără zăbavă ca să cer ajutor la picioarele acestei Sfinte Maici a Domnului, o întreb pe fată dacă vrea să vină să se roage cu mine, ea îmi răspunde că nu are cum, că o aşteaptă maică-sa; dar că drumul nu e greu. Mi-l arată, mă încredinţează că stareţul mănăstirii, cel mai respectabil şi cel mai sfânt dintre oameni, mă va primi în chip desăvârşit şi îmi va oferi tot ajutorul de care voi avea nevoie.

— I se spune Dom Sévérino, mai zise fata, este italian, rudă apropiată a papei care îl copleşeşte cu binefacerile sale; e blând, cinstit, îndatoritor, în vârstă de cincizeci şi cinci de ani, din care şi-a petrecut mai bine de două treimi în Franţa… veţi fi mulţumită, domnişoară, continuă ciobăniţa, mergeţi să vă luminaţi în această sfântă sihăstrie şi nu veţi pleca de-acolo decât mai bună fiind.

Cum această povestire mi-a aţâţat şi mai tare înflăcărarea, mi-a fost cu neputinţă să mă împotrivesc năprasnicei dorinţe pe care o simţeam de-a merge să văd această sfântă biserică şi de a îndrepta, prin câteva fapte cuvioase, delăsările de care mă făceam vinovată. Deşi aveam eu însămi mare nevoie de milosteniile altora, i-am dat fetei un scud şi iată-mă pe drumul spre Sainte-Marie-des-Bois, acesta fiind numele mănăstirii spre care mi-am îndreptat paşii.

De îndată ce-am coborât în câmp, n-am mai zărit clopotniţa; drept călăuză n-aveam decât pădurea şi am început atunci să cred că distanţa, despre care uitasem să întreb, era cu totul alta decât socotisem eu; dar nimic nu mă descurajează, ajung la marginea pădurii şi, văzând că încă e destulă lumină, mă hotărăsc să mă afund în ea, tot

închipuindu-mi că am să pot sosi la mănăstire înainte de lăsarea întunericului. Totuşi, nici urmă de om nu mi se-arată în faţa ochilor… Nici o casă şi, ca drum, o potecă puţin umblată pe care o urmam la întâmplare; făcusem deja cel puţin cinci leghe şi nu zăream să se ivească nimic, când, după ce astrul încetase cu totul să mai lumineze universul, mi se păru că aud dangătul unui clopot… Ascult, mă duc într-acolo de unde vine zgomotul, dau zor, poteca se lărgeşte niţel şi, în sfârşit, întrezăresc câteva garduri vii şi, imediat după aceea, mănăstirea; nimic mai rustic decât această sihăstrie: în împrejurimi nu se afla nici o casă, cea mai apropiată era la şase leghe şi nişte păduri enorme înconjurau sălaşul din toate părţile; era aşezat într-o vale adâncă, fusesem nevoită să cobor mult ca să ajung acolo şi aceasta era pricina pentru care nu mai văzusem clopotniţa când eram pe câmp; coliba unui grădinar era proptită în pereţii mănăstirii; cu el trebuia să vorbeşti înainte de-a intra. Îl întreb pe-acest soi de portărel dacă e îngăduit să-l văd pe stareţ; el mă descoase ce treabă am cu preacuviosul, eu îi dau de înţeles că o cucernică îndatorire mă aduce în acest pios locaş şi că aş afla alinarea tuturor necazurilor pe care le-am îndurat ca să ajung până aici, dac-aş putea să îngenunchez o clipă la picioarele Fecioarei făcătoare de minuni şi ale sfinţilor părinţi în casa cărora este păstrat acest dumnezeiesc odor. Grădinarul sună şi pătrunde în mănăstire; dar, cum era târziu şi monahii cinau, îi ia ceva vreme să se întoarcă. Se iveşte, în cele din urmă, însoţit de-un călugăr:

— Domnişoară, îmi spuse, iată-l pe Dom Clément, vistiernicul casei, vine să vadă dacă ceea ce doreşti face osteneala de a-l întrerupe pe stareţ.

Clément, al cărui nume îi zugrăvea cum nu se poate mai rău chipul, era un bărbat la patruzeci şi opt de ani, îngrozitor de gras, uriaş, cu o privire sălbatică şi întunecată, care nu vorbea decât în cuvinte aspre, zvârlite de o voce spartă, şi un cap de-adevărat satir; înfăţişarea unui tiran; din pricina lui, mă apucă tremuratul… Atunci, fără să mă pot împotrivi, amintirea vechilor mele nenorociri se-ntoarse de sânge plină în mintea-mi tulburată…

— Ce pofteşti, îmi zise călugărul părând scârbit la culme, asta-i oră la care să vii într-o biserică?… Arăţi a vântură-lume.

— Părinte, am spus eu înclinându-mă, am crezut că nu-i niciodată prea târziu ca să vii la casa Domnului; de tare departe m-am grăbit ca să ajung aici, plină de înflăcărare şi evlavie, cer să mă

spovedesc dacă e cu putinţă şi, când ceea ce se află înăuntrul conştiinţei mele vă va fi cunoscut, veţi vedea de sunt ori nu demnă să mă arunc la picioarele dumnezeieştii icoane.

— Dar ceasul spovedaniei a trecut, zise călugărul îmblânzindu-se, unde-ai să-ţi petreci noaptea? N-avem unde te găzdui… era mai bine să vii dimineaţa.

La vorbele acestea, i-am spus motivele care mă împiedicaseră s-o fac şi, fără să-mi răspundă, Clément se duse să-i dea seamă stareţului. Câteva minute mai târziu, Dom Sévérino însuşi se-ndreaptă spre mine, la coliba grădinarului, şi mă pofteşte să intru împreună cu el în templu.

Dom Sévérino, despre care e bine să aflaţi pe dată câte ceva, era un bărbat de cincizeci şi cinci de ani, aşa cum mi se şi spusese, dar cu un chip frumos, ce părea încă tânăr, vânjos şi zdravăn ca Hercule, şi toate acestea fără să fie fioros; un soi de eleganţă şi de moliciune domnea în întreaga-i înfăţişare şi lăsa să se vadă că, în tinereţe, trebuie să fi avut parte de toate farmecele care întrupează un bărbat frumos. Avea cei mai drăguţi ochi de pe lume, nişte trăsături alese şi cea mai cinstită, cea mai suavă, cea mai cuviincioasă vorbire. Un fel de-accent plăcut ce nu-i strica nici unul dintre cuvinte îi dădea totuşi de gol obârşia şi, o mărturisesc, aceste însuşiri ale călugărului mă făcură să-mi mai vin niţel în fire după spaima pe care mi-o pricinuise celălalt.

— Draga mea copilă, îmi zise el cu graţie, deşi ceasul e nepotrivit şi n-avem obiceiul să primim atât de târziu, îţi voi asculta totuşi spovedania şi apoi ne vom gândi cum să te facem să-ţi petreci noaptea cum se cuvine, până în clipa-n care, mâine, vei putea să te înfăţişezi sfintei icoane care te aduce aici.

Intrăm în biserică; uşile se-nchid; cineva aprinde o lampă aproape de confesional. Sévérino îmi spune să mă duc acolo, se aşază şi mă îndeamnă să mă destăinui fără nici o grijă.

Pe deplin liniştită cu un om care-mi părea aşa de blând, după ce m-am pocăit, nu-i ascund nimic. Îi mărturisesc toate greşelile; îi împărtăşesc toate nenorocirile; îi dezvălui până şi ruşinosul semn cu care m-a înfierat Rodin. Sévérino ascultă totul cu cea mai mare băgare de seamă, mă pune chiar să repet unele amănunte, cu o înfăţişare plină de milă şi luare-aminte; dar câteva mişcări şi câteva cuvinte îl trădară totuşi: vai! numai după aceea, când m-am gândit mai bine; când am privit cu mai multă linişte întâmplarea aceasta, mi-a fost peste puteri

să nu-mi amintesc că preacuviosul îşi îngăduise de mai multe ori mai multe gesturi care dovedeau că patima îşi avea rostul ei în întrebările pe care mi le punea şi că aceste întrebări se opreau cu bunăvoinţă asupra unor amănunte necuviincioase, dar adăstau într-un fel chiar nefiresc asupra următoarelor cinci puncte.

1. Dacă era adevărat că sunt orfană şi născută la Paris. 2. Dacă nu încăpea vreo îndoială că nu mai am nici părinţi, nici prieteni, nici oblăduire, în sfârşit, pe nimeni căruia să-i pot scrie. 3. Dacă nu-i împărtăşisem decât ciobăniţei care-mi vorbise despre mănăstire gândul de-a veni aici şi dacă nu-i dădusem vreo întâlnire la întoarcere. 4. Dacă era lucru hotărât că, de când fusesem batjocorită, nu mai văzusem pe nimeni şi dacă eram sigură că bărbatul care mă siluise o făcuse atât dinspre partea pe care natura o osândeşte, cât şi dinspre aceea pe care ea o îngăduie. 5. Dacă eram de părere că nimeni nu mă urmărise şi că nimeni nu mă văzuse intrând în mănăstire.

După ce i-am răspuns la întrebările acestea, părând cel mai smerit, cel mai cinstit şi cel mai nevinovat:

— Ei bine! îmi zise călugărul ridicându-se şi luându-mă de mână, vino, copila mea, o să-ţi ofer dulcea plăcere de a te împărtăşi mâine la picioarele icoanei pe care ai venit s-o vezi; să începem prin a ne îngriji de nevoile tale; şi mă duse spre fundul bisericii…

— Ei, na! i-am spus eu atunci cu un soi de nelinişte pe care n-o mai stăpâneam, ei, na! părinte, înăuntru?

— Păi unde, fermecătoare peregrină? îmi răspunse călugărul făcându-mă să intru în sacristie… Şi cum! te temi să-ţi petreci noaptea cu patru sfinţi sihaştri?… Oh, ai să vezi că o să încercăm de toate, de-ai să uiţi şi pe ce lume te afli, îngeraşule dragă; şi dacă n-o să-ţi dăruim cine ştie ce desfătări, măcar le vei sluji tu pe-ale noastre cât sunt ele de mari.

Cuvintele acestea mă fac să tresar; o sudoare rece mă acoperă, mă clatin; era întuneric, nici o lumină nu ne călăuzea paşii; închipuirea-mi înspăimântată îmi năzăreşte vidma morţii fluturându-şi coasa deasupra capului meu; genunchii mi se-nmoaie… Aici, felul de-a vorbi al călugărului se schimbă dintr-o dată, mă sprijină, suduindu-mă:

— Stricato, îmi zice, trebuie să mergi; nu-ncerca nici să te plângi, nici să te împotriveşti, totul ar fi în zadar.

Cuvintele acestea aspre îmi redau puterile, simt că sunt

pierdută, dacă mă scurg din picioare, mă ridic la loc…

— O, Cerule! îi spun eu trădătorului, voi fi nevoită dară s-ajung şi victima bunelor mele porniri şi va trebui ca dorinţa de a mă apropia de ceea ce religia are mai demn de cinstire să fie încă o dată pedepsită ca o fărădelege!…

Continuăm să mergem şi o luăm prin nişte cotloane întunecate în care nimic nu mă poate face să recunosc nici lăcaşul, nici ieşirile. Dom Sévérino venea în urma mea; răsuflarea îi era năvalnică, rostea cuvinte fără şir; ai fi zis că e beat; din când în când, mă oprea cu braţul stâng încolăcit în jurul trupului meu, în timp ce mâna dreaptă, strecurându-mi-se sub fuste pe la spate, se plimba cu obrăznicie pe acea necuviincioasă parte care, asemănându-ne bărbaţilor, e singura ţintă a omagiilor acelora ce preferă pomenitul sex în ruşinoasele lor desfătări. De mai multe ori chiar, gura acestui libertin îndrăzneşte să se preumble prin locurile cu pricina, în cel mai tainic ascunziş al lor; apoi ne-aşternem iar la drum. O scară se iveşte; la capătul a treizeci sau patruzeci de trepte, o uşă se deschide, licăriri de lumină mă orbesc, pătrundem într-o sală încântătoare şi desăvârşit luminată; acolo, văd trei călugări şi patru fete în jurul unei mese servite de alte patru femei, toate în pielea goală: spectacolul acesta mă înspăimântă; Sévérino mă împinge şi iată-mă în încăpere.

— Domnilor, zise el intrând, îngăduiţi-mi să vă prezint o adevărată minune: iată o Lucreţie care poartă pe umeri semnul femeilor uşoare şi în conştiinţă toată nevinovăţia, toată naivitatea unei fecioare… O singură încercare de siluire, prieteni, şi încă cu şase ani în urmă; aşa că e aproape o vestală… cu-adevărat v-o dau eu vouă ca atare… de altfel, lucrul cel mai frumos… Oh, Clément, ce-o să te mai veseleşti pe nurii aceştia! ce mlădiere, prietene! ce piele!

— Ah! f… spuse Clément pe jumătate beat, ridicându-se şi venind spre mine: întâlnirea e o plăcere şi vreau să verific faptele.

Vă voi lăsa cât mai puţină vreme cu putinţă să aşteptaţi urmarea, doamnă, zise Thérèse, dar nevoia pe care o simt de a vă zugrăvi oamenii necunoscuţi cu care mă aflam mă sileşte să întrerup pentru o clipă firul povestirii. Pe Dom Sévérino îl cunoaşteţi, îi bănuiţi pornirile; vai! era atât de deprins cu acest soi de desfătare, că nu se înfruptase nicicând din alte plăceri şi totuşi, ce nestatornicie în isprăvile naturii, deoarece, pe lângă ciudata meteahnă de-a nu alege decât potecuţe, monstrul acesta era înzestrat cu nişte puteri aşa de

urieşeşti, că până şi drumurile cele mai bătute i s-ar fi părut încă prea strâmte.

Cât despre Clément, vi l-am înfăţişat deja pe jumătate. Adăugaţi la partea dinafară, pe care-am zugrăvit-o, sălbăticie şi batjocură, cea mai primejdioasă prefăcătorie, necumpătare în orice, o minte zeflemitoare şi batjocoritoare, o inimă plină de stricăciune, cumplitele pofte ale lui Rodin faţă de şcolarii săi, nici un sentiment, nici o gingăşie, nici o credinţă, nişte simţuri atât de tocite, încât, de cinci ani încoace, nu mai era în stare să-şi ofere alte desfătări în afara acelora la care îl împingea barbaria lui şi veţi avea despre bărbatul acesta ticălos imaginea cea mai deplină.

Antonin, cel de-al treilea actor al acestor dezgustătoare desfrâuri, avea vreo patruzeci de ani; mic, slab, foarte vânos, la fel de înspăimântător înzestrat ca Sévérino şi aproape la fel de rău ca Clément; împătimit al plăcerilor acestui confrate, dar dedându-li-se cu un gând mai puţin sălbatic; căci, dacă Clément, prin mijlocirea acestei metehne ciudate, n-avea o altă ţintă decât să ocărască, să asuprească o femeie, fără să se poată desfăta altfel cu ea, Antonin, folosind-o cu încântare în toată neprihănirea firii, nu întrebuinţa şfichiuirea decât pentru a-i da aceleia pe care o cinstea cu binefacerile sale mai multă înflăcărare şi mai multă vlagă. Într-un cuvânt, unul era brutal din fire, celălalt, din rafinament.

Jérôme, cel mai bătrân dintre cei patru sihaştri, era totodată şi cel mai desfrânat; cele mai monstruoase porniri, patimi, metehne erau împreunate în sufletul acestui călugăr; alătura toanelor celorlalţi pe-aceea că-i plăcea să primească ceea ce confraţii săi le împărţeau copilelor şi, dacă dădea (lucru care i se întâmpla adesea), o făcea numai atunci când era blagoslovit la rându-i cu aceeaşi purtare; de altminteri, toate templele lui Venus i se păreau la fel, dar, cum începea să-şi piardă puterile, îl prefera totuşi de câţiva ani pe-acela care, necerând nimic de la făptuitor, lăsa pe seama celuilalt grija de a trezi senzaţiile şi de a provoca extazul. Gura îi era templul favorit şi, în vreme ce se deda acestor plăceri alese, punea o altă femeie să-l încingă cu ajutorul unor vergi. Firea acestui om era, de altfel, la fel de vicleană şi de rea ca a celorlalţi şi, sub orice înfăţişare s-ar fi putut ivi viciul, era sigur că în această casă află de îndată sectanţi şi temple. Veţi înţelege cu mai multă uşurinţă lucrul acesta, doamnă, dacă vă arăt cum s-a format. Nişte sume nemaipomenite erau puse deoparte pentru a-i

înlesni ordinului această vizuină a desfrâului ce exista de mai bine de o sută de ani, fiind mereu ocupată de patru călugări, cei mai bogaţi, cei mai de frunte ai ordinului, de neamul cel mai ales şi îndeajuns de libertini ca să ceară să fie ascunşi în acest întunecat sălaş, a cărui taină nu mai ieşea de-acolo, aşa cum veţi vedea în urma lămuririlor ce-mi mai rămân de-adus; să ne întoarcem la portrete.

Cele opt copile ce se aflau atunci la masă erau atât de deosebite prin vârstă, încât mi-ar fi peste putinţă să vi le zugrăvesc la grămadă; sunt astfel nevoită să vă ofer câteva amănunte: această ciudăţenie m-a mirat; să începem cu cea mai mică, le voi înfăţişa în ordinea aceasta.

Această cea mai mică dintre fete abia dacă-mplinise zece ani: o mutrişoară boţită, nişte trăsături frumoase, părând umilită de propria-i soartă, temătoare, amărâtă şi fricoasă.

A doua avea cincisprezece ani: aceeaşi fâstâceală în purtări, întruchipare a bunei-cuviinţe târâte în noroi, dar cu un boi încântător, cu mult vino-ncoace.

A treia avea douăzeci de ani: bună de pus în icoană, bălaie, cu cel mai frumos păr, cu nişte trăsături gingaşe, armonioase şi liniştite; părea mai îmblânzită.

A patra avea treizeci de ani: era una dintre cele mai frumoase femei care s-au văzut vreodată; nevinovăţie, cinste, bună-cuviinţă în înfăţişare şi toate virtuţile unui suflet cuminte.

A cincea era o femeie de treizeci şi şase de ani, însărcinată în trei luni; brună, focoasă, cu nişte ochi frumoşi, dar care pierduse, aşa mi s-a părut, orice urmă de remuşcare, sfială, bun-simţ.

A şasea era de-aceeaşi vârstă: mare cât o casă, dar bine făcută, cu un chip frumos, o adevărată huidumă ai cărei nuri avuseseră de suferit din pricina buhăirii; când am văzut-o, era în pielea goală şi mi-am dat seama cu uşurinţă că pe trupul ei cel umflat nu era nici măcar o parte care să nu poarte urma brutalităţii ticăloşilor în slujba plăcerilor cărora o adusese ghinionul.

A şaptea şi a opta erau două femei foarte frumoase de vreo patruzeci de ani.

Acum, să mergem mai departe pe firul povestirii sosirii mele în acest loc al pierzaniei.

Aşa cum v-am spus, de-abia intrasem, că fiecare se îndreptă spre mine; Clément a fost cel mai îndrăzneţ, gura-i împuţită se lipi în curând de-a mea; mă feresc scârbită, dar mi se dă de înţeles că toate

împotrivirile acestea nu sunt decât nişte sclifoseli ce nu-şi au rostul şi că singurul lucru pe care-l pot face e să mă iau după suratele mele.

— Îţi dai seama dară, îmi zise Dom Sévérino, că n-ar folosi la nimic de-ai încerca să te împotriveşti în sălaşul acesta de neatins în care te afli. Te-au încercat, spui tu, multe nenorociri; totuşi, cea mai mare dintre toate, pentru o fată virtuoasă, nu era încă pe lista pătimirilor tale. N-a venit oare vremea ca această mândră virtute să se scufunde şi cum de se poate să mai fii aproape fecioară la douăzeci şi doi de ani? Ai aici nişte surate care, ca şi dumneata, venind, au vrut să se împotrivească şi care, aşa cum vei face şi dumneata cu băgare de seamă, s-au supus până la urmă, când au văzut că felul în care se apărau nu putea să le ducă decât la rele; căci e bine să ţi-o spun sus şi tare, Thérèse, continuă stareţul, arătându-mi nişte bice, vergi, nuiele, beţe, funii şi mii de alte soiuri de unelte de tortură… Da, e bine s-o ştii; iată lucrurile de care ne slujim cu fetele răzvrătite, gândeşte-te dacă îţi dă ghes să fii înduplecată de vreunul. Şi, de fapt, ce anume ceri dumneata? Dreptate? habar n-avem ce este; omenie? singura noastră plăcere este să-i încălcăm legiuirile; credinţă? pentru noi e un nimic, dispreţul pe care-l nutrim faţă de ea sporeşte din pricină că o cunoaştem mult prea bine; părinţi… prieteni… judecători? pe-aici nu se află nimic din toate acestea, copilă dragă; aici nu vei găsi decât egoism, cruzime, dezmăţ şi cea mai încrâncenată necuviinţă. Supunerea fără crâcnire îţi este, prin urmare, singura soartă; aruncă-ţi privirile asupra lăcaşului de neatins în care te afli, niciodată nici un muritor n-a ajuns în locurile acestea; chiar dacă mănăstirea ar fi cucerită, scotocită, arsă, nimeni n-ar da peste acest sălaş: este un pavilion izolat, îngropat, pe care şase ziduri nemaipomenit de groase îl înconjoară din toate părţile, iar dumneata, fata mea, eşti aici, în mijlocul a patru libertini, care, fără îndoială, n-au nici un chef să te cruţe şi pe care rugăminţile, lacrimile, cuvintele, îngenuncherile ori strigătele dumitale îi vor aţâţa încă şi mai abitir. Aşadar, cui vei cere ajutorul? Oare acestui Dumnezeu pe care tocmai l-ai implorat cu atâta zel şi care, ca răsplată pentru această înflăcărare, te-mpinge şi mai tare în capcană? Acestui Dumnezeu închipuit pe care, zi de zi, noi înşine îl hulim aici încălcându-i zadarnicele rânduieli?… Pricepe dară, Thérèse, că nu există nici o putere, de orice natură ai crede-o dumneata, care să aibă cum s-ajungă să ni te smulgă din mâini şi că, nici în clasa lucrurilor ce-s cu putinţă, nici în aceea a minunilor, nu există vreun mijloc prin care să izbuteşti

să-ţi mai păstrezi această virtute cu care te făleşti atât; care, în sfârşit, să te poată împiedica să devii, în toate sensurile şi în toate felurile, prada deşănţatelor samavolnicii la care tuspatru o să ne dedăm împreună cu dumneata... Dezbracă-te dară, stricato, oferă-ţi trupul desfrâurilor noastre, ca să-l mânjim aşa pe dată, ori cele mai nemiloase purtări o să-ţi dovedească primejdia care o paşte pe-o nenorocită ca tine atunci când nu ne dă ascultare.

Această cuvântare... această îngrozitoare poruncă mă lăsa fără apărare, simţeam lucrul acesta, dar n-aş fi fost oare vinovată de n-aş fi folosit-o pe aceea pe care mi-o arăta inima mea şi pe care mi-o mai îngăduia împrejurarea? Mă arunc, prin urmare, la picioarele lui Dom Sévérino, pun la bătaie toată elocinţa unui suflet ajuns pe culmile deznădejdii, ca să-l rog să se-ndure de mine; lacrimile cele mai amare îi scaldă genunchii şi îndrăznesc să încerc cu omul acesta tot ce mi se pare mie mai puternic, tot ce cred eu că e mai răscolitor... Şi la ce au dus toate acestea, Dumnezeule mare! cum de n-am ştiut că lacrimile sunt şi mai atrăgătoare în ochii unui libertin? Ar fi trebuit să-mi dau seama că tot ce făceam pentru a-i înduioşa pe aceşti barbari avea să izbutească doar să-i aţâţe...

— Ia-o pe c... asta, spuse Sévérino în culmea furiei, înşfac-o, Clément, într-un minut să fie goală şi să înveţe că, la nişte oameni de soiul nostru, mila nu înăbuşă chemarea firii.

Clément spumega, împotrivirile mele îl stârniseră, mă apucă cu un braţ uscăţiv şi nerăbdător; presărându-şi vorbele şi faptele cu îngrozitoare hule, îmi smulge veşmintele într-un minut.

— Iată o frumoasă lighioană, zise stareţul plimbându-şi degetele pe șalele mele, să mă bată Dumnezeu dac-am văzut vreodată una mai bine făcută: prieteni, continuă călugărul, să punem niscaiva ordine în ceea ce facem; ne ştiţi tipicurile de întâmpinare, pe toate să le îndure, nici unul să nu lipsească; în răstimp, celelalte opt muieri să ne stea prin preajmă, să ne ghicească nevoile ori să le aţâţe.

Imediat se formează un cerc, sunt pusă în mijloc şi acolo, mai bine de două ceasuri, sunt cercetată, preţăluită, atinsă de cei patru călugări, îndurând de la fiecare, rând pe rând, fie laude, fie critici.

Îmi veţi îngădui, doamnă, spuse frumoasa noastră prizonieră roşind, să vă ascund o parte a deşănţatelor amănunte ale acestei îngrozitoare ceremonii; fie ca închipuirea să vă arate tot ceea ce poate, într-o atare împrejurare, să le insufle dezmăţul unor ticăloși; să-i vadă

trecând unul după celălalt de la suratele mele la mine, comparând, asemănând, preţăluind, pălăvrăgind şi nu va avea, într-adevăr, decât o neînsemnată idee despre ceea ce s-a săvârşit în cele dintâi desfrâuri, fără îndoială de-a dreptul uşurele faţă de toate grozăviile pe care aveam în curând să le îndur.

— Haideţi, grăieşte Sévérino ale cărui dorinţe nemaipomenit de aprige nu se mai pot stăpâni şi care, în starea aceea înfiorătoare, pare un tigru gata să-şi înfulece prada, fiecare dintre noi s-o supună plăcerii lui favorite.

Şi, aşezându-mă pe un divan într-o poziţie numai bună pentru dezgustătoarele-i planuri, punându-i pe doi dintre călugări să mă ţină, încearcă să-şi facă mendrele cu mine, în felul acela nelegiuit şi deşănţat care nu ne asemuieşte sexului pe care nu-l avem decât înjosindu-l pe acela care ne-a fost hărăzit; dar, fie că este mult prea din plin croit, fie că natura se răzvrăteşte în mine numai la gândul acestor plăceri, neruşinatul nu poate învinge piedicile; nici nu se înfăţişează bine, că e pe loc dat înapoi… Desface, apasă, sfâşie, toate strădaniile îi sunt în zadar; turbarea acestui monstru se îndreaptă spre altarul la care dorinţele-i nu pot ajunge, îl loveşte, îl ciupeşte, îl muşcă; noi cazne se ivesc din aceste sălbăticii; cărnurile fleşcăite se desfac, poteca se întredeschide, berbecele dă năvală; scot nişte strigăte îngrozitoare; degrabă, întreg barosul e înghiţit, iar năpârca, azvârlind neîntârziat un venin ce-o lasă fără de puteri, se supune în cele din urmă, plângând de furie, mişcărilor pe care le fac pentru a mă descotorosi de ea. În viaţa mea n-am suferit atât.

Clément s-apropie; e înarmat cu nişte vergi; făţarnicele-i urzeli îi sclipesc în ochi.

— Eu, îi zice el lui Sévérino, eu am să te răzbun, părinte, eu am s-o pedepsesc pe nătoada asta pentru că s-a împotrivit plăcerilor tale.

N-are nevoie să mă ţină cineva; cu un braţ mă cuprinde şi mă ţintuieşte de unul dintre genunchii săi care, împingându-mă în burtă, îi scoate şi mai abitir la iveală ceea ce va sluji toanelor sale. La început, îşi încearcă loviturile, pare că n-are de gând decât să se întărâte; înfierbântat degrabă de desfrâu, sălbaticul dă după puteri: ferocitatea lui nu cruţă nimic; de la noadă până la pulpe, trădătorul trece peste tot; îndrăznind să întrepătrundă iubirea cu aceste clipe de cruzime, gura i se lipeşte de-a mea şi vrea să respire suspinele pe care mi le smulg durerile… Lacrimile-mi curg, el le înghite cu lăcomie, rând pe rând

sărută, ameninţă, dar nu se-opreşte din izbit; în timp ce-şi vede de treabă, una dintre femei îl aţâţă; în genunchi în faţa lui, cu fiecare mână îl lucrează felurit; cu cât izbânda-i mai mare, cu atât loviturile care mă ating sunt mai crunte; nu mai am mult până să fiu ruptă în bătaie, dar nimic nu vesteşte încă sfârşitul pătimirilor mele: degeaba ne istovim cu toţii în fel şi chip, e vai de capul lui; sfârşitul pe care-l aştept nu va fi decât lucrarea smintelii sale; o nouă sălbăticie îl îndârjeşte: pieptul mi-e la mila acestei brute, îl face să-şi piardă cumpătul, antropofagul îşi înfige dinţii şi muşcă, samavolnicia aceasta hotărăşte izbucnirea, tămâia se scurge. Strigăte îngrozitoare, înfiorătoare blasfemii i-au pecetluit avânturile, iar călugărul, scos din sărite, mă lasă în seama lui Jérôme.

— Pentru virtutea dumitale, nu voi fi o primejdie mai mare decât Clément, îmi zise libertinul mângâind altarul însângerat unde adusese jertfă călugărul cu pricina, dar poftesc să sărut aceste brazde; sunt atât de demn să le şi întredeschid, încât le datorez puţină cinstire; vreau ceva mai mult, continuă bătrânul satir vârându-şi unul dintre degete acolo unde Sévérino se băgase, vreau ca găina să ouă şi vreau să-i mănânc oul… e vreunul pe-aici? Da, bineînţeles!… Oh! copila mea, cât de gingaş e!…

Gura ia locul degetelor… Mi se spune ce trebuie să fac, mă supun cu dezgust. În situaţia în care mă aflu, vai! n-am voie să mă împotrivesc! nemernicul e mulţumit… înghite, apoi, punându-mă să îngenunchez în faţa lui, se lipeşte de mine în poziţia aceasta; mârşava-i patimă se ostoieşte într-un loc ce nu-mi îngăduie să mă plâng. În vreme ce el se munceşte aşa, grăsana îl biciuieşte, iar o alta, aşezată în dreptul gurii sale, săvârşeşte aceeaşi treabă la care numai ce fusesem supusă…

— Nu-i de-ajuns, spuse ticălosul, trebuie ca-n fiecare mână să am… lucrurile acestea nu sunt niciodată prea multe…

Două dintre cele mai drăguţe fete se apropie, îi dau ascultare: iată samavolniciile la care l-a dus prea-plinul pe Jérôme. Oricum ar fi, e fericit de-atâtea murdării, iar gura mea, după o jumătate de ceas, primeşte în sfârşit, cu o scârbă pe care nu e greu s-o bănuiţi, dezgustătoarea cinstire a acestui om de nimic.

Apare şi Antonin:

— Să vedem dară, zice el, virtutea aceasta atât de neprihănită; stricată de-un singur asalt, de-abia dacă se mai iveşte; armele îi stau

aţintite, de bunăvoie s-ar folosi de ceea ce făcuse şi Clément. Aşa cum v-am spus, îi place la fel de mult ca şi confratelui să biciuiască, dar, cum e grăbit, halul în care m-a adus călugărul îi e de-ajuns, mă cercetează, se bucură de ceea ce vede şi, lăsându-mă în poziţia atât de pe placul lor, al tuturor, giugiuleşte pentru o clipă cele două forturi care păzesc intrarea; zdruncină cu turbare porticurile templului, ajunge în curând în sanctuar; asaltul, deşi la fel de dezlănţuit ca acela al lui Sévérino, înfăptuit într-o cărare mai puţin strâmtă, asaltul nu este totuşi atât de cumplit de îndurat; vânjosul atlet mă apucă de şolduri şi, înlocuind mişcările pe care eu nu le pot face, mă zgâlţâie deasupra-i cu vioiciune; după îndârjitele strădanii ale acestui Hercule, ai fi zis că, nemulţumindu-se să fie stăpânul locului, vrea să le transforme în praf şi pulbere. Nişte atacuri aşa de îngrozitoare, aşa de noi pentru mine, mă frâng, dar, fără să-i pese de chinurile mele, nemilosul învingător nu se gândeşte decât la sporirea plăcerilor sale; totul îl împresoară, totul îl aţâţă, totul se opinteşte întru desfătarea-i; în faţa lui, cocoţată pe şoldurile mele, fetişcana de cincisprezece ani, cu picioarele desfăcute, îi oferă gurii sale altarul pe care el îmi aduce mie ofrandă, iar de-acolo călugărul suge acea zeamă nepreţuită a naturii cu a cărei scurgere tot firea de-abia de-a miluit-o pe copiliţă; una dintre băbătii, îngenuncheată în faţa şalelor celui ce m-a înfrânt, le frământă şi, însufleţindu-i dorinţele cu limba-i cea murdară, îi hotărăşte extazul, în timp ce, pentru a se aprinde încă şi mai abitir, dezmăţatul aţâţă cu fiecare mână câte-o femeie; toate simţurile îi sunt zădărite, toate iau parte la desăvârşirea aiurării sale; nu mai are mult, dar nedezminţita-mi groază pentru toate aceste mârşăvii mă împiedică s-o împărtăşesc… ajunge la culme singur, avânturile, strigătele sale, totul o vesteşte şi mă trezesc scăldată, fără voie, în dovezile unei văpăi pe care cinci alţii înaintea mea o aprind; mă prăbuşesc în cele din urmă pe tronul pe care tocmai am fost jertfită, simţind că sunt încă în viaţă doar prin durere şi prin lacrimi… prin disperare şi prin remuşcări.

Totuşi, Dom Sévérino le porunceşte femeilor să-mi dea de mâncare, dar, cum nici nu-mi trecea prin minte să mă bucur de-aceste bunătăţi, dintr-o dată sufletul îmi e cuprins de o mâhnire plină de furie. Eu, care-mi puneam toată fala, toată fericirea în neprihănirea mea, eu, care îmi găseam alinare la toate năpastele sorţii, numai să mă păstrez fată mare, n-am putut să-ndur îngrozitorul gând de-a mă vedea cu atâta neîndurare mânjită de aceia de la care trebuia să mă aştept

din plin la ajutor şi mângâiere: lacrimile îmi curseră din belşug, bolta răsuna de strigătele mele; mă zvârcolesc pe jos, mă bat cu pumnii-n piept, îmi smulg părul din cap, mă rog de călăii mei şi-i implor să mă omoare... N-o să mă credeţi, doamnă, dar spectacolul acesta înfiorător i-a îndârjit încă şi mai tare.

— Ah! zice Sévérino, de când mă ştiu n-am avut parte de-o scenă mai frumoasă: uitaţi-vă, prieteni, în ce hal mă aduce; e nemaipomenit ce fac din mine durerile astea muiereşti.

— S-o mai luăm o dată la mână, spune Clément, şi, ca s-o învăţăm să ţipe cum trebuie, ticăloasa să aibă şi mai multe de-ndurat în acest al doilea asalt.

Nici nu le-a trecut bine prin minte gândul acesta, că-l şi înfăptuiesc; Sévérino o ia înainte, dar, orice-ar fi zis el, dorinţele sale având nevoie de ceva mai multă aţâţare, izbuteşte să afle puterile ce-i sunt de trebuinţă pentru noua fărădelege numai după ce s-a folosit de nemiloasele mijloace ale lui Clément. Ce necumpătare în sălbăticie, Dumnezeule mare! Era cu putinţă ca monştrii aceştia s-o ducă până acolo, încât să aleagă clipa unei crize de durere sufletească de violenţa aceleia pe care o încercam pentru a mă face să îndur una trupească, aşa de barbară!

— Ar fi nedrept dacă n-aş folosi în mare, cu novicea aceasta, ceea ce te-a slujit aşa de bine în amănunt, zise Clément apucându-se de treabă, şi mă pun chezaş că n-am s-o cruţ mai tare decât dumneata.

— O clipă, îi spuse Antonin stareţului pe care îl vedea gata să mă înşface; în timp ce zelul dumitale se va răspândi în părţile dosnice ale acestei frumoase fetişcane, pot, pare-mi-se, să-l tămâiez pe celălalt zeu; o s-o punem între noi doi.

Poziţia mi-este astfel potrivită, că încă pot să-mi ofer gura lui Jérôme; mi-e cerută; Clément se lasă pe mâinile mele; sunt silită să-l aţâţ; toate preotesele înconjoară îngrozitoarea adunătură; fiecare le dă actorilor ceea ce ştie că trebuie să-l întărâte şi mai abitir; totuşi, eu îndur totul; întreaga greutate e doar pe mine; Sévérino o ia înainte, ceilalţi îl urmează de aproape şi iată-mă, pentru a doua oară, cu neruşinare mânjită de dovezile dezgustătorului desfrâu al acestor mari ticăloşi.

— Hai c-ajunge pentru prima zi, spuse stareţul; trebuie acum să-i arătăm că suratele n-au parte de-o purtare mai bună.

Sunt aşezată pe un fotoliu înălţat şi de-acolo sunt silită să mă uit

la noile grozăvii care vor pune capăt orgiilor.

Călugării stau în rând; toate surorile mărşăluiesc prin faţa lor şi sunt biciuite de fiecare; apoi, sunt nevoite să-şi aţâţe călăii cu gura, în timp ce aceştia le chinuiesc şi le ocărăsc.

Cea mai mică, cea de zece ani, se aşază pe divan şi fiecare preacuvios o supune la o tortură de el aleasă; lângă ea se află fetişcana de cincisprezece ani, cu care acela ce tocmai a împărţit pedeapsa trebuie să se desfete după cum îi e voia; e ciuca bătăilor: cea mai bătrână e nevoită să se ţină după călugărul căruia i-a venit rândul, pentru a-l sluji fie în ceea ce face, fie în fapta de sfârşit. Sévérino nu se foloseşte decât de mână pentru a o căzni pe-aceea ce i se oferă şi se grăbeşte să se piardă în sanctuarul care-l desfată şi pe care i-l înfăţişează aceea ce este aşezată prin apropiere; înarmat cu un mănunchi de urzici, bătrâna îi înapoiază ce-a dat şi el; beţia acestui libertin se iveşte din sânul acestor dureroase atingeri... Întrebaţi-l, va mărturisi el oare că e crud? Doară n-a făcut nimic din ceea ce să nu fi îndurat chiar el.

Clément o pişcă uşurel pe fetişcană: desfătarea oferită alături nu-i este îngăduită, dar i se poartă de grijă după grija pe care şi el a purtat-o şi leapădă la picioarele idolului tămâia pe care nu mai are puterea s-o azvârle până la sanctuar.

Antonin se distrează frământând cu străşnicie părţile cărnoase ale trupului victimei sale; înfierbântat de ţopăiturile ei, se năpusteşte în partea oferită plăcerilor după care se dă în vânt. La rândul său, e frământat, bătut, iar beţia-i este rodul chinurilor.

Bătrânul Jérôme nu-şi mai foloseşte decât dinţii, dar fiecare muşcătură lasă o urmă din care sângele ţâşneşte de îndată; după vreo duzină, ciuca bătăilor îi dă gura; aşa îşi domoleşte turbarea, în timp ce el însuşi e muşcat la fel de tare cum şi e a făcut-o.

13 Orăşel din departamentul Val d'Oise, situat la aproximativ 10 km de Louvres (*N. red.*).

14 În text, *céladons*. Sade transformă aici un substantiv propriu des întâlnit în tradiţia pastorală într-unul comun (*N. red.*).

15 Marchizul de Bièvre a făcut şi el odată unul pe măsura aceluia pe care Nazariteanul i l-a spus învăţăcelului său: „Tu eşti Petru şi pe această piatră am să-mi înalţ biserica"; şi să mai vină cineva să ne

spună că aceste calambururi s-au ivit în veacul nostru.

16 Localitatea a fost înghiţită în secolul al XVIII-lea de un Paris în plină expansiune; după ce, în secolul al XIX-lea, a fost unul dintre foburgurile sărace ale capitalei franceze, este astăzi un cartier şic situat între arondismentele V şi XIII (*N. red.*).

17 Oraş situat în departamentul Seine et Marne, la aproximativ 30 km de Paris (*N. red.*).

18 Localitate din nordul regiunii Bourgogne (departamentul Yonne), la aproximativ 70 km de Lieusaint (*N. red.*).

19 Provincie istorică, aflată în partea de sud-est a Franţei, care cuprinde în prezent departamentele Isère, Hautes-Alpes şi Drôme. Acesta din urmă se învecinează înspre nord cu departamentul Vaucluse, unde se află castelul lui Sade, Lacoste (*N. red*).

20 Orăşel din departamentul Yonne, aflat la aproape 50 km la nord de Sens (*N. red.*).

Călugării beau şi mai capătă puteri.

Pe femeia de treizeci şi şase de ani, grea în şase luni, după cum v-am spus, o cocoaţă pe un piedestal înalt de opt picioare; neputând să stea decât într-un picior, e nevoită să-l aibă pe celălalt în aer; în juru-i, sunt nişte mindire împodobite cu mărăcini, ilice, spini, groase de trei picioare; preacuvioşii îi dau o prăjină mlădie ca să se sprijine: nu-i greu să-ţi dai seama, pe de o parte, că e spre binele ei să nu cadă, iar pe de alta, de faptul că n-are cum să-şi păstreze echilibrul; alternativa aceasta îi înveseleşte pe călugări; tuspatru înconjurând-o, fiecare are una ori două femei care îl aţâţă felurit în timpul acestui spectacol; deşi are burta la gură, nenorocita rămâne aşa aproape un sfert de ceas; în cele din urmă o părăsesc puterile, cade peste spini, iar sceleraţii noştri, îmbătaţi de desfrâu, vor aduce pentru ultima oară pe trupul ei îngrozitorul omagiu al sălbăticiei lor… toată lumea merge la culcare.

Stareţul mă lasă pe seama aceleia dintre femei în vârstă de treizeci de ani despre care v-am vorbit; numele ei era Omphale; a primit poruncă să mă dăscălească, să-mi găsească un locşor în noua mea casă; dar nici n-am văzut, nici n-am auzit nimic în această primă seară; pustiită, disperată, nu mă gândeam decât să mă odihnesc puţin; am zărit în încăperea unde aveam să stau alte femei care nu fuseseră la cină; am lăsat pentru a doua zi cercetarea acestor noi fiinţe şi nu m-am

îndeletnicit decât cu aflarea unei clipe de răgaz. Omphale mi-a dat pace; s-a dus să se bage în pat; de-abia m-am strecurat într-al meu, că toată grozăvia sorţii mele mi se înfăţişează încă şi mai chinuitoare: nu-mi puteam veni în fire nici după blestemăţiile pe care le îndurasem, nici după acelea la care fusesem martoră. Vai! dacă uneori mintea mi se mai tulburase la nălucirea acestor plăceri, le credeam neprihănite, aidoma Dumnezeului care le trimitea, date fiind de natură pentru a le sluji drept alinare oamenilor, mi se păreau născute din iubire şi gingăşie. Nici prin gând nu-mi trecea că bărbatul, după pilda fiarelor sălbatice, nu se poate desfăta decât făcând-o să tremure pe soaţa lui… Apoi, întorcându-mă la nenorocirea menirii mele… „O, Doamne! îmi spuneam eu, acum nu mai încape îndoială că nici o faptă plină de virtute nu-mi va izvorî din inimă fără să fie fără zăbavă urmată de o pătimire! Şi ce rău făceam, Dumnezeule mare! dorindu-mi să ajung în această mănăstire pentru a îndeplini câteva dintre îndatoririle creştineşti? Ocară i-am adus Cerului voind să-i înalţ rugăciune! Hotărâri de neînţeles ale Providenţei, binevoiţi dară, am continuat eu, să vă dezvăluiţi ochilor mei, dacă nu vreţi să mă răzvrătesc!” Lacrimi amare urmară acestor gânduri şi tot mă mai scăldau când se iviră zorii; atunci, Omphale se apropie de patul meu.

— Surată dragă, îmi zise ea, vin să te îndemn să ai curaj; în primele zile, ca tine am plâns, acum însă m-am obişnuit; ai să te deprinzi şi tu aşa cum şi eu am făcut-o; începutul e greu: chinul vieţii noastre nu-i doar nevoinţa de a le îndestula poftele acestor desfrânaţi, ci şi pierderea libertăţii, felul neîndurător în care se poartă cu noi în casa aceasta îngrozitoare.

Nefericiţii îşi află alinarea văzând că au alături şi alţii asemenea lor. Oricât de cumplite mi-ar fi fost durerile, mi le-am domolit pentru o clipă, pentru a o ruga pe surată să-mi dea seamă despre nenorocirile la care trebuia să mă aştept.

— Nu te grăbi, îmi zise dăscăliţa mea, ridică-te, să ne plimbăm mai întâi prin adăpostul acesta, uită-te la noile tale tovarăşe; o să vorbim după aceea.

Primind poveţele Omphalei, am văzut că eram într-o încăpere foarte mare în care se aflau opt pătucuri înfăţate în bumbac, destul de curate; aproape de fiecare pat se găsea o privată; dar toate ferestrele care luminau fie privatele, fie încăperea se-nălţau la cinci picioare de podea şi erau înzestrate cu gratii şi-năuntru, şi-n afară. În camera

principală, la mijloc se găsea o masă mare prinsă în duşumea, pentru mâncat sau lucrat; trei uşi îmbrăcate în fier închideau această încăpere; pe dinăuntru, nici o încuietoare; pe dinafară, nişte lacăte enorme.

— Prin urmare, asta ne e închisoarea? i-am spus eu Omphalei.

— Vai! da, draga mea, îmi răspunse ea; aşa arată singura noastră locuinţă; celelalte opt fete au nu departe de-aici o cameră asemănătoare, dar nu vorbim niciodată, ci numai atunci când călugării au chef să ne adune laolaltă.

Am intrat în privata ce-mi era hărăzită; avea în jur de opt picioare cu totul; lumina intra ca şi în cealaltă încăpere, printr-o fereastră foarte înaltă şi înţesată cu gratii de fier. Singurele mobile erau un bideu, un tron şi un scaun găurit. M-am întors; suratele mele, grăbite să mă vadă, m-au înconjurat; erau şapte la număr; eu eram a opta. Cum Omphale stătea în cealaltă cameră, nu venea într-a mea decât ca să mă dăscălească; dacă voiam, putea să rămână cu mine, iar una dintre cele pe care le vedeam avea să-i ia locul; am cerut această schimbare, lucru care s-a şi făcut. Dar, înainte de a ajunge la povestirea Omphalei, mi se pare că-i neapărat trebuincios să vi le zugrăvesc pe cele şapte noi surate pe care mi le dădea soarta; am să le iau după vârstă, aşa cum am făcut şi cu celelalte.

Cea mai mică avea doisprezece ani, cu un chip plin de însufleţire şi agerime, cu cel mai frumos păr şi cea mai drăguţă gură.

A doua avea şaisprezece ani; era una dintre cele mai frumoase bălăioare care s-au văzut vreodată, cu nişte trăsături într-adevăr delicioase şi tot felul de nuri, cu întreaga drăgălăşenie a vârstei sale, amestecate cu un soi de farmec, rod al tristeţii sale, care o făcea să fie de o mie de ori încă şi mai frumoasă.

A treia avea douăzeci şi trei de ani; foarte drăguţă, dar prea multă obrăznicie, prea multă neruşinare strica, după părerea mea, frumuseţea cu care o înzestrase natura.

A patra avea douăzeci şi şase de ani; era făurită ca însăşi Venus; avea totuşi nişte rotunjimi puţin cam prea pline; o uimitoare albeaţă; chipul blând, deschis şi surâzător, nişte ochi frumoşi, gura ceva cam mare, dar desăvârşit împodobită şi un minunat păr blond.

A cincea avea treizeci şi doi de ani; era însărcinată în patru luni, cu o faţă rotundă, un pic tristă, nişte ochi mari plini de farmec, foarte palidă, cu o sănătate firavă, o voce duioasă, fiind puţin trecută; era

libertină din fire: se istovea, mi s-a spus, de una singură.

A şasea avea treizeci şi trei de ani: o femeie înaltă, bine făcută, cu cel mai frumos chip din lume şi cu rotunjimi nurlii.

A şaptea avea treizeci şi opt de ani; un adevărat model de subţirime şi frumuseţe; era mamaia camerei mele; Omphale mă înştiinţă că-i rea şi mai ales că-i plac femeile.

— Ca să-i placi într-adevăr trebuie să i te dăruieşti, îmi spuse surata; cui i se împotriveşte i se sparg în cap toate necazurile care ne pot lovi în casa aceasta. Gândeşte-te.

Omphale i-a cerut Ursulei, acesta fiind numele băbătiei, îngăduinţa de a mă dăscăli; Ursule încuviinţă, dar cu condiţia să mă duc s-o sărut. M-am apropiat de ea: limba-i cea murdară voi să se împletească cu a mea, în timp ce degetele sale se străduiră să afle nişte senzaţii pe care n-avea cum să le capete. Şi totuşi, fără voie, a trebuit să îndur totul, iar atunci când a crezut că a izbândit, m-a trimis înapoi în cămăruţa mea, unde Omphale îmi vorbi în felul următor.

— Toate femeile pe care le-ai văzut ieri, draga mea Thérèse, şi cea la care numai ce te-ai uitat se împart în patru bisericuţe cu câte patru fete fiecare; prima este numită bisericuţa copilăriei; cuprinde copiliţele de la vârsta cea mai fragedă până la aceea de şaisprezece ani; nişte veşminte albe le deosebesc.

A doua bisericuţă, a cărei culoare este verdele, e cea a tinereţii; cuprinde fetele de la şaisprezece la douăzeci şi unu de ani.

A treia bisericuţă este cea a puterii vârstei; e îmbrăcată în albastru; facem parte din ea de la douăzeci şi unu până la treizeci de ani, este cea în care ne aflăm şi tu, şi eu.

A patra bisericuţă, înveşmântată într-un cafeniu aurit, este hărăzită maturităţii; e alcătuită de tot ceea ce trece de treizeci de ani.

Fetele acestea ori se amestecă fără deosebire la cinele cucernicilor părinţi, ori iau parte la ele pe bisericuţe: totul depinde de toana călugărilor, dar, în afara meselor de seară, stau împreună în cele două încăperi, aşa cum poţi să-ţi dai seama după acelea care locuiesc într-a noastră.

Ce trebuie eu să te învăţ, îmi spuse Omphale, se cuprinde în patru părţi principale; ne vom îndeletnici în prima de tot ceea ce are legătură cu casa; în a doua, vom aşeza ceea ce priveşte ţinuta fetelor, pedepsirea, hrănirea lor; a treia parte te va face să pricepi rânduiala plăcerilor acestor călugări, a felului în care fetele le slujesc; a patra îţi

va lămuri istoria reformelor şi schimbărilor.

N-am să-ţi zugrăvesc, Thérèse, împrejurimile lăcaşului acesta îngrozitor, le cunoşti la fel de bine ca şi mine; nu-ţi voi vorbi decât despre ceea ce se află înăuntru; mi-a fost arătat totul, ca să-l pot înfăţişa nou-venitelor, cu a căror dăscălire mă îndeletnicesc, şi ca să le nimicesc prin acest tablou orice dorinţă de a fugi. Ieri, Sévérino ţi-a lămurit o parte, nu te-a păcălit defel, draga mea. Biserica şi pavilionul care ţine de ea alcătuiesc aşa-numita mănăstire; dar tu nu ştii cum este situat corpul central în care locuim, cum se ajunge aici: iată cum; în fundul sacristiei, în spatele altarului, se află o uşă lucrată în lemn care se deschide printr-un mecanism; această uşă este intrarea într-o hrubă, pe cât de tainică, pe atât de lungă, de ale cărei meandre spaima simţită la intrare te va împiedica, fără îndoială, să-ţi dai seama; mai întâi, această hrubă coboară, pentru că trebuie să treacă pe sub un şanţ adânc de treizeci de picioare, apoi urcă de la sfârșitul lărgimii șanțului și rămâne la șase picioare sub pământ; astfel ajunge la catacombele pavilionului nostru, aflat la aproape un sfert de leghe de celălalt; șase ziduri groase nu-i lasă nimănui putinţa de a zări această locuinţă, chiar de-ar urca pe clopotniţa bisericii; motivul e simplu: pavilionul e foarte scund, n-are douăzeci şi cinci de picioare, iar împrejmuirea, alcătuită când din ziduri, când din garduri vii foarte strânse unele într-altele, are peste tot mai mult de cincizeci de picioare în înălţime: de oriunde s-ar privi această parte, s-ar putea crede, prin urmare, că este un pâlc de copaci, dar niciodată o locuinţă; deci, aşa cum tocmai am spus, ieşirea din coridorul cel tainic, pe care ţi l-am înfăţişat şi de care nu-i cu putinţă să-ţi aminteşti din pricina stării în care trebuie că te aflai străbătându-l, e o trapă ce dă în catacombe. Acest pavilion, draga mea, n-are cu totul decât nişte hrube, un parter, un mezanin şi un etaj, deasupra se află o boltă foarte groasă, acoperită de o cuvă de plumb plină cu pământ, unde sunt răsădiţi nişte arbuşti mereu verzi care, potrivindu-se cu gardurile ce ne înconjoară, dau întregului înfăţişarea unui pâlc de copaci încă şi mai aievea; hrubele alcătuiesc o încăpere mare la mijloc şi opt cabinete în jur, dintre care două slujesc drept temniţă pentru fetele ce-au meritat o asemenea pedeapsă, iar celelalte şase, drept beci; deasupra se găseşte sala de mese, bucătăriile, oficiile şi două cabinete în care se duc preacuvioşii atunci când vor să-şi ascundă plăcerile şi să li se dedea împreună cu noi, feriţi de privirile confraţilor; mezaninele cuprind opt camere, dintre care patru au câte

un cabinet; sunt chiliile în care dorm călugării şi-n care ne bagă, atunci când desfrânarea lor ne sileşte să împărţim patul cu ei; celelalte patru camere sunt ale fraţilor slujbaşi, dintre care unul ne e temnicer, al doilea e valetul călugărilor, al treilea, doftorul, având în chilie toate cele trebuincioase pentru nevoile grabnice, iar al patrulea, bucătarul; tuspatru sunt surzi şi muţi; prin urmare, cu greu am aştepta de la ei, pricepi tu, niscaiva alinări sau ceva ajutor; de altfel, nu ne bagă niciodată în seamă şi ne este cu desăvârşire interzis să le vorbim. Partea de deasupra mezaninelor alcătuieşte cele două seraiuri; seamănă întru totul unul cu celălalt: după cum vezi, e o încăpere mare ce cuprinde opt cabinete; aşa că înţelegi, dragă fată, că, chiar dacă am tăia gratiile de la ferestre şi dacă am coborî pe-acolo, n-am putea, nici pe departe, să fugim, deoarece ne-ar mai rămâne de trecut cinci garduri vii, un zid straşnic şi un şanţ mare: şi, de altfel, chiar de-am învinge aceste piedici, unde am ajunge? În curtea mănăstirii care, fiind ea însăşi închisă cu grijă, n-ar oferi chiar din prima clipă o ieşire ferită de primejdii. Poate că un mijloc de-a scăpa mai puţin periculos ar fi, îţi mărturisesc, să dăm în hrube peste gura galeriei care duce afară; dar cum să ajungi în aceste catacombe, închise şi ele mereu aşa cum suntem şi noi; şi chiar de-am fi acolo, tot n-am găsi această ieşire, ea duce într-un colţ pierdut, de care habar n-avem, fiind la rândul său baricadată cu nişte grilaje a căror cheie doar ei o au. Şi totuşi, dacă le-am da de capăt tuturor acestor neajunsuri, dacă ne-am afla în galerie, calea nu ne-ar fi încă mai sigură; este presărată cu capcane pe care numai ei le cunosc şi-n care negreşit ar cădea persoanele ce-ar vrea să o străbată în lipsa lor. Prin urmare, trebuie să-ţi iei gândul de la fugă, aşa ceva nu e cu putinţă, Thérèse; crede-mă că, dacă drumul n-ar fi fost de neumblat, de mult mi-aş fi luat tălpăşiţa din lăcaşul acesta îngrozitor, dar nu se poate. Cei care ajung aici nu mai ies decât cu picioarele înainte; şi de aici izvorăşte acea neruşinare, acea neîndurare, acea tiranie din purtarea pe care aceşti sceleraţi o au faţă de noi; nimic nu-i înfierbântă, nimic nu li se urcă mai tare la cap decât nepedepsirea pe care le-o făgăduieşte acest sălaş de neatins; neîndoindu-se defel că martore ale samavolniciilor lor nu le vor fi nicicând decât chiar victimele cu care-şi potolesc poftele, fiind încredinţaţi că niciodată rătăcirile nu le vor fi date în vileag, le duc până la cele mai cumplite culmi; eliberaţi de zăgăzuirea legilor, după ce le-au sfărâmat pe acelea ale credinţei şi necunoscându-le pe cele ale

remuşcărilor, nu mai există nici o grozăvie pe care să nu şi-o îngăduie şi, în această nelegiuită apatie, înfiorătoarele lor patimi sunt cu atât mai multă desfătare tămâiate, cu cât nimic, zic ei, nu le aţâţă mai tare decât singurătatea şi liniştea, decât, pe de o parte, slăbiciunea şi, pe de alta, nepedepsirea. În fiecare noapte, călugării se culcă în acest pavilion, sosesc aici seara pe la cinci şi se întorc la mănăstire a doua zi de dimineaţă pe la nouă, mai puţin unul care, când îi vine rândul, îşi petrece aici ziua întreagă, i se spune *dascălul de pază*. Vom vedea în curând care-i rostul lui. Cât despre cei patru fraţi, ei nu se mişcă niciodată, avem în fiecare cameră câte o sonerie care se-aude în chilia temnicerului; numai mamaia are dreptul să sune, dar atunci când o face, pentru nevoile ei ori ale noastre, cineva vine în grabă; în fiecare zi, când se întorc, preacuvioşii aduc toate merindele trebuincioase şi i le dau bucătarului care le foloseşte urmându-le poruncile; în hrube se află un puţ, iar în pivniţe, vinuri de toate soiurile. Să trecem acum la partea a doua, la ceea ce ţine de hainele fetelor, de hrana, de pedeapsa lor etc.

Numărul nostru e mereu acelaşi; lucrurile sunt în aşa fel potrivite, încât să fim mereu șaisprezece, opt în fiecare cameră; şi, după cum vezi, în straiele bisericuţelor noastre; n-o să treacă ziua fără să ţi se dea veşmintele aceleia în care intri; zi de zi, purtăm rufărie de culoarea aceea de care ţinem; seara, nişte cămăşoaie de aceeaşi culoare, aranjându-ne părul cât putem noi de frumos; mamaia are drept de viaţă şi de moarte asupra noastră, să n-o asculţi e o nelegiuire; trebuie să aibă grijă să ne cerceteze, înainte de a ne duce la orgii, şi, dacă lucrurile nu sunt în starea dorită, şi ea, şi noi suntem pedepsite. Greşelile pe care le putem săvârşi sunt de mai multe feluri. Fiecare are o pedeapsă anume al cărei preţ este afişat în ambele camere; dascălul de zi, cel care vine, aşa cum ţi-am explicat nu de mult, să ne spună care sunt poruncile, să numească fetele de la cină, să ne viziteze încăperile şi să primească plângerile mamaiei, acest călugăr, cum ziceam, este acela care împarte seara osânda pe care a meritat-o fiecare: iată starea acestor pedepse alături de nelegiuirile care ni le aduc.

Dacă nu te scoli dimineaţa la ora stabilită, treizeci de lovituri de bici (căci suntem aproape întotdeauna pedepsite prin această caznă; era destul de firesc ca un amănunt al plăcerilor acestor libertini să devină osânda lor preferată). Dacă înfăţişezi în timpul înfăptuirii

plăcerilor, fie dintr-o neînţelegere, fie din oricare altă pricină ce se poate găsi, o altă parte a trupului în locul aceleia ce este dorită, cincizeci de lovituri; dacă n-ai dat de ştire când ţi-a venit sorocul, şaizeci de lovituri; în ziua în care doftorul a băgat de seamă că eşti grea, o sută de lovituri; nepăsare, neputinţă ori împotrivire la deşănţare, două sute de lovituri. Şi de câte ori drăceasca lor răutate nu ne prinde, în privinţa aceasta, pe picior greşit, fără să fi avut nici cea mai mică vină? De câte ori unul dintre ei nu cere dintr-o dată ceea ce ştie prea bine că tocmai i-am dăruit altuia şi care nu se poate face imediat la loc? Degeaba, căci pedeapsa trebuie îndurată; nimeni nu pleacă niciodată urechea nici la dojenile, nici la plângerile noastre; trebuie să ne supunem ori să fim pedepsite; purtare nepotrivită în cameră sau neascultare faţă de mamaie, şaizeci de lovituri; dacă pari că ai plâns, că eşti mâhnită, că ai remuşcări, dacă dai impresia că te-ai întors, fie cât de puţin, la credinţă, două sute de lovituri. Dacă un călugăr te alege ca să împărtăşească cu tine ultima izbucnire de plăcere şi dacă nu poate s-o capete, fie din vina lui, lucru care se întâmplă foarte des, fie dintr-a ta, pe loc, trei sute de lovituri; dacă preacuvioşilor li se pare că te apucă chiar şi cea mai mică scârbă la dorinţele lor, de orice natură ar putea fi dorinţele acestea, două sute de lovituri; o încercare de fugă, o răsculare, nouă zile de temniţă, în pielea goală, şi trei sute de lovituri de bici în fiecare zi; uneltiri, sfaturi nepotrivite, clevetiri, din clipa în care sunt descoperite, trei sute de lovituri; gânduri de sinucidere, refuz de a mânca aşa cum se cuvine, două sute de lovituri; obrăznicie faţă de călugări, o sută optzeci de lovituri. Iată singurele noastre nelegiuiri, în rest putem face tot ce ne trece prin cap, să ne culcăm împreună, să ne certăm, să ne batem, să ne îmbătăm şi să ne ghiftuim ca nişte smintite, să suduim, să hulim: nu le pasă de toate acestea, nimeni nu ne zice nimic pentru asemenea greşeli; nu suntem mustrate decât pentru acelea pe care tocmai ţi le-am zis, dar băbătiile pot să ne scutească de multe dintre neplăcerile acestea, dacă au chef; din nefericire, protecţia aceasta se cumpără doar cu preţul unor bunăvoinţe adesea mult mai supărătoare decât pedepsele pe care le chezăşuiesc ele; şi într-o încăpere, şi-n cealaltă, sunt de acelaşi soi şi numai dacă le faci unele hatâruri ajungi să le pui lacăt la gură. Dacă li te împotriveşti, îţi înmulţesc fără motiv greşelile, iar călugării pe care-i slujim, întărindu-le starea, în loc să le certe pentru nedreptatea lor, le încurajează fără răgaz; ele însele sunt

supuse acestor reguli şi cu mare străşnicie pedepsite, dacă sunt bănuite de bunăvoinţă: nici pomeneală ca desfrânaţii să aibă nevoie de toate acestea pentru a ne năpăstui, dar tare le mai place să spună că au de ce-o face; prin acest firesc, voluptatea li se pare mai fermecătoare, le sporeşte. Când intrăm aici, fiecare are pusă deoparte ceva rufărie; din toate ni se dă câte o jumătate de duzină şi sunt schimbate în fiecare an; dar trebuie să ne lepădam de ceea ce aducem cu noi; nu ne este îngăduit să păstrăm nici cel mai mic lucruşor: nemulţumirile celor patru fraţi despre care ţi-am vorbit sunt ascultate ca şi acelea ale mamaiei; e de-ajuns să ne pâre ca să fim pedepsite, dar preacuvioşii nici nu cer mai mult şi de nimic nu trebuie să te temi mai tare ca de băbătiile foarte conştiincioase şi foarte primejdioase atunci când toanele ori răzbunarea le conduc purtarea. Mâncarea e nemaipomenit de bună şi întotdeauna din belşug; dacă n-ar fi cules de-aici roade pline de desfătare, poate că partea aceasta n-ar fi mers la fel de bine, dar cum murdarele lor desfrâuri au de câştigat, nu se dau în lături de la nimic pentru a ne îmbuiba: cei cărora le place să ne biciuiască, ne au mai dolofane, mai grase, iar aceia cărora, cum spunea ieri Jérôme, le place să vadă cum ouă găina, n-au nici o îndoială c-or să capete, cu ajutorul unor bucate îmbelşugate, mai multe ouă. Prin urmare, mâncăm de patru ori pe zi; între nouă şi zece, ni se dă mereu ceva păsăret cu orez, fructe proaspete sau în compot, ceai, cafea sau ciocolată; la ora unu, se serveşte prânzul; la fiecare masă de opt sunt aceleaşi bucate; o supă foarte bună, patru antreuri, nişte friptură şi patru feluri mai uşoare; avem desert în orice anotimp. La cinci şi jumătate, luăm o gustare: cofeturi sau fructe; cina este, fără îndoială, nemaipomenită, dacă e cea a călugărilor; dacă nu suntem poftite, cum nu rămânem decât patru în fiecare cameră, ni se aduc în acelaşi timp trei soiuri de fripturi şi patru feluri mai uşoare; fiecare are pe zi o sticlă de vin alb, una de roşu şi o jumătate de sticlă de lichior; cele care nu beau atât sunt libere să le dea celorlalte; unele dintre noi, foarte mâncăcioase, beau uluitor de mult şi se îmbată, iar toate acestea fără să fie certate; mai sunt şi dintr-acelea cărora patru mese nu le-ajung; n-au decât să sune şi imediat li se aduce tot ce-au cerut.

Băbătiile ne silesc să mâncăm la mese şi, dacă cineva s-ar încăpăţâna să n-o facă, sub un cuvânt sau altul, a treia oară ar fi pedepsită cu asprime; cina călugărilor e alcătuită din trei fripturi deosebite, şase antreuri cărora le dau gust ceva rece şi opt feluri mai

uşoare, fructe, trei soiuri de vin, cafele şi lichioruri: uneori stăm toate opt la masă cu ei; alteori, le silesc pe patru dintre noi să-i servească şi acestea mănâncă mai târziu; de aşijderea, din când în când, se întâmplă să nu poftească la cină decât patru fete; atunci, de obicei e câte-o bisericuţă întreagă; când suntem opt, există întotdeauna câte două din fiecare bisericuţă; n-are rost să-ţi spun că nimeni de afară nu vine niciodată să ne vadă; nici un străin, sub nici un cuvânt, nu este adus în acest pavilion. Dacă ne îmbolnăvim, numai fratele doftor ne îngrijeşte, iar dacă murim, nimeni nu ne dă ultima împărtăşanie; ne aruncă printre garduri şi asta-i tot; dar, printr-o nemaipomenită cruzime, dacă boala devine mult prea grea ori dacă se tem de vreo molipsire, nu mai aşteaptă să murim ca să ne îngroape; suntem luate pe sus şi zvârlite încă în viaţă acolo unde ţi-am zis; de optsprezece ani de când sunt aici, am văzut peste zece dovezi ale acestei cumplite cruzimi; tot ce au de spus e că mai bine pierzi una decât să primejduieşti şaisprezece; că, de altfel, o fată nu-i mare pagubă, fiind atât de uşor de înlocuit, încât nu trebuie să aibă să te încerce cine ştie ce părere de rău. Să trecem acum la rânduiala desfătărilor preacuvioşilor şi la tot ceea ce ţine de partea aceasta.

Aici, ne trezim fix la ora nouă dimineaţa, în orice anotimp; ne culcăm mai devreme sau mai târziu, din pricina cinei călugărilor; de îndată ce ne-am sculat, dascălul de zi vine să ne vadă, se aşază într-un fotoliu mare şi, acolo, fiecare e silită să se ducă în faţa lui cu fustele suflecate pe partea care-i place; el atinge, sărută, cercetează şi, când toate şi-au îndeplinit această îndatorire, le numeşte pe acelea care sunt silite să meargă la cină: le spune în ce stare trebuie să fie, ia jalbele din mâinile mamaiei şi e nevoie de nişte pedepse. Rareori pleacă fără o scenă de desfrâu la care, de obicei, suntem folosite toate opt. Mamaia conduce aceste destrăbălări, iar printre noi domneşte cea mai deplină supuşenie; înainte de micul dejun, se întâmplă adesea ca unul dintre preacuvioşi s-o cheme în patul său pe câte una; fratele temnicer aduce un cartonaş pe care stă scris numele celei dorite. Chiar dacă dascălul de zi are atunci treabă cu ea, n-are nici măcar dreptul s-o reţină, ea se duce şi se întoarce când e trimisă înapoi. O dată sfârşită această ceremonie, mâncăm; din clipa aceasta şi până seara, nu mai avem nimic de făcut; vara însă, la ora şapte, iar iarna, la şase, vine cineva după cele care şi-au auzit numele; chiar fratele temnicer le conduce şi, după cină, cele care nu au fost păstrate peste noapte se întorc în serai.

Adesea, nu rămâne nici una; pentru noapte, sunt chemate altele; şi, aşijderea, sunt înştiinţate, cu câteva ceasuri mai devreme, ce veşminte trebuie să poarte atunci când se duc; uneori, numai fata de pază se culcă.

— Fata de pază, am întrerupt-o eu, ce mai e şi slujba asta?

— Uite aici, îmi răspunse povestitoarea mea.

În prima zi a lunii, fiecare călugăr adoptă o fată care, în acest răgaz, trebuie să-i ţină loc şi de slujitoare, şi de ciucă a bătăilor pentru neruşinatele-i dorinţe; scutite sunt numai băbătiile, din pricina îndatoririlor pe care le au în camere. Ei nu pot nici să le schimbe în timpul lunii, nici să le pună la treabă două luni la rând; nimic nu-i mai crunt, nimic nu e mai cumplit decât corvezile acestei slujbe şi nu ştiu cum ai să te descurci. Pe seară, de cum a bătut de cinci, fata de pază se duce la călugărul pe care-l slujeşte şi nu-l mai părăseşte până a doua zi, la ceasul când el trece pe la mănăstire. Îl ia din nou în primire de îndată ce se întoarce; orele acestea puţine le foloseşte ca să mănânce şi să se odihnească, deoarece în timpul nopţilor pe care le petrece lângă stăpânu-său trebuie să stea de veghe; îţi mai spun o dată, nefericita aceasta e acolo ca să fie ciuca bătăilor pentru orice toană care-i poate trece prin minte libertinului; palme, biciuiri, sudălmi, desfătări, trebuie să îndure totul; cât e noaptea de lungă, trebuie să fie în picioare în odaia stăpânului şi mereu gata să se ofere patimilor care-l pot mistui pe tiran; dar cea mai neîndurătoare, cea mai josnică dintre aceste sclavii este cumplita îndatorire de a-şi înfăţişa gura sau pieptul pentru amândouă nevoile monstrului; el nu se foloseşte niciodată de vreo altă oală; ea-i silită să primească totul şi cea mai mică scârbă e pedepsită de îndată cu cele mai barbare chinuri. În toate clipele de desfrânare, fetele acestea dau o mână de ajutor întru plăceri, se grijesc de ele şi îşi însuşesc tot ceea ce a putut fi mânjit: dacă un călugăr a păţit aşa ceva după ce tocmai s-a desfătat cu o femeie, gura slujnicei trebuie să îndrepte acest neajuns; dacă vrea să fie aţâţat, nenorocita trebuie s-o facă, ea-l însoţeşte peste tot, îl îmbracă, îl dezbracă, într-un cuvânt, îl slujeşte în orice clipă, greşeşte mereu şi mereu e bătută; la cine, locul ei este fie în spatele scaunului stăpânului, fie ca un câine, sub masă, la picioarele lui, fie în genunchi, între coapsele sale, întărâtându-l cu gura; uneori, îi slujeşte de tron sau de sfeşnic; alteori, toate patru vor fi puse în jurul mesei în cele mai deşănţate poziţii, dar, în acelaşi timp, şi cele mai ruşinoase.

Dacă îşi pierd echilibrul, sunt în primejdie fie să cadă pe nişte spini care sunt aşezaţi pe-aproape, fie să-şi rupă vreo mână ori un picior, fie chiar să moară, ceea ce s-a şi întâmplat; şi, între timp, sceleraţii se bucură, se destrăbălează, se ghiftuiesc după plac cu bucate, vinuri, desfrâu şi cruzime.

— O, Cerule! i-am spus eu suratei mele, tremurând de groază, cum de poate ajunge un om la asemenea samavolnicii! Ce iad!

— Ascultă, Thérèse, ascultă, copila mea, încă nu ştii nici pe departe totul, zise Omphale. În lume, femeia însărcinată are parte de cinstire, dar, printre aceşti ticăloşi, este fără preget osândită, nu e scutită nici de pedepse, nici de zilele de pază; dimpotrivă, e supusă la chinuri, umilinţe, supărări; de câte ori, tot lovindu-le, nu le-au făcut să lepede pe acelea ai căror plozi hotărăsc ei să nu-i primească şi, dacă-i primesc, pricina e doar desfătarea: ce-ţi spun eu aici trebuie să-ţi fie de ajuns ca să-mi făgăduieşti c-ai să te fereşti de starea aceasta cât mai mult cu putinţă…

— Dar se poate?

— Bineînţeles, sunt nişte bureţi anume… Dar dacă bagă Antonin de seamă, nimeni nu scapă de mânia lui; cel mai sigur e să înăbuşi chemarea firii ţinându-ţi închipuirea în frâu, lucru care, cu asemenea nemernici, nu-i deloc greu.

În rest, continuă dăscăliţa mea, există aici nişte legături şi nişte înrudiri pe care nici nu le bănuieşti şi pe care e bine să ţi le lămuresc, dar cum acestea ţin de partea a patra, adică de aceea a noviciatelor, a reformărilor şi a schimbărilor, am să m-apuc de ea ca să termin cu acest mic amănunt.

Ştii prea bine, Thérèse, că cei patru călugări care alcătuiesc această mănăstire sunt în fruntea ordinului, toţi patru fac parte din familii alese şi toţi patru sunt foarte bogaţi: pe lângă marile sume date de ordinul Benedictinilor pentru întreţinerea acestui locaş al desfătărilor unde toţi nădăjduiesc să vină rând pe rând, cei care sunt deja aici adaugă o parte însemnată a bunurilor lor; aceste două sume adunate ajung la mai mult de o sută de mii de scuzi pe an, care nu sunt menite decât noviciatelor şi cheltuielilor casei; au douăsprezece femei sigure şi de încredere, a căror îndatorire e să se îngrijească să le aducă în fiecare lună câte o supusă, cu vârsta între doisprezece şi treizeci de ani, nici mai mică, nici mai mare. Aceasta trebuie să fie fără cusur şi înzestrată cu cât mai multe însuşiri cu putinţă, dar mai ales să fie de

viţă nobilă. Aceste răpiri, fiind bine plătite şi întotdeauna înfăptuite departe de-aici, nu provoacă nici o neplăcere; niciodată n-am auzit că s-ar fi plâns cineva. Grija lor nemaipomenită îi fereşte de tot; nu ţin neapărat la feciorii; le place şi o fată deja căzută în păcat ori o femeie măritată; dar trebuie ca răpirea să aibă loc, trebuie să fie ştiută; această împrejurare îi întărâtă; ar trimite înapoi o fată care-ar veni de bunăvoie; dacă nu te-ai fi apărat peste măsură, dacă n-ar fi recunoscut în tine o virtute adevărată şi, prin urmare, certitudinea unei nelegiuiri, nu te-ar fi păstrat nici douăzeci şi patru de ore: tot ce se află aici, Thérèse, este, aşadar, de cea mai bună obârşie; aşa cum mă vezi, prietenă dragă, sunt singura fiică a contelui de ***, furată de la Paris la vârsta de doisprezece ani, şi sortită să am într-o bună zi o zestre de o sută de mii de scuzi; am fost răpită din braţele guvernantei mele care mă ducea de una singură, într-o trăsură, de la unul dintre conacele de ţară ale tatălui meu la abaţia din Panthemont[21], unde eram crescută; guvernanta mea a dispărut; fusese, pare-mi-se, cumpărată: am fost adusă aici cu poştalionul. Toate celelalte au aceeaşi poveste. Fata de douăzeci de ani aparţine uneia dintre cele mai ales familii din Poitou. Cea de şaisprezece e fiica baronului de ***, unul dintre cei mai de seamă seniori din Lorraine; conţi, duci şi marchizi sunt părinţii fetelor de douăzeci şi trei, de doisprezece şi de treizeci şi doi de ani; în sfârşit, nu-i una care să nu poată cere cele mai frumoase titluri şi nu-i una care să n-aibă parte de cea mai de pe urmă mârşăvie. Dar oamenii aceştia necinstiţi nu s-au mulţumit cu asemenea grozăvii, au vrut să-şi batjocorească propria familie. Tânăra de douăzeci şi şase de ani, fără îndoială una dintre cele mai frumoase de pe-aici, este fata lui Clément; cea de treizeci şi şase e nepoata lui Jérôme.

De îndată ce o fată nouă ajunge în această cloacă jegoasă, de îndată ce-i pentru totdeauna răpită lumii, o alta este neîntârziat reformată şi iată, copilă dragă, iată ce se-adaugă suferinţelor noastre; cea mai neîndurătoare dintre nenorocirile noastre este să nu ştim ce-o să ni se întâmple, în aceste cumplite şi neliniştitoare reformări. N-aş putea să spun ce soartă ne-aşteaptă după ce părăsim aceste locuri. Avem numai atâtea dovezi câte ne îngăduie să căpătăm singurătatea noastră, am văzut doar că fetele reformate nu se mai întorc niciodată; ei înşişi ne-o zic din vreme, nu ne ascund că acest sălaş este mormântul nostru, dar ne ucid? Dumnezeule mare! Prin urmare, pentru ei, ca şi pentru faimosul mareşal de Retz, să fie oare omorul, cea

mai groaznică dintre nelegiuiri, un soi de plăcere a cărei cruzime, învăpăindu-le vicleana minte, să le poată cufunda simţurile într-o beţie încă şi mai cruntă?! Obişnuiţi să nu afle plăcerea decât în durere, să nu se desfete decât prin chinuri şi cazne, e oare cu putinţă să aiureze într-atât, încât să creadă că, sporind, îmbunătăţind cea dintâi cauză a delirului, ajung neapărat să-l desăvârşească şi, atunci, fără principii, dar şi fără credinţă, fără moravuri, dar şi fără virtuţi, ticăloşii, nesinchisindu-se de nenorocirile în care ne-au aruncat primele lor mârşăvii, să-şi împlinească poftele prin altele care ne lasă fără viaţă? Nu ştiu… Dacă-i întrebi despre toate acestea, se bâlbâie, îţi răspund când cu da, când cu nu; sigur e că nici una dintre acelea care au ieşit, oricât ne-ar fi făgăduit c-or să meargă cu jalbă împotriva acestor oameni şi-or să lucreze pentru dezrobirea noastră, nici una, cum îţi spuneam, nu şi-a ţinut cuvântul… Şi, încă o dată, ne domolesc ei oare nemulţumirile ori ne fac să nu mai fim în stare să le rostim? Atunci când le cerem celor care sosesc veşti despre acelea care ne-au părăsit, ele nu ştiu niciodată nimic. Ce se întâmplă cu nefericitele acestea? Iată ce ne chinuieşte, Thérèse, iată cumplita îndoială care ne nenoroceşte zilele. Au trecut optsprezece ani de când sunt în această casă şi iată că am văzut ieşind de-aici mai bine de două sute de fete… Unde sunt? De ce, după ce toate ne-au făgăduit c-or să ne ajute, nici una nu s-a ţinut de cuvânt?

Mai mult chiar, nimic nu ne îndrituieşte să rămânem; vârsta, schimbarea înfăţişării n-au nici o însemnătate; toanele sunt singura lor regulă. Le vor reforma azi pe-acelea pe care le-au mângâiat ieri mai din plin; şi zece ani le vor păstra pe-acelea de care s-au sastisit: aceasta e povestea mamaiei din această încăpere; s-au împlinit doisprezece ani de când e în casă, e încă sărbătorită aici şi, ca să fie păstrată, am văzut cum sunt reformate nişte copiliţe de cincisprezece ani a căror frumuseţe le-ar fi făcut chiar şi pe Graţii să fie invidioase. Cea care a plecat acum o săptămână n-avea nici şaisprezece ani; ca Venus de frumoasă, nu trecuse încă anul de când se desfătau cu ea, dar a căzut grea şi, după cum ţi-am zis, Thérèse, aşa ceva e o mare greşeală în această casă. Luna trecută, au reformat una de şaptesprezece ani. Acum un an, una de douăzeci, însărcinată în opt luni; şi, nu de mult, una chiar în clipa când simţea primele dureri ale facerii. Să nu crezi că purtarea are vreun cuvânt de spus, am văzut unele care se străduiau din plin să le împlinească dorinţele şi care plecau după şase luni şi

altele ursuze şi lunatece pe care le păstrau mulţi ani: prin urmare, n-are nici un rost să le sfătuieşti pe nou-venite să se poarte în vreun fel ori altul; toanele acestor monştri încalcă toate rânduielile şi ajung singura lege a faptelor lor.

Atunci când o fată trebuie să fie reformată, i se dă de veste dimineaţa, niciodată mai devreme, *dascălul de zi* vine ca de obicei la ora nouă şi spune, cred eu: „Omphale, mănăstirea te reformează, astă-seară am să vin după tine". Apoi îşi vede de treabă. Dar nu te mai oferi cercetării lui, iar apoi el iese; reformata îşi sărută suratele, le făgăduieşte de mii şi mii de ori c-o să le ajute, c-o să se plângă, c-o să vestească lumii ce se întâmplă, bate ceasul, călugărul se iveşte şi nu mai auzim vorbindu-se despre ea. Totuşi, cina are loc ca de obicei, singurul lucru pe care l-am băgat de seamă în acele zile e că preacuvioşii ajung rareori la ultimele clipe de plăcere, ca şi cum s-ar cruţa, beau însă mult mai vârtos, uneori chiar până se îmbată; ne dau afară mult mai devreme, nici o fată nu rămâne cu ei, iar fetele de pază se retrag în serai.

— Bine, bine, îi zisei eu suratei mele, dacă nimeni nu v-a ajutat înseamnă că aţi avut de-a face numai cu nişte făpturi slabe, sperioase ori cu nişte copiliţe ce n-au îndrăznit să facă nimic pentru voi. Nu mă tem defel că ne omoară sau cel puţin nu cred aşa ceva; nu e cu putinţă ca nişte oameni cu scaun la cap să ducă nelegiuirea atât de departe… Ştiu prea bine că… După câte am văzut, poate că n-ar trebui să apăr oamenii aşa cum o fac, dar nu se poate, draga mea, să săvârşească nişte grozăvii la care nici cu gândul nu poţi gândi. Oh! surată dragă, am continuat eu cu căldură, nu vrei să facem împreună această făgăduinţă şi-ţi jur că eu am să mi-o ţin pe-a mea!… Vrei?

— Da.

— Ei bine, îţi jur pe tot ce am mai sfânt, pe singurul Dumnezeu care mă însufleţeşte şi pe care îl ador… te încredinţez că ori am să mor încercând, ori am să nimicesc aceste mârşăvii, îmi făgăduieşti şi tu la fel?

— Să n-ai nici o îndoială, mi-a răspuns Omphale, dar fii sigură că toate aceste făgăduinţe sunt fără rost; unele mult mai îndârjite decât tine, mai hotărâte, cu mai mult sprijin, prietene desăvârşite, într-un cuvânt, care şi-ar fi dat şi sângele pentru noi, nu şi-au ţinut aceleaşi jurăminte; îngăduie dară, dragă Thérèse, îngăduie trecutului meu plin de neîndurare să le privească pe-ale noastre ca fiind zadarnice şi să nu

mai conteze pe ele.

— Iar călugării, i-am spus eu suratei mele, se schimbă şi ei, se întâmplă adesea să vină alţii noi?

— Nu, mi-a răspuns, au trecut zece ani de când Antonin e aici; Clément stă de optsprezece; Jérome e de treizeci, iar Sévérino de mai bine de douăzeci şi cinci. Născut în Italia, stareţul acesta e rudă de sânge cu papa, cu care se înţelege foarte bine, numai de când a venit el aşa-zisele minuni ale Fecioarei chezăşuiesc pentru faima mănăstirii şi-i împiedică pe clevetitori să cerceteze prea de-aproape ce se întâmplă aici; dar casa era deja aşa atunci când a sosit el; au trecut mai bine de o sută de ani de când dăinuie în acelaşi fel şi de când toţi stareţii care s-au perindat pe-aici au păstrat o rânduială atât de prielnică desfătărilor lor. Gândul lui e să menţină cât de mult va putea tainicele privilegii ale acestei abaţii. Ţinem de dioceza de la Auxerre, dar, c-o fi având habar ori nu, pe episcop nu-l vedem niciodată ivindu-se, nu-i calcă lui picioarele prin mănăstire: în mare, pe-aici nu prea vine lumea, mai puţin prin preajma sărbătorii care este aceea a Sfintei noastre Fecioare din august; din ceea ce ne spun călugării, în această casă ajung vreo zece persoane pe an; totuşi, se pare că atunci când ne mai bat la poartă străini, stareţul are grijă să-i primească bine; îi impresionează prefăcându-se cucernic şi cumpătat, oamenii pleacă mulţumiţi, laudă mănăstirea, iar nepedepsirea acestor scelераţi se întemeiază astfel pe buna-credinţă a poporului şi pe credulitatea celor bisericoşi.

Nici nu termină Omphale cu lămuritul, că şi bătu de ora nouă; mamaia ne chemă fără zăbavă şi, într-adevăr, dascălul de zi veni. Era Antonin, ne aşezarăm în rând ca de obicei. Ne aruncă repede o privire, ne numără, apoi luă loc; una după alta, ne duserăm să ne suflecăm fustele în faţa lui, dintr-o parte până deasupra buricului, din cealaltă, până la noadă. Antonin primi aceste omagii cu nepăsarea celui sătul, nu se tulbură; apoi, uitându-se la mine, mă întrebă cum mă simt după toate cele întâmplate? Văzând că nu-i răspund decât prin lacrimi… „O să se descurce, zise el râzând; nu-i casă în toată Franţa în care fetele să fie mai bine îndrumate ca într-a noastră”. Luă din mâna mamaiei lista păcătoaselor, iar apoi, vorbindu-mi tot mie, mă făcu să tremur; fiecare gest, fiecare mişcare care părea că trebuie să mă supună acestor libertini, era pentru mine ca o condamnare la moarte. Antonin îmi porunceşte să stau pe marginea unui pat şi, în această poziţie, îi spune

mamaiei să-mi dezvelească pieptul și să-mi ridice fustele până peste pântece; el însuși îmi depărtează cât poate de mult picioarele, se pune în faţa acestei priveliști, una dintre suratele mele mi se aşază deasupra la fel de suflecată, în aşa fel încât, în locul chipului meu, lui Antonin i se oferă altarul facerii, iar dacă se va desfăta, va avea aceşti nuri în dreptul gurii. O a treia fată, îngenunchiată înainte-i, se-apucă să-l întărâte cu mâna, iar o patra, în pielea goală, îi arată cu degetele, pe trupul meu, unde trebuie să lovească. Pe nesimţite, fata aceasta mă aţâţă și pe mine şi tot ce-mi face ea face şi Antonin cu fiecare mână, la dreapta şi la stânga, altor două fete. Sudălmile, vorbele fără de perdea prin care se stârneşte desfrânatul sunt de neînchipuit; ajunge, în sfârşit, în starea pe care şi-o doreşte, este adus la mine. Dar toată lumea îl urmează, toată lumea încearcă să-l înfierbânte în timp ce el se va slobozi, dezvelindu-i pe deplin toate părţile cele dosnice. Omphale, care le înşfacă, nu se dă în lături de la nimic pentru a le aţâţa: frecări, pupături, spurcăciuni, face totul; cuprins de vâlvătaie, Antonin se-aruncă asupra mea… „Vreau ca de-acum să cadă grea”, zice el cuprins de turbare… Rătăcirile acestea morale îi îmboldesc trupul. Antonin, al cărui obicei era să scoată nişte strigăte cumplite în această ultimă clipă a beţiei sale, trase unele îngrozitoare; toată lumea îl înconjoară, toată lumea îl slujeşte, toată lumea lucrează ca să-i sporească extazul, iar libertinul îl şi capătă în mijlocul celor mai ciudate momente de desfrâu și depravare.

Aceste soiuri de grupuri se înfăptuiau adesea, regula era ca, atunci când un călugăr se slobozea în orice fel s-ar fi putut închipui, toate fetele să-l înconjoare, pentru a-i aţâţa simţurile de pretutindeni şi pentru ca voluptatea să-l poată, dacă mi-e îngăduit să vorbesc aşa, pătrunde şi mai sigur prin toţi porii.

Antonin ieşi, ni se aduse micul dejun; suratele mele mă siliră să mănânc, lucru pe care l-am făcut ca să le fiu pe plac. Nici nu terminaserăm bine, că veni stareţul: văzându-ne tot la masă, ne scuti de ceremoniile care ar fi trebuit să fie asemenea acelora pe care tocmai le îndeplinisem pentru Antonin; „să nu uităm s-o îmbrăcăm”, zise el privindu-mă; totodată, deschide un dulap şi-mi aruncă pe pat mai multe veşminte de culoarea dată bisericuţei mele; şi niscaiva rufărie.

— Încearcă-le, îmi spuse el, şi dă-mi-le pe-ale tale.

Fac ce-mi cere, dar, bănuind eu ceva, îmi scosesem cu băgare de seamă banii în timpul nopţii şi mi-i ascunsesem în păr. La fiecare

veşmânt pe care-l dau jos, ochii arzători ai lui Sévérino se îndreaptă spre nurul dezvelit, iar mâinile îl şi ating degrabă. În sfârşit, pe jumătate goală, călugărul mă înşfacă, mă pune în poziţia de care are nevoie pentru plăcerile sale, adică, într-una de-a dreptul contrară aceleia în care numai ce mă potrivise Antonin; vreau să-i cer îndurare, dar, văzându-i deja turbarea în ochi, cred că supunerea e mai puţin primejdioasă; mă aşez, toată lumea îl înconjoară, iar el nu mai vede nimic altceva în afara acestui altar spurcat care îl desfată; îl apasă cu mâinile, îl sărută cu gura, îl mănâncă din priviri… este în culmea plăcerii.

Dacă nu vă supăraţi, doamnă, zise frumoasa Thérèse, mă voi mărgini să vă lămuresc aici pe scurt povestea primei luni pe care am petrecut-o în această mănăstire, adică cele mai însemnate întâmplări ale acestui răgaz; restul ar fi o repetare; monotonia acestei şederi s-ar răsfrânge asupra vorbelor mele şi imediat după aceea sunt nevoită să trec, pare-mi-se, la evenimentul care m-a scos în cele din urmă din această scârbavnică cloacă.

Nu fusesem poftită la cina din această primă zi, fusesem doar numită să-mi petrec noaptea cu Dom Sévérino; potrivit obiceiului, m-am dus în chilia lui cu câteva clipe înainte să intre el, fratele temnicer m-a condus şi m-a închis acolo.

Ajunge şi el, înfierbântat atât de vin, cât şi de desfrâu, urmat de fata de douăzeci şi şase de ani, care făcea atunci de pază pe lângă el; fiindcă mi se spuse ce-aveam de făcut, mă pun în genunchi de cum îl aud, el vine la mine, mă priveşte în umilinţa mea, apoi îmi porunceşte să mă ridic şi să-l sărut pe gură; savurează acest sărut mai multe minute şi îi dă toată însufleţirea… toată adâncimea ce se poate închipui. În răstimp, Armande, căci acesta era numele celei care îl slujea, mă dezbrăca pe îndelete; când josul şalelor, cu care începuse, e la vedere, se grăbeşte să mă întoarcă şi să-i înfăţişeze unchiului partea pe care o îndrăgesc metehnele sale. Clément o cercetează, o atinge, apoi, aşezându-se într-un fotoliu, îmi porunceşte să i-o dau s-o sărute; Armande îi stă la picioare, îl întărâtă cu gura, Clément şi-o pune pe a sa în sanctuarul templului pe care i-l ofer, iar limba i se rătăceşte pe potecuţa ce se află la mijloc; mâinile-i frământau aceleaşi altare la Armande, dar cum veşmintele pe care fata încă le mai purta îl încurcau, îi porunceşte să scape de ele, lucru care se şi făcu degrabă, iar făptura aceasta cuminte se-ntoarse lângă unchi-său într-o poziţie în care,

nemaiaţâţându-l decât cu o mână, se afla mult mai la voia celei a lui Clément. Scârbavnicul călugăr, ce-şi vedea mai departe de treaba pe care o avea cu mine, mă pune atunci să-i slobod în gură, fără nici cea mai mică opreliște, vânturile ce-mi puteau chinui măruntaiele; această dorinţă mi se păru dezgustătoare, dar încă n-aveam habar de toate rătăcirile desfrâului, aşa că m-am supus şi am simţit de-ndată urmarea acestei necumpătări. Şi mai întărâtat, preacuviosul se înfierbântă și mai tare, îmi muşcă pe nepusă masă, în șase locuri, globuşoarele de carne pe care i le înfăţişez; scot un ţipăt şi sar înainte, el se ridică, vine spre mine, cu furie în ochi, şi mă întreabă dacă ştiu la ce primejdii m-am supus deranjându-l… îmi cer iertare de-o mie de ori, el mă înşfacă de corsetul pe care-l am încă pe piept şi mi-l smulge o dată cu cămaşa, în mai puţină vreme decât îmi ia mie ca să vă povestesc… M-apucă de sâni cu turbare şi-i ocărăşte pe când îi apasă; Armande îl dezbracă şi iată-ne pe toţi trei goi; pentru o clipă, Armande îi dă de lucru, îi trage cu mâna nişte palme furioase; el o sărută pe gură şi îi muşcă mărunţel limba şi buzele, iar ea ţipă; din când în când, durerea smulge din ochii acestei fete lacrimi nevoite; o pune să urce pe un scaun şi-i cere acelaşi amănunt pe care l-a dorit şi cu mine. Armande se supune, eu o aţâţ cu o mână; în timpul acestui dezmăţ, o biciuiesc uşor cu cealaltă, iar el o muşcă, dar ea nu crâcneşte şi nu îndrăzneşte să se mişte. Şi totuși, dinţii monstrului s-au înfipt în carnea frumoasei fete. Li se văd urmele în mai multe locuri; întorcându-se apoi brusc: „Thérèse, îmi spuse el, ai să suferi îngrozitor”: n-avea nevoie s-o mai spună, ochii lui mi-o vesteau prea din plin. „Ai să fii biciuită peste tot, îmi zise, nu las nimic deoparte”; şi, spunând acestea, mă apucase iar de piept, pe care-l frământa fără milă; îi strivea capetele cu vârful degetelor şi-mi provoca nişte dureri cumplite; nu îndrăzneam să zic nimic, de teamă să nu-l îndârjesc încă şi mai tare, dar sudoarea îmi acoperea fruntea, iar ochii mi se umpleau, fără voie, de lacrimi; mă răsuceşte, mă pune să îngenunchez pe marginea unui scaun pe care trebuia să-l ţin de spătar fără să-l clintesc o clipă, sub ameninţarea celor mai aspre pedepse; văzându-mă în sfârşit acolo, fiindu-i cu totul la îndemână, îi porunceşte lui Armande să-i aducă nişte vergi, ea-i întinde un mănunchi subţirel şi lunguieţ; Clément le înşfacă şi, sfătuindu-mă să nu mă mişc, începe prin vreo douăzeci de lovituri pe care mi le dă pe umeri şi pe şolduri; mă lasă pentru o clipă, se duce s-o ia după Armande şi o aşază la şase picioare de mine, tot în genunchi, pe

marginea altui scaun; ne dezvăluie că o să ne biciuiască pe amândouă şi că pe cea dintâi care va da drumul scaunului, va scoate un ţipăt ori va vărsa o lacrimă o va supune la cine ştie ce cazně care o să-i fie lui pe plac: îi dă lui Armande tot atâtea lovituri cu câte m-a miluit şi pe mine şi taman în aceleaşi locuri; mă ia din nou la mână, sărută tot ceea ce tocmai a chinuit şi, ridicând vergile, „Ţine-te bine, ticăloaso, îmi spune, o să mă port cu tine ca şi cu ultima dintre nenorocite". La aceste cuvinte, primesc cincizeci de lovituri, dar care nu se abat decât de la mijlocul umerilor până spre noadă. Se năpusteşte spre surata mea şi îi face la fel: nu scoteam nici o vorbă; nu se auzeau decât câteva gemete înfundate și înăbușite și aveam destulă putere ca să nu plângem. Oricât de mistuitoare ar fi fost patimile călugărului, încă nu le zăream totuşi dând vreun semn de viaţă; din când în când, se-nfierbânta straşnic fără să i se scoale nimic. Apropiindu-se de mine, se uită câteva minute la cele două globuşoare de carne încă teafără şi care, la rându-le, aveau să îndure cazna; le mânuieşte, nu se poate împiedica să le întredeschidă, să le giugiulească, să le sărute de mii de ori... „Haide, zice, curaj..." O ploaie de lovituri cade pe dată peste aceste rotunjimi şi le vatămă până la coapse. Nemaipomenit de însufleţit de salturile, tresăririle, scrâşnirile, zvârcolirile pe care mi le smulge durerea, cercetându-le, auzindu-le cu desfătare, îşi arată, pe gura-mi ce-o sărută cu ardoare, senzaţiile de care e cuprins... „Îmi place fata asta, strigă el, n-am mai biciuit vreodată una care să-mi dea atâta plăcere"; şi se întoarce la nepoată-sa cu care se poartă cu aceeaşi sălbăticie; mai rămânea partea de jos din înaltul coapselor până la pulpe şi peste tot loveşte cu aceeaşi patimă. „Haide, mai spuse el răsucindu-mă, să schimbăm mâna şi să dăm o raită pe aici"; îmi trage vreo douăzeci de lovituri de la mijlocul pântecelui până la genunchi, apoi, depărtându-mi-i, mă croi fără milă înăuntrul ascunzişului pe care i-l deschideam prin felul în care stăteam. „Iată, zise el, păsăruica pe care vreau s-o jumulesc": cum câteva şfichiuiri pătrunseseră, prin grija de care dădea dovadă, prea înăuntru, nu mi-am putut înăbuşi ţipetele. „Ah! ah! spuse sceleratul, găsit-am dară locul cel gingaş; repejor, repejor o să-l vizităm ceva mai bine"; totuşi, nepoată-sa e pusă în aceeaşi poziţie şi e tratată în acelaşi fel; o atinge tot pe cele mai delicate locuri de pe trupul unei femei; dar, fie obişnuinţă, fie curaj, fie teamă de-a nu ajunge să aibă parte de cele mai crunte cazne, ea are puterea de a se stăpâni şi, fără de voie, nu lasă să se vadă decât nişte tremurături şi zvârcoliri. Totuşi, ceva-ceva tot se

schimbase în starea trupului acestui libertin şi, deşi lucrurile n-aveau încă cine ştie ce tărie, de-atâtea scuturături o vesteau dintr-o clipă-n alta.

— Îngenunchează, îmi zise călugărul, o să te biciuiesc pe piept.

— Pe piept, părinte!

— Da, pe rotunjimile astea deşănţate care nu m-au aţâţat nicicând în alt fel; şi, spunând acestea, le strângea, le apăsa cu putere.

— Oh! părinte! partea aceasta e aşa de gingaşă, o să mă omorâţi.

— Ce-mi pasă mie, din moment ce-mi fac pe plac; şi îmi dă cinci sau şase lovituri de care, din fericire, mă feresc cu mâinile. Văzând el aceasta, mi le leagă la spate; nu-mi mai rămân decât mişcările feţei şi lacrimile pentru a-i cere îndurare, căci îmi poruncise cu răutate să-mi ţin gura. Prin urmare, încerc să-l înduioşez… zadarnic însă, îmi trage cu sete o duzină de lovituri peste amândoi sânii pe care nimic nu-i mai apără; îngrozitoare şfichiuiri îmi lasă de îndată dâre de sânge; durerea îmi smulgea şiroaie de lacrimi ce se scurgeau peste urmele turbării acestui monstru şi le făceau, după cum spunea, de-o mie de ori mai fermecătoare… le săruta, le devora şi se-ntorcea din când în când la gura, la ochii mei scăldaţi în lacrimi pe care le sorbea cu deşănţare. Armande se aşază, mâinile îi sunt legate, oferă un sân de alabastru şi de o rotunjime dintre cele mai frumoase; Clément se preface că vrea să-l sărute, dar îl muşcă… În sfârşit, loveşte şi, în curând, acest trup atât de alb, atât de durduliu nu mai arată în faţa ochilor călăului său decât vânătăi şi urme de sânge. „O clipă, spune călugărul furios, vreau să şfichiuiesc cel mai frumos dintre dosuri o dată cu cel mai gingaş dintre sâni”; mă lasă în genunchi şi, aşezând-o pe Armande peste mine, îi desface picioarele în aşa fel, încât gura mi se află la înălţimea pântecelui său, iar pieptul, între coapsele sale, în josul fundului ei; prin acest mijloc, călugărul are la îndemână tot ce-şi doreşte, are sub ochi bucile Armandei şi ţâţele mele; le izbeşte şi pe unele, şi pe altele cu îndârjire, dar, ca să mă cruţe de unele lovituri care sunt mult mai primejdioase pentru mine decât pentru ea, surata mea are bunăvoinţa de a se apleca şi de a mă feri astfel, primind chiar ea şfichiuirile care neîndoios m-ar fi rănit. Clément îşi dă seama de vicleşug şi strică poziţia: „N-o să aibă nimic de câştigat de-aici, spune el cuprins de furie, şi, dacă voiesc să cruţ această parte astăzi, n-am s-o fac decât pentru a-i căzni o alta cel puţin la fel de gingaşă”; ridicându-mă, am văzut că atâtea mârşăvii nu fuseseră săvârşite zadarnic, desfrânatul se găsea în

cea mai strălucitoare stare; pricină pentru care e şi mai furios; schimbă arma, deschide un dulap în care se află mai multe cnuturi, scoate unul cu vârfuri plumbuite, care mă face să tremur. „Iată, Thérèse, îmi zise el arătându-mi-l, uite cât e de plăcut să biciuieşti cu ăsta… Ai să-l simţi… ai să-l simţi, netrebnico, dar, deocamdată, nu vreau să-l folosesc decât pe cestălalt…” Era făurit din nişte frânghioare înnodate la douăsprezece nuieluşe; la capătul fiecăreia era un nod mai strâns decât celelalte și de grosimea unui sâmbure de prună. „Haide, la călărie!… la călărie!”, îi spuse el nepoată-sii. Aceasta, care ştia despre ce era vorba, se pune fără zăbavă în patru labe, cu șalele cât mai sus cu putinţă, zicându-mi să mă iau după ea; o şi fac. Clément mă încalecă, cu capul înspre crupa mea; cu a ei înfăţişându-i-se, Armande se află dinainte-i: văzând că amândouă îi suntem la îndemână, sceleratul ne izbeşte plin de furie peste nurii pe care i-i oferim; dar, cum prin această poziţie ne desfacem cât se poate de mult acea gingaşă parte care ne deosebeşte sexul de acela al bărbaţilor, barbarul își îndreaptă într-acolo loviturile, nuieluşele cele lungi şi mlădioase ale nagaicei de care se slujeşte, pătrunzând înăuntru cu nespus mai multă uşurinţă decât capetele vărguţelor, lasă câteva urme adânci ale turbării sale; ba o croiește pe una, ba loviturile-i se năpustesc asupra celeilalte: fiind un călăreţ la fel de bun pe cât de îndrăzneţ era într-ale biciuirii, își schimbă de mai multe ori iapa; suntem istovite, iar împunsăturile durerii sunt aşa de cumplite, că ne este aproape peste puteri să le mai îndurăm. „Ridicaţi-vă, ne zice el atunci punând iar mâna pe vergi, da, ridicaţi-vă şi temeţi-vă”: ochii îi lucesc, spumegă; trupul întreg fiindu-ne ameninţat, ne ferim de el… alergăm ca nişte smintite prin toate colţurile încăperii, el ne urmăreşte, izbindu-ne fără deosebire şi pe una, şi pe cealaltă; sceleratul ne umple de sânge; în sfârșit, ne încolţeşte iar pe amândouă între pat şi perete; loviturile sunt şi mai tari: nefericita Armande primeşte una peste piept care o face să se clatine, această ultimă grozăvie îi hotărăşte extazul şi, în timp ce spinarea-mi încasează neîndurătoarele urmări, şalele îmi sunt scăldate de dovezile unei aiurări ale cărei rezultate sunt atât de primejdioase.

— Hai să ne culcăm, îmi spune în sfârşit Clément; poate că e prea mult pentru tine, Thérèse, şi sigur că mie nu-mi ajunge; n-ai cum să te plictiseşti de patima aceasta, deşi nu este decât o imagine defel desăvârşită a ceea ce aş vrea cu-adevărat să fac; ah! fată dragă, nu ştii până unde ne duce desfrânarea aceasta, beţia în care ne aruncă,

comoţia violentă care rezultă în fluidul electric din pricina iritării produse de către durere asupra obiectului ce ne slujeşte pasiunile; câtă desfătare îţi aduc propriile pătimiri! Dorinţa de a le spori... iată capcana acestei pofte, știu, dar de această capcană trebuie oare să se teamă cel care îşi bate joc de tot?

Deşi mintea lui Clément îi era încă înfierbântată, văzându-i totuşi simţurile mult mai domolite, am îndrăznit, răspunzând la vorbele-i de dinainte, să-i reproşez stricăciunea pornirilor sale, iar felul în care libertinul acesta mi le lămuri merită, pare-mi-se, să-i aflu un loc în mărturisirile pe care mi le cereţi.

— Fără îndoială, lucrul cel mai caraghios de pe lumea aceasta, draga mea Thérèse, îmi spuse Clément, este să vrei să te cerţi în ceea ce priveşte gusturile omului, să li te împotriveşti, să le înfierezi ori să le pedepseşti, dacă nu sunt pe potriva fie a legilor ţinutului unde locuieşte omul cu pricina, fie a convenţiilor sociale. Păi, cum! Oamenii nu vor înţelege niciodată că nu există nici un fel de dorinţă, oricât de ciudată şi oricât de nelegiuită le-ar putea trece lor prin minte, care să nu ţină de tipul de organizare pe care am primit-o de la natură! Lucrul acesta o dată hotărât, te întreb eu, cu ce drept va îndrăzni un om să-i ceară altuia fie să-şi schimbe gusturile, fie să şi le mlădieze după ordinea socială? Cu ce drept chiar şi legile, care nu sunt făurite decât pentru fericirea omului, vor cuteza ele să-l pedepsească pe acela care nu poate să se îndrepte sau care n-ar izbuti s-o facă decât în ciuda acestei fericiri pe care legile trebuie să i-o păstreze? Dar, chiar de-am dori să ne schimbăm gusturile, se poate oare? Stă în puterea noastră să ne transformăm? Putem să devenim altceva decât ceea ce suntem? I-ai cere oare aşa ceva unui beteag, iar nevolnicia gusturilor noastre nu este ea pentru suflet acelaşi lucru ca, pentru trup, nedesăvârşirea beteagului?

N-am nimic împotrivă, să intrăm în câteva amănunte; mintea pe care ţi-o recunosc, Thérèse, îţi îngăduie să le pricepi. Două metehne, cum prea bine văd, te-au izbit deja la noi; te miră via plăcere pe care o încearcă unii dintre confraţii noştri pentru nişte lucruri îndătinate ca mârşave ori murdare şi te mai uluieşte şi că putinţele noastre într-ale voluptăţii pot fi zguduite de unele fapte care, după tine, nu poartă decât pecetea sălbăticiei; să cercetăm amândouă aceste gusturi şi să încercăm, de se poate, să te încredinţăm că nu-i pe lume nimic mai simplu decât plăcerile care decurg de-aici.

E ciudat, spui tu, că nişte lucruri murdare şi desfrânate pot să producă în simţurile noastre iritarea hotărâtoare pentru împlinirea delirului lor; dar, înainte de-a te minuna de toate acestea, ar trebui să simţi, dragă Thérèse, că, în ceea ce ne priveşte, obiectele n-au nici un preţ în afara aceluia pe care li-l pune închipuirea noastră; prin urmare, este foarte posibil, potrivit acestui adevăr de neclintit, ca nu numai lucrurile cele mai ciudate, dar chiar şi cele mai mârşave şi mai îngrozitoare să aibă putinţa de a ne afecta nespus de tare. Imaginaţia omului este o facultate a spiritului său în care, prin organul simţurilor, vor fi zugrăvite şi modificate obiectele şi în care i se vor forma mai apoi gândurile, datorită celei dintâi percepţii a obiectelor cu pricina. Dar această imaginaţie, ce rezultă ea însăşi din soiul de organizare cu care este înzestrat omul, nu-şi însuşeşte obiectele primite decât în cutare ori cutare mod şi nu creează mai apoi gândurile decât după efectele produse de şocul obiectelor percepute: fie ca o comparaţie să-i înlesnească minţii tale ceea ce spun. Thérèse, n-ai văzut tu oare oglinzi cu deosebite forme, unele care micşorează obiectele, altele care le măresc; unele care le fac să pară îngrozitoare; altele care le dau un farmec anume; îţi închipui tu acum că, dacă fiecare dintre aceste oglinzi ar îmbina facultatea creatoare cu facultatea obiectivă, nu i-ar răsfrânge aceluiaşi om care s-ar privi în ea un portret cu totul diferit, iar portretul acesta n-ar depinde el de felul în care a perceput ea obiectul? Dacă, la cele două facultăţi pe care tocmai i le-am dat acestei oglinzi, ar alătura-o acum pe-aceea a sensibilităţii, n-ar avea ea pentru acest om, văzut în cutare ori cutare mod, soiul de sentiment pe care i-ar fi cu putinţă să-l nutrească faţă de soiul de om perceput? Oglinda care l-a văzut ca fiind frumos îl va iubi, cea care l-a văzut ca fiind îngrozitor îl va urî, deşi de fiecare dată a fost vorba despre acelaşi individ.

Aşa este imaginaţia omului, Thérèse; în ea, acelaşi obiect este reprezentat sub una dintre acele forme făurite de diferitele ei moduri şi, în funcţie de efectul produs asupra acestei imaginaţii de către obiect, oricare ar fi el, ea se hotărăşte să-l iubească ori să-l urască; dacă şocul obiectului perceput o izbeşte într-un fel plăcut, ea-l iubeşte, ea-l preferă, deşi pomenitul obiect nu are în sine nici un farmec real; iar dacă acest obiect, deşi preţuit de un altul, n-a atins imaginaţia despre care e vorba decât într-un fel neplăcut, aceasta se va îndepărta de el, deoarece nici unul dintre simţămintele noastre nu capătă formă şi nu

ajunge aievea decât din pricina produsului deosebitelor obiecte asupra imaginaţiei; după toate acestea, nu e defel de mirare că ceea ce place mult unora poate să le displacă altora şi invers, că până şi cel mai nemaipomenit lucru află totuşi adoratori… Şi beteagul dă peste nişte oglinzi care-l fac să pară frumos.

Or, dacă mărturisim că plăcerea simţurilor e întotdeauna la cheremul imaginaţiei, întotdeauna potrivită de imaginaţie, nu va mai trebui să ne mirăm de nenumăratele variaţiuni pe care imaginaţia le sugerează în aceste plăceri, de nesfârşita multitudine de deosebite gusturi şi patimi ivite din feluritele rătăciri ale acestei imaginaţii. Deşi desfrânate, aceste gusturi n-au de ce să ne uimească mai tare decât acelea de un soi simplu; nu-i motiv pe lumea aceasta pentru care să crezi că o poftă întru îmbuibare e mai puţin nemaipomenită decât o poftă întru deşănţare; şi, într-un gen ori celălalt, nu e mai de mirare să adori un lucru pe care oamenii de rând îl găsesc scârbavnic, decât să-ţi placă un altul de obicei recunoscut ca fiind bun. Unanimitatea e o dovadă a conformităţii organelor, dar nu în favoarea lucrului plăcut. Trei pătrimi ale universului pot fi de părere că mireasma unui trandafir e minunată, fără ca faptul acesta să poată sluji în vreun fel de dovadă nici pentru a condamna sfertul care ar putea-o găsi scârboasă, nici pentru a arăta că acest miros e într-adevăr plăcut.

Dacă, prin urmare, există nişte oameni pe lumea aceasta ale căror gusturi şochează toate prejudecăţile admise, nu numai că nu trebuie să ne mire, nu numai că nu trebuie nici să-i certăm, nici să-i pedepsim; ci trebuie să-i slujim, să le facem pe plac, să nimicim toate piedicile care le stau în cale şi să le dăm, dacă vrei să fii dreaptă, toate mijloacele pentru a-şi afla împlinirea fără nici o primejdie; pentru că nu de ei a depins să aibă acest gust ciudat, aşa cum n-a depins de dumneata să fii mintoasă ori tâmpită, chipeşă ori cocoşată. În pântecele mamei se făuresc organele care trebuie să ne-aducă în stare de cutare ori cutare poftă, iar primele obiecte care ni se înfăţişează, primele cuvântări auzite ne hotărăsc până la urmă firea; gusturile se formează şi nimic pe lume nu mai poate să le distrugă. Orice dădăceală e-n zadar, nimic nu se mai schimbă, iar acela care trebuie să fie un nemernic ajunge astfel, oricât de bună va fi fost educaţia ce i-a fost dată, cu tot atâta siguranţă cu câtă se năpusteşte spre virtute acela ale cărui organe au pornire întru bine, deşi dascălul nu i l-a dăruit. Amândoi au acţionat în funcţie de organizarea lor, de impresiile pe

care le-au primit de la natură și unul nu e mai demn de pedeapsă decât celălalt de răsplată.

Tare ciudat este că, atâta vreme cât nu e vorba decât despre lucruri lipsite de însemnătate, deosebirea în gusturi nu ne miră; dar, de îndată ce se vorbeşte despre desfrâu, se iscă zarvă mare, femeile mereu grijulii cu drepturile lor, femeile pe care propria slăbiciune şi prea puţina valoare le îndeamnă să nu piardă ceva, tremură în orişice clipă să nu cumva să li se fure cine ştie ce, iar dacă, din nefericire, te foloseşti în desfătare de fapte care le atacă cultul, iată nişte fărădelegi demne de eşafod. Şi totuşi, câtă nedreptate! Prin urmare, plăcerea simţurilor trebuie să-l facă pe om mai bun decât celelalte plăceri ale vieţii? Într-un cuvânt, trebuie oare ca templul facerii să ne ţintuiască mai abitir pornirile, să ne trezească mai cu sârg dorinţele decât o altă parte a trupului, fie ea cu totul deosebită şi cea mai depărtată de pomenitul altar, decât emanaţia aceluiaşi trup, fie ea cea mai scârbavnică şi mai dezgustătoare? Nu trebuie, cred eu, să ni se pară mai de mirare dacă am vedea un om ce-şi arată ciudăţenia în plăcerile libertinajului decât dacă l-am vedea folosind-o în alte împrejurări ale vieţii! Încă o dată, şi-ntr-unul, şi-n celălalt caz, ciudăţenia lui e rezultatul organelor sale: e el vinovat dacă ceea ce te afectează pe dumneata nu înseamnă nimic pentru el sau dacă nu-i mişcat decât de ceea ce dumitale îţi pare scârbos? Unde-i omul acela care nu şi-ar schimba pe dată şi întru totul gusturile, simţămintele, pornirile şi căruia nu i-ar plăcea mai degrabă să fie ca toată lumea decât s-ajungă un ciudat, dacă i-ar sta în puteri s-o facă? Să vrei să asupreşti un asemenea om e cea mai prostească şi mai sălbatică neîngăduinţă; oricare i-ar fi rătăcirile, nu-i mai vinovat faţă de societate decât, aşa cum tocmai am spus-o, acela care va fi venit pe lume chior ori şchiop! Şi e la fel de nedrept să-l pedepseşti ori să-l batjocoreşti pe acesta pe cât ar fi dacă l-ai mâhni pe celălalt ori l-ai lua în râs. Omul înzestrat cu gusturi ciudate e un bolnav, e, dacă vrei, o femeie apucată de istericale. Nu ne-a dat nicicând prin minte să-i pedepsim ori să-i supărăm pe unul şi pe cealaltă; să fim la fel de drepţi cu omul ale cărui pofte ne uimesc; întru totul asemuitor bolnavului ori apucatei, este, ca şi ei, demn de plâns, iar nu de osândă; sufleteşte, aceasta este scuza oamenilor despre care este vorba; fără îndoială, am găsi-o cu aceeaşi uşurinţă şi pentru trup, iar când anatomia se va desăvârşi, vom arăta, cu ajutorul ei şi fără greutate, legătura dintre organizarea omului şi gusturile care

îl vor fi stăpânit. Dascăli, călăi, temniceri, legiuitori, pleavă papistaşă, ce-o să faceţi când o să ajungem aşa? Ce se va întâmpla cu ale voastre legi, morală, religie, spânzurători, rai, zei, iad atunci când se va demonstra că o curgere sau alta a umorilor, cutare soi de fibră, un anumit grad de amăreală în sânge ori în spiritele animale sunt de-ajuns pentru a-l transforma pe-un om în obiectul caznelor sau răsplăţilor voastre. Să mergem însă mai departe; te miră patimile pline de cruzime!

Care este ţinta omului ce se desfată? Nu este oare aceea de a le aduce simţurilor toată aţâţarea de care sunt ele în stare, pentru a ajunge mai din plin şi cu mai multă înflăcărare, prin această mijlocire, la ultima criză… nepreţuită criză ce face ca desfătarea să fie bună ori rea, din pricina mai multei sau mai puţinei activităţi din care s-a iscat aceasta? Or, nu este oare un sofism cu neputinţă de susţinut să îndrăzneşti a spune că e nevoie, pentru a o îmbunătăţi, ca şi femeia s-o împărtăşească? Prin urmare, nu e limpede că femeia nu poate să împartă nimic cu noi fără să ne ia ceva şi că tot ceea ce ne fură trebuie, neapărat, să fie întru paguba noastră? Şi de ce e neapărat, te-ntreb, ca o femeie să se desfete o dată cu noi; există oare în această faptă vreun alt simţământ în afara trufiei ce poate fi astfel măgulită? Şi nu crezi că e mult mai aţâţătoare senzaţia acestui simţământ plin de mândrie, atunci când o sileşti cu-neîndurare pe-acea femeie să-şi înfrâneze desfătarea pentru a te desfăta doar pe tine, pentru ca nimic să n-o împiedice să vegheze la plăcerea ta? Cine măguleşte mai din plin mândria, samavolnicia ori bunăvoinţa? Într-un cuvânt, cui te supui cu mai multă hotărâre, stăpânului ori celui care lasă de la el? Dar cum de a putut veni în mintea unui om cu judecată gândul că delicateţea are vreun rost în desfătare? E absurd să vrei să susţii că-i de vreo trebuinţă; niciodată n-adaugă nimic la plăcerea simţurilor, ba, zic eu, îi dăunează; iubirea şi desfătarea sunt două lucruri tare deosebite; dovada e că zi după zi iubim fără de desfătare şi că, încă şi mai des, ne desfătăm fără să iubim. Toată delicateţea aceasta pe care-o amestecăm în pomenitele voluptăţi nu poate fi dată desfătării femeii decât pe spezele celei a bărbatului şi, atâta vreme cât acesta se-ndeletniceşte doar cu-a ei, nu-i nici o îndoială că n-are plăcere ori plăcerea-i e doar intelectuală, adică zadarnică şi mult mai neînsemnată decât cea a simţurilor. Nu, Thérèse, nu, şi am s-o spun mereu, n-are nici un rost ca o desfătare să fie împărtăşită ca să fie puternică; şi, ca acest soi de

plăcere să fie atât de aţâţător cât poate el să fie, este, dimpotrivă, neapărat nevoie ca bărbatul să nu se desfete decât pe spezele femeii, să ia de la ea (orice senzaţie ar putea s-o încerce) tot ceea ce poate să sporească voluptatea de care vrea să se bucure, fără nici cea mai mică băgare de seamă la urmările acestui lucru asupra femeii, căci asemenea gingăşii l-ar tulbura; fie va voi ca femeia să se bucure şi-atunci nu se mai desfată el, fie se va teme ca ea să nu sufere şi iată-l stingherit. Dacă egoismul e cea dintâi lege a firii, atunci nu încape îndoială că mai cu seamă în plăcerile desfrâului decât în orice altceva minunata noastră mamă doreşte ca acesta să ne fie singurul mobil; nu-i cine ştie ce nenorocire dacă, pentru sporirea voluptăţii bărbatului, acesta e nevoit fie s-o uite, fie s-o tulbure pe-aceea a femeii; căci această tulburare îl face să câştige ceva, ceea ce pierde obiectul care îl slujeşte nu-i treaba lui, trebuie să nu-i pese dacă acest obiect e fericit ori nefericit, numai el să se desfete; între acest obiect şi el nu există într-adevăr nici o legătură. Prin urmare, ar fi o sminteală să se îngrijească de senzaţiile acestui obiect delăsându-le pe-ale sale; întru totul o prostie dacă, pentru a schimba aceste senzaţii străine, renunţă să şi le îmbunătăţească pe-ale lui. Acestea fiind deja stabilite, dacă pomenitul individ este, din nenorocire, făurit în aşa fel încât nu-l cuprinde emoţia decât dacă provoacă, în obiectul care îl slujeşte, nişte senzaţii dureroase, ai să recunoşti că trebuie să se dedea la toate acestea fără remuşcări, din moment ce este acolo ca să se desfete, lăsând deoparte tot ce poate să urmeze de-aici pentru acest obiect… Despre acestea vom mai vorbi însă: acum să mergem mai departe pas cu pas.

Aşadar, desfătările cele neobişnuite au farmecul lor, ba pot să aibă chiar mai mult decât toate celelalte; ei! dacă lucrurile n-ar fi stat aşa, cum s-ar desfăta atâţia bătrânei, atâţia oameni cu beteşug ori plini de cusururi; n-au nici o îndoială că nu sunt iubiţi; având convingerea că nu-i cu putinţă ca cineva să împărtăşească tot ce simt, au ei parte de mai puţină voluptate? Îşi doresc ei oare doar iluzia? Pe de-a-ntregul egoişti în desfătările lor, nu-i vezi îngrijindu-se decât cu luatul, jertfind totul ca să primească plăcere şi nebănuind vreodată în obiectul care-i slujeşte alte însuşiri în afara acelora pasive. Prin urmare, nu-i de nici o trebuinţă să dai plăcere ca să primeşti plăcere, iar faptul că victima desfrâului nostru e fericită ori nefericită n-are nici o însemnătate pentru îndestularea simţurilor noastre, nefiind defel vorba despre

starea în care i se pot afla sufletul şi mintea; obiectul acesta poate să simtă plăcere ori poate să sufere, fără deosebire, din pricina lucrurilor pe care i le faci, să te iubească ori să te urască: din clipa-n care e vorba numai despre simţuri, toate aceste consideraţiuni n-au nici un rost. Femeile, nu tăgăduiesc, pot să stabilească nişte judecăţi opuse, dar femeile, care nu sunt decât maşinăriile voluptăţii, care sunt nevoite să îndure totul întru desfătare, sunt recuzabile de fiecare dată când trebuie hotărât un sistem real în privinţa acestui soi de plăceri. Există oare vreun bărbat cu scaun la cap care să dorească să-şi împartă desfătarea cu curtezanele? Şi totuşi, nu există milioane de bărbaţi care au parte de mari plăceri cu aceste creaturi? Prin urmare, există tot atâţia indivizi încredinţaţi de ceea ce stabilesc eu aici, care, fără să bage de seamă, îl pun în practică şi care îşi bat joc de-aceia ce-şi justifică acţiunile prin bunele principii, iar toate acestea pentru că universul e plin de statui organizate care se duc, vin, fac, mănâncă, mistuie, fără să priceapă vreodată ceva.

O dată ce-am arătat că plăcerile cele neobişnuite sunt la fel de încântătoare ca şi celelalte şi, fără îndoială, chiar mai mult, e la mintea oricui, aşadar, că această desfătare, privită separat de obiectul care ne slujeşte, n-are nimic de-a face cu ceea ce poate lui să-i placă, ci chiar este contrară plăcerilor sale: merg mai departe, poate să se transforme într-o durere impusă, obidire, caznă, fără ca nimic din toate acestea să fie nemaipomenit, fără să urmeze de-aici altceva decât o sporire a plăcerii mult mai neîndoielnică pentru despotul care chinuieşte ori care ocăreşte; să încercăm să demonstrăm lucrul acesta.

În sufletul nostru, emoţia voluptăţii nu este altceva decât un soi de vibraţie produsă fie prin mijlocirea zguduirilor la care imaginaţia înfierbântată de amintirea unui obiect lubric ne supune simţurile, fie cu ajutorul prezenţei acestui obiect, fie chiar prin înverşunarea pe care o încearcă pomenitul obiect în genul care ne mişcă cel mai puternic; astfel, voluptatea noastră, această aţâţare de nespus care ne pierde minţile, care ne duce pe cea mai înaltă culme a fericirii la care poate ajunge un om nu se va aprinde nicicând decât din două pricini, fie printr-o aievea ori închipuită întrezărire, în obiectul care ne slujeşte, a soiului de frumuseţe ce ne place mai mult, fie văzându-l pe pomenitul obiect cum încearcă cea mai puternică senzaţie cu putinţă; or, nici o senzaţie nu-i mai puternică decât aceea a durerii; impresiile ei sunt neîndoielnice, ele nu înşală ca acelea ale plăcerii, pe care femeile le

joacă mereu şi pe care nu le simt aproape niciodată; de altfel, de câtă mândrie, tinereţe, vlagă şi sănătate nu-i nevoie pentru a provoca într-o femeie această îndoielnică şi puţin satisfăcătoare impresie a plăcerii!... Aceea a durerii, dimpotrivă, nu cere mai nimic: cu cât un bărbat are mai multe cusururi, cu cât e mai bătrân, cu cât e mai lipsit de gingăşie, cu atât va izbândi mai din plin. În ceea ce priveşte ţinta, aceasta va fi şi mai abitir atinsă, din moment ce stabilim că nimeni nu ajunge la ea, vreau să spun, nimeni nu-şi aţâţă mai vârtos simţurile decât atunci când provoacă în obiectul ce ne slujeşte cea mai mare impresie cu putinţă, fără să conteze pe ce cale anume; acela care, prin urmare, va provoca într-o femeie impresia cea mai de nestăvilit, acela care va da cât mai bine peste cap toată firea acestei femei va izbuti, fără îndoială, să-şi facă rost de cea mai mare doză de voluptate cu putinţă, fiindcă şocul ce rezultă din impresiile altora asupra noastră, trebuind să ţină de impresia produsă, va fi neapărat mai activ, dacă această impresie a celorlalţi a fost dureroasă decât dacă a fost doar blândă ori gingaşă; şi, după toate acestea, voluptosul egoist, care e încredinţat că plăcerile nu-i vor fi puternice decât dacă-i vor fi depline, va impune dară, atunci când îi va sta în puteri, cea mai tare doză de durere obiectului ce-l slujeşte, sigur fiind că desfătarea de care va avea parte va fi doar pe măsura celei mai vii impresii pe care va fi provocat-o.

— Sistemele acestea sunt înspăimântătoare, părinte, i-am spus eu lui Clément, duc la nişte gusturi pline de cruzime, la nişte gusturi cumplite.

— Şi ce contează, răspunse barbarul; încă o dată, suntem noi oare stăpânii propriilor noastre gusturi? Ne trebuie oare să ne supunem puterii acelora pe care le-am primit de la natură, tot aşa cum trufaşa culme a stejarului se apleacă sub furtuna care-l clatină? Dacă firea ar găsi ocară în aceste gusturi, nu ni le-ar insufla; dar nu-i cu putinţă să primim din partea-i un simţământ făcut s-o înjosească şi, neavând nici cea mai mică îndoială în această privinţă, avem voie să ne dedăm patimilor noastre, de orice soi şi oricât de silnice ar putea fi ele, siguri fiind că toate neplăcerile pe care le aduce şocul lor nu sunt decât nişte planuri ale naturii ai cărei nevoiţi purtători de cuvânt suntem. Şi de ce am lua seama la urmările pasiunilor noastre? Atunci când vrei să te desfeţi printr-o faptă oarecare, nu-i vorba defel despre urmări.

— Nu vă vorbesc despre urmări, l-am întrerupt eu dintr-o dată, ci despre lucrul în sine; fireşte că, dacă sunteţi cel mai puternic şi dacă,

prin aceste înfiorătoare principii de cruzime, nu vă place să vă desfătaţi decât prin durere, întru sporirea senzaţiilor domniei voastre, veţi ajunge pe nesimţite să le provocaţi asupra obiectului ce vă slujeşte, până la culmea aceea de violenţă ce-i în stare să-l omoare.

— Fie; cu alte cuvinte, prin gusturile pe care natura mi le-a dat, voi fi fost în slujba planurilor firii care, nefăurindu-şi creaţiile decât prin distrugeri, nu-mi inspiră niciodată gândul acestora din urmă decât atunci când are nevoie de cele dintâi; altfel spus, dintr-o bucată de materie lunguiaţă voi fi făcut trei sau patru mii rotunde ori pătrate. Oh! Thérèse, sunt acestea nişte fărădelegi? Putem oare numi astfel ceea ce slujeşte natura? Are omul puterea de a înfăptui nelegiuiri? Şi atunci când, preferându-şi propria fericire şi nu pe-a altora, răstoarnă ori nimiceşte tot ce găseşte în cale, a făcut el altceva decât să slujească firea ale cărei dintâi şi cele mai neîndoielnice inspiraţii îi poruncesc să fie fericit, fără să conteze pe spezele cui? Sistemul iubirii aproapelui este o nălucire pe care o datorăm creştinismului, iar nu firii; sectantul Nazariteanului, chinuit, nefericit şi, prin urmare, în starea de slăbiciune care trebuia să ceară toleranţă şi umanitate, a fost nevoit să stabilească acest raport fabulos dintre o fiinţă cu o alta; făcându-l să izbutească, îşi păstra viaţa. Dar filosoful nu admite aceste nemaipomenite raporturi; nevăzându-se, neluându-se în seamă decât pe sine în întreg universul, el raportează totul doar la el însuşi. Dacă îi cruţă ori mângâie pentru o clipă pe ceilalţi, n-o face niciodată decât în vederea câştigului pe care crede c-are să-l capete; dacă nu mai are nevoie de ei, dacă e deasupra lor prin putere, se leapădă atunci pentru totdeauna de toate frumoasele sisteme de umanitate şi binefacere cărora nu li se supunea decât din politichie; nu se mai teme să ia totul, să-şi ofere tot ceea ce îl înconjoară şi, oricât i-ar putea costa pe ceilalţi desfătările sale, şi le îndestulează fără să stea pe gânduri ori să se lase cuprins de remuşcări.

— Dar omul despre care vorbiţi este un monstru.

— Omul despre care vorbesc este omul naturii.

— E o fiară.

— Ei bine, tigrul, leopardul cărora, dacă vrei, acest om le seamănă nu sunt ei oare, ca şi el, făuriţi de natură şi încă făuriţi pentru a împlini intenţiile naturii? Lupul care înfulecă mielul înfăptuieşte vederile acestei mame comune, ca şi răufăcătorul care distruge obiectul prin răzbunarea ori desfrânarea sa.

— Oh! orice veţi spune, părinte, nu voi fi niciodată pentru această nimicitoare destrăbălare.

— Pentru că ţi-e frică să nu-i fii obiect: iată egoismul; să schimbăm rolurile şi ai s-o înţelegi; întreabă-l pe miel şi nici el nu va pricepe că lupul poate să-l înghită; întreabă-l pe lup la ce-i bun mielul: „să-mi ţină de foame", va răspunde. Lupi care mănâncă miei, miei haliţi de lupi, cel puternic care-l sacrifică pe cel slab, cel slab care e victima celui puternic, iată natura, iată-i vederile, iată-i planurile; o acţiune şi o reacţiune perpetue, o mulţime de vicii şi de virtuţi, un desăvârşit echilibru care, într-un cuvânt, rezultă din egalitatea dintre bine şi rău pe acest pământ; echilibru esenţial menţinerii aştrilor şi vieţii şi fără de care totul ar fi nimicit pe loc. O, Thérèse, tare s-ar mai mira această natură dacă ar putea să stea pentru o clipă de vorbă cu noi şi dacă i-am spune că aceste nelegiuiri ce-o slujesc, că aceste fărădelegi pe care ni le cere şi ni le inspiră sunt pedepsite de nişte legi despre care suntem încredinţaţi că seamănă cu ale sale. „Proştilor, ne-ar răspunde ea, dormiţi, beţi, mâncaţi şi săvârşiţi fără teamă asemenea nelegiuiri atunci când aveţi chef: toate aceste aşa-zise ticăloşii îmi sunt pe plac şi le doresc, din moment ce vi le inspir. Numai tu trebuie să iei seama la ceea ce mă tulbură ori mă desfată; învaţă că n-ai nimic în tine care să nu-mi aparţină, nimic pe care să nu-l fi pus înăuntrul tău din motive pe care nu se cuvine să le cunoşti; că cea mai îngrozitoare dintre faptele tale nu este, ca şi cea mai virtuoasă a vreunui altul, decât unul dintre felurile de-a mă sluji. Prin urmare, nu te înfrâna, sfidează-ţi legile, convenţiile sociale şi zeii; nu asculta decât de mine şi crede-mă că, dacă există vreo fărădelege în ceea ce mă priveşte, aceasta e împotrivirea pe care mi-ai arăta-o la ceea ce-ţi insuflu, prin rezistenţă ori prin sofisme."

— O, Dumnezeule mare, am strigat eu, mă faceţi să tremur. Dacă n-ar exista asemenea nelegiuiri împotriva naturii, de unde ne-ar veni dară scârba de neînfrânt care ne-ncearcă faţă de anumite ticăloşii?

— Scârba aceasta nu-i poruncită de natură, răspunse cu însufleţire sceleratul; ea nu izvorăşte decât din neobişnuinţă; nu la fel se întâmplă cu anumite bucate? Deşi nemaipomenite, ne scârbesc doar din pricină că nu suntem obişnuiţi cu ele; am îndrăzni oare să spunem numai pentru atâta lucru că nu sunt bune? Să ne străduim întru schimbare şi vom ajunge grabnic să le preferăm; şi leacurile ne scârbesc, deşi ne salvează; să ne obişnuim aşijderea cu răul şi, în

curând, îl vom găsi fermecător; această scârbă trecătoare este mai degrabă un vicleşug, o cochetărie a firii decât felul ei de-a ne înştiinţa că pomenitul lucru îi aduce ocară: astfel ne pregăteşte ea plăcerile triumfului; le sporeşte chiar pe-acelea ale faptei: ba mai mult, Thérèse, mai mult: cu cât fapta ne pare mai îngrozitoare şi cu cât se-mpotriveşte mai tare datinilor şi moravurilor noastre, cu atât ne descătuşează mai mult, cu cât ne şochează mai din plin convenţiile sociale, cu atât răneşte mai adânc ceea ce credem noi că sunt legile naturii şi, dimpotrivă, cu atât este mai de folos aceleiaşi naturi. Ea-şi reintră în drepturile pe care virtutea i le răpeşte fără răgaz numai prin nelegiuiri. Dacă fărădelegea n-are cine ştie ce însemnătate, deosebindu-se prea puţin de virtute, ea va stabili mai încet acel echilibru ce-i este neapărat trebuincios naturii; cu cât este mai mare, cu atât îndreaptă mai mult cântarul, cu atât se împotriveşte mai cu sârg stăpânirii virtuţii care, în lipsa acestora, ar nimici totul. Prin urmare, acela care se gândeşte la o fărădelege ori acela care tocmai a săvârşit-o să nu se mai sperie, cu cât nelegiuirea îi va fi mai mare, cu atât mai din plin va fi fost în slujba firii.

Curând, aceste îngrozitoare cugetări mă făcură să mă gândesc iară la ceea ce simţea Omphale în privinţa felului în care aveam să ieşim din această casă. De-atunci dară am născocit planurile pe care mă veţi vedea înfăptuindu-le mai apoi. Totuşi, pentru a mă lumina până la capăt, nu m-am putut împiedica să-i mai pun câteva întrebări părintelui Clément.

— Măcar, i-am spus eu, nu le ţineţi pe vecie pe nenorocitele victime ale patimilor domniilor voastre, le daţi fără îndoială drumul când vi se ia de ele.

— Fireşte, Thérèse, îmi răspunse călugărul, n-ai pătruns în casa aceasta decât pentru a şi ieşi, când tuspatru ne vom hotărî să te lăsăm să pleci. Ai s-o faci, fără nici o îndoială.

— Dar nu vă temeţi, am continuat eu, că fetele mai necoapte şi cu gura ceva mai slobodă or să dezvăluie cândva ce s-a petrecut aici?

— Nu-i cu putinţă.

— Nu-i cu putinţă?

— Deloc.

— M-aţi putea lămuri…?

— Nu, aceasta-i taina noastră, dar pot să te încredinţez că, cu gura mare sau nu, n-o să ai cum să spui vreodată, când vei fi ieșit de-aici, şi-un singur cuvinţel despre ceea ce s-a întâmplat. Aşa că vezi

tu, Thérèse, nu te rog să-ţi ţii gura, o asemenea purtare nu-mi înlănţuie defel dorinţele…

Şi, la vorbele acestea, călugărul adormi. Din clipa aceea, nu mi-a mai fost cu putinţă să nu văd că împotriva nefericitelor reformate se luau cele mai crâncene hotărâri şi că această îngrozitoare siguranţă cu care se lăudau nu era decât rodul morţii lor. Lucrul acesta mă încrâncenă şi mai tare; îi veţi vedea în curând urmarea.

De cum adormi Clément, Armande se apropie de mine:

— O să se trezească degrabă în culmea furiei, îmi zise ea, firea nu-i adoarme simţurile decât pentru a le da, după puţină odihnă, şi mai multă vigoare; încă o scenă şi o să ne lase în pace până mâine.

— Dar tu, îi spusei eu suratei mele, de ce nu închizi ochii câteva clipe?

— N-am cum, îmi răspunse Armande, dacă n-aş veghea în picioare lângă patul lui şi dacă şi-ar da seama că nu-mi fac treaba, ar fi în stare să mă înjunghie.

— Oh! Cerule, am zis, şi ce! chiar şi când doarme, sceleratul acesta vrea ca tot ceea ce-l înconjoară să sufere?

— Da, îmi răspunse surata, barbaria acestui gând îi dă acea trezire plină de furie pe care ai s-o vezi, în această privinţă e ca acei scriitori perverşi a căror stricăciune e atât de primejdioasă, atât de neînfrânată, încât singurul lor scop, atunci când îşi tipăresc îngrozitoarele sisteme, e să-şi sporească şi după moarte fărădelegile; ei nu le mai pot făptui, dar blestematele lor scrieri îi vor face pe alţii să le săvârşească, iar acest gând ce le e drag şi pe care-l iau cu ei în mormânt îi alină pentru nevoinţa la care-i sileşte moartea de a renunţa la rău.

— Monştrii, am strigat eu…

Armande, care era o făptură tare blândă, mă sărută vărsând câteva lacrimi, apoi se-apucă să dea iar târcoale în jurul patului acestui desfrânat.

După două ceasuri, călugărul se trezi într-adevăr, într-o stare de nemaipomenit zbucium, şi mă înşfăcă cu atâta putere, încât crezui c-avea să mă sufoce; răsufla repede şi cu putere; ochii îi străluceau, rostea vorbe fără şir, care nu erau altceva decât hule sau cuvinte desfrânate; o cheamă pe Armande, îi cere nişte vergi şi se-apucă să ne biciuiască pe amândouă, dar cu şi mai multă îndârjire decât înainte de-a adormi. Pare că vrea să termine cu mine; scot nişte urlete

ascuţite; ca să-mi scurteze chinurile, Armande îl aţâţă cu sălbăticie, el o ia razna şi, în sfârşit hotărât de cele mai violente senzaţii, monstrul îşi pierde, o dată cu înfierbântatele valuri de sămânţă, şi înflăcărarea, şi dorinţele.

În ce mai rămăsese din noapte, totul a fost liniştit; sculându-se, călugărul se mulţumi să ne atingă şi să ne cerceteze pe amândouă; şi cum avea să se ducă să ţină slujba, noi ne-am întors în serai. Mamaia nu se putu împiedica să mă dorească în starea de înflăcărare în care pretindea că trebuie să fiu; după cum eram de sfârşită, puteam eu oare să mă apăr? Făcu tot ce pofti, îndeajuns pentru a mă încredinţa că, la o atare şcoală, chiar şi o femeie, pierzându-şi toată gingăşia şi toată ruşinea propriei spiţe, nu putea, după pilda tiranilor ei, să devină decât desfrânată ori plină de neîndurare.

Două nopţi mai târziu, m-am culcat la Jérôme; nu vă voi zugrăvi ce grozăvii a săvârşit, au fost încă şi mai înspăimântătoare. Ce şcoală, Dumnezeule mare! în sfârşit, după o săptămână, trecusem cu rândul pe la fiecare. Atunci, Omphale mă întrebă dacă nu era adevărat că, dintre toţi, Clément era acela de care aveam cel mai mult a mă plânge.

— Vai! am răspuns eu, în mijlocul unei grămezi de grozăvii şi de murdării care când te scârbesc, când te revoltă, e tare greu să mă hotărăsc asupra celui mai odios dintre aceşti ticăloşi; toţi m-au istovit şi aş voi să mă văd deja afară, oricare ar fi soarta ce m-ar aştepta.

— E cu putinţă să ţi se facă în curând pe plac, îmi răspunse surata; ne apropiem de ziua sărbătorii: rar se-ntâmplă aşa împrejurare fără să le aducă şi nişte victime; fie momesc câteva copiliţe prin mijlocirea spovedaniei, fie le fac să dispară, dacă pot; tot atâtea noi recrute care presupun întotdeauna şi câteva reformate.

Veni şi ziua vestitei sărbători... veţi putea oare să credeţi, doamnă, la ce monstruoasă necuviinţă se dedară călugării cu acest prilej! Se gândiră că o minune petrecută în văzul lumii ar spori strălucirea faimei lor; prin urmare, o îmbrăcară pe Florette, cea mai mică dintre copile, cu toate podoabele Fecioarei; prin nişte cingători ce nu se vedeau, o legară de peretele firidei şi-i porunciră să-şi ridice dintr-o dată braţele cu căinţă spre cer, în clipa-n care ei aveau să înalţe ostia. Cum micuţa făptură era ameninţată cu cele mai nemiloase pedepse, dacă se-apuca să zică vreo vorbuliţă ori să nu-şi joace rolul, ea se descurcă de minune, iar înşelătoria avu toată izbânda la care se puteau aştepta. Poporul se cruci, îi lăsă Fecioarei bogate ofrande şi

plecă de-acolo mai încredinţat ca niciodată de puterea îndurării cereştii mame. Pentru a-şi spori necuviinţele, libertinii noştri voiră ca Florette să apară la orgiile de cu seară în aceleaşi haine care-i aduseseră atâtea omagii, iar fiecare dintre ei îşi aprinse ticăloasele dorinţe supunând-o, sub acest veşmânt, la neorânduiala poftelor sale. Îndârjiţi de această dintâi fărădelege, sacrilegiile nu se opresc defel acolo: îi zic copilei să se dezbrace, o culcă pe burtă pe o masă mare; aprind nişte lumânări, aşază chipul Mântuitorului nostru pe noada copilei și îndrăznesc să săvârşească, pe fundul ei, cea mai de temut dintre tainele noastre. Am leşinat la această înfiorătoare privelişte, mi-a fost cu neputinţă s-o îndur. Văzându-mă în această stare, Sévérino spuse că, pentru a mă obişnui, trebuia ca, la rândul meu, să slujesc drept altar. Sunt înşfăcată; sunt aşezată în acelaşi loc ca şi Florette; sacrificiul se săvârşeşte, iar ostia… acest simbol sacru al preamăritei noastre religii… Sévérino pune mâna pe ea, o îndeasă în scârbosul locaş al sodomitelor sale desfătări… o înfundă ocărând… o striveşte cu josnicie sub înteţitele lovituri ale monstruoasei sale darde şi azvârle, hulind, pe chiar trupul Mântuitorului său, necuratele valuri ale torentului destrăbălării sale…!

M-au scos fără suflare din mâinile lui; a trebuit să fiu dusă pe sus până în odaia mea unde o săptămână întreagă am plâns din pricina îngrozitoarei fărădelegi căreia, fără de voie, îi slujisem. Această amintire îmi mai sfâşie şi-acum sufletul, nu-mi trece prin minte fără să tremur… În mine, credinţa este urmarea simţământului; tot ceea ce-i aduce ocară ori batjocură îmi face inima să sângereze.

Era pe la sfârşitul lunii, când, într-o dimineaţă, Sévérino intră, pe la ceasul nouă, în încăperea noastră; părea foarte înfierbântat; în ochi i se zugrăvea un soi de rătăcire; ne cercetează, ne aşază pe rând în poziţia pe care-o îndrăgeşte şi se opreşte mai cu seamă la Omphale; rămâne mai multe minute contemplând-o în această postură, se aţâţă pe ascuns, sărută ce i se înfăţişează, arată că e-n stare să se înfrupte şi nu se înfruptă din nimic; punând-o mai apoi să se ridice, îi aruncă nişte priviri în care i se văd turbarea şi răutatea; după aceea, dându-i cu avânt un şut zdravăn în pântece, o face să cadă la douăzeci de picioare de-acolo.

— Societatea te reformează, târfo, îi spune el, s-a plictisit de tine, să fii gata la căderea nopţii, eu însumi am să vin să te iau, şi iese.

De cum a plecat, Omphale se ridică, mi se aruncă înlăcrimată în

braţe.

— Ei bine! îmi zice ea, după ticăloşia, după cruzimea începuturilor, mai poţi tu oare să te orbeşti în ceea ce priveşte urmările? Ce-o să mi se întâmple, Dumnezeule mare!

— Linişteşte-te, i-am spus eu nefericitei, acum nu mă mai dau în lături de la nimic; nu aştept decât prilejul; poate că o să vină mai repede decât crezi; voi da în vileag ororile acestea; dacă-i adevărat că faptele lor sunt la fel de neîndurătoare pe cât suntem îndreptăţite să credem, încearcă să capeţi o amânare şi-am să te smulg eu din mâinile lor.

De-avea să fie eliberată, Omphale se jurui la fel să mă slujească şi amândouă am plâns. Ziua trecu netulburată de nimic; pe la cinci seara, Sévérino veni chiar el.

— Haide, îi spuse el dintr-o dată Omphalei, eşti gata?

— Da, părinte, răspunse ea plângând cu sughiţuri; îngăduiţi-mi să-mi îmbrăţişez suratele.

— N-are rost, zise călugărul; n-avem vreme să bocim; suntem aşteptaţi, să mergem. Atunci, ea întrebă dacă trebuia să-şi ia zdrenţele.

— Nu, îi răspunse stareţul, nu casa ţi le-a dat? Nu mai ai nevoie de ele; apoi, luându-şi seama, ca unul care a spus prea multe:

— Zdrenţele acestea nu-ţi mai folosesc la nimic, o să-ţi faci altele pe măsură, care o să-ţi vină mai bine; mulţumeşte-te dară să iei numai ce ai pe tine.

L-am întrebat pe călugăr dacă binevoia să-mi îngăduie s-o însoţesc pe Omphale numai până la poarta casei… el îmi răspunse printr-o privire care mă făcu să dau înapoi de spaimă… Omphale iese, se uită la noi cu nişte ochi plini de nelinişte şi de lacrimi şi, de îndată ce-i afară, mă arunc pe pat, în culmea disperării.

Obişnuite cu asemenea întâmplări sau orbindu-se în privinţa urmărilor lor, suratele mele le puseră mai puţin la inimă, iar stareţul se întoarse după un ceas; venea să le ia pe cele de la ospăţ, eram printre ele, nu trebuia să fim decât patru femei, fetişcana de doisprezece ani, cea de şaisprezece, cea de douăzeci şi trei şi cu mine. Totul se petrecu aproape la fel ca în celelalte zile; am băgat de seamă doar că fetele de pază nu erau acolo, că preacuvioşii îşi vorbeau adesea la ureche, că au băut mult, că s-au mărginit să-şi întărâte din plin dorinţele, fără să-şi îngăduie vreodată să şi le împlinească, şi că ne-au trimis mult mai devreme în odăile noastre, fără să păstreze nici una pentru culcare…

Multe gânduri îi trec omului prin cap când vede lucruri de-acestea, eu pe toate le-am avut pentru că, în împrejurări asemenea, iei seama la tot, dar ce să prevestești de-aici? Ah! buimăceala îmi era așa de mare, că nu-mi venea în minte nici un gând fără să i se-mpotrivească de îndată un altul: amintindu-mi de cuvintele lui Clément, trebuia, fără îndoială, să mă tem de tot şi apoi, nădejdea… această nădejde înşelătoare care ne alină, care ne orbește și care ne face astfel și bine, și rău, în sfârșit, nădejdea mă liniştea… Atâtea grozăvii erau atât de departe de mine, încât mi-era peste putinţă să le gândesc! M-am culcat în starea aceasta îngrozitoare; uneori, eram încredinţată că Omphale avea să-şi ţină jurământul; în clipa următoare, nu mă îndoiam că nemiloasele fapte la care avea să fie supusă or să-i ia orice putere de-a ne fi de folos și aceasta mi-a fost ultima părere atunci când am văzut că se sfârşeşte şi cea de-a treia zi fără să fi auzit vorbindu-se de ceva.

Într-a patra zi, mă număram tot printre cele poftite la ospăţ; eram multe și alese. În ziua aceea, se aflau acolo cele mai frumoase opt femei; mi se făcuse cinstea de a mă cuprinde printre ele; fetele de pază erau şi ele de faţă. De cum am intrat, am văzut-o pe noua noastră surată.

— Iat-o pe aceea pe care societatea o menește s-o înlocuiască pe Omphale, domnişoarelor, ne spuse Sévérino şi, spunând acestea, smulse de pe pieptul copilei mantela și voalurile ce-o acopereau, iar noi văzurăm o fetişcană de cincisprezece ani, cu cel mai plăcut și mai gingaş chip: cu graţie, îşi ridică frumoşii ochi spre fiecare dintre noi; erau încă scăldaţi în lacrimi, dar nemaipomenit de fermecători; avea mijlocelul mlădios şi subţirel, pielea de-o strălucitoare albeaţă, cel mai frumos păr de pe lume şi ceva atât de seducător în înfăţişare, că, de cum o vedeai, era peste putinţă să nu te simţi fără de voie atras de ea. I se spunea Octavie. În curând, ne-am dat seama că era o copilă de soi ales, născută la Paris şi ieşind din mănăstire ca să se mărite cu contele de ***; fusese răpită din trăsura în care era cu două guvernante şi trei lachei; nu ştia ce se întâmplase cu însoţitorii; o luaseră doar pe ea pe înserat și, după ce-o legaseră la ochi, fusese adusă aici, unde o vedeam, fără să aibă putinţa să afle mai multe.

Nimeni nu-i spusese încă nimic. Cei patru libertini ai noştri, pentru o clipă în extaz în faţa atâtor nuri, nu putură să facă altceva decât să-i admire. Farmecul frumuseţii sileşte la respect; cel mai înrăit scelerat îi dovedește, cu inima îndoită, un soi de cult pe care nu-l

încalcă niciodată fără remuşcări; dar nişte monştri ca aceia cu care aveam noi de-a face nu prea lâncezesc sub asemenea oprelişti.

— Haide, frumoasă copilă, spuse stareţul atrăgând-o cu neruşinare spre fotoliul unde stătea, haide, arată-ne dacă și restul nurilor tăi e pe măsura acelora pe care firea i-a aşezat pe chipul tău.

Şi cum frumoasa fată se tulbura, cum roşea şi cum încerca să se îndepărteze, Sévérino, înşfăcând-o dintr-o dată:

— Pricepe, îi zise el, micuţă Agnès22, pricepe dară că ceea ce vrem să-ţi spunem e să te dezbraci fără zăbavă.

Şi, la aceste cuvinte, libertinul îşi strecoară o mână sub fustele ei, ţinând-o cu cealaltă; Clément se apropie, suflecă până deasupra şalelor veşmintele Octaviei şi, prin această manevră, dă la iveală cei mai gingaşi, cei mai ademenitori nuri cu putinţă; Sévérino, care atinge, dar care nu zăreşte, se apleacă doar ca să privească şi iată-i pe tuspatru învoindu-se că niciodată n-au văzut ceva atât de frumos. Totuşi, sfielnica Octavie, prea puţin obişnuită cu asemenea batjocuri, varsă lacrimi şi se apără.

— S-o dezbrăcăm, s-o dezbrăcăm, zise Antonin, aşa nu putem vedea nimic.

Îl ajută pe Sévérino şi, pe dată, farmecele copilei ni se arată fără de văl în faţa ochilor. Fără îndoială, nici că s-a mai pomenit vreodată o piele mai albă ori nişte rotunjimi mai potrivite… Dumnezeule, ce nelegiuire!… Atâtea frumuseţi, atâta frăgezime, atâta nevinovăţie şi gingăşie trebuiau să cadă pradă acestor barbari! Ruşinoasă, Octavie nu ştie unde să fugă pentru a-şi ascunde farmecele, peste tot nu află decât ochi care o sorb, decât silnice mâini care o mânjesc; se strâng roată în jurul său şi, aşa cum făcusem şi eu, copila rătăceşte înăuntru-i; aprigul Antonin nu are puterea să se ţină; un atac neîndurător hotărăşte omagiul, iar tămâia fumegă la picioarele zeului. Jérôme o compară cu nevârstnica noastră surată de şaisprezece ani, neîndoios cea mai drăguţă din tot haremul; aşază unul lângă celălalt cele două altare ale cultului său.

— Ah! ce de albeaţă şi ce de farmece, spuse el, atingând-o pe Octavie, dar şi câtă drăgălăşenie şi frăgezime se află şi-n aceasta: într-adevăr, continuă călugărul tot o văpaie, nu sunt sigur; apoi, punându-şi gura pe nurii pe care ochii îi preţăluiesc, Octavie, strigă el, al tău va fi mărul; numai de tine ţine, miluieşte-mă cu nepreţuitul rod al acestui arbore drag inimii mele… Oh! da, da, una dintre voi să mă

miluiască şi aceleia care mă va fi servit mai degrabă îi încredinţez pentru totdeauna premiul frumuseţii.

Sévérino vede că e vremea să se gândească la nişte lucruri mai serioase; nemaifiind în stare să aştepte, o înşfacă pe nefericită şi-o aşază pe potriva poftelor sale; nelăsându-se încă îndeajuns pe seama îndemânării ei, îl cheamă pe Clément în ajutor. Octavie plânge şi nimeni n-o aude; focul străluceşte în privirile neruşinatului călugăr, stăpân al locului, s-ar spune că nu-i cercetează căile decât pentru a-l ataca cu şi mai mulţi sorţi de izbândă; n-o păcăleşte, n-o pregăteşte în nici un fel; ar mai culege el trandafirii atâta de frumoşi, dacă le-ar da deoparte spinii? Oricât de mare ar fi nepotrivirea dintre cea cucerită şi asediator, acesta tot se-aruncă în luptă; un strigăt pătrunzător vesteşte biruinţa, dar nimic nu-l înduioşează pe duşman; cu cât mai mult îi cere robita îndurare, cu-atât o năpăstuieşte mai abitir, iar nefericita degeaba se zbate, în curând este jertfită.

— Nicicând laurii n-au fost mai greu de căpătat, spuse Sévérino bătând în retragere, am crezut că, pentru prima oară în viaţă, am să eşuez nu departe de port… Ah! câtă strâmtime şi câtă căldură; e ca zeiescul Ganymedes.

— Sunt nevoit s-o înapoiez sexului pe care tocmai l-ai batjocorit, zise Antonin, apucând-o dinspre partea aceea şi fără să vrea s-o lase să se ridice: în zid nu-i doar o singură spărtură, spuse el.

Şi, apropiindu-se cu fală, într-o clipă ajunge-n sanctuar. Se-aud alte strigăte.

— Domnul fie lăudat, zise ticălosul, m-aş fi îndoit de izbânzile mele fără gemetele victimei, dar triumful îmi e limpede, căci iată sânge şi iată lacrimi.

— Într-adevăr, spuse Clément apropiindu-se, cu vergile în mână, n-am să stric această fermecătoare poziţie, căci prea îmi înlesneşte dorinţele. Fata de pază a lui Jérôme şi cea de treizeci de ani o ţineau pe Octavie: Clément se uită, atinge; înspăimântată, copila îl roagă, dar nu-l înduioşează.

— Oh, prieteni, zise călugărul exaltat, cum să n-o biciuieşti pe şcolăriţa care ne arată un cur aşa de frumos!

Încăperea răsună de îndată de şuieratul vergilor şi de zgomotul înfundat al vârfurilor lor pe acea piele frumoasă; strigătele Octaviei se aud şi ele, hulele preacuviosului îi răspund: ce scenă pentru aceşti libertini care se dedau, în mijlocul nostru, la nenumărate scârboşenii!

Îl aplaudă, îl încurajează, iar pielea Octaviei îşi schimbă culoarea, nuanţele celui mai aprins stacojiu se alătură strălucirii crinilor; dar ceea ce ar fi poate pentru o clipă pe placul iubirii, atunci când cumpătarea ar dirigui jertfa, devine, din prea multă îndârjire, o îngrozitoare nelegiuire faţă de orânduirile sale; nimic nu-l opreşte pe vicleanul călugăr, cu cât frageda şcolăriţă se plânge mai tare, cu atât mai din plin izbucneşte asprimea dascălului; de la noadă până în josul pulpelor, totul este vătămat în acelaşi fel, iar vicleanul îşi domoleşte în sfârşit focurile pe urmele sângerânde ale barbarelor sale plăceri.

— Am să fiu mai puţin sălbatic, zise Jérôme luând-o pe frumoasă şi apropiindu-se de buzele-i de coral; iată templul unde am să aduc jertfă…

Şi, în această încântătoare gură… dar tac… O reptilă scârboasă care veştejeşte un trandafir: comparaţia mea vă spune totul.

Restul serii se petrecu în acelaşi fel ca tot ceea ce ştiţi, cu o singură deosebire: cum frumuseţea, înduioşătoarea vârstă a copilei îi înfierbântară şi mai tare pe aceşti sceleraţi, toate ticăloşiile lor sporiră, iar îndestularea, mai mult decât mila, trimiţând-o pe nefericită la ea-n odaie, îi dărui măcar pentru câteva ceasuri liniştea de care avea nevoie.

Aş fi vrut din tot sufletul s-o pot alina în această primă noapte, dar, dimpotrivă, silită fiind s-o petrec cu Sévérino, m-am aflat chiar eu în împrejurarea de a avea mare nevoie de ajutor; avusesem ghinionul nu de a plăcea, cuvântul n-ar fi potrivit, ci de a aţâţa mai mult decât o alta netrebnicele pofte ale acestui sodomit; mă dorea acum aproape în fiecare noapte; istovit de aceasta, avu nevoie de lucruri alese; temându-se, fără îndoială, să nu-mi facă încă şi mai rău cu îngrozitoarea spadă cu care era înzestrat, se gândi ca, de data aceasta, să mă străpungă cu una dintre acele unelte ale călugăriţelor pe care buna-cuviinţă nu-mi îngăduie s-o numesc şi care era nemăsurat de groasă; am fost nevoită să nu mă împotrivesc la nimic. El însuşi îşi băga arma în îndrăgitu-i templu; tot zdruncinându-mă, ajunse tare departe; strig; călugărul mă ia în râs, iar după câteva mişcări de du-te-vino, dintr-o dată îşi retrage fără milă unealta şi se pierde chiar el în golul pe care tocmai l-a întredeschis… Ce toană! Este chiar opusul a tot ceea ce pot dori oamenii! Dar cine anume poate să desluşească sufletul unui libertin? A trecut multă vreme de când se ştie că aici se află taina naturii, firea nu ne-a lămurit-o încă.

Dimineaţa, simţindu-se ceva mai înviorat, voi să se încerce într-o altă caznă, îmi arată o maşinărie încă şi mai mare: aceasta era scobită şi înzestrată cu un piston ce arunca apă cu o tărie grozavă printr-o deschidere care-i dădea ţâşniturii o grosime mai mare de trei degete; această uriaşă unealtă era chiar ea groasă de nouă şi lungă de doisprezece. Sévérino o umplu cu apă fierbinte şi voi să mi-o înfigă pe dinainte; speriată de-o aşa dorinţă, mă arunc la picioarele lui pentru a-i cere îndurare, dar e într-una dintre acele stări blestemate în care mila nu se mai aude, în care patimile, mult mai grăitoare, pun în locu-i, înăbuşind-o, o cruzime adesea foarte primejdioasă. Călugărul mă ameninţă cu toată mânia lui, dacă nu-i fac voia; trebuie să mă supun. Înşelătoarea maşinărie pătrunse mai mult de jumătate, iar sfâşierea pe care o provoacă, alături de nemaipomenita-i căldură, e gata să mă lase în nesimţire; în răstimp, stareţul, ce ocărăşte fără-ncetare părţile pe care le chinuieşte, este aţâţat de însoţitoarea lui; după un sfert de ceas de frecuş care mă rupe în bucăţi, lasă pistonul care zvârle apa fierbinte în străfundurile pântecelui… Leşin. Sévérino era cuprins de încântare… Era într-o stare de aiurare cel puţin la fel de mare ca durerea mea.

— Asta nu-i nimic, spuse trădătorul, când mi-am venit în fire, uneori pe-aici avem grijă de nurii aceştia cu şi mai multă neîndurare… O salată de spini, pe toţi dracii! pipărată bine, cu mult oţet, vârâtă înăuntru cu un vârf de cuţit, iată ce li se cuvine ca să se înviooreze; la prima greşeală pe care-o faci, la aşa ceva te osândesc, zise sceleratul încă mânuind singurul obiect al cultului său; dar două sau trei omagii, după destrăbălările din ajun, îl osteniseră peste măsură, aşa că am fost dată afară.

Întorcându-mă în odaie, mi-am regăsit noua surată scăldată în lacrimi, am făcut ce-am putut ca s-o liniştesc, dar nu-i uşor să iei degrabă o hotărâre într-o atât de îngrozitoare schimbare de situaţie; această copilă avea, de altfel, o fire plină de credinţă, virtute şi sensibilitate; din această pricină, propria-i stare i se păru şi mai cumplită. Omphale avusese dreptate să-mi spună că vechimea nu influenţa cu nimic reformele; că, hotărnicite fiind doar de toana călugărilor ori de teama lor de oareşicare cercetări de mai apoi, o puteai îndura la fel de bine după o săptămână sau după douăzeci de ani. Nici nu trecuseră patru luni de când Octavie era cu noi, când Jérôme veni să-i vestească plecarea; şi, deşi el a fost acela care s-a desfătat mai din plin cu ea în răstimpul petrecut la mănăstire, care

păruse s-o îndrăgească şi s-o caute cel mai mult, biata copilă plecă, făcându-ne aceleaşi făgăduieli ca şi Omphale; şi le ţinu la fel de puţin.

Din acea clipă, mintea nu mi-a mai stat decât la planul pe care-l gândisem de când plecase Omphale; hotărâtă să fac totul pentru a fugi din această vizuină sălbatică, nimic nu mă sperie ca să izbândesc. De ce anume mă puteam teme săvârşind acest lucru? De moarte! De ce anume eram încredinţată rămânând? De moarte. Şi, izbutind, mă salvam; prin urmare, n-aveam de ce să şovăi, dar, înaintea acestei încercări, trebuia ca nenorocitele pilde ale viciului răsplătit să se mai petreacă sub propriii mei ochi; stătea scris în marea carte a ursitelor, în această încâlcită carte pe care nici un muritor n-o pricepe, era scrijelit, cum spuneam, ca toţi aceia care mă chinuiseră, umiliseră, întemniţaseră să-şi primească mereu, în faţa mea, răsplata pentru nelegiuirile lor, ca şi cum Providenţa ar fi avut grijă să-mi arate cât de fără rost este virtutea… Nenorocite lecţii care nu mă îndreptară totuşi defel şi care, de-ar fi să mai scap de sabia atârnată deasupra capului meu, nu mă vor împiedica să fiu pe veşnicie roaba acestei dumnezeiri a inimii mele.

Într-o dimineaţă, fără ca noi să ne aşteptăm la aşa ceva, Antonin se ivi în odaia noastră şi ne dădu de veste că părintele stareţ Sévérino, rudă şi protejat al papei, tocmai fusese numit, de către Sfinţia Sa, mai-marele ordinului Benedictinilor. Încă de-a doua zi, preacuviosul plecă într-adevăr fără să ne vadă: aşteptam, ni s-a spus, un altul, mult mai priceput într-ale destrăbălării decât toţi aceia care rămâneau; noi pricini ca să-mi grăbesc planurile.

A doua zi după plecarea lui Sévérino, călugării se hotărâseră s-o reformeze pe încă una dintre suratele mele; pentru fugă, am ales chiar ziua în care ni s-a dat de veste osândirea acelei nenorocite, pentru ca preacuvioşii, mai prinşi cu ale lor, să mă bage mai puţin în seamă.

Venise primăvara; nopţile lungi încă îmi înlesneau niţel planurile: de două luni de zile, le pregăteam fără ca nimeni să bănuiască nimic; cu o foarfecă tocită pe care o găsisem, tăiam puţin câte puţin gratiile de la toaleta mea; deja, capul îmi trecea cu uşurinţă dincolo, iar din rufăria ce mi se dădea făcusem o funie îndeajuns de lungă ca să nu mă oprească cele douăzeci sau douăzeci şi cinci de picioare înălţime, câte îmi spusese Omphale că avea clădirea. Atunci când mi se luaseră zdrenţele, avusesem grijă, aşa cum v-am zis, să-mi păstrez mica avere ce se ridica la aproape şase ludovici şi o

ascunsesem tot cu grijă; pe picior de plecare fiind, mi-am pus-o în păr şi, cum aproape toate fetele din încăperea noastră erau, în seara aceea, la cină, văzându-mă singură cu una dintre suratele mele care se culcă din chiar clipa în care celelalte coborâseră, m-am dus în cabinetul meu; acolo, ivind gaura pe care aveam grijă s-o astup la loc în fiecare zi, mi-am legat funia de unul dintre drugii care nu suferiseră nici o stricăciune, iar apoi, lăsându-mă să alunec în felul acesta, am atins în curând pământul. Dar altceva mă încurcase: cele şase împrejurimi de ziduri ori de garduri vii despre care îmi vorbise surata mă puneau cu totul altfel pe gânduri.

O dată ajunsă acolo, mi-am dat seama că fiecare bucată de pământ ori alee circulară lăsată de la un gard la altul nu era mai largă de opt picioare, iar această apropiere te făcea să-ţi închipui, la cea dintâi aruncătură de ochi, că tot ceea ce se afla în partea aceea nu era decât un pâlc de copaci. Noaptea era foarte întunecată; mergând pe-această primă alee circulară ca să văd dacă n-am să găsesc vreo spărtură în gard, am trecut pe sub sala ospeţelor, unde nu se mai afla nimeni; neliniştea mea crescu; mi-am continuat totuşi căutările şi aşa am ajuns la înălţimea ferestrei marii săli subterane care se afla sub aceea a orgiilor obişnuite. Înăuntru, am zărit multă lumină, am fost destul de îndrăzneaţă ca să mă apropii. Nefericita mea surată era întinsă pe-o capră de tăiat lemne, cu părul desfăcut şi hărăzită, bineînţeles, vreunei cazne înspăimântătoare în care avea să-şi afle, pe lângă libertate, veşnicul sfârşit al nenorocirilor sale... M-a apucat tremuratul, dar ceea ce îmi văzură ochii până la urmă mă miră nu peste multă vreme încă şi mai mult: Omphale fie nu ştiuse totul, fie nu spusese totul; am zărit patru fete goale în această catacombă, care îmi părură tare frumoase şi tare nevârstnice şi care, fără îndoială, nu erau de-ale noastre; prin urmare, în acest îngrozitor sălaş se mai aflau şi alte victime ale deşănţării acestor monştri... alte nefericite pe care noi nu le cunoşteam... M-am grăbit să fug şi am continuat să merg în cerc până ce am ajuns la celălalt capăt al catacombei: cum încă nu dădusem încă peste nici o spărtură, m-am hotărât să fac eu una; fără ca nimeni să-şi dea seama, îmi rostuisem un cuţit lung; m-am pus pe treabă; în ciuda mănuşilor, în curând mâinile mi-erau sfârtecate, nimic nu m-a oprit; gardul avea mai bine de două picioare în grosime, l-am întredeschis şi iată-mă în cea de-a doua alee; acolo, am fost mirată să nu simt la picioare decât un pământ moale şi afânat în care mă

înfundam până la glezne: cu cât înaintam în aceste desişuri, cu atât se întuneca mai tare. Curioasă să aflu care era pricina schimbării solului, pipăi cu mâinile… O, Cerule! am apucat capul unui cadavru! „Dumnezeule mare, am gândit eu îngrozită, fără îndoială că aici e, după cum bine mi s-a spus, cimitirul în care călăii aceia îşi aruncă victimele; de-abia dacă au grijă să le acopere capetele cu ceva pământ!… Craniul acesta este, poate, al dragii mele Omphale ori acela al nefericitei Octavie, atât de frumoasă, de dulce, de bună şi care nu s-a ivit pe-această lume decât asemenea trandafirilor a căror întruchipare erau nurii ei! Chiar şi eu, vai! aici mi-ar fi fost locul, de ce să nu-mi îndur soarta? Ce-o să câştig ducându-mă să caut noi oropsiri? N-am săvârşit aici destul rău? N-am devenit eu pricina unui număr îndeajuns de mare de fărădelegi? Ah! să-mi împlinesc menirea! O, pământule, cască-te şi înghite-mă! Numai atunci când eşti atât de părăsită, de sărmană, de a nimănui ca mine, trebuie să te chinuieşti atât ca să mai vieţuieşti câteva clipe, printre nişte monştri!… Dar nu, trebuie să răzbun virtutea întemniţată… Nici nu aşteaptă altceva de la curajul meu… Să nu ne lăsăm abătute… înainte: e neapărată nevoie ca universul să fie scăpat de nişte ticăloşi atât de primejdioşi ca aceștia. Trebuie oare să mă tem c-am să pierd trei sau patru oameni pentru a salva milioane de fiinţe jertfite de politichia ori ferocitatea lor!…”

Străpung dară gardul viu în care mă aflu; acesta era mai gros decât celălalt: cu cât înaintam, cu atâta le găseam mai de nepătruns. Izbutesc totuşi să fac o spărtură, dar, dincolo, un pământ tare… nu mai era nimic care să-mi vestească grozăviile peste care tocmai dădusem; ajung astfel la marginea şanţului, fără să fi găsit zidul despre care îmi vorbise Omphale; neîndoielnic, nici nu era unul şi se pare că preacuvioşii n-o spuneau decât ca să ne sperie şi mai tare. Mai liberă dincolo de acest al şaselea gard, am deosebit mai bine obiectele; biserica şi clădirea principală, lipite de el, se înfăţişară degrabă privirii mele; şanţul le mărginea şi pe una, şi pe cealaltă; m-am ferit să încerc să-l trec în partea aceea; i-am mers pe margine şi, văzându-mă în sfârşit în faţa unuia dintre drumeagurile pădurii, m-am hotărât să-l traversez pe-acolo şi să mă arunc pe-acel drum când mă voi fi căţărat pe celălalt mal. Acest şanţ era foarte adânc, dar, din fericire pentru mine, gol; cum era căptuşit cu cărămizi, n-aveai cum să aluneci, aşa că m-am aruncat: înainte de-a mă ridica, am fost câteva clipe puţin cam ameţită de cădere… Merg mai departe, ajung la celălalt mal

nestingherită, dar cum să-l urc? Tot căutând un loc potrivit, găsesc într-un sfârşit unul, unde câteva cărămizi dărâmate mă ajutau şi să mă folosesc de celelalte ca de nişte trepte, şi să-mi afund, ca să mă ţin, vârful piciorului în pământ; eram deja aproape pe mal, când, totul surpându-se sub greutatea mea, m-am prăbuşit în şanţ sub molozul pe care-l târâsem după mine; am crezut c-am murit; căderea aceasta, fără de voie, fusese mai rea decât cealaltă; de altfel, eram cu totul acoperită de resturile ce mă urmaseră; cum unele mă loviseră în cap, eram zdruncinată de-a binelea… „O, Dumnezeule! mi-am zis eu în culmea disperării, să nu mergem mai departe; să rămânem aici; e un semn de la Cel de sus; nu vrea să continuu: fără îndoială, gândurile îmi sunt înşelătoare; poate că răul e de folos pe pământ şi, atunci când mâna lui Dumnezeu îl doreşte, poate că-i o greşeală să i te împotriveşti! Dar, în curând, revoltată de un sistem, rod mult prea nefericit al stricăciunii ce mă înconjurase, mă descotorosesc de resturile de care sunt acoperită şi, văzând că mi-e mai uşor să urc prin spărtura pe care numai ce-am făcut-o, din pricina noilor goluri ce-au apărut, încerc iară, îmi dau curaj şi-ntr-o clipă sunt pe mal. Toate acestea mă îndepărtaseră de poteca pe care o zărisem; dar, cum mă uitasem bine la ea, o regăsesc şi o iau la goană. Înainte de căderea nopţii, am ajuns dincolo de pădure şi, nu peste multă vreme, pe acel deluşor de pe care, spre nenorocirea mea, văzusem îngrozitoarea mănăstire; mă odihnesc acolo câteva minute, eram toată scăldată în sudoare; prima mea grijă e să mă prăvălesc în genunchi şi să-l rog din nou pe Dumnezeu să mă ierte pentru greşelile nevoite pe care le săvârşisem în această grozavă hazna a fărădelegii şi a murdăriei; lacrimi de căinţă îmi curseră degrabă din ochi. „Vai! mi-am spus eu, nu eram atât de nelegiuită anul trecut, atunci când am părăsit tot poteca aceasta, călăuzită de o credinţă atât de cumplit înşelată! O, Dumnezeule! în ce stare mă pot vedea acum!” Cu aceste gânduri pline de tristeţe, oarecum liniştite de plăcerea de a mă vedea liberă, mi-am continuat drumul spre Dijon[23], închipuindu-mi că nicăieri altundeva decât în această capitală nu se putea ca plângerile mele să fie primite aşa cum se cuvenea…

Aici, doamna de Lorsange voi s-o facă pe Thérèse să capete puteri, cel puţin câteva minute; avea nevoie; căldura pe care o punea în povestire, rănile pe care aceste triste istorisiri i le deschideau din nou

în suflet, totul, în sfârşit, o silea la câteva clipe de răgaz. Domnul de Corville trimise după de-ale gurii şi, după puţină odihnă, eroina noastră continuă, aşa cum vom vedea, să-şi înfăţişeze în amănunt întâmplările-i demne de plâns.

A doua zi, eram cu desăvârşire liniştită în privinţa temerilor de-a nu fi urmărită pe care le avusesem mai întâi; era zăpuşeală mare şi, potrivit cumpătatului meu obicei, părăsisem cărarea ca să găsesc un adăpost unde să mănânc niscaiva merinde care să-mi îngăduie să aştept seara. Un mic pâlc de copaci aflat la dreapta drumului, în mijlocul căruia şerpuia un izvor cu apă limpede, îmi păru bun ca să mă răcoresc. Învigorată de această apă curată şi rece, îndestulată cu puţină pâine, cu spatele sprijinit de un copac, îmi lăsam venele străbătute de un aer tare şi aducător de linişte, care îmi tihnea, îmi domolea simţurile. Acolo, mă gândeam la această soartă aproape fără seamăn care, în ciuda spinilor de care eram înconjurată pe calea virtuţii, mă aducea mereu, orice mi s-ar fi putut întâmpla, înapoi la cultul acestei Dumnezeiri şi la nişte fapte de iubire şi de resemnare faţă de Fiinţa supremă din care ea îşi are obârşia şi a cărei întruchipare este. Numai ce mă cuprinsese un soi de entuziasm: „Vai! îmi spuneam, Dumnezeul acesta bun pe care-l ador nu mă părăseşte, din moment ce, chiar şi în această clipă, aflu mijloacele ca să-mi vin în puteri. Oare nu lui îi datorez această favoare? Şi există oare pe pământ fiinţe cărora să le fie refuzată? Nu sunt dară pe de-a-ntregul nenorocită, căci sunt unii încă şi mai de plâns decât mine… Ah! nu sunt mult mai puţin decât bătutele de soartă pe care le las în acel sălaş al viciului din care bunătatea Domnului m-a scos ca printr-o minune?…” Şi, plină de recunoştinţă, mă aruncasem în genunchi, uitându-mă ţintă la soare ca la cea mai frumoasă lucrare a Dumnezeirii, ca la acela care îi arată cel mai bine măreţia, găseam în desăvârşirea acestui astru noi pricini pentru rugi şi milostenii, când, dintr-o dată, mă simt apucată de doi bărbaţi care, după ce-mi înfăşuraseră capul ca să mă împiedice să văd şi să strig, mă leagă ca pe-o nelegiuită şi mă iau cu ei fără să scoată o vorbă.

Mergem aşa preţ de-aproape două ceasuri fără să pot vedea pe ce drum suntem, când unul dintre paznicii mei, auzindu-mă că respir cu greutate, îi spune tovarăşului să-mi dea jos voalul care-mi acoperă capul; celălalt n-are nimic împotrivă, eu răsuflu şi îmi dau în sfârşit

seama că ne aflăm în mijlocul unei păduri, urmând o cărăruie destul de lată, deşi nu prea umblată. Mii de gânduri negre se înfăţişează atunci minţii mele, mă tem ca oamenii acestor călugări ticăloşi să nu pună iar mâna pe mine… mă tem să nu mă ducă înapoi în mârşava lor mănăstire.

— Ah! îi zic eu uneia dintre călăuze: Domnule, pot să vă rog să-mi spuneţi unde mă duceţi? Pot să vă întreb ce-aveţi de gând să faceţi cu mine?

— Linişteşte-te, copila mea, îmi zice bărbatul, iar precauţiile pe care suntem siliţi să le luăm să nu-ţi provoace nici o spaimă, te conducem la un stăpân bun; puternice raţiuni îl fac să nu-i ia cameristă nevesti-sii decât aşa, în mare taină, dar acolo o să-ţi fie bine.

— Vai! domnilor, am răspuns, dacă lucraţi întru fericirea mea, n-are nici un rost să mă siliţi în vreun fel: sunt o biată orfană, fără-ndoială tare de plâns; nu cer decât un locşor, iar de îndată ce mi-l daţi, de ce vă temeţi c-am să fug?

— Are dreptate, spuse una dintre călăuze, s-o lăsăm mai în voie, să n-o legăm decât de mâini.

Zis şi făcut, iar noi mergem mai departe. Văzându-mă liniştită, îmi răspund chiar şi la întrebări şi până la urmă aflu de la ei că stăpânul căruia îi sunt hărăzită se numeşte contele de Gernande, născut la Paris, dar cu mari averi în această regiune şi, pe deasupra, mai bogat cu rente de cinci sute de mii de livre, pe care le mănâncă de unul singur, îmi zice una dintre călăuze.

— De unul singur?

— Da, e un singuratic, un filosof: nu primeşte niciodată pe nimeni; în schimb, este unul dintre cei mai mari gurmanzi ai Europei; nu există mâncău pe lumea aceasta care să fie în stare să-l înfrunte. Nu-ţi mai spun nimic, o să-l vezi tu.

— Dar care-i rostul acestor precauţii, domnule?

— Uite care e. Stăpânul nostru are nefericirea de-a fi însurat cu o femeie care şi-a pierdut minţile; trebuie păzită, nu iese din cameră, nimeni nu vrea s-o slujească; degeaba te-am fi rugat s-o faci, de-ai fi ştiut, n-ai fi fost niciodată de acord. Suntem siliţi să răpim fete care să îndeplinească slujba aceasta nenorocită.

— Cum!? voi fi închisă cu pomenita doamnă?

— Într-adevăr, da, iată de ce te ţinem aşa: o să-ţi fie bine acolo… linişteşte-te, foarte bine; în afară de neajunsul acesta, nimic n-o să-ţi

lipsească.

— Ah! cerule mare! ce silnicie!

— Haide, haide, copila mea, curaj, tot ai să scapi într-o bună zi și-atunci o să ai și niște bani puși deoparte.

Nici nu terminase călăuza mea de zis aceste cuvinte, că şi zărirăm castelul. Era o superbă şi vastă clădire izolată în mijlocul pădurii, dar această mare zidire nu era nici pe departe atât de locuită pe cât părea făcută să fie astfel. N-am văzut niscaiva mişcare, niscaiva du-te-vino decât spre bucătăriile aflate sub nişte bolţi în mijlocul casei. Tot restul era la fel de singuratic ca şi poziţia castelului: nimeni nu ne ceru socoteală când intrarăm, una dintre călăuze se duse la bucătării, cealaltă mă înfăţişă contelui. Se afla în fundul unui vast şi superb apartament, înfăşurat într-un halat de casă din satin de India, alungit pe-o otomană şi având pe-aproape doi tineri aşa de neruşinat sau, mai degrabă, aşa de caraghios îmbrăcaţi, pieptănaţi cu atâta eleganţă şi artă, încât la început mi s-a părut că sunt fete; o cercetare mai amănunţită mă făcu în cele din urmă să-mi dau seama că sunt doi băieţandri, dintre care unul putea să aibă vreo cincisprezece ani, iar celălalt, şaisprezece. Îmi părură încântători la chip, dar într-un asemenea hal de moliciune şi de lehamite, că mai întâi am crezut că sunt bolnavi.

— Iată o fată, monseniore, spuse călăuza mea, ni se pare că e ceea ce vă trebuie: e blândă, cinstită și nu cere altceva decât să-și afle un loc; nădăjduim că veţi fi mulţumit de ea.

— Bine, zise contele, de-abia uitându-se la mine: ai să-nchizi uşile când pleci, Saint-Louis, şi-ai să le spui să nu intre vreunul până când nu sun.

Apoi, contele se ridică şi veni să mă cerceteze. În timp ce mă priveşte cu băgare de seamă, pot să vi-l zugrăvesc: ciudăţenia portretului merită să vă uitaţi o clipă la el. Domnul de Gernande era atunci un bărbat de cincizeci de ani, având o înălţime de aproape şase picioare şi fiind îngrozitor de gras. Nimic mai înfricoşător decât chipul acestuia, lungimea nasului, tăciunele stufos al sprâncenelor, ochii negri şi răi, gura cea mare cu dinţi urâţi, fruntea-ntunecată şi chealǎ, sunetul înspăimântător şi răguşit al vocii, braţele şi mâinile enorme; totul contribuie la transformarea lui într-un uriaş a cărui apropiere inspiră mult mai multă frică decât siguranţă. Vom vedea în curând dacă sufletul şi faptele acestui soi de centaur erau pe măsura

înspăimântătoarei sale caricaturi. După o cercetare dintre cele mai dure şi mai neruşinate, contele mă întrebă ce vârstă am.

— Douăzeci şi trei de ani, domnule, am răspuns, iar după această întrebare a mai pus unele referitoare la făptura mea. I-am spus tot ce mă privea. N-am uitat nici chiar de înfierarea la care mă supusese Rodin; şi când i-am zugrăvit propria-mi mizerie, când i-am arătat că nenorocirea m-a urmărit neîncetat:

— Cu atât mai bine, îmi spuse cu asprime ticălosul, cu atât mai bine, aşa ai să fii mai mlădie aici; e un neajuns tare neînsemnat faptul că nenorocirea urmăreşte această netrebnică seminţie a poporului pe care natura o osândeşte să se târască lângă noi pe acelaşi pământ: de-aceea e mai sârguincioasă şi mai puţin neruşinată şi-şi îndeplineşte mult mai bine îndatoririle faţă de noi.

— Dar, domnule, v-am spus care mi-e obârşia, nu e defel netrebnică.

— Da, da, ştiu, când cineva e nimic ori în mizerie se preface mereu în faţa celorlalţi că-i te miri ce. Trebuie ca nălucirile mândriei să aline greşelile ursitei, iar apoi de noi ţine să credem ce poftim despre aceste obârşii nimicite de loviturile sorţii; toate acestea mă lasă rece, de altfel, găsesc că pari şi că eşti îmbrăcată aproape ca o slujnică, aşa că, dacă n-ai nimic împotrivă, am să mă port cu tine în felul acesta. Totuşi, continuă bărbatul acesta aspru, numai de tine depinde să fii fericită; răbdare, discreţie şi, în câţiva ani, am să-ţi dau drumul aici, într-o stare în care n-o să mai trebuiască să munceşti.

Atunci, îmi apucă braţele unul după celălalt şi, suflecându-mi mânecile până la cot, mi le cercetă cu băgare de seamă, întrebându-mă de câte ori mi se luase sânge.

— De două ori, domnule, i-am zis, destul de uimită de această întrebare, şi i-am spus şi când, zugrăvindu-i acele împrejurări ale vieţii mele când se întâmplase pomenitul lucru. El îşi apasă degetele pe vene ca atunci când vrei să le umfli ca să te apuci de-această operaţie şi, atunci când sunt aşa cum le doreşte, îşi pune gura pe ele, sugându-le. Din acea clipă, nu m-am mai îndoit că şi-n faptele acestui ticălos avea să-şi bage libertinajul coada, iar chinurile neliniştii se treziră în inima mea.

— Trebuie să ştiu cum eşti croită, continuă contele, uitându-se ţintă la mine cu o privire care mă făcu să tremur: pentru slujba pe care ai s-o îndeplineşti, nici un cusur trupesc nu-i îngăduit; arată-mi dară

tot ce porţi.

M-am apărat; dar contele, ce-şi încruntă a mânie toţi muşchii înspăimântătorului său chip, îmi dă de veste cu asprime că nu mă sfătuieşte să mă joc cu el de-a mironosiţa, pentru că are nişte mijloace sigure de a le băga femeilor minţile-n cap.

— Ce mi-ai povestit, îmi zise el, nu vesteşte o foarte mare virtute, aşa că împotrivirile tale vor fi pe cât de fără rost, pe-atât de caraghioase.

La aceste cuvinte, le face un semn băieţandrilor care, apropiindu-se de-ndată de mine, se chinuiesc să mă despoaie. Cu nişte indivizi aşa de slabi, aşa de vlăguiţi ca aceia care mă înconjoară, apărarea nu este, fără îndoială, grea; dar la ce îmi va sluji? Antropofagul care-i asmuţea asupră-mi praf şi pulbere m-ar fi făcut, de-ar fi vrut, cu un pumn. Am înţeles, prin urmare, că trebuie să mă dau bătută: am fost dezbrăcată într-o clipă; nici n-au terminat bine, că-mi dau seama că aţâţ şi mai mult râsetele celor doi Ganimezi.

— Prietene, îi spunea cel mai mic celuilalt, ce lucru frumos i-o fată… Dar ce păcat că acolo e un gol.

— Oh! zicea celălalt, nu e nimic mai respingător decât acest gol, nu m-aş atinge de-o femeie nici dacă în joc mi-ar fi norocul.

Şi, în timp ce dinaintea-mi era atât de ridicol obiectul batjocurilor lor, contele, intim partizan al dosului (ca, din nefericire, vai! toţi libertinii), mi-l cerceta pe-al meu cu cea mai mare băgare de seamă, îl mânuia fără de milă, îl frământa cu putere; şi, piscându-mi carnea cu toate cele cinci degete, mi-o frăgezea până mi-o învineţea. Apoi, mă puse să fac câţiva paşi înainte şi să mă întorc la el de-a-ndărătelea, în aşa fel încât să nu piardă din vedere perspectiva pe care şi-o oferise. Când mă înapoiam, mă punea să mă aplec, să stau dreaptă, să strâng, să depărtez. Adesea, îngenunchea în faţa acestei părţi care îl prinsese cu totul. O săruta în mai multe deosebite locuri, mai mult chiar pe cea mai tainică găurică; dar toate aceste săruturi erau după chipul şi asemănarea suptului, nu dăruia vreunul care să n-aibă această faptă ca ţintă. Părea să sugă fiecare dintre acele părţi pe care i se îndreptau buzele: în timpul acestei examinări, mi-a cerut multe amănunte în privinţa lucrurilor ce mi se făcuseră la mănăstirea Sainte-Marie-des-Bois şi, fără să bag de seamă că-l încingeam şi mai abitir prin aceste povestiri, avui nevinovăţia de a i le depăna cu toată naivitatea. Îi porunci unuia dintre tineri să se apropie şi, aşezându-l

lângă mine, slăbi nodul unui potop de panglici trandafirii, care reţinea un chilot de pânză albă, şi descoperi toţi nurii învăluiţi de veşmântul cu pricina. După câteva mângâieri uşoare pe acelaşi altar pe care contele jertfea cu mine, îşi schimbă dintr-o dată obiectul şi se-apucă să-l sugă pe băieţandru de partea care-i caracteriza sexul. Continua să mă atingă: şi fie din obişnuinţa tânărului, fie datorită îndemânării satirului, în foarte puţine minute, firea învinsă scurse în gura unuia ceea ce slobozea din mădularul celuilalt. Iată cum îi sleia acest libertin pe nefericiţii copii pe care-i avea acasă, al căror număr îl vom vedea în curând; astfel îi vlăguia şi iată pricina stării de istovire în care-i găsisem. Să vedem deocamdată cum făcea pentru a le aduce pe femei în aceeaşi stare şi care era adevăratul motiv al singurătăţii în care şi-o ţinea pe-a sa.

Omagiul pe care mi-l închinase contele durase mult, dar nu-i fusese defel necredincios templului pe care şi-l alesese: nici mâinile, nici privirile, nici săruturile, nici dorinţele nu-l părăsiră vreo clipă; după ce-l supse şi pe celălalt flăcău, după ce-i primi şi înfulecă la fel sămânţa:

— Vino, îmi spuse el, trăgându-mă spre o odăiţă alăturată, fără să mă lase să-mi iau hainele, vino, am să-ţi arăt despre ce e vorba.

Nu mi-am putut ascunde tulburarea, a fost îngrozitor; dar n-aveam cum să-mi schimb norocul, trebuia să beau cupa ce mi se-nfăţişa până la fund.

Doi alţi băieţandri de şaisprezece ani, la fel de frumoşi, la fel de vlăguiţi ca şi cei dintâi pe care îi lăsasem în salon, se-ndeletniceau în acest cabinet cu niscaiva goblenuri. Când am intrat, se ridicară în picioare.

— Narcisse, îi zise contele unuia dintre ei, iat-o pe noua cameristă a contesei, trebuie s-o pun la încercare; dă-mi lanţetele.

Narcisse deschide un dulap şi scoate imediat de-acolo tot ce-i de trebuinţă pentru a lua sânge. Vă las să vă închipuiţi cum m-am simţit; călăul îmi văzu fâstâceala, dar o luă în râs.

— Pune-o acolo, Zéphire, spuse domnul de Gernande celuilalt flăcău.

Iar băieţandrul, apropiindu-se de mine, îmi zise:

— Nu vă fie frică, domnişoară, nu poate să vă facă decât cel mai mare bine. Aşezaţi-vă aşa.

Trebuia să mă sprijin uşor pe genunchi, pe marginea unui

taburet pus în mijlocul încăperii, cu braţele susţinute de două panglici negre legate de tavan.

De-abia ajunsă în postură, contele se apropie de mine cu lanţeta în mână: respira cu greu, ochii îi luceau, chipul îi era înfricoşător; îmi leagă ambele braţe şi, în mai puţin de-o clipită, le înţeapă pe-amândouă. Scoate un strigăt însoţit de două sau trei hule şi, de cum vede sângele, se-aşază la şase picioare în faţa mea. Veşmântul uşor cu care este acoperit i se desface degrabă: Zéphire îi îngenunchează între pulpe, îl suge; iar Narcisse, cu ambele picioare pe fotoliul stăpânului său, îi dă la supt acelaşi obiect pe care el însuşi i-l oferă la suflat celuilalt. Gernande înhăţase şalele lui Zéphire, îl strângea, îl lipea de el, dar, cu toate acestea, îl părăsea ca să-şi arunce înflăcăraţii ochi spre mine. Totuşi, sângele mi se scurgea în valuri şi ajungea în două străchini albe aflate dedesubtul braţelor mele. Nu peste mult, mă simţii slăbită:

— Domnule, domnule, strigai: fie-vă milă de mine, leşin.

Şi mă clătinai; oprită fiind de panglici, n-am putut să cad; dar cum braţele mi se mişcau, iar capul mi se legăna pe umeri, chipul îmi fu scăldat de sânge. Contele era pe culmi… Şi totuşi nu văzui sfârşitul faptei sale, îmi pierdui cunoştinţa înainte ca el să-şi atingă ţinta; poate că nu trebuia să ajungă acolo decât văzându-mă în starea aceasta, poate că extazu-i suprem ţinea de acest tablou al morţii? Oricum ar fi, când îmi venii în fire, mă aflai într-un pat minunat, cu două bătrâne la căpătâi. De îndată ce mă văzură deschizând ochii, îmi aduseră o fiertură şi, din trei în trei ceasuri, până a doua zi, nişte nemaipomenite supe. Atunci, domnul de Gernande îmi trimise poruncă să mă ridic şi să mă duc să-i vorbesc, în acelaşi salon în care mă primise la sosire. Cineva mă duse acolo: eram încă un pic slăbită, dar, altfel, mă ţineam destul de bine; am ajuns.

— Thérèse, îmi spuse contele, punându-mă să mă aşez, rareori am să te mai încerc aşa, făptura dumitale îmi este de folos pentru alte scopuri; dar e neapărată nevoie să-ţi înfăţişez ce gusturi am și felul în care vei sfârşi într-o bună zi în această casă dacă mă trădezi, dacă, din nefericire, te laşi ademenită de femeia lângă care vei fi pusă.

E femeia mea, Thérèse, iar titlul acesta e, fără îndoială, cel mai nenorocit pe care-l poate ea avea, din moment ce o sileşte să nu se-mpotrivească ciudatei metehne a cărei victimă tocmai ai fost; să nu-ţi închipui că mă port aşa cu ea din răzbunare, din dispreţ, din

vreun simţământ de ură; o fac numai din patimă. Nimic nu-i pe potriva plăcerii pe care-o încerc atunci când îi vărs sângele… când curge, sunt ca beat; nu m-am bucurat nicicând de femeia aceasta în vreun alt fel. Au trecut trei ani de când am luat-o de nevastă și, o dată la patru zile, îndură neabătut tratamentul pe care l-ai suportat şi tu. Vârsta-i fragedă (n-a împlinit nici douăzeci de ani), deosebita grijă pe care i-o dovedim, toate acestea o susţin; şi, cum punem la loc tot ceea ce o silim să piardă, de-atunci a dus-o destul de bine. Cu o așa supușenie, îţi dai prea bine seama că nu pot s-o las nici să iasă, nici să vadă pe cineva. Prin urmare, le spun la toţi că e nebună, iar maică-sa, singura rudă ce i-a mai rămas şi care locuieşte în castelul ei la şase leghe de-aici, e-atât de încredinţată de lucrul acesta, că nu-ndrăzneşte nici măcar să vină s-o viziteze. Contesa mă roagă adesea să mă îndur, face tot ce poate ca să mă înduioşeze; dar n-o să izbândească în veci. Destrăbălarea mea i-a hotărnicit arestul, acesta e de neclintit, iar ea va vieţui în felul acesta cât o vor ţine puterile: n-o să-i lipsească nimic cât o trăi şi, cum îmi place s-o istovesc, am s-o susţin cât mai mult timp cu putinţă; când n-o să mai poată să reziste, la revedere. E a patra nevastă; în curând o s-o am și pe-a cincea, pentru nimic nu-mi fac mai puţine griji decât pentru soarta unei muieri; sunt atâtea pe lume şi e aşa de plăcut să le tot schimbi!

Oricum ar fi, Thérèse, slujba ta e s-o îngrijeşti: de obicei, pierde câte două palete de sânge o dată la patru zile, de-acum nu mai leşină; obișnuința îi dă puteri, e vlăguită douăzeci și patru de ore, dar celelalte trei zile e bine. Dar nu-i greu să-ţi dai seama că viaţa aceasta nu-i place, face totul ca se să elibereze, încearcă totul ca maică-sa să afle despre adevărata ei stare: le-a fermecat deja pe două dintre slujnice, ale căror uneltiri au fost descoperite destul de la timp ca să n-aibă sorţi de izbândă: ea a fost pricina pierderii celor două nefericite, lucru pentru care se căieşte astăzi şi, recunoscând că ursita nu i se va schimba vreodată, ia o hotărâre şi făgăduieşte că n-are să mai încerce să-i ademenească pe oamenii cu care am s-o înconjor. Dar această taină, ce se întâmplă cu aceia care mă trădează, totul, Thérèse, mă sileşte să nu-i pun alături decât persoane răpite aşa cum ai fost şi tu, ca astfel să mă păzesc de urmăriri. Cum nu te-am luat de la nimeni, cum nu trebuie să răspund pentru tine în faţa nimănui, am chiar putinţa să te pedepsesc, dacă o meriţi, într-un fel care, deşi te lasă fără suflare, să nu poată totuşi să-mi aducă pe cap nici cercetări şi nici vreun soi de belele.

De-acum, nu mai eşti dară pe-această lume, deoarece poţi să dispari la cea mai neînsemnată faptă a voinţei mele: aceasta îţi e soarta, copila mea, vezi prea bine; fericită, dacă te porţi cum se cuvine, moartă, dacă încerci să mă trădezi. În orice altă împrejurare, ţi-aş cere un răspuns: în situaţia în care te afli, n-am deloc nevoie de-aşa ceva; eşti a mea, trebuie să-mi dai ascultare, Thérèse… Să mergem la nevastă-mea.

Neavând nimic de obiectat la un discurs atât de precis, mi-am urmat stăpânul: am străbătut o galerie lungă, la fel de întunecată, la fel de părăsită ca şi restul castelului; o uşă se deschide, intrăm într-o anticameră în care le recunosc pe cele două bătrâne care mă slujiseră cât timp mă simţisem slăbită. Se sculară şi ne conduseră într-un apartament superb unde, pe un scaun, o găsirăm pe nefericita contesă brodând la gherghef; când îşi zări soţul, se ridică:

— Aşezaţi-vă, îi zise contele, vă îngădui să mă ascultaţi în felul acesta. Iată, în sfârşit, că v-am găsit o cameristă, doamnă, continuă el, nădăjduiesc că vă veţi aminti de soarta la care le-aţi supus pe celelalte şi că nu veţi încerca să o aruncaţi pe aceasta în aceleaşi nenorociri.

— N-ar avea nici un rost, am spus eu atunci, dorind din tot sufletul să o slujesc pe-această nefericită şi voind să-mi ascund planurile; da, doamnă, îndrăznesc s-o adeveresc în faţa dumneavoastră, un cuvinţel nu veţi rosti pe care să nu i-l repet de-ndată domniei sale soţului dumneavoastră şi fără îndoială că nu-mi voi primejdui viaţa pentru a vă sluji.

— N-am să-ncerc nimic care să vă pună în această situaţie, domnişoară, zise biata femeie ce încă nu înţelegea motivele care mă făceau să vorbesc astfel, staţi liniştită: nu vă cer decât să aveţi grijă de mine.

— Atâta am să fac, doamnă, dar nimic mai mult.

Iar contele, încântat de mine, îmi strânse mâna, şoptindu-mi la ureche: „Bine, Thérèse, dacă te porţi după cum spui, a dat norocul peste tine”. Apoi, contele îmi arătă odaia, alăturată celei a contesei, şi îmi atrase atenţia că tot apartamentul, închis cu nişte uşi nemaipomenite şi înconjurat cu grilaje duble la toate deschizăturile, nu lăsa nici o speranţă de fugă:

— Iată o terasă, continuă domnul de Gernande, ducându-mă într-o grădiniţă care se afla la acelaşi nivel cu apartamentul, dar înălţimea ei nu-ţi dă ghes, aşa cred, să-i măsori zidurile; contesa poate să vină cât pofteşte aici la aer curat, o vei însoţi… adio.

M-am întors la stăpâna mea și, cum la început ne-am cercetat amândouă fără să vorbim, am surprins-o destul de bine în această primă clipă pentru a putea să v-o zugrăvesc.

Doamna de Gernande, în vârstă de nouăsprezece ani și jumătate, avea cea mai frumoasă, cea mai nobilă, cea mai maiestuoasă statură ce se poate vedea, cel mai mic gest, cea mai mică mişcare erau o încântare, iar cea mai neînsemnată dintre priviri, plină de simţire: deşi era bălaie, ochii îi erau de-un negru desăvârşit şi mai grăitori decât orice altceva; dar un soi de vlăguire, urmare a necazurilor sale, le îndulceau strălucirea, îi făceau de o mie de ori mai interesanţi; avea pielea foarte albă şi cele mai frumoase cosiţe, gura foarte mică, poate prea mică, nu m-ar fi mirat cine știe ce dacă cineva ar fi găsit că-i un cusur. Era un trandafir drăgălaş, încă nu-ndeajuns de înflorit: dar ce curaţi îi erau dinţii… cât de roşii buzele… ai fi zis că Amorul a zugrăvit-o în culori luate de la zeiţa Florilor: nasul îi era acvilin, subţire, mic și încununat de două sprâncene de abanos, bărbia, desăvârşit frumoasă, într-un cuvânt, un chip minunat de oval, în întregul căruia domnea un fel de farmec, de nevinovăţie, de candoare, care te-ar fi făcut să ţi se pară că această figură încântătoare e mai degrabă a unui înger decât fizionomia unei muritoare. Braţele, pieptul, şoldurile… îi erau de-o strălucire… de-o rotunjime făurite pentru a sluji ca model artiştilor; un muşchi uşor şi întunecat acoperea templul lui Venus, susţinut de două coapse bine făcute; şi, lucru care m-a mirat, în ciuda mijlocelului mlădiu al contesei, în ciuda nenorocirilor sale, nimic nu-i strica nurii: fesele-i rotunde și durdulii erau la fel de cărnoase, de bucălate, de tari, de parcă ar fi fost mai plinuţă şi ar fi trăit din totdeauna în sânul fericirii. Şi totuși, peste toate acestea se aflau câteva îngrozitoare vestigii ale libertinajului soţului său, dar, o mai spun o dată, nici o stricăciune… părea un crin frumos pe care albina a lăsat câteva urme. La atâtea daruri înnăscute, doamna de Gernande adăuga o fire blândă, o minte romanţioasă şi duioasă, un suflet de-o gingășie!… era învăţată, avea talente… o artă naturală pentru a seduce la care numai ticălosul de bărbatu-său putea să se împotrivească, o voce fermecătoare și multă pioşenie: aceasta era nefericita doamnă de Gernande, aceasta era îngereasca făptură împotriva căreia uneltise el; părea că, cu cât inspira ea mai multe lucruri, cu atât mai din plin îi aţâţa ferocitatea și că belşugul de daruri pe care-l primise de la fire se transforma în și mai multe pricini pentru cruzimile acestui scelerat.

— Când vi s-a luat sânge, doamnă? i-am zis, ca să-i arăt că ştiam totul.

— Acum trei zile, mi-a spus, şi e pentru mâine… apoi, cu un suspin, da, mâine… domnişoară, mâine… vei fi martora acestei frumoase scene.

— Şi doamna nu e istovită?

— Oh! Cerule mare! n-am nici douăzeci de ani şi sunt sigură că nici la şaptezeci nimeni nu-i mai istovit. Dar toate acestea se vor sfârşi, mă amăgesc, mi-e cu desăvârşire peste puteri să trăiesc mult timp aşa: mă voi duce să-l întâlnesc pe Tatăl, mă voi duce să caut în braţele Fiinţei supreme o odihnă pe care oamenii mi-au refuzat-o cu atâta cruzime pe-această lume.

Cuvintele acestea îmi sfâşiară inima: voind să nu mă dau de gol, mi-am ascuns tulburarea, dar în adâncul sufletului mi-am făgăduit ca de-atunci, de-ar fi fost nevoie, să-mi pierd mai degrabă de-o mie de ori viaţa decât să n-o smulg din nenorocire pe-această nefericită victimă a desfrâului unui monstru.

Venise clipa mesei de seară a contesei. Cele două bătrâne veniră să-mi dea de veste că trebuie s-o duc în cabinetul ei: i-am spus; era obişnuită cu toate acestea şi ieşi de-ndată, iar cele două bătrâne, ajutate de cei doi valeţi care mă prinseseră, au servit o cină somptuoasă pe o masă la care am fost aşezată în faţa stăpânei mele. Valeţii s-au retras, iar cele două bătrâne m-au pus în gardă că n-aveau să se mişte din anticameră, în aşa fel încât să fie oricând gata să primească poruncile doamnei în tot ceea ce şi-ar putea ea dori. Am chemat-o pe contesă la masă, ea s-a aşezat şi mă pofti să fac la fel cu un aer de prietenie şi bunăvoinţă care mă cuceri întru totul. Aveam cel puţin douăzeci de feluri de mâncare.

— În ceea ce priveşte partea aceasta, vedeţi prea bine că au grijă de mine, domnişoară, îmi spuse ea.

— Da, doamnă, am răspuns, şi ştiu că dorinţa domnului conte e să nu vă lipsească nimic.

— Oh! da, dar, cum motivele acestor drăgălăşenii sunt doar nişte neomenii, mă lasă cu totul rece.

Vlăguită şi supunându-se din plin chemării firii de a se reface întruna, doamna de Gernande mâncă mult. Pofti nişte pui de potârniche şi un boboc de raţă de Rouen, care îi fură aduşi fără întârziere. După masă, ieşi la aer pe terasă, dar dându-mi mâna: i-ar fi

fost cu neputinţă să facă zece paşi fără acest ajutor. În acele clipe mi-a arătat toate părţile corpului său pe care tocmai vi le-am zugrăvit; îşi dezveli braţele, erau pline de cicatrice.

— Ah! nu se opreşte aici, îmi spuse, nu există nici un loc pe nenorocitu-mi trup din care să nu-i placă să vadă curgând sânge.

Şi-mi arătă picioarele, gâtul, pieptul şi multe alte părţi cărnoase, acoperite şi ele de cicatrice. În această primă zi, m-am mărginit la câteva plângeri neînsemnate şi ne-am dus la culcare.

A doua zi era cea nenorocită pentru contesă. Domnul de Gernande, care nu se apuca de această treabă decât la sfârşitul cinei, servită întotdeauna înaintea celei a soţiei sale, îmi trimise vorbă să stau la masă cu el; şi acolo, doamnă, l-am văzut pe acest căpcăun purtându-se într-un mod atât de înspăimântător, încât mi-a fost greu, deşi eram de faţă, să-mi cred ochilor. Patru valeţi, printre ei aflându-se şi cei doi care mă aduseseră la castel, serveau cina aceasta uluitoare. Merită să fie amănunţit înfăţişată; cu siguranţă că nu puseseră nimic în plus pentru mine. Prin urmare, ceea ce vedeam se întâmpla zi de zi.

S-au servit două supe, o cremă de şofran, iar cealaltă, o cremă de crustacee în suc de jambon: la mijloc, un muşchi de vită în stil englezesc, opt aperitive, cinci antreuri mari, alte cinci mai uşurele, un cap de mistreţ înconjurat de opt felurite fripturi, urmate de două rânduri de deserturi şi şaisprezece platouri de fructe; îngheţate, şase soiuri de vin, patru de lichioruri şi cafea. Domnul de Gernande gustă din toate, pe unele le mâncă numai el: bău douăsprezece sticle de vin, patru de Bourgogne la început, patru de Champagne la friptură; vinurile de Tokai, Mulseau, Hermitage şi Madeira fură înghiţite la fructe. Încheie cu două sticle de lichior din insule şi zece ceşti de cafea.

Ridicându-se de la masă la fel de odihnit de parcă de-abia s-ar fi trezit, domnul de Gernande îmi zise:

— Hai să-i luăm sânge stăpânei tale; ai să-mi spui, te rog, dacă mă descurc la fel de bine cu ea ca şi cu tine.

Doi băieţandri pe care nu-i mai văzusem, de aceeaşi vârstă ca şi cei de dinainte, ne aşteptau la uşa apartamentului contesei: acolo aflai de la conte că avea doisprezece asemenea flăcăi care îi erau primeniţi în fiecare an. Aceştia îmi părură încă şi mai frumoşi decât toţi cei pe care-i văzusem până atunci: erau mai puţin vlăguiţi decât ceilalţi; intrarăm… Toate ceremoniile pe care vi le voi înfăţişa aici cu de-amănuntul, doamnă, erau cele cerute de către conte: erau cu

sfinţenie îndeplinite zi de zi, schimbat era cel mult locul sângerărilor.

De cum intră contele, contesa, învăluită doar de-o rochie de muselină uşoară, se puse în genunchi.

— Sunteţi gata? o întrebă soţul.

— La orice, domnule, răspunse ea cu umilinţă: ştiţi prea bine că vă sunt victimă și că numai de domnia voastră ţine să daţi poruncă.

Atunci, domnul de Gernande îmi zise s-o dezbrac pe nevastă-sa și să i-o aduc. Oricâtă silă m-ar fi încercat la toate aceste grozăvii, cum și ştiţi, doamnă, n-aveam cum să fac altminteri decât să mă resemnez pe deplin. Să nu mă priviţi vreodată altfel, vă rog din suflet, decât ca pe-o sclavă în tot ceea ce v-am povestit și în tot ceea ce-mi rămâne să vă spun: nu mă plecam decât atunci când nu puteam să fac altcumva, dar nu făptuiam nimic de bunăvoie.

I-am scos dară haina cea largă stăpânei mele şi am dus-o, goală, lângă soţul ei, aşezat deja într-un fotoliu mare: cunoscând ceremonialul, ea se căţără pe pomenitul fotoliu şi, de una singură, îi dădu la sărutat acea parte preferată pe care o preamărise atât de mult la mine şi care îmi părea că-l aţâţă în acelaşi fel la toate făpturile şi la toate sexele.

— Depărtaţi, doamnă, îi spuse contele cu asprime… şi multă vreme proslăvi ceea ce dorea să vadă, silind-o să se pună în diferite poziţii; întredeschidea, strângea la loc; cu vârful degetului ori al limbii, gâdila gaura cea strâmtă; şi, luat degrabă de valul câinoşeniei patimilor sale, pişca, strivea şi zgâria carnea. De îndată ce apărea uşoara rană, gura i se şi lipea de ea. În timpul acestor crude începuturi, o ţineam pe nefericita victimă, iar cei doi băieţandri îi purtau lui de grijă cu schimbul; rând pe rând în genunchi între picioarele contelui, se foloseau de propriile guri pentru a-l aţâţa. Şi-atunci am văzut, nu fără o nemaipomenită uimire, că uriaşul acesta, soiul acesta de monstru, la care numai şi înfăţişarea înspăimânta, de-abia dacă era bărbat; cea mai mică, cea mai neînsemnată umflătură de carne sau, întru o comparaţie mai dreaptă, ceea ce ai vedea la un copil de trei ani de-abia dacă era ceea ce se zărea la acest individ atât de trupeş şi zăplan prin toate celelalte părţi; dar senzaţiile-i nu erau defel mai puţin tari, iar fiecare vibraţie a plăcerii era în el un atac spasmodic. După această primă desfătare, se întinse pe divan şi voi ca nevastă-sa, încălecându-l, să-şi aibă-n continuare dosul pus peste faţa lui, în vreme ce cu gura i-ar fi dăruit, prin mijlocirea sugerii, aceleaşi servicii pe care tocmai le

primise de la tinerii Ganimede, care erau aţâţaţi cu mâinile la dreapta şi la stânga lui; răstimp, ale mele trebăluiau pe fundul lui: îl mângâiam, îl spurcam în toate felurile; cum postura aceasta, folosită mai bine de-un sfert de ceas, nu provocase încă nimic, trebui s-o schimbăm; din porunca soţului său, am întins-o pe contesă pe un şezlong, culcată pe spate, cu coapsele cât mai depărtate cu putinţă. Vederea a ceea ce ea întredeschidea îl aruncă pe conte într-un soi de furie, se uită… ochii îi aruncă flăcări, huleşte; se azvârle ca un turbat asupra nevesti-sii, o înţeapă cu lanţeta în cinci sau şase locuri de pe trup; dar toate rănile erau uşoare, de-abia de scotea de-acolo una ori două picături de sânge. Aceste dintâi cruzimi încetară până la urmă pentru a îngădui altele. Contele se aşază, îşi lasă nevasta să răsufle preţ de-o clipă; şi, ocupându-se de cei doi mândruţi, îi silea să se sugă unul pe celălalt ori îi aranja aşa ca, atâta vreme cât îl sugea pe unul, celălalt să-l sugă pe el şi ca acela pe care-l sugea să-i facă, cu gura, acelaşi serviciu aceluia care îl sugea: contele primea mult, dar nu dădea nimic. Atât de îndestulat şi de neputincios era, că nici cele mai mari strădanii nu izbuteau nici măcar să-l scoată din amorţeala sa: părea să simtă o foarte mare plăcere, dar nimic nu se iţea; uneori, îmi poruncea să-i sug chiar eu pe flăcăiandri şi să-i vărs fără zăbavă-n gură tămâia pe care o culegeam. În sfârşit, îi asmute unul după celălalt asupra nefericitei contese. Tinerii se apropie de ea, o înjură, împing neobrăzarea până acolo încât o bat, o biciuiesc şi cu cât o chinuiesc mai tare, cu atât sunt mai lăudaţi, cu atât contele îi încurajează mai cu spor.

Atunci, Gernande îşi trecea vremea cu mine, eram în faţa lui, cu şoldurile la înălţimea feţei lui şi îi aducea jertfă zeului său; dar nu mă lovi defel; nu ştiu de ce nu-i chinui nici pe ganimezi, nu-i căşunase decât pe contesă. Poate că cinstea de a-i aparţine devenea un motiv pentru a o maltrata; poate că nu era cu-adevărat mişcat de cruzime decât din pricina legăturilor care făceau ca batjocurile să fie mai puternice. Poţi să presupui de toate în asemenea minţi şi să pui aproape întotdeauna rămăşag că ceea ce va părea să fie mai din plin o fărădelege va fi şi ceea ce îi va aţâţa mai mult. În cele din urmă, ne-aşază pe băieţandri şi pe mine alături de nevastă-sa, amestecaţi unii cu alţii: aici un bărbat, acolo o femeie, tuspatru arătându-i fundul; ne cercetează mai întâi puţin de la depărtare, apoi se-apropie, atinge, compară, mângâie; eu şi flăcăii nu păţim nimic, dar de fiecare dată când ajungea la nevastă-sa o necăjea, o jignea într-un fel sau altul.

Scena se mai schimbă o dată: trebuie s-o întindem pe contesă pe sofa, cu faţa în jos, şi, luându-i unul după celălalt pe amândoi băieţandrii, el însuşi îi introduce pe calea cea strâmtă pe care-o oferea poziţia doamnei de Gernande; le îngăduie să se încălzească acolo, dar jertfa trebuie să se sfârşească numai în gura lui; pe măsură ce ies, îi şi suge. În timp ce unul îşi vede de treabă, se lasă supt de celălalt, iar limba îi rătăceşte pe tronul de voluptate pe care i-l înfăţişează făptuitorul. Actul acesta e lung, contele se enervează, se ridică şi vrea s-o înlocuiesc pe contesă, îl implor pe dată să nu-mi ceară aşa un lucru, dar nu-i de înţeles. Îşi aşază nevasta pe spate de-a lungul sofalei, mă pune peste ea, cu spatele la el, iar acolo le porunceşte drăguţilor să mă scotocească pe calea cea neîngăduită: mi-i arată, ei nu intră decât călăuziţi de mâinile sale; trebuie atunci s-o aţâţ pe contesă cu propriile-mi degete şi s-o sărut pe gură: pentru el, jertfa e aceeaşi; cum fiecare dintre mândruţi nu poate face nimic decât înfăţişându-i unul dintre cele mai dragi obiecte ale cultului său, se bucură de-aşa împrejurare după puteri şi, după cum s-a întâmplat şi cu contesa, trebuie ca acela care mă străpunge, după câteva du-te-vino, să scurgă în gura lui tămâia aprinsă pentru mine. Când flăcăiandrii au terminat, contele se lipeşte de şalele mele şi dă impresia că vrea altele.

— Zadarnice strădanii, strigă el… îmi trebuie altceva… de fapt… de fapt… oricât de jalnică îmi pare starea… nu mai pot… haide, contesă, dă-mi braţele!

O apucă atunci cu ferocitate, o aşază aşa cum făcuse şi cu mine, cu braţele legate de tavan prin două panglici negre: grija mea e să pun fâşiile; el se uită la legături: găsindu-le cam slăbite, le strânge pentru ca, spune el, sângele să iasă cu mai multă putere: palpează venele şi le înţeapă pe-amândouă aproape în acelaşi timp. Sângele ţâşneşte foarte departe: el e-n culmea încântării; şi, întorcându-se să se aşeze în faţă, în vreme ce ambele fântâni curg, mă sileşte să-i îngenunchez între picioare, ca să-l sug; la fel îi face fiecăruia dintre flăcăiandri, rând pe rând, neîncetând să-şi arunce ochii spre aceste jeturi de sânge care îl aţâţă. Cât despre mine, sigură că momentul în care criza de el sperată se va petrece o să fie şi clipa opririi chinurilor contesei, mă îngrijesc din răsputeri să o provoc şi mă transform, după cum vedeţi, doamnă, în târfă din binefacere şi-n desfrânată din virtute. Vine, în sfârşit, şi-acest deznodământ atât de aşteptat, nu-i cunoşteam nici primejdiile, nici violenţa; ultima oară când se întâmplase, eram în nesimţire… Oh!

doamnă, ce rătăcire! Preţ de zece minute, Gernande era în delir, zbătându-se ca un om lovit de epilepsie şi scoţând nişte urlete care s-ar fi auzit şi de la o leghe: înjura din plin şi, lovind tot ce-l înconjura, făcea nişte eforturi înspăimântătoare. Cei doi drăguţi sunt răsturnaţi, vrea să se arunce asupra nevesti-sii, îl ţin: izbutesc să-l termin, nevoia pe care-o are de mine îl sileşte să mă lase-n pace; îl fac să-şi vină în cele din urmă în fire, eliberându-l de acest fluid încins, ale cărui căldură, grosime şi mai ales belşug îl aduc într-un asemenea hal de frenezie, că-mi vine să cred c-o să-şi dea duhul; lichidul ar fi încăput cu greu în şapte sau opt linguri, iar cea mai groasă zeamă nu i-ar zugrăvi prea bine consistenţa; pe lângă toate acestea, nici un fel de erecţie, ba chiar părea vlăguit: iată unele contradicţii pe care cei pricepuţi într-ale meşteşugului le vor explica mai bine decât mine. Contele mânca prea mult şi nu se răspândea astfel decât atunci când îi lua sânge nevesti-sii, adică o dată la patru zile. Aceasta să fi fost cauza fenomenului? Habar n-am şi, neîndrăznind să lămuresc lucruri pe care nu le pricep, mă voi mulţumi să spun ce-am văzut.

Totuşi, mă năpustesc spre contesă, îi opresc sângele, o dezleg şi o aşez pe o sofa într-o mare stare de slăbiciune: dar contele, fără să-şi facă vreo grijă, fără să binevoiască măcar să arunce fie şi-o privire spre această nenorocită victimă a turbării sale, iese dintr-o dată cu drăguţii săi, lăsându-mă să pun ordine în toate după cum voi pofti. Aceasta este cumplita nepăsare ce caracterizează, mai mult decât orice, sufletul unui adevărat libertin: dacă nu-i răpus decât de năvala patimilor, remuşcarea i se va zugrăvi pe chip, atunci când va vedea, calm fiind, nefericitele urmări ale delirului; dacă sufletu îi este pe de-a-ntregul ticăloşit, asemenea urmări nu-l vor speria defel; le va privi fără de suferinţă ori părere de rău, ba poate chiar cu niscaiva tresăriri ale netrebnicelor desfătări care le-au provocat.

Am culcat-o pe doamna de Gernande. Din câte mi-a spus, de data aceasta pierduse mult mai mult decât de obicei; dar i se dădură atâtea îngrijiri şi-atâtea întăritoare, că a doua zi nu se mai vedea nimic. În seara cu pricina, de îndată ce nu mai avui nimic de făcut pe lângă contesă, Gernande îmi trimise poruncă să mă duc să-i vorbesc; era la supeu; trebuia să-l servesc la această masă la care lua parte cu şi mai multă necumpătare decât la cină: patru dintre drăguţi îi stăteau alături şi acolo, seară de seară, libertinul bea până se îmbăta; dar douăzeci de sticle din cele mai bune vinuri de-abia dacă ajungeau să-l dovedească

şi l-am văzut adesea golind treizeci. Sprijinit de mândruţi, desfrânatul se ducea apoi în fiecare seară să se bage în pat cu doi dintre ei. Dar nu mai făcea nimic şi toate acestea nu mai erau decât nişte mijloace care-l pregăteau pentru marea scenă.

Totuşi, aflasem taina de a mă vârî cum nu se poate mai bine în sufletul acestui bărbat: mărturisea deschis că puţine femei îi plăcuseră aşa de mult; astfel am căpătat anumite drepturi la încrederea sa, de care nu m-am folosit decât pentru a o sluji pe stăpâna mea.

Într-o dimineaţă, când Gernande îmi poruncise să mă duc la el în cabinet ca să-mi împărtăşească niscaiva noi planuri de libertinaj, după ce l-am ascultat şi lăudat din plin, am vrut, văzându-l destul de liniştit, să-ncerc să-l înduioşez în privinţa sorţii nefericitei sale neveste:

— E oare cu putinţă, domnule, îi spuneam, ca cineva să se poarte aşa cu o femeie, chiar dacă nu luăm în seamă tot ceea ce vă leagă de ea? Binevoiţi dară să vă gândiţi la răscolitoarele farmece ale sexului său.

— Oh! Thérèse! cu atâta minte, îmi răspunse contele, e oare cu putinţă să-mi aduci, întru liniştire, tocmai acele motive care mă enervează cel mai tare? Ascultă-mă, fată dragă, continuă el punându-mă să mă aşez alături, şi oricare-ar fi mojiciile pe care mă vei auzi rostindu-le împotriva sexului tău, să nu ne mâniem; dacă motivele sunt bune, mă voi pleca în faţa lor.

Ia să-mi spui tu mie, Thérèse, cu ce drept pretinzi ca un soţ să fie silit să-şi facă nevasta fericită? Şi ce titluri îndrăzneşte femeia aceasta să invoce pentru a-i cere aşa ceva bărbatului? Necesitatea de a se ferici unul pe celălalt nu poate să existe, din punctul de vedere al legiuirilor, decât între două fiinţe înzestrate în mod egal cu putinţa de a face rău şi, prin urmare, între două fiinţe de aceeaşi tărie: o asemenea întovărăşire nu s-ar putea petrece fără să se formeze de îndată un pact între cele două fiinţe de a nu se folosi, fiecare faţă de cealaltă, de puterea lor decât într-un fel care să n-aibă cum să-i facă rău nici uneia dintre ele; fireşte însă că această înţelegere caraghioasă n-ar avea cum să existe între fiinţa puternică şi fiinţa slabă. Cu ce drept va cere aceasta din urmă ca cealaltă s-o cruţe? şi din ce tâmpenie se va sili cea dintâi s-o facă? Pot să mă-nvoiesc să nu mă folosesc de propriile-mi forţe cu acela care se poate face temut printr-ale sale; dar din ce pricină le voi micşora eu urmările cu făptura pe care natura mi-o aserveşte? Îmi vei răspunde oare din milă? Acest simţământ nu se

potriveşte decât cu fiinţa care-mi seamănă şi, cum aceasta-i egoistă, nu are urmări decât în anumite condiţii, tacite, în care individul ce-mi va insufla compătimire nu va nutri altceva în ceea ce mă priveşte: dar, dacă îl înving neîncetat prin superioritatea mea, mila lui devenindu-mi fără rost, nu sunt niciodată nevoit, ca s-o am, să mă-ndur la vreun sacrificiu. Nu m-aş păcăli eu singur dacă mi-ar fi milă de puiul căruia i se taie gâtul pentru propria-mi cină? Această făptură, mult mai jos decât mine, lipsită de-orice legătură cu mine, n-a putut vreodată să-mi insufle vreun simţământ; or, legăturile dintre nevastă şi bărbatul ei nu au vreo urmare deosebită de aceea dintre pui şi mine; şi una, şi celălalt sunt nişte animale de casă de care trebuie să te slujeşti, pe care trebuie să le foloseşti aşa cum îţi arată natura, fără să le deosebeşti în vreun fel. Dar, te întreb, dacă intenţia naturii era ca spiţa voastră să fie creată întru fericirea sexului nostru şi *vice versa*, ar fi făcut, natura aceasta oarbă, atâtea prostii în făurirea acestor ambe sexe? Le-ar fi dat amândurora nişte păcate aşa de neiertat, încât de-aici să trebuiască să decurgă negreşit îndepărtare şi antipatie reciprocă? Fără să ne-apucăm să căutăm mult prea departe nişte pilde, cu firea pe care mi-o cunoşti, spune-mi, te rog, Thérèse, care este femeia pe care aş putea s-o fac fericită şi, invers, cărui bărbat ar putea să-i placă desfătarea unei femei, când nu e înzestrat cu urieşeştile mărimi, trebuincioase pentru a o mulţumi? Ce crezi, însuşirile morale îi vor răscumpăra cusururile trupeşti? Şi ce fiinţă cu minte, cunoscând cu-adevărat o femeie, nu va striga ca Euripide: acela dintre zei care a adus femeia pe lume se poate lăuda că a făurit cea mai ticăloasă dintre toate făpturile şi cea mai aducătoare de nenoroc pentru om. Dacă, prin urmare, e lucru dovedit că cele două sexe nu se potrivesc defel şi că nu există vreo plângere întemeiată făcută de vreunul care să nu fie de-ndată pe placul celuilalt, atunci, de-acum încolo, nu e adevărat că natura i-a făurit pentru fericirea lor reciprocă. Poate că le-a îngăduit dorinţa de a se apropia pentru a lucra întru răspândire, dar nicidecum pe-aceea de a se lega întru a-şi afla fericirea unul în celălalt. Cel mai slab neavând dară nici un temei pentru a căpăta mila celui mai tare, nemaiputând să spună că-şi află fericirea în el, nu mai are altă ieşire decât supunerea; şi cum, în ciuda greutăţii acestei fericiri împărtăşite, indivizii de ambe sexe lucrează numai pentru a şi-o făuri, cel mai slab trebuie să strângă, prin această supuşenie, singurul dram de noroc pe care-l poate primi, iar cel mai puternic trebuie să se străduiască pentru

al său, prin acel soi de subjugare pe care va pofti să-l folosească, deoarece e lucru dovedit că numai fericirea puterii se află în înfăptuirea însuşirilor celui tare, adică în cea mai desăvârşită subjugare; astfel, această fericire pe care amândouă sexele nu pot s-o găsească unul cu celălalt o vor afla unul printr-o supunere oarbă, iar celălalt, prin cea mai neştirbită energie a dominării sale. Ei! dacă natura n-ar fi voit ca unul dintre aceste sexe să-l tiranizeze pe celălalt, nu le-ar fi creat ea oare la fel de puternice? Făcându-l pe unul mai prăpădit decât pe celălalt, din toate punctele de vedere, n-a arătat ea îndeajuns că voinţa-i este ca cel mai tare să se folosească de drepturile pe care i le-a dat: cu cât îşi lărgeşte el mai mult autoritatea, cu cât o face, în felul acesta, mai nefericită pe femeia legată de soarta lui, cu atâta îndeplineşte mai din plin dorinţele naturii; iar faptele lui nu trebuie judecate după plângerile celui slab; astfel, judecăţile n-ar putea suferi decât stricăciuni, pentru că, făcând aşa, n-ai folosi decât ideile celui slab: fapta trebuie judecată după puterea celui tare și după răspândirea pe care i-a dat-o propriei puteri, iar atunci când urmările acestei forţe au copleșit o femeie, trebuie să se cerceteze ce este aceea o femeie, felul în care spiţa aceasta demnă de dispreţ a fost văzută fie în Antichitate, fie în zilele noastre, de trei sferturi din popoarele pământului.

Or, ce văd dacă m-apuc cu sânge rece de această cercetare? O făptură plăpândă, mereu inferioară bărbatului, nesfârşit de mai puţin frumoasă decât el, mai puţin ageră la minte, mai puţin înţeleaptă, făurită într-un mod dezgustător, întru totul pe dos faţă de ceea ce-i poate plăcea bărbatului, faţă de ceea ce trebuie să-l desfete… o fiinţă murdară trei sferturi din viaţă, nefiind în stare să-şi satisfacă soţul în tot timpul acela în care firea o sileşte să puiască, acră, certăreaţă, poruncitoare; tiranică, dacă i se lasă drepturi, josnică şi slugarnică, dacă e pusă în lanţuri; dar întotdeauna mincinoasă, întotdeauna rea, întotdeauna primejdioasă; în sfârşit, o creatură atât de nerușinată, încât la conciliul de la Mâcon, vreme de mai multe întruniri, s-a tot vorbit, cu toată seriozitatea, dacă această persoană ciudată, la fel de deosebită de bărbat cum este maimuţa de om, poate să pretindă la titlul de făptură umană şi dacă i se poate cu temei acorda; dar să fie oare aceasta o greșeală a veacului, iar femeia este mai bine văzută în cele de dinainte? Perşii, mezii, babilonienii, grecii, romanii cinsteau ei oare această dezgustătoare spiţă din care ne-ncumetăm acum să ne

facem idol? Vai! nu-i loc să nu-l văd subjugat, nu-i loc să nu fie dispreţuit, înjosit, închis; într-un cuvânt, femeile sunt pretutindeni tratate ca nişte animale de povară de care te foloseşti în clipa nevoinţei și care sunt de-ndată băgate-n ţarc. De mă opresc pentru un scurt răgaz la Roma, îl aud pe Cato cel Înţelept strigându-mi din sânul fostei capitale a lumii: „Dacă bărbaţii n-ar avea femei, și-acum ar sta de vorbă cu zeii”. Aud un cenzor roman ce-și începe astfel cuvântarea: „Domnilor, dacă am avea putinţa de a trăi fără femei, din clipa aceea am cunoaște adevărata fericire”. I-aud pe poeţi cântând în teatrele din Grecia: „O, Jupiter! ce pricină te-a silit să făurești femeile, nu puteai să le dai viaţă oamenilor pe căi mai bune și mai chibzuite, într-un cuvânt, prin niște mijloace care ne-ar fi scutit de urgia muierească?” Şi văd aceleaşi popoare, grecii, nutrind pentru această spiţă un asemenea dispreţ, încât era nevoie de legiuiri ca să-l osândeşti pe-un spartan la înmulţire, iar una dintre pedepsele acestor înţelepte republici era să-l pună pe-un răufăcător să se îmbrace în femeie, adică să se-nveșmânteze ca cea mai josnică și mai dispreţuită fiinţă din câte cunoșteau.

Dar dacă nu ne ducem să căutăm pilde în veacuri atât de-ndepărtate de al nostru, în ce fel e privită chiar și-acum spiţa aceasta ticăloasă pe suprafaţa globului? Cum este tratată? O văd închisă în întreaga Asie, slujind ca sclavă la toate poftele barbare ale unui despot care o vatămă, o chinuieşte şi pentru care durerile ei sunt un joc. În America, văd popoare care, prin firea lor, sunt miloase, eschimoșii, cum obişnuiesc între bărbaţi să-și facă tot binele cu putinţă și purtând-se cu femeile cu toată duritatea imaginabilă: le văd umilite, batjocura străinilor într-o parte a lumii, slujind de monedă într-o alta. În Africa, unde sunt, fără îndoială, mult mai înjosite, le văd dedându-se meşteşugului de vite de povară, lucrând pământul, însămânţându-l și neslujindu-și soţii decât în genunchi. Să-l urmez pe căpitanul Cook în noile sale descoperiri? Fermecătoarea insulă Otaiti, unde sarcina e o fărădelege pentru care mama e uneori dată morţii, iar copilul aproape întotdeauna, îmi va oferi ea oare femei mai fericite? Pe alte insule descoperite de același marinar, le văd bătute, jignite de propriii copii și cum bărbatul însuși se-alătură familiei pentru a le chinui cu și mai mare străşnicie.

Oh! Thérèse! nimic din toate acestea să nu te mire și să nu te minunezi de dreptul general pe care l-au avut, de când e lumea lume,

soţii asupra nevestelor: cu cât popoarele sunt mai apropiate de natură, cu atât îi urmează mai bine rânduielile; femeia nu poate avea cu bărbatu-său alte raporturi decât acela dintre sclav şi stăpânul său; hotărât lucru, nu are nici un drept ca să pretindă la nişte titluri mai demne de preţuire. Nu trebuie să crezi că sunt drepturi nişte ridicole abuzuri care, înjosindu-ne sexul, îl ridică pentru o clipă pe-al vostru: trebuie să cauţi temeiul acestor abuzuri, să-l rosteşti şi mai apoi să te întorci, cu şi mai mare neclintire, la înţeleptele sfaturi ale minţii. Or, iată, Thérèse, care este acest temei al trecătorului respect pe care l-a căpătat odinioară spiţa voastră şi care-i păcăleşte încă şi astăzi, fără ca ei să bage de seamă, pe-aceia ce-l dovedesc şi-acum.

În Galia de demult, adică în acea singură parte a lumii care nu se purta pe deplin cu femeile de parcă ar fi fost sclave, ele aveau obiceiul de a profeţi, de a ghici viitorul: poporul şi-a închipuit că nu izbândeau în acest meşteşug decât din pricina tainicei legături pe care neîndoios c-o aveau cu zeii; de-aici au fost, ca să zicem aşa, asociate cu sacerdoţiul şi s-au bucurat de o parte a cinstirii cuvenite preoţilor. Cavaleria s-a statornicit în Franţa peste aceste prejudecăţi şi, găsindu-le plăcute spiritului său, le-a adoptat; dar cu ele s-a întâmplat ce se-ntâmplă cu toate lucrurile: cauzele s-au stins, iar efectele s-au păstrat; cavaleria a dispărut, iar prejudecăţile pe care ea le-a hrănit au sporit. Străvechea cinstire arătată unor titluri închipuite n-a putut nici măcar să se nimicească atunci când temeiul acestor titluri s-a risipit: oamenii nu le mai respectau pe vrăjitoare, ci venerau desfrânatele şi, ceea ce a fost şi mai rău, au continuat să se omoare pentru ele. Fie ca asemenea platitudini să nu mai influenţeze mintea filosofilor şi, punându-le pe femei acolo unde le e adevăratul loc, să nu mai vadă în ele, aşa cum firea o arată, aşa cum cele mai înţelepte popoare o admit, decât nişte făpturi create pentru plăcerile lor, supuse toanelor lor, ale căror slăbiciune şi răutate nu trebuie să le aducă din parte-le decât dispreţ.

Dar, Thérèse, nu numai că toate popoarele de pe pământ s-au bucurat de cele mai cuprinzătoare drepturi asupra propriilor femei, ba chiar au fost unele care le condamnau la moarte din clipa-n care veneau pe lume, nepăstrând decât acel mic număr necesar propăşirii seminţiei. Arabii, cunoscuţi sub numele de koreishi, îşi îngropau fetele încă de la vârsta de şapte ani, pe un munte de lângă Mecca, pentru că o stirpe aşa de josnică li se părea, ziceau ei, nedemnă să vadă lumina

zilei; în seraiul regelui din Achem, pentru simpla bănuială de necredinţă, pentru cea mai neînsemnată neascultare în slujba plăcerilor prinţului ori de îndată ce provoacă silă, cele mai îngrozitoare chinuri le sunt pe loc pedeapsă; pe malurile Gangelui, sunt silite să se sacrifice pe cenuşa fostului soţ, căci lipsite sunt de rost pe lume, din clipa-n care stăpânii lor nu se mai pot desfăta cu ele; aiurea sunt vânate ca nişte animale sălbatice, e o onoare să omori cât mai multe; în Egipt, sunt jertfite zeilor; la Formosa sunt călcate în picioare, dacă rămân grele; rânduielile germane nu-l osândeau decât la zece scuzi amendă pe-acela care ucidea o străină, la nimic dacă era nevastă-sa ori o curtezană; într-un cuvânt, pretutindeni, o mai spun o dată, pretutindeni le văd pe femei umilite, chinuite, pretutindeni aduse jertfă superstiţiei preoţilor, barbariei soţilor sau capriciilor libertinilor. Și pentru că am ghinionul de a trăi într-un popor încă îndeajuns de necioplit pentru-a îndrăzni să pună capăt celei mai caraghioase prejudecăţi, să mă lipsesc de nişte drepturi pe care firea mi le-a dat asupra acestei stirpe! să renunţ la toate plăcerile care se nasc din acest privilegii!... Nu, nu, Thérèse, nu-i drept: fiindcă-i nevoie, o să-mi ascund purtarea, dar o să-mi scot pe tăcute pârleala, în ascunzişul unde mă surghiunesc, pentru lanţurile absurde la care mă osândeşte ocârmuirea şi acolo o să mă port cu femeia mea după bunul meu plac, după cum mă-ndreptăţesc toate codurile universului, propria-mi inimă și firea.

— Oh! Domnule, i-am spus, nu-i cu putinţă să fiţi adus pe calea cea dreaptă.

— Și nici nu te sfătuiesc să-ncerci, Thérèse, mi-a răspuns Gernande: copacul e prea bătrân ca să se mai îndoaie; la vârsta mea, oricine mai poate face nişte paşi pe calea răului, dar nici măcar unul pe cea a binelui. Principiile şi pornirile mele m-au fericit încă din copilărie, au fost întotdeauna singurul temei al purtării şi faptelor mele: poate că voi merge mai departe, ştiu că e cu putinţă, dar ca să mă întorc, nici gând; mi-e mult prea scârbă de prejudecăţile oamenilor, le urăsc prea din inimă civilizaţia, virtuţile şi zeii, ca să le-aduc vreodată jertfă propriile-mi metehne.

Din clipa aceea, am văzut prea bine că, pentru a pleca din această casă ori pentru a o elibera pe contesă, nu-mi mai rămânea altceva de făcut decât să mă folosesc de vreun vicleşug şi să mă înţeleg cu ea.

De un an de când eram în casa ei, o lăsasem prea mult să-mi citească în inimă, pentru ca aceasta să nu-şi dea seama de dorinţa pe care o nutream de-a o sluji şi pentru ca să nu ghicească de ce anume la început mă purtasem altfel. M-am deschis şi mai mult, ea se destăinui: ne-am pus la punct planurile; trebuia să-i dăm de veste mamei sale, să-i luăm vălul de pe ochi în privinţa mârşăviilor contelui. Doamna de Gernande era încredinţată că nefericita doamnă avea s-alerge de îndată să rupă lanţurile fiicei sale; dar cum să izbândim, eram aşa de bine închise, atât de bine păzite! Obişnuită să trec peste ziduri, le-am măsurat din ochi pe cele ale terasei: de-abia de se-nălţau la treizeci de picioare; nici o altă împrejmuire nu mi se înfăţişă privirii, am crezut că, o dată ajunsă în josul lor, am să mă aflu pe drumeagurile pădurii; dar contesa, sosită noaptea în aceste încăperi şi neieşind nicicând pe-afară, n-a putut să-mi dea sau nu dreptate. M-am învoit să-ncerc escalada: doamna de Gernande i-a scris mamei sale cea mai bine întoarsă din condei scrisoare de pe lume, ca s-o înduioşeze şi s-o hotărască spre a veni în ajutorul unei atât de nenorocite fiice; mi-am băgat răvaşul în sân, am luat-o în braţe pe-această dragă şi fermecătoare femeie, apoi, folosindu-mă de cearşafuri, de cum se aşternu noaptea, m-am lăsat s-alunec la poalele fortăreţei. Ce-a fost în sufletul meu, o, Doamne! când mi-am dat seama că mai aveam mult până să ajung dincolo de împrejmuire, că nu eram decât în parc şi încă într-un parc înconjurat de ziduri a căror vedere îmi fusese ascunsă de desişul copacilor şi de mulţimea lor: aceste ziduri aveau mai mult de patruzeci de picioare înălţime, culmile pline de cioburi de sticlă şi erau nemaipomenit de groase… Ce-avea să se întâmple cu mine? soarele stătea să răsară: ce-or să creadă văzându-mă într-un loc unde nu mă puteam afla decât urzind o evadare? Puteam eu oare să scap de furia contelui? Era vreo nădejde ca acest căpcăun să nu-mi bea sângele ca pedeapsă pentru o asemenea greşeală? Mi-era cu neputinţă să mă întorc, contesa trăsese cearşafurile înapoi; să bat la uşi însemna să mă trădez încă şi mai fără greş, aşa că nu mult a lipsit ca mintea să nu mi-o ia cu totul razna şi să nu mă las cu neînfrânare în voia urmărilor deznădejdii mele. De-aş fi aflat vreo milă în sufletul contelui, poate că nădejdea m-ar fi amăgit o clipă, dar un tiran, un barbar, un bărbat care ura femeile şi care, zicea el, căuta de multă vreme prilejul de a jertfi una, făcând-o să-şi piardă sângele, picătură cu picătură, ca să vadă câte ceasuri putea ea să trăiască astfel… Fără-ndoială, avea să mă folosească spre-ncercare.

Neştiind dară ce să fac, găsind primejdii pretutindeni, m-am aruncat la rădăcina unui copac, hotărâtă să-mi aştept soarta şi resemnându-mă în tăcere la voile Celui Veşnic... Se luminează, în sfârşit, de ziuă; Dumnezeule mare! primul lucru care mi se înfăţişează... este însuşi contele: în timpul nopţii fusese îngrozitor de cald; ieşise ca să ia o gură de aer. Crede că se-nşală, crede că vede o fantomă, dă înapoi, căci rareori curajul este virtutea trădătorilor: mă ridic tremurând, mă arunc la picioarele lui.

— Ce faci aici, Thérèse? îmi zice.

— Oh! Domnule, pedepsiţi-mă, i-am răspuns, sunt vinovată şi n-am nimic de spus.

Din nefericire, în groaza mea uitasem să rup scrisoarea contesei: o bănuieşte, mi-o cere, vreau să neg; dar, văzând nenorocitul răvaş iţindu-se de după voalul de la piept, Gernande o înhaţă, o citeşte pe nerăsuflate şi-mi porunceşte să-l urmez.

Intrăm în castel pe o scară ascunsă care dă sub bolţi: acolo încă mai domnea cea mai adâncă tăcere; după câteva ocolişuri, contele deschide o temniţă şi mă aruncă-n ea.

— Fată nesocotită, mi-a spus el atunci, te prevenisem că fărădelegea pe care tocmai ai înfăptuit-o se pedepseşte aici cu moartea: pregăteşte-te, aşadar, să înduri osânda la care de bunăvoie te-ai supus. Mâine, după ce mă voi ridica de la masă, voi veni să termin cu tine.

Mă arunc din nou la picioarele lui, dar, luându-mă de păr, mă târăşte pe jos, mă sileşte să dau de două sau de trei ori ocol temniţei şi sfârşeşte prin a mă arunca de pereţi, astfel încât să mă strivească.

— Ai merita să-ţi deschid pe dată cele patru vene, zise el închizând uşa, iar dacă-ţi întârzii cazna, să n-ai nici o îndoială că-i numai ca s-o fac încă şi mai cumplită.

El e afară, iar eu, cuprinsă de cea mai violentă agitaţie: nu vă zugrăvesc defel noaptea pe care am petrecut-o, chinurile închipuirii alăturate durerilor fizice la care cele dintâi cruzimi ale acestui monstru numai ce mă supuseseră o transformară într-una dintre cele mai îngrozitoare din viaţa mea. Oamenii nu-şi imaginează spaimele unui nenorocit care-şi aşteaptă din clipă-n clipă calvarul, căruia nădejdea îi este luată şi care nu ştie dacă minutul în care mai răsuflă nu va fi ultimul. Necunoscându-şi caznele, şi le năzăreşte sub mii de forme care de care mai oribile, i se pare că cel mai uşor zgomot pe care-l aude este

cel al călăilor săi; i se opreşte sângele în vene, inima îi stă pe loc, iar spada care-i va curma zilele e mai miloasă decât nenorocitele clipe în care moartea îl ameninţă.

După câte se pare, contele a început prin a se răzbuna pe soţia lui; întâmplarea care m-a salvat vă va încredinţa de lucrul acesta, aşa cum am păţit şi eu: trecuseră treizeci şi şase de ore de când eram în criza pe care tocmai v-am zugrăvit-o, fără ca nimeni să mă fi ajutat în vreun fel, când uşa s-a deschis şi s-a ivit contele; era singur, furia îi sclipea în ochi.

— Cred că ştii prea bine, îmi zise el, ce soi de moarte ai să-nduri: trebuie ca sângele acesta ticăloşit să se scurgă cu de-amănuntul; ţi se va lua sânge de trei ori pe zi, vreau să văd câtă vreme vei putea trăi în felul acesta. Ştii că este o experienţă pe care ardeam de nerăbdare s-o fac, îţi mulţumesc că-mi oferi şi mijloacele.

Şi monstrul, fără să se mai dedea atunci şi altor patimi în afara răzbunării, mă pune să-i întind un braţ, mă înţeapă şi-mi oblojeşte rana după două găletuşe de sânge. Nici nu terminase bine, că s-au auzit nişte strigăte.

— Domnule… domnule, îi spuse năvălind una dintre bătrânele care ne slujeau… veniţi cât mai repede, doamna moare, vrea să vă vorbească înainte de a-şi da sufletul.

Şi bătrâna se-ntoarce în fugă la stăpâna ei.

21 Panthemont era mănăstirea pe unde trecuseră şi Justine, şi Juliette (*N. red.*).

22 Personaj din *Şcoala femeilor* a lui Molière din 1662, Agnès ajunge să desemneze în secolul al XVIII-lea o tânără inocentă, crescută în deplină necunoaştere a realităţilor vieţii (*N. red.*).

23 Oraş din departamentul Côte d’Or, aflat la aproximativ 120 km nord-est de Auxerre (*N. red.*).

Oricât de obişnuit ar fi cu crima, rar se-ntâmplă ca vestea împlinirii sale să nu-l sperie pe-acela ce tocmai a înfăptuit-o. Această groază răzbună virtutea: aceasta este clipa în care-şi reintră în drepturi: Gernande iese cu mintea rătăcită, uită să încuie uşile, iar eu profit de-această împrejurare, aşa slăbită cum eram de postul de

patruzeci de ore şi de luatul sângelui; mă năpustesc afară din temniţă, totul e deschis, străbat curţile şi iată-mă ajunsă în pădure fără ca nimeni să mă fi zărit. „Să mergem, îmi zic, să mergem cu curaj; dacă cel puternic îl dispreţuieşte pe cel slab, există un Dumnezeu atotputernic care-l apără pe cel din urmă şi care nu-l părăseşte niciodată”. Stăpânită de aceste gânduri, înaintez cu însufleţire şi, înainte ca noaptea să se sfârşească, ajung într-o colibă la patru leghe de castel. Îmi rămăseseră câţiva bănuţi, m-am îngrijit cât am putut eu de bine: câteva ore mă puseră pe picioare. Am plecat încă din zorii zilei şi, după ce-am aflat care e drumul, renunţând la orice gând de jalbe, fie vechi, fie noi, m-am îndreptat spre Lyon[24] unde am ajuns după o săptămână, slăbită, suferindă, dar fără să fi fost, din fericire, urmărită; acolo, n-aveam altceva în minte decât cum să mă refac înainte de-a mă duce la Grenoble[25] unde tot mai credeam că mă aşteaptă fericirea.

Într-o zi, când mi-am aruncat din întâmplare ochii pe o gazetă străină, nu mică mi-a fost mirarea să recunosc iară nelegiuirea răsplătită şi să-l văd ajuns pe culmi pe unul dintre principalii făptuitori ai suferinţelor mele. Rodin, chirurgul din Saint-Marcel, ticălosul care mă pedepsise atât de straşnic pentru că voisem să-l scutesc de uciderea propriei sale fiice, tocmai fusese numit, după câte zicea ziarul, prim chirurg al împărătesei Rusiei, cu o leafă nemaipomenită. „N-are decât să fie bogat ticălosul, mi-am spus, n-are decât să fie, fiindcă aşa vrea Providenţa; iar tu suferă, nenorocită creatură, suferă fără să te plângi, fiindcă stă scris că durerile şi chinurile trebuie să fie îngrozitoarea soartă a virtuţii; degeaba, n-o să mă scârbească niciodată.”

Nu ajunsesem defel la capătul acestor izbitoare pilde ale izbânzii viciilor, pilde atât de descurajatoare pentru virtute, iar bunăstarea personajului peste care aveam să dau trebuia să mă amărască şi să mă minuneze mai mult decât oricare alta, fără îndoială pentru că era a unuia dintre oamenii de la care primisem cele mai sângeroase jigniri. Nu-mi stătea mintea decât la plecare, când, într-o seară, am primit un răvaş ce-mi fusese adus de un lacheu îmbrăcat în veşminte cenușii[26], pe care nu-l cunoşteam defel; în timp ce mi-l dădea, îmi zise că avea poruncă de la stăpânu-său să capete neapărat un răspuns din partea mea. Acestea erau cuvintele răvaşului.

Un bărbat care v-a greşit, care crede că v-a recunoscut în piaţa Bellecour27, arde de nerăbdare să vă vadă şi să-şi îndrepte purtarea: veniţi în grabă să-l vedeţi; are să vă spună nişte lucruri care, poate, vor plăti tot ceea ce vă datorează.

Răvaşul nu era semnat, iar lacheul nu mă lămurea defel. I-am zis că eram hotărâtă să nu dau vreun răspuns, dacă nu ştiu cine i-e stăpân.

— E domnul de Saint-Florent, domnişoară, mi-a spus; cândva, a avut cinstea să vă cunoască prin împrejurimile Parisului, i-aţi făcut, susţine el, nişte servicii pe care arde de nerăbdare să vi le întoarcă. Aflat acum în fruntea negustorimii din acest oraş, se bucură de-o cinstire şi de-o bunăstare care-i îngăduie să vă arate cât de recunoscător este. Vă aşteaptă.

Nu mi-a luat mult să mă hotărăsc. „Dacă acest bărbat mi-ar fi pus gând rău, îmi spuneam eu, ar fi oare cu putinţă să-mi scrie, să-mi trimită vorbă în felul acesta? E ros de remuşcări pentru ticăloşiile-i de altădată, îşi aminteşte cu groază cum m-a smuls din ceea ce mi-era mai drag şi cum m-a coborât, prin înlănţuirea grozăviilor sale, la cea mai cumplită stare la care poate ajunge o femeie… Da, da, să n-am nici o îndoială, are remuşcări, m-aş face vinovată faţă de Cel de Sus dacă n-aş voi să le alin. Şi-apoi, sunt eu aşa de bine, încât să resping sprijinul ce mi se-nfăţişează? Nu trebuie oare mai degrabă să apuc neîntârziat tot ceea ce mi se oferă întru uşurare? Bărbatul acesta vrea să mă vadă la palatul său: bogăţia îi aduce în jur oameni în faţa cărora se va respecta prea mult ca să-ndrăznească să-mi greşească iar şi, în halul în care sunt, Dumnezeule mare! pot oare să inspir altceva decât milă?” L-am asigurat dară pe lacheul lui Saint-Florent că a doua zi, pe la ceasurile unsprezece, voi avea privilegiul de a merge să-i văd stăpânul; că-l felicitam pentru favorurile cu care-l miruise norocul şi că eu nu mă bucurasem defel de o asemenea purtare dinspre partea-i.

M-am întors acasă, dar atât de prinsă de ceea ce voia să-mi spună omul acesta, că n-am pus geană pe geană toată noaptea: sosesc în sfârşit la adresa dată; un palat minunat, o mulţime de valeţi, umilitoarele priviri pe care această pleavă îmbogăţită le-aruncă nenorocirii pentru care nutreşte doar dispreţ, totul îmi ia ochii şi sunt pe cale de-a mă retrage, când acelaşi lacheu ce-mi vorbise în ajun se apropie de mine şi mă conduce, liniştindu-mă, într-un somptuos cabinet în care-mi recunosc pe de-a-ntregul călăul, deşi avea pe-atunci

patruzeci şi cinci de ani şi trecuseră aproape nouă de când nu-l mai văzusem. Nu se ridică, dar porunceşte să fim lăsaţi singuri şi, cu un gest, îmi face semn să mă aşez pe un scaun de lângă marele fotoliu în care e tolănit.

— Am vrut să te văd, copila mea, spuse el cu umilitorul ton al superiorităţii, nu pentru că aş fi de părere că ţi-am greşit cumva şi nu pentru că vreo supărătoare amintire m-ar sili la nişte despăgubiri deasupra cărora mă cred; dar îmi aduc aminte că, în puţinul timp în care ne-am cunoscut, mi-ai arătat că ai minte; lucru ce e de trebuinţă pentru ceea ce vreau să îţi propun şi, dacă te învoieşti, nevoia pe care o voi avea atunci de tine îţi va afla în averea mea banii ce-ţi lipsesc şi pe care degeaba te-ai bizui altfel.

Am vrut să-i răspund mustrându-l pentru uşurătatea acestui început, dar Saint-Florent mă făcu să tac.

— Să lăsăm ce s-a întâmplat, îmi spuse el, aceasta-i povestea oricărei patimi, iar principiile mele mă îndeamnă să cred că nici o piedică nu trebuie să zăgăzuiască înflăcărarea; atunci când ele vorbesc, trebuie să le slujeşti, aceasta mi-este legea. Când am fost prins de tâlharii cu care erai, m-ai văzut tu oare plângându-mi soarta? Să te alini şi să te înhăitezi cu alţii, de eşti cel mai slab, să te bucuri de toate drepturile, de eşti cel mai puternic, iată-mi credinţa: erai tânără şi drăgălaşă, Thérèse, ne aflam în inima unei păduri, nu e desfătare pe lume care să-mi aţâţe simţurile ca batjocorirea unei fecioare; aşa erai, te-am batjocorit; poate că ţi-aş fi făcut şi mai mult rău, dacă ceea ce încercam n-ar fi izbutit şi dacă mi te-ai fi împotrivit; dar te-am furat, te-am lăsat fără nimic în toiul nopţii, pe un drum primejdios: două motive au prilejuit această nouă fărădelege; îmi trebuiau bani, iar eu n-aveam; cât despre celălalt motiv care-a putut să mă îndemne la fapta cu pricina, degeaba ţi l-aş explica, Thérèse, nu l-ai înţelege. Singurele fiinţe care cunosc inima bărbatului, care i-au cercetat ascunzişurile, care i-au descâlcit cele mai de nepătruns colţişoare ale acestui labirint întunecat ar putea să vă lămurească şirul acesta de rătăciri.

— Cum, domnule? Banii pe care vi i-am oferit… ajutorul pe care tocmai vi-l dădusem… să fiu plătită pentru ceea ce am făcut pentru domnia voastră printr-o aşa cruntă trădare… lucrul acesta poate, îmi spuneţi, să fie înţeles, lucrul acesta poate să-şi afle un temei?

— Ei! da, Thérèse, ei! da, dovada că lucrul acesta poate fi explicat este că, la puţin timp după ce te-am jefuit, după ce te-am

chinuit... (căci te-am bătut, Thérèse!), ei bine! la douăzeci de paşi de-acolo, gândindu-mă la starea în care te lăsam, am găsit pe dată în aceste gânduri puteri pentru noi vitregii pe care altfel poate că nu ţi le-aş fi făcut vreodată: nu-ţi pierduseşi decât una dintre feciorii... m-am dus, m-am întors şi ţi-am luat-o şi pe cealaltă... E, prin urmare, adevărat că în anumite suflete desfătarea se poate naşte din fărădelege! Dar ce spun eu, e, prin urmare, adevărat că numai fărădelegea o trezeşte şi hotărăşte şi că nu există nici măcar o desfătare pe lumea acesta pe care să n-o aţâţe şi să n-o îmbunătăţească...

— Oh! domnule, ce grozăvie!

— Nu puteam eu oare să înfăptuiesc una şi mai mare?... Puţin a lipsit, ţi-o mărturisesc, mi-am dat seama însă că aveai s-ajungi în ultimul hal: gândul acesta mi-a fost de-ajuns şi am plecat de-acolo. Dar să lăsăm toate acestea, Thérèse, şi să ajungem la lucrul care mi-a dat ghes să te văd.

Dorinţa aceasta de necrezut pe care o nutresc pentru amândouă fecioriile unei fetişcane nu m-a părăsit defel, Thérèse, a continuat Saint-Florent: are aceeaşi soartă ca toate celelalte rătăciri ale libertinajului, căci cu cât îmbătrânim, cu atât sunt mai de nestăvilit; fărădelegi de-odinioară dau naştere unor pofte noi, iar din aceste dorinţe se ivesc noi fărădelegi. Toate acestea n-ar fi mare lucru, draga mea, dacă faptele noastre întru izbândă n-ar fi prin ele însele foarte vinovate. Dar cum nevoia de rău este pricina cea dintâi a capriciilor noastre, cu cât e mai nelegiuită cea care ne stăpâneşte, cu-atât suntem mai aţâţaţi. O dată ajunşi aici, nu ne mai plângem decât de lipsa de strălucire a mijloacelor: cu cât mai mare le e atrocitatea, cu atât ne este desfătarea mai adâncă şi astfel ne afundăm în smârcuri fără nici cel mai mic chef de-a ieşi.

Aceasta e povestea mea, Thérèse, în fiecare zi două copile îmi sunt de trebuinţă pentru jertfe; după ce m-am desfătat, nu numai că nu le mai revăd vreodată pe împricinate, dar e chiar de mare însemnătate pentru desăvârşita împlinire a fantasmelor mele ca împricinatele să părăsească imediat oraşul: cu greu m-aş bucura de plăcerile de-a două zi, dacă mi-aş închipui că victimele din ajun respiră încă acelaşi aer ca şi mine; mijlocul de a scăpa de ele e simplu. M-ai crede oare, Thérèse? Desfrâurile mele umplu Languedocul şi Provenţa cu multele jertfe aduse libertinajului ce se află acolo[28]: la numai un ceas după ce m-au

slujit fetiţele acestea, nişte misiţi de mare-ncredere le urcă pe vapoare şi le vând unor codoaşe din Nîmes, Montpellier, Toulouse, Aix şi Marseille[29]: acest negoţ din care primesc două treimi mă despăgubeşte din plin pentru banii daţi pe fete şi astfel îmi satisfac două dintre cele mai nepreţuite patimi, desfrâul şi lăcomia; dar mi-e tare greu să le descopăr şi să le momesc. De altfel, soiul victimelor are o nesfârşită însemnătate asupra lubricităţii mele: vreau ca toate să fie luate din acele aziluri ale mizeriei, unde nevoia de-a trăi şi neputinţa de-a o face, nimicind curajul, mândria, gingăşia şi, în sfârşit, sâcâind sufletul, împing, în speranţa unei de neînlocuit vieţuiri, la tot ceea ce pare că o asigură. Îmi pun oamenii să scotocească fără milă pin aceste bârloguri: nu-ţi închipui ce-mi aduc; o să merg mai departe, Thérèse: luptând împotriva amăgelilor mele, activitatea, industria, puţină îndestulare mi-ar răpi o mare parte a victimelor: împotriva acestor capcane mă folosesc de-ncrederea de care mă bucur în acest oraş şi provoc anumite oscilaţii în comerţ sau scumpete la merinde, care, sporind sărăcimea, lăsând-o, pe de o parte, fără de muncă şi, pe de alta, făcând-o să n-aibă din ce trăi, cresc în mod egal suma supuşilor pe care calicia mi-i aduce pe tavă. Vicleşugul e cunoscut, Thérèse: aceste lipsuri de lemne, grâu şi alte de-ale gurii, din pricina cărora a tremurat Parisul atâţia ani, n-aveau alte ţinte decât acelea care mă însufleţesc; avariţia, libertinajul, iată patimile care, din aurite palate, îşi întind nenumăratele plase până sub umilul acoperiş al săracului. Dar, de oricâtă iscusinţă aş da dovadă pentru-a grăbi lucrurile într-o parte, dacă nişte mâini dibace nu iau fără zăbavă dintr-alta, degeaba mă chinuiesc, iar maşinăria merge la fel de prost ca în cazul în care nu mi-aş slei închipuirea pe resurse şi creditul pe operaţiuni. Prin urmare, am nevoie de o femeie sprinţară, tânără, deşteaptă, care, după ce-a umblat ea însăşi pe spinoasele cărări ale mizeriei, cunoaşte mai bine decât oricine mijloacele de a-i dezmăţa pe cei care încă le străbat; o femeie ai cărei ochi pătrunzători să ghicească vitregia până şi în cele mai întunecate hambare şi-a cărei minte amăgitoare să-i împingă pe amărâţi să scape de jug prin mijloacele pe care eu le înfăţişez; în sfârşit, o femeie cu cap, fără scrupule şi fără milă, care să facă totul pentru-a izbândi, mergând până la a-i lăsa fără puţinele parale ce, ţinând încă în viaţă nădejdea acestor nenorociţi, îi împiedică să ia o hotărâre. Aveam una minunată şi sigură, dar a murit de curând: e greu de-nchipuit cât de departe ducea neruşinarea deşteapta aceasta; nu

numai că-i însingura pe prăpădiţi atât de mult, încât îi silea s-ajungă s-o roage în genunchi, dar, dacă aceste uneltiri nu se petreceau îndeajuns de repede pentru a le grăbi căderea, nemernica nu se sfiia să-i fure. Era o comoară, nu-mi trebuie decât două victime pe zi, ea mi-ar fi dat şi zece, dacă le-aş fi vrut. Urmarea e că alegeam ce era mai bun şi că supraabundenţa materiei prime mă despăgubea pentru manoperă. Pe această femeie trebuie s-o înlocuieşti, draga mea, o să ai altele patru gata să-ţi împlinească poruncile şi o leafă de două mii de scuzi: am zis ce-am avut de zis, răspunde, Thérèse, şi mai cu seamă fie ca cine ştie ce năluci să nu te-mpiedice să zici „da" fericirii, atunci când întâmplarea şi mâna mea ţi-o oferă.

— Oh, domnule, i-am spus eu acestui netrebnic, fremătând toată din pricina vorbelor sale, e oare cu putinţă să vă gândiţi la asemenea desfătări şi să-ndrăzniţi să îmi propuneţi să le slujesc! Ce de grozăvii mi-au auzit urechile! Om fără de inimă, dacă te-ar părăsi norocul fie şi numai două zile, ai vedea cum aceste sisteme de neomenie s-ar nimici de-ndată în inima ta: belşugul te orbeşte şi te îndârjeşte: nu-ţi pasă de spectacolul unor suferinţe la adăpost de care te crezi şi, pentru că nădăjduieşti să nu le simţi nicicând, ţi se pare că ai dreptul să le provoci altora; fie ca fericirea să nu m-ajungă niciodată, din moment ce poate corupe în asemenea hal! O, cerule mare! să nu te mărgineşti să amăgeşti amărăciunea! să împingi îndrăzneala şi ferocitatea până acolo, încât s-o sporeşti, s-o prelungeşti doar întru împlinirea propriilor dorinţe! Câtă cruzime, domnule! nici cele mai îngrozitoare fiare nu ne dau pildă de-aşa o barbarie.

— Te păcăleşti singură, Thérèse, nu-i înşelătorie pe care lupul să n-o născocească doar ca să-l momească pe miel în capcanele sale: aceste vicleşuguri se află în natură, dar nu şi binefacerea: ea nu-i decât o trăsătură a slăbiciunii închipuită de către sclav pentru a-şi înduioşa stăpânul şi a-l îndemna să fie mai blând; ea se vesteşte la om numai în două împrejurări, fie dacă este cel mai neputincios, fie dacă se teme să nu devină astfel; dovada că această pretinsă virtute nu se află în natură este faptul că omul cel mai apropiat de ea nu o cunoaşte. Dispreţuind-o, sălbaticul îşi omoară fără de milă seamănul, ori din răzbunare, ori din lăcomie… dacă această virtute i-ar fi fost scrisă în suflet, n-ar fi respectat-o oare? dar ea n-a apărut nicicând şi nici nu se va găsi acolo unde oamenii vor fi egali. Cernându-i pe indivizi, deosebind ranguri, aducând un sărac sub ochii bogatului, făcându-l pe

acesta să se teamă de o schimbare ce-ar putea să-l prăvălească în hăul celuilalt, civilizaţia i-a pus de-ndată în minte dorinţa de a-l alina pe amărât pentru a fi alinat la rându-i, dacă şi-ar pierde bogăţiile; atunci s-a născut binefacerea, rod al civilizaţiei şi al fricii: prin urmare, ea nu este decât o virtute întâmplătoare, dar defel un simţământ al firii care n-a sădit niciodată în noi vreo altă dorinţă decât aceea de a ne satisface, cu orice preţ. Şi, amestecând aşa toate sentimentele, necercetând nicicând nimic, ajungem să fim orbi la tot şi să ne lipsim de toate desfătările.

— Ah! domnule, l-am întrerupt eu cu căldură, poate să fie una mai dulce decât aceea de-a alina necazul! Să lăsăm deoparte spaima oricărui om de a nu suferi, există oare vreo satisfacţie mai adevărată decât aceea de a-l îndatora?... să te bucuri de lacrimile de recunoştinţă, să împărtăşeşti starea de bine pe care ai revărsat-o asupra unor nenorociţi ce, semeni de-ai tăi fiind, duceau totuşi lipsă de lucruri care ţie îţi sunt de mare trebuinţă, să-i auzi ridicându-te în slăvi şi numindu-te tată, să aduci iară pacea pe nişte frunţi aplecate de-atâta slăbiciune, părăsire şi disperare; nu, domnule, nici o desfătare de pe lume n-o poate egala pe-aceasta: e a Dumnezeirii însăşi, iar fericirea pe care o făgăduieşte acelora care o vor fi slujit pe-acest pământ nu va fi decât putinţa de a vedea ori de a face alţi preafericiţi în ceruri. Toate virtuţile se nasc din aceasta, domnule; atunci când un bărbat cunoaşte farmecul alinării necazului, e un tată mai bun, un fiu mai bun, un soţ mai bun. Asemenea razelor de soare, ai spune că prezenţa unui om milostiv răspândeşte asupra a tot ce-l înconjoară rodnicia, blândeţea şi bucuria, iar miracolul naturii, după această vatră a luminii cereşti, este sufletul cinstit, gingaş şi simţitor, a cărui supremă fericire e să lucreze la fericirea altora.

— Ce mai pălăvrăgeală, Thérèse; desfătările omului ţin de soiul de organe pe care le-a primit de la natură; acelea ale individului slab şi, prin urmare, ale tuturor femeilor trebuie să îndemne la voluptăţi morale, mai aţâţătoare, pentru asemenea fiinţe, decât acelea care ar avea o influenţă doar asupra unui fizic întru totul lipsit de energie: contrariul este povestea sufletelor tari, care, desfătându-se mai degrabă cu puternicele şocuri date făpturilor care le înconjoară decât cu gingaşele impresii resimţite de aceleaşi făpturi ce vieţuiesc pe lângă ele, preferă întotdeauna, pe potriva acestei alcătuiri şi-n locul lucrurilor care nu i-ar atinge decât cu mai multă blândeţe, ceea ce-i

afectează într-un mod dureros pe ceilalţi: aceasta este singura deosebire dintre oamenii cruzi şi cei blajini; şi unii, şi ceilalţi sunt înzestraţi cu sensibilitate, dar fiecare în felul lui. Nu neg că nu-s desfătări şi-ntr-o parte, şi-n cealaltă, dar susţin, laolaltă, bineînţeles, cu mulţi filosofi, că acelea ale individului alcătuit cu mai multă tărie vor fi, fără putinţă de tăgadă, mai vii decât cele ale potrivnicului său; iar aceste sisteme o dată stabilite, poate şi trebuie că există un soi de oameni care află la fel de multă plăcere în tot ceea ce inspiră cruzimea, după cum ceilalţi o dobândesc în binefacere; dar unele vor fi nişte plăceri uşoare, iar celelalte, nespus de tari; unele vor fi, bineînţeles, cele mai sigure, cele mai adevărate, deoarece caracterizează pornirile tuturor oamenilor încă din leagănul naturii şi chiar ale copiilor, înainte ca ei să fi cunoscut jugul civilizaţiei; celelalte nu vor fi decât efectul acestei civilizaţii şi, prin urmare, nişte desfătări înşelătoare şi de-a dreptul nesărate. De altfel, copila mea, cum ne aflăm aici nu atât pentru a filosofa, cât pentru a întări o hotărâre, ai drăgălăşenia de a-mi da răspunsul… Accepţi sau nu ce ţi-am propus?

— Bineînţeles că refuz, domnule, am răspuns eu ridicându-mă… Sunt tare săracă… o! da, tare săracă, domnule; dar, mai bogată fiind în simţămintele inimii mele decât în darurile norocului, niciodată nu le-aş jertfi pe unele pentru a le avea pe celelalte: voi şti să mor în mizerie, dar nu voi trăda virtutea.

— Ieşi, mi-a zis cu răceală ticălosul acesta, şi mai cu seamă ca să nu am a mă teme de nesăbuinţele tale, vei fi degrabă dusă într-un loc de unde n-am de ce să-mi fie frică de ele.

Nimic nu încurajează virtutea ca groaza de viciu; mult mai puţin timidă decât aş fi crezut, am îndrăznit, făgăduindu-i că n-avea de ce să se teamă de mine, să-i aduc aminte de felul în care mă tâlhărise în pădurea de la Bondy şi să-i dau de înţeles că, în împrejurarea în care mă aflam, aveam mare nevoie de banii aceştia. Monstrul mi-a răspuns cu asprime că numai de mine ţinea să-i câştig şi totuşi nu voiam s-o fac.

— Nu, domnule, am zis eu cu hotărâre, nu, v-o mai spun o dată, mai bine mor de-o mie de ori decât să-mi salvez viaţa cu un asemenea preţ.

— La fel şi eu, zise Saint-Florent, mai bine orice altceva decât durerea de a-mi da banii fără să fi fost munciţi: în ciuda împotrivirii pe care ai neobrăzarea să mi-o arăţi, tot mai vreau să petrec un sfert de ceas cu tine; haide dară în budoarul acesta şi câteva clipe de ascultare

or să te cureţe de toate relele.

— N-am chef să vă îndur desfrâul nici într-un sens, nici într-altul, domnule, am răspuns eu cu mândrie: nu-ţi cer să te milostiveşti, om fără de inimă; nu, n-am să-ţi ofer bucuria aceasta; nu-ţi cer decât ce mi se cuvine; ceea ce mi-ai furat în cel mai ticălos mod… Păstrează tot, barbarule, păstrează tot, dacă aşa crezi că e bine: priveşte-mi fără pic de milă lacrimile; ascultă dacă poţi, fără să te-nduioşezi, tristele tânguiri ale nevoinţei, dar aminteşte-ţi că, dacă înfăptuieşti această nouă netrebnicie, voi fi cumpărat, cu preţul a ceea ce mă costă acum, dreptul de-a te dispreţui pe vecie.

Furios, Saint-Lorent îmi porunci să ies şi am putut citi, pe îngrozitoru-i chip, că, fără mărturisirile pe care mi le făcuse şi de-a căror ieşire la iveală se temea, poate c-aş fi plătit prin câteva brutalităţi din partea-i îndrăzneala de a-i fi vorbit prea pe şleau… am ieşit. În aceeaşi clipă, i se-aducea acestui dezmăţat una dintre nenorocitele victime ale josnicei sale desfrânări. Una dintre femeile a căror îngrozitoare stare îmi propunea s-o împărtăşesc o călăuzea spre palat pe-o biată copiliţă de vreo nouă ani, cu toate însemnele nenorocirii şi ale istovirii; părea că de-abia mai avea putere să se ţină pe picioare… „O, Cerule!”, m-am gândit eu văzând toate acestea, „e oare cu putinţă ca asemenea lucruri să trezească şi alte sentimente decât pe-acelea ale milei! Vai de făptura cea stricată care va putea să bănuiască desfătări pe un piept pe care nevoia îl roade; care va voi să culeagă sărutări de pe o gură pe care foamea o usucă şi care nu se întredeschide decât pentru a o blestema!”

Lacrimile îmi curseră: aş fi vrut să i-o răpesc pe-această victimă tigrului ce-o aştepta, dar n-am îndrăznit. Şi-aş fi putut eu oare? M-am dus repede la han, pe cât de umilită de-o sărăcie ce-mi atrăgea asemenea propuneri, pe-atât de revoltată împotriva bogăţiei ce se încumeta să mi le facă.

A doua zi, am plecat din Lyon şi-am apucat-o pe drumul spre Dauphiné, nutrind mereu nădejdea cea smintită că puţină fericire m-aştepta în această provincie. Nici n-am ajuns bine la două leghe de Lyon, pe jos, ca de-obicei, cu vreo două cămăşi şi câteva batiste prin buzunare, că m-am şi întâlnit cu o băbuţă care m-a oprit părând în suferinţă şi m-a rugat să-i dau de pomană. Negândindu-mă la neîndurarea de ale cărei crunte pilde numai ce-avusesem parte, neştiind vreo altă fericire pe lume decât aceea de-a îndatora un

năpăstuit, îmi scot pe dată punga vrând să iau un scud şi să i-l dau femeii; dar neruşinata creatură, mult mai iute decât mine, deşi mi se păruse bătrână şi gârbovită, se-aruncă sprintenă spre pungă, o înșfacă, mă dărâmă trăgându-mi cu putere un pumn în burtă şi n-o mai văd decât la o sută de paşi de-acolo, înconjurată de patru netrebnici care m-ameninţă, de îndrăznesc să înaintez.

— Dumnezeule mare! am strigat eu cu-amărăciune, e, prin urmare, cu neputinţă ca sufletu-mi să se deschidă la vreo faptă virtuoasă, fără să fiu pe dată certată cu cele mai aspre pedepse!

În această clipă cumplită, tot curajul mă părăsi; lucru pentru care, astăzi, îi cer din suflet iertare Cerului; dar orbită am fost de deznădejde. M-am simţit gata să ies de pe drumul presărat cu-atâţia spini; aveam de-ales între a mă duce după nemernicii care tocmai mă furaseră sau a mă întoarce la Lyon, pentru a-i face pe voie lui Saint-Florent. Dumnezeu m-a miluit nelăsându-mă să cad în ispită şi, deşi nădejdea pe care o aprinse iar în mine fu înşelătoare, căci multe vitregii mă mai aşteptau, îi mulţumesc totuşi că mi-a dat putere: nenorocita stea care mă călăuzeşte, deşi-s nevinovată, la eșafod, nu-mi va aduce niciodată decât moartea; alte căi m-ar fi ticăloșit, iar cea dintâi este mult mai puţin crudă decât restul.

Continuu să-mi îndrept paşii spre oraşul Vienne[30], hotărâtă să vând ce-mi mai rămânea, ca să ajung la Grenoble: mergeam abătută, când, la un sfert de leghe de oraşul cu pricina, zăresc pe câmpie, la dreapta drumului, doi călăreţi care luaseră în copitele cailor un bărbat şi care, după ce-l lăsaseră ca mort, fugiră mâncând pământul; îngrozitoarea privelişte mă înduioşă până la lacrimi. „Vai! mi-am spus, iată un om care-i mai de plâns decât mine; măcar eu încă-s sănătoasă şi-n putere, pot să-mi câştig pâinea cea de toate zilele, iar dacă nefericitul acesta nu-i bogat, ce-o să se-ntâmple cu el?”

Oricât de mult ar fi trebuit să mă împotrivesc imboldurilor milei şi oricât de groaznic a fost să mă las în voia lor, n-am putut să-nving adânca dorinţă pe care o simţeam de a mă apropia de acest bărbat şi de a-l ajuta; mă grăbesc spre el, mă îngrijesc să aspire nişte spirt pe care îl aveam la mine: deschide ochii, iar primele-i suspine sunt cele ale recunoştinţei; cu şi mai mare zel în a-i fi de folos, îmi sfâşii una dintre cămăşi ca să-i oblojesc rănile, ca să-i opresc sângele: îmi sacrific unul dintre singurele lucruri care-mi rămân pentru acest nefericit. După aceste dintâi îngrijiri, îi dau să bea puţin vin: nenorocitul şi-a

venit cu totul în fire: îl privesc cu băgare de seamă și îl văd mai bine. Deși pe jos și destul de fercheș, nu părea să fie totuși un oarecare, căci avea câteva obiecte de preţ, inele, un ceas, cizme, dar toate acestea tare stricate în urma păţaniei. Mă întreabă, de îndată ce poate vorbi, cine este îngerul binefăcător care îi e de ajutor și ce să facă pentru a-i mulţumi. Având încă naivitatea de a crede că un suflet înrobit de recunoștinţă ar trebui să-mi ţină pentru totdeauna partea, mi se pare că pot să mă bucur fără teamă de dulcea desfătare a lacrimilor împărtășite cu acela care numai ce le vărsase la mine-n braţe: îi spun ce-am pătimit, el mă ascultă cu luare-aminte și, când am încheiat cu ultima nenorocire ce tocmai mi se întâmplase, a cărei povestire îi dezvăluie ananghia în care mă aflu:

— Cât de fericit sunt, strigă el, că pot măcar să-ţi mulţumesc pentru tot ce-ai făcut pentru mine: Roland mă cheamă, continuă aventurierul, am un castel foarte frumos în munţi, la cincisprezece leghe de aici, te poftesc să mă urmezi; și pentru ca această propunere să nu aducă vreo neliniște gingășiei tale, am să te lămuresc de-ndată la ce anume îmi vei fi de-ajutor. Sunt flăcău, dar am o soră pe care o iubesc nespus, care s-a dăruit singurătăţii mele și care o împarte cu mine: am nevoie de cineva care s-o slujească; tocmai am pierdut-o pe aceea care îi era slujnică, îţi ofer ţie locul ei.

I-am mulţumit ocrotitorului meu și mi-am îngăduit să-l întreb prin ce întâmplare un om ca el se punea în primejdie călătorind fără suită și, cum tocmai o păţise, să fie atacat de niște ticăloși.

— Cum sunt cam durduliu, tânăr și în putere, am de câţiva ani încoace, îmi zise Roland, obiceiul de a mă-ntoarce acasă la Vienne în felul acesta. Sănătatea și punga mea au de câștigat: și nu pentru că ar trebui să am grijă cu cheltuielile, căci sunt bogat; dovada ai s-o vezi în curând, dacă ai să mă-ndatorezi venind la mine; dar cumpătarea nu strică niciodată nimănui. Cât despre cei doi bărbaţi care m-au atacat, sunt doi boiernași de prin împrejurimi, de la care am câștigat o sută de ludovici săptămâna trecută, într-o casă din Vienne; m-am mulţumit cu cuvântul lor, i-am întâlnit astăzi, le-am cerut datoria și uite cum s-au purtat.

Am deplâns cu acest bărbat dubla nenorocire a cărei victimă era, când mi-a propus s-o pornim din nou la drum:

— Mă simt puţin mai bine, datorită îngrijirilor tale, mi-a spus Roland; se întunecă, hai să mergem la o casă ce trebuie să se afle la

două leghe de-aici; cu ajutorul cailor pe care o să-i luăm mâine, vom putea ajunge acasă pe-nserat.

Hotărâtă cum eram să mă folosesc de ocrotirea pe care Cerul părea că mi-o trimite, îl ajut pe Roland să se ridice, îl sprijin tot drumul şi, într-adevăr, la două leghe depărtare găsim hanul despre care îmi vorbise. Aici, luăm împreună cina în deplină bunăcuviinţă; după masă, Roland mă lasă în mâinile hangiţei şi, a doua zi, pe doi catâri închiriaţi pe care-i însoţea un flăcău de la han, ajungem la hotarul provinciei Dauphiné, îndreptându-ne mereu spre munţi. Drumul fiind prea lung pentru a-l străbate într-o zi, ne-am oprit la Virieu[31], unde m-am bucurat de-aceeaşi grijă, de-aceeaşi preţuire din partea stăpânului meu, iar în ziua următoare am continuat să mergem mereu în aceeaşi direcţie. Pe la orele patru după-amiază, am ajuns la poalele munţilor: acolo, drumeagul era aproape desfundat, Roland l-a sfătuit pe flăcău să nu mă scape din ochi de teama unui accident şi am pătruns în trecătoare. Mai bine de patru leghe, n-am făcut altceva decât să cotim, să urcăm şi să coborâm şi ne depărtasem aşa de mult de orice cătun şi cale mai umblată, că m-am crezut la capătul lumii: fără de voie, mă cuprinse o umbră de nelinişte; bineînţeles că Roland văzu totul, dar nu scotea o vorbă, iar tăcerea lui mă speria încă şi mai tare. În sfârşit, am zărit un castel cocoţat pe creasta unui munte, pe marginea unei prăpăstii îngrozitoare, în care părea că stă să se prăvălească: nu se arăta nici o cărăruie care să ducă până acolo; cea pe care am urmat-o, bătută doar de capre, plină peste tot de pietre, ajungea totuşi la înfricoşătorul bârlog, ce aducea mai degrabă a sălaş de tâlhari decât a casă de oameni cinstiţi.

— Iată-mi casa, mi-a zis Roland, de îndată ce crezu că privirile mi se opriseră asupra castelului.

Şi când i-am mărturisit cât de uimită sunt să-l văd locuind într-o asemenea pustietate:

— Aşa-mi place mie, îmi răspunse el tăios.

Răspunsul acesta îmi spori temerile, căci nimic nu-i scapă nefericirii: un cuvânt, o asprime, mai mică sau mai mare, a glasului înăbuşă sau reînsufleţesc speranţa; dar cum nu-mi mai stătea în puteri să aleg altceva, mi-am ţinut firea. Tot ocolind, vechea dărăpănătură ni se ivi dintr-o dată în faţa ochilor: ne-aflam la cel mult un sfert de leghe depărtare; Roland coborî de pe catâr şi, după ce mi-a spus să fac la fel, îi dădu înapoi flăcăului, îl plăti şi îi porunci să plece. Purtarea aceasta

nouă îmi fu încă şi mai puţin pe plac; Roland băgă de seamă.

— Ce ai? Thérèse, mi-a spus, pe când ne îndreptam spre sălaşul lui, eşti tot în Franţa; castelul e pe hotarul cu Dauphiné, ţine de Grenoble.

— Aşa o fi, domnule, i-am răspuns; dar cum de v-a trecut prin minte să vă statorniciţi într-un loc aşa de primejdios?

— Pentru că cei care-l locuiesc nu sunt nişte oameni din cale-afară de cinstiţi, zise Roland; şi tare mi-e a crede că n-o să le pricepi purtarea.

— Ah! domnule, i-am spus tremurând, mă înspăimântaţi, unde mă duceţi dară?

— Te duc să-i slujeşti pe calpuzanii a căror căpetenie sunt, mi-a zis Roland, înşfăcându-mă de braţ şi silindu-mă să trec peste un podeţ care se lăsă la sosirea noastră şi se ridică imediat după aceea. Vezi tu puţul acesta, continuă el de îndată ce pătrunserăm în castel, arătându-mi o peşteră mare şi adâncă aflată în fundul curţii, unde patru femei goale şi în lanţuri puneau în mişcare o roată; uite-ţi suratele şi uite-ţi corvoada, iar dacă vei munci zi de zi câte zece ore împingând la această roată şi dacă vei împlini, ca femeile de-aici, toate hachiţele la care voi avea eu chef să te supun, ţi se vor da şase uncii de pâine neagră şi o strachină de fasole pe zi; cât despre libertate, ia-ţi gândul; n-o s-o ai niciodată. Când o să mori de-atâta trudă, o să te aruncăm în groapa pe care-o vezi lângă puţ, laolaltă cu alte şaizeci ori optzeci de ticăloase de soiul tău care te-aşteaptă acolo, şi o s-aducem alta nouă în locul tău.

— O! Dumnezeule mare, am strigat aruncându-mă la picioarele lui Roland, îngăduiţi-mi să vă amintesc, domnule, că v-am salvat viaţa; că, pentru o clipă, îmboldit fiind de recunoştinţă, aţi părut să-mi oferiţi fericirea şi că doar azvârlindu-mă într-un veşnic hău de rele îmi răsplătiţi serviciile. E oare drept ceea ce faceţi, iar remuşcarea încă nu mă răzbună în străfundurile inimii domniei voastre?

— Ce-nţelegi tu, rogu-te, prin simţământul acesta de recunoştinţă cu care îţi închipui că m-ai fermecat? spuse Roland. Gândeşte-te mai bine, jivină prăpădită: ce făceai când mi-ai sărit în ajutor? Între putinţa de a-ţi urma calea şi cea de a veni spre mine, n-ai ales-o tu pe cea din urmă ca pe-un imbold iscat de propria-ţi inimă? Nu-i aşa că te dedai unei desfătări? De ce naiba vrei tu ca eu să fiu silit să te răsplătesc pentru plăcerile pe care ţi le dăruieşti? Şi cum de ţi-a

trecut prin minte că un bărbat care, ca mine, se scaldă-n aur şi-n belşug binevoieşte să se înjosească la a-i datora ceva unei nenorocite de soiul tău? Chiar de mi-ai mântuit viaţa, tot nu ţi-aş fi dator cu nimic, din moment ce ai făcut-o doar pentru tine: la muncă, roabo, la muncă; învaţă că, deşi răstoarnă principiile naturii, civilizaţia nu-i răpeşte totuşi drepturile; ea a făurit la început fiinţe puternice şi fiinţe slabe, cu vrerea ca acestea din urmă să fie pe vecie supuse celor dintâi; iscusinţa, deşteptăciunea omului au schimbat starea indivizilor, rangurile erau statornicite nu de forţa trupului, ci de aceea a aurului; omul cel mai bogat a devenit cel mai puternic, iar cel mai sărac a devenit cel mai slab; în afara pricinilor care întemeiau puterea, întâietatea celui mai tare s-a aflat întotdeauna în legile naturii, căreia nu-i păsa dacă lanţul care-l înrobea pe cel slab era ţinut de cel mai bogat ori de cel mai voinic şi dacă îl strivea pe cel mai slab ori cel mai sărac; dar ea habar n-are de-aceste porniri de recunoştinţă cu care vrei să mă legi, Thérèse; n-a stat niciodată scris în rânduielile sale ca plăcerea la care unul se deda printr-o faptă bună să se transforme într-un motiv pentru acela care trăgea folos de pe urma-i să renunţe la drepturile sale asupra celuilalt: cată la animalele ce ne slujesc de pildă aceste simţăminte pe care le tot ceri! Atunci când sunt mai tare decât tine prin bogăţii ori prin putere, e oare firesc să-ţi încredinţez eu ţie drepturile mele, fie pentru că te-ai desfătat îndatorându-mă, fie pentru că, nenorocită fiind, ţi-ai închipuit că vei avea ceva de câştigat prin această ispravă? Chiar dacă ajutorul a fost dat ca de la egal la egal, niciodată mândria unui suflet mare nu se va lăsa încovoiată de recunoştinţă; nu-i oare întotdeauna umilit cel care primeşte? Iar umilirea pe care o încerc nu-l răsplăteşte îndeajuns pe binefăcător, care numai prin aceasta se află deasupra celuilalt? Nu-i oare o bucurie a trufiei aceea de a fi mai presus decât semenul tău? Îi mai trebuie vreo alta aceluia care se milostiveşte? Iar dacă milostenia, umilindu-l pe cel care o primeşte, îi devine o povară, cu ce drept să-l sileşti să o păstreze? De ce-ar trebui ca eu să-ncuviinţez să mă las înjosit de fiecare dată când mă ating privirile aceluia ce m-a îndatorat? Ingratitudinea este dară, în loc de-a fi un viciu, virtutea sufletelor mândre, la fel de neîndoios precum recunoştinţa nu-i decât aceea a sufletelor neputincioase: să mă-ndatoreze cine cât o vrea, dacă în felul acesta află plăcere, dar să nu-mi ceară nimic pentru că s-a desfătat.

La aceste cuvinte, la care Roland nu mi-a dat vreme să răspund,

doi feciori mă-nşfacă la porunca lui, mă despoaie şi mă pun în lanţuri cu suratele mele, pe care sunt silită să le-ajut fără zăbavă, fără ca măcar să mi se-ngăduie să-mi trag sufletul după drumul obositor pe care tocmai l-am făcut. Şi-atunci, Roland se-apropie de mine, îmi pipăie cu de-a sila toate acele părţi pe care buna-cuviinţă nu-mi dă voie să le rostesc, mă copleşeşte cu batjocuri şi obrăznicii legate de semnul care mi se cuvenea prea puţin şi pe care Rodin mi-l înfierase pe trup, iar apoi, înhăţând o vână de bou ce se afla pe-acolo, îmi trage pe spinare douăzeci de lovituri.

— Uite ce te-aşteaptă, ticăloaso, îmi zise el, atunci când n-o să-ţi vezi de treabă; nu-ţi fac toate acestea pentru vreo greşeală pe care ai fi săvârşit-o, ci numai ca să-ţi arăt cum mă port cu-acelea care le şi înfăptuiesc.

Ţip ca din gură de şarpe, zbătându-mă în lanţuri; zvârcolelile, urletele, lacrimile, cumplitele înfăţişări ale durerii mele nu fac decât să-l veselească pe călău…

— Ah! şi de-abia am început, târfo, spuse Roland, n-ai ajuns la capătul chinurilor tale şi vreau să treci prin cele mai crunte culmi ale nenorocirii. Şi pleacă.

Şase cotloane întunecate aflate sub grota din jurul acelui puţ adânc şi care se-nchideau ca nişte temniţe ne foloseau de adăpost pe timp de noapte. Şi cum aceasta se lăsă la puţină vreme după ce-am fost pusă în blestematul lanţ, cineva veni să ne dezlege, pe mine şi suratele mele, şi ne-nchise după ce ni se dădu picul de apă, fasole şi pâine despre care îmi vorbise Roland.

Nici nu m-am văzut bine singură, că m-am şi lăsat cu totul în voia grozăviei stării mele. „E oare cu putinţă, îmi spuneam eu, să existe nişte oameni atât de nemiloşi, încât să-năbuşe în ei simţământul de recunoştinţă?… Această virtute la care m-aş deda cu-atâta încântare, dacă vreodată vreun suflet cinstit mi-ar îngădui s-o simt, să poată oare fi nesocotită de anumite fiinţe, iar cei care o înăbuşă cu-atâta neomenie mai au ei cum să fie altceva decât nişte monştri?”

Eram cufundată în aceste gânduri, când, dintr-o dată, am auzit cum se deschide uşa temniţei; e Roland: netrebnicul vine să mă batjocorească până la capăt, silindu-mă să-i împlinesc mârşavele pofte: nu-i greu să vă daţi seama, doamnă, că aveau să fie la fel de cumplite ca şi faptele sale şi că desfătările iubirii într-un asemenea bărbat purtau neabătut pecetea dezgustătoarei sale firi. Dar cum să vă încerc

răbdarea doar ca să vă înfăţişez şi alte grozăvii? Nu v-am mânjit deja prea mult închipuirea prin astfel de ticăloase povestiri? Trebuie oare să mă mai încumet la unele noi?

— Da, Thérèse, spuse domnul de Corville, da, îţi cerem aceste amănunte, căci tu le-nvălui cu o bună-cuviinţă care le înlătură toată grozăvia, nu mai rămâne decât ceea ce e de folos cuiva care vrea să cunoască omul; nimeni nu-şi imaginează cât de folositoare sunt aceste zugrăviri înţelegerii sufletului său; poate că suntem încă atât de neştiutori în această ştiinţă tocmai din pricina prosteştii sfiiciuni a celor care au vrut să scrie despre aceste lucruri. Înlănţuiţi de spaime fără rost, nu ne vorbesc decât despre acele copilării ştiute de toţi neghiobii şi nu îndrăznesc, pătrunzând cu îndrăzneală în inima omenească, să ne înfăţişeze nemaipomenitele-i rătăciri.

— Ei bine! domnule, am să vă dau ascultare, spuse Thérèse mişcată, şi, purtându-mă cum am făcut-o şi până acum, voi încerca să vă arăt totul în cele mai puţin revoltătoare culori.

Roland, pe care trebuie mai întâi să vi-l zugrăvesc, era un bărbat scund, durduliu, la treizeci şi cinci de ani, de o tărie de neînţeles, păros ca un urs, c-un chip posomorât, privirea cruntă, oacheş bine, cu trăsături bărbăteşti, un nas lung, barba până-n găvane, sprâncene negre şi stufoase, iar acea parte, care-i deosebeşte pe bărbaţi de spiţa noastră, de o asemenea lungime şi de o grosime aşa din cale-afară, încât nu numai că nimic asemănător nu mi se arătase vreodată în faţa ochilor, dar nu-i umbră de-ndoială că nicicând natura n-a făurit ceva atât de uimitor; de-abia de-o cuprindeam cu amândouă mâinile şi-mi ajungea-n lungime până la cot. Roland îmbina această înfăţişare cu toate viciile care se pot ivi dintr-o fire pătimaşă, o închipuire năvalnică şi un belşug dintotdeauna mult prea de-ajuns, ca să nu-l fi împins la mari rătăciri. Roland îşi prăpădea averea, taică-său, care o începuse, îl lăsase putred de bogat, iar în schimbul acesteia tânărul trecuse deja prin multe: plictisit de plăcerile obişnuite, nu-i mai rămâneau decât grozăviile; doar ele izbuteau să-i redeştepte dorinţele sleite de prea multe desfătări; femeile care îl slujeau erau toate folosite la tainice desfrâuri şi, pentru a-şi împlini nişte pofte nu chiar atât de necinstite în care dezmăţatul putea totuşi să afle acel farmec al fărădelegii ce-l încânta mai mult decât orice, Roland îşi avea propria soră ca ibovnică

şi cu ea îşi potolea până la urmă patimile pe care şi le aţâţa cu noi.

Era aproape gol când intră; chipul de un roşu aprins purta atât mărturiile necumpătării ospăţului la care se dedase, cât şi ale îngrozitoarei desfrânări care îl rodea; mă priveşte pentru-o clipă cu nişte ochi care mă fac să tremur.

— Dă-ţi jos hainele, îmi spuse, smulgându-le cu mâna lui pe-acelea pe care le luasem pe mine ca să mă acopăr în timpul nopţii... da, dă-ţi-le jos pe toate şi urmează-mă; adineauri, te-am făcut să simţi ce primejdie te-ar paşte de-ai lenevi; dar dacă te-ar apuca cheful să ne trădezi, cum nelegiuirea ar fi mult mai mare, ar trebui ca şi pedeapsa să fie pe măsură; aşa că vino să vezi de ce soi are să fie.

Eram într-un hal greu de zugrăvit, dar Roland, nelăsându-i deloc sufletului meu vreme să răbufnească, mă apucă imediat de braţ şi mă trage după el; mă târa cu mâna dreaptă, cu stânga ţinea un felinar mic care de-abia de ne lumina; după mai multe cotituri, ajungem la uşa unei pivniţe; o deschide şi, punându-mă să trec prima, îmi spune să cobor, în timp ce el închide această dintâi îngrăditură; mă supun: după o sută de trepte, dăm peste o a doua care se deschide şi se-nchide în acelaşi fel; după aceasta însă nu mai era nici o scară, ci un drumeag săpat în stâncă, întortocheat rău şi nemaipomenit de povârnit; Roland nu scotea un cuvinţel; această tăcere mă speria încă şi mai tare; el ne lumina cu felinarul; am mers aşa aproape un sfert de ceas: starea în care eram mă făcea să simt şi mai din plin cumplita umezeală a acestor hrube; în sfârşit, coborâsem atât de mult, încât nu cred că spun vorbă mare încredinţându-vă că locul unde ajunsesem se-afla fără îndoială la mai bine de opt sute de picioare în măruntaiele pământului; de-a dreapta şi de-a stânga cărării pe care mergeam erau mai multe firide unde am văzut nişte cufere în care zăceau bogăţiile acestor răufăcători: în cele din urmă, dăm de-o ultimă uşă de bronz, Roland o deschide şi am crezut că am să mă prăbuşesc, zărind îngrozitorul sălaş unde mă ducea nelegiuitul acesta; văzându-mă că-mi pierd puterile, îmi dă brânci şi ajung astfel, fără de voie, în mijlocul groaznicului mormânt. Închipuiţi-vă, doamnă, un cavou rotund, cu un diametru de douăzeci şi cinci de picioare, ai cărui pereţi îmbrăcaţi în negru nu erau împodobiţi decât cu cele mai cumplite lucruri, schelete de toate mărimile, oseminte aşezate în cruce, căpăţâni de morţi, mănunchiuri de vergi şi de bice, săbii, cuţite, pistoale: acestea erau grozăviile ce se vedeau pe pereţii luminaţi de-o lampă cu trei feştile, agăţată de unul dintre

colţurile bolţii; din cintru, în mijlocul acestei temniţe, cobora o funie lungă care ajungea la opt sau zece picioare de pământ şi care, cum veţi vedea de-ndată, nu se afla acolo decât pentru a sluji unor înfiorătoare ticăloşii: la dreapta, era un coşciug pe care-l întredeschidea spectrul morţii înarmat cu o coasă ameninţătoare; alături se găsea un scăunel pentru rugăciuni; deasupra, se vedea un crucifix, aşezat între două lumânări negre; la stânga, trupul din ceară al unei femei goale, atât de aievea, că multă vreme m-am lăsat păcălită; era legată de o cruce, cu faţa în jos, în aşa fel încât i se vedeau din plin părţile din spate, dar schingiuite îngrozitor; sângele părea că ţâşneşte din mai multe răni şi că i se prelinge de-a lungul coapselor; avea cele mai frumoase cosiţe din lume, capu-i drăgălaş era întors spre noi şi parcă cerşea îndurare: întipărite pe chipul ei frumos şi-n lacrimile care-l scăldau puteai deosebi toate schimonosirile durerii: la vederea acestei cumplite scene, am crezut c-aveam să-mi mai pierd încă o dată puterile; fundul cavoului era ocupat de un divan mare şi negru, de pe care se desfăşurau în faţa ochilor toate grozăviile acestui loc jalnic.

— Iată unde ai să pieri, Thérèse, îmi spuse Roland, dacă-ţi dă vreodată prin minte nefericitul gând de a fugi; da, chiar eu am să vin aici ca să te omor, ca să te fac să simţi spaimele morţii prin tot ceea ce-mi va sta-n putinţă să născocesc mai rău.

Rostind aceste cuvinte, Roland se înfierbântă; tulburarea, rătăcirea îl făceau să semene cu un tigru gata să-şi înfulece prada: atunci a scos la iveală mădularul acela înfricoşător cu care era înzestrat; mă puse să-l ating, mă întrebă dacă mi-a fost dat să văd ceva asemănător.

— Aşa cum îl vezi, târfo, îmi spuse el în culmea furiei, o să trebuiască totuşi să intre în cea mai strâmtă parte a trupului tău, chit c-am să te rup în două; soră-mea, deşi mai tânără decât tine, îl îndură în aceeaşi parte; niciodată nu mă desfăt altfel cu femeile: aşa că o să fie nevoit să te spintece la fel.

Şi, ca să nu-mi lase vreo îndoială în privinţa lăcaşului despre care vorbea, şi-a vârât acolo trei degete cu unghii foarte lungi, spunându-mi:

— Da, acolo, Thérèse, acolo am să-ţi bag degrabă mădularul acesta care te sperie; o să intre cât e de lung, o să te sfâşie, o să te umple de sânge, iar eu o să fiu pe culmile desfătării.

Făcea spume la gură pe când zicea aceste cuvinte amestecate cu

îngrozitoare sudălmi şi hule. Mâna cu care mângâia uşor templul pe care părea că vrea să-l atace se rătăci atunci pe toate părţile de-alături; le zgâria, acelaşi lucru mi-l făcu şi pe piept, pe care mi-l zdrobi aşa de tare, că două săptămâni am îndurat nişte dureri cumplite. Apoi, mă aşeză pe marginea divanului, frecă cu-o spirtoasă acest muşchi cu care firea a împodobit altarul unde ni se primeneşte spiţa; îi dădu foc şi-o arse. Degetele-i apucară gâlma de carne care încoronează acelaşi altar, o frânse cu sălbăticie, de-acolo îşi vârî degetele înăuntru, iar unghiile-i schingiuiau membrana care acoperă totul. Nemaistăpânindu-se, îmi spuse că, din moment ce mă avea în vizuină, tot una ar fi fost să nu mai ies, căci lucrul acesta l-ar fi scutit de osteneala de a mă duce înapoi; m-am aruncat la picioarele lui, am îndrăznit să-i readuc aminte de ajutorul pe care i l-am dat… Băgai de seamă că-l stârneam şi mai tare vorbindu-i iarăşi despre drepturile pe care credeam că le aveam la mila sa; îmi zise să-mi ţin gura, dărâmându-mă pe-o lespede cu o lovitură de genunchi, pe care mi-o trase cu toată puterea în coşul pieptului.

— Haide! îmi spuse, ridicându-mă de păr, haide, pregăteşte-te; e sigur c-am să te omor…

— O! domnule!

— Nu, nu, trebuie să pieri; nu mai vreau s-aud cum mă iei la refec cu binefacerile tale de doi bani; nu-mi place să fiu dator nimănui, ceilalţi trebuie să fie la mâna mea… O să mori, îţi zic eu, aşază-te în coşciugul acesta, ca să văd ce-ţi poate pielea.

Mă bagă şi mă-nchide în sicriu, apoi iese din cavou şi se preface că mă lasă acolo. Nu m-am simţit nicicând atât de aproape de moarte; vai! avea să mi se-nfăţişeze încă şi mai aievea. Roland se-ntoarce, mă scoate din coşciug:

— Ce bine o să-ţi fie acolo, îmi zise el, de parcă pentru tine e făcut; dar să te las să te sfârşeşti aşa, în tihnă, ar fi o moarte prea frumoasă; o să te silesc să-nduri una de-un alt soi şi care-şi are totuşi farmecele ei: haide! imploră-ţi Dumnezeul, târfo, roagă-l să vină-n grabă să te răzbune, dacă are cu-adevărat putere…

Mă prăbuşesc pe scăunelul de rugăciune şi, în timp ce-mi deschid cu voce tare sufletul la Cel de sus, Roland îşi înteţeşte, pe cele părţi din dos pe care i le-arăt, ocările şi schingiuirile, cu şi mai multă neîndurare; le biciuia din răsputeri cu un şfichi cu ţinte de oţel, care, la fiecare lovitură, îmi făcea sângele să ţâşnească până la boltă.

— Ei bine! continuă el hulind, Dumnezeul tău nu te ajută, lasă biata virtute să sufere aşa, o părăseşte în mâinile ticăloşiei; ah! ce Dumnezeu, Thérèse, ce Dumnezeu mai e şi acesta; vino, îmi spuse mai apoi, vino, târfo, trebuie să-ţi faci rugăciunea; şi, în acelaşi timp, mă pune pe burtă, pe marginea divanului ce se afla în fundul încăperii; ţi-am zis, Thérèse, trebuie să mori!

Mă apucă de braţe, mi le leagă la spate, apoi îmi trece în jurul gâtului un şnur de mătase neagră ale cărui capete, cărora nu le dă drumul, pot, strângându-se după cum îi era voia, să-mi taie răsuflarea şi să mă trimită pe lumea cealaltă, în răstimpul mai scurt sau mai lung care-i va fi pe plac.

— Chinul acesta e mai dulce decât crezi, Thérèse, îmi spuse Roland; nu vei simţi moartea decât prin nişte nemaipomenite simţăminte de plăcere; strânsoarea pe care acest şnur o va înfăptui pe masa nervilor tăi va aţâţa organele voluptăţii; e lucru dovedit; dacă toţi oamenii osândiţi la această caznă ar şti în ce desfătare trebuie să moară, mai puţin speriaţi fiind de o asemenea pedeapsă pentru nelegiuirile lor, le-ar săvârşi mai des şi cu mai multă încredere; această delicioasă operaţie, Thérèse, strângând şi locşorul unde am să mă bag eu (adaugă el, proţăpindu-se la capătul unei căi nelegiuite, atât de potrivită unui asemenea ticălos), îmi va spori şi mie plăcerile.

Dar degeaba încearcă să-l pătrundă, degeaba îşi pregăteşte intrarea, având o alcătuire mult prea monstruoasă ca să izbutească, încercările îi dau mereu greş; şi-atunci furia lui nu mai cunoaşte margini; se foloseşte de unghii, mâini, picioare ca să se răzbune pentru împotrivirile pe care firea i le aduce: se proţăpeşte iarăşi, spada înfierbântată alunecă pe marginile căii vecine şi, din pricina tăriei zdruncinăturii, se-afundă acolo până aproape de jumătate; eu scot un ţipăt; înfuriat de greşeală, Roland dă cu turbare înapoi şi, de data aceasta, loveşte cu atâta putere la cealaltă poartă, că lancea-i umezită se-mplântă sfâşiindu-mă. Roland se foloseşte de izbânzile acestei prime zguduituri; strădaniile-i devin şi mai violente; câştigă teren; pe măsură ce înaintează, şnurul dătător de moarte pe care mi l-a trecut în jurul gâtului se strânge, iar eu scot nişte urlete înfiorătoare; sălbaticul Roland, pe care acestea îl veselesc, mă-ndeamnă la mai mult, prea sigur că nu-s de ajuns, prea-n stare să le oprească atunci când va voi; se înfierbântă auzindu-le atât de pătrunzătoare; cu toate acestea, beţia e gata să-l cuprindă, apăsările şnurului sunt pe potriva plăcerii sale

schimbătoare; încetul cu încetul, glasul mi se stinge; mă strânge atunci aşa de tare, că simţurile-mi scad, fără să-şi piardă totuşi sensibilitatea; cu sălbăticie zgâlţâită de uriaşul mădular cu care Roland îmi rupe vintrele, în ciuda îngrozitoarei stări în care mă aflu, mă simt scăldată de şuvoaiele destrăbălării sale; şi-acuma mai aud strigătele pe care le scoate vărsându-le; urmează o clipă în care stau prostită, nu ştiu ce-i cu mine, dar ochii mi se deschid degrabă spre lumină, sunt slobodă, uşoară şi trupul tot îmi pare că renaşte.

— Ei bine! Thérèse, îmi spuse călăul, pun rămăşag că, de vrei să fii în adevăr, nu ai simţit decât plăcere?

— Doar groază, domnule, doar scârbe, spaime şi deznădejde.

— Te-nşeli, cunosc senzaţiile pe care tocmai le-ai încercat, dar oricum or fi fost, ce-mi pasă, îmi închipui că mă ştii destul de bine ca să n-ai vreo îndoială că-mi fac mult mai puţine griji pentru desfătarea ta decât pentru a mea în tot ceea ce-ncerc cu tine şi că această desfătare pe care-o caut e aşa de puternică, încât am s-o mai trăiesc încă vreo câteva clipe. Şi-acum numai de tine, Thérèse, îmi spuse josnicul desfrânat, viaţa ta numai de tine atârnă.

Îmi trece în jurul gâtului funia aceea care era agăţată de tavan; de-ndată ce-i întinsă bine, leagă de scăunelul pe care îmi pusesem picioarele şi care mă-nălţase până atunci o sfoară al cărei capăt îl ţine şi se duce să se-aşeze pe un fotoliu în faţa mea: în mâini am un cosor ascuţit de care trebuie să mă folosesc pentru a tăia funia în clipa-n care, cu ajutorul sforii pe care-o mânuieşte, îmi va clătina scăunelul de sub picioare.

— După cum vezi, Thérèse, îmi zise el atunci, dacă dai greş, eu n-am să dau; aşa că pe drept îţi spun că viaţa ta numai de tine atârnă.

Se înfierbântă de unul singur; doar în momentul în care e pe culmile plăcerii trebuie să tragă scăunelul, faptă care mă lasă spânzurată de tavan; face tot ce poate ca să mă păcălească; ar fi-n al nouălea cer, de n-aş fi iute de mână; dar degeaba, îl ghicesc, năvălnicia desfătării sale îl trădează, îl văd făcând cumplita mişcare, scăunelul se răstoarnă, tai funia şi mă prăbuşesc: şi-acolo, slobozită, deşi ne despart mai bine de douăsprezece picioare, o să mă credeţi, doamnă, îmi simt trupul tot scăldat în dovezile aiurării şi înflăcărării sale.

O alta în locul meu, folosindu-se de arma care-i picase în mâini, s-ar fi aruncat fără îndoială asupra acestui monstru; dar la ce mi-ar fi slujit dramul acesta de curaj, căci, neavând cheile hrubelor, neştiind

drumul, aş fi murit înainte de-a fi ieşit de-acolo; de altfel, Roland era înarmat; aşa că m-am ridicat, lăsând cosorul pe jos, ca nu cumva să aibă în privinţa-mi vreo bănuială, cât de mică; nici n-o avu; își savurase pe-ndelete plăcerea și, mulţumit mai degrabă de blândeţea și de resemnarea mea decât de îndemânarea dovedită, îmi făcu semn să ies și ne-am întors.

A doua zi, mi-am cercetat mai cu luare-aminte suratele, cele patru fete aveau între douăzeci şi cinci şi treizeci de ani; deşi îndobitocite de mizerie şi pocite de prea multele munci, le mai rămăseseră nişte resturi de nuri; erau bine făcute, iar cea mai tânără, pe numele ei Suzanne, cu nişte ochi fermecători, tot mai avea un păr foarte frumos; Roland o înhăţase la Lyon, îi luase fecioria şi, după ce-o răpise din sânul familiei, făgăduindu-i c-are s-o ia de nevastă, o adusese în castelul acesta îngrozitor; era aici de trei ani şi, cu mult mai mult decât suratele sale, ţinta sălbăticiilor acestui monstru: de-atâtea lovituri date cu vâna de bou, fundul îi era bătătorit și tare ca o piele de vacă uscată la soare; avea cancer la sânul stâng şi o coptură în vintre care-i provoca nişte dureri nemaipomenite, toate acestea fiind lucrarea făţarnicului Roland; fiecare dintre grozăviile acestea era rodul deşănţărilor sale.

Ea a fost cea care mi-a dat de veste că Roland se pregătea să plece la Veneţia, dacă grămezile de bani pe care le trecuse în ultima vreme în Spania aveau să-i facă rost de cambiile pe care le aştepta pentru Italia, căci nu voia defel să-şi care aurul peste munţi; nu trimitea niciodată aur: îşi răspândea banii calpi într-o altă ţară decât aceea în care avea de gând să locuiască; prin mijlocul acesta, nefiind bogat în locul unde voia să stea decât în hârtii dintr-un alt regat, pungăşiile n-aveau cum să-i fie vreodată date în vileag. Dar totul putea să se termine într-o clipă, iar retragerea la care chibzuia depindea din plin de-acest ultim matrapazlâc, în care îşi primejduise cea mai mare parte a comorilor. Dacă oamenii din Cadiz îi primeau piaştrii, ţechinii şi ludovicii măsluiţi şi-i trimiteau în schimb cambii pentru Veneţia, Roland era fericit pentru tot restul vieţii; dacă escrocheria îi era descoperită, o singură zi era de-ajuns ca să răstoarne şubreda înălţare a averii sale.

— Vai! am zis, aflând aceste amănunte, Providenţa va fi dreaptă măcar o dată, nu-i va îngădui acestui monstru să izbândească, iar noi toate vom fi răzbunate…

Dumnezeule mare! După tot ce pătimisem, cum de-am putut să gândesc aşa ceva!

Pe la amiază, ni se dădeau două ceasuri de odihnă de care ne foloseam ca să ne ducem să ne tragem sufletul şi să mâncăm fiecare în odăiţa sa; la orele două, eram legate iar şi puse să muncim până târziu în noapte; nu ni se îngăduia niciodată să intrăm în castel; eram în pielea goală nu doar din pricina căldurii, ci şi, mai degrabă, ca să fim mai simţitoare la şfichiuirile vinei de bou pe care venea din când în când să ni le tragă sălbaticul stăpân: iarna, ne miluiau cu nişte nădragi şi o jiletcă atât de strâmte, că trupurile ne erau la fel de lipsite de-apărare în faţa loviturilor unui netrebnic a cărui singură plăcere era să ne snopească în bătăi.

Trecu o săptămână fără să-l văd pe Roland; în ziua de după, apăru pe când trudeam şi, zicând el că eu şi Suzanne împingeam la roată cu prea multă moliciune, ne împărţi câte treizeci de lovituri de vână de bou la fiecare, de pe şolduri până la pulpa picioarelor.

În aceeaşi zi la miezul nopţii, ticălosul veni după mine în temniţă şi, înfierbântându-se la vederea propriilor sălbăticii, îşi băgă iară îngrozitoarea măciucă în întunecata peşteră pe care i-o arătam din pricina felului în care mă ţinea uitându-se cu luare-aminte la urmările turbării sale. Când patimile i se potoliră, am vrut să mă folosesc de clipa de linişte ca să-l rog să-mi aline soarta. Vai! nu ştiam că, în asemenea suflete, momentul aiurării întărâtă pornirea pe care o au spre cruzime, iar liniştea nu le întoarce doar pentru atâta lucru la blândele virtuţi ale omului cinstit; este un foc ce se-nteţeşte sau se domoleşte după felul lucrurilor aruncate-n el, dar care tot mai arde sub cenuşă.

— Şi cu ce drept, îmi răspunse Roland, vrei tu să-ţi uşurez robia? Oare din pricina năstruşniciilor de care vreau să mă scuteşti? Dar mă arunc eu la picioarele tale ca să-ţi cer cine ştie ce favoruri pentru care, milostivindu-mă, să mă rogi de vreo răsplată? Nu-ţi cer nimic, iau şi nu văd de ce, bucurându-mă de-un drept pe care-l am asupră-ţi, e nevoie să rezulte că trebuie să mă înfrânez în a mai avea şi un al doilea; în faptele mele, nu-i nici urmă de iubire: iubirea e un simţământ cavaleresc pe care-l dispreţuiesc din tot sufletul şi de care inima nu mi-a suferit nicicând; de nevoie mă folosesc de-o femeie, aşa cum oamenii se folosesc de-o oală rotundă şi scobită pentru o altă nevoie; dar neavând pentru acest individ, pe care banii şi puterea îl

subjugă dorinţelor mele, nici preţuire şi nici duioşie; nedatorând ceea ce iau decât mie însumi şi necerându-i vreodată decât supuşenie, n-am de ce, după toate acestea, să-i port vreo recunoştinţă. Îi întreb pe aceia care ar vrea să mă silească la aşa ceva dacă un hoţ ce smulge punga unui om într-o pădure, pentru că e mai puternic decât acesta, îi datorează vreo recunoştinţă omului cu pricina pentru paguba pe care i-a provocat-o; la fel e şi cu batjocura adusă unei femei, aceasta poate să fie un temei pentru a-i mai aduce una; dar niciodată un motiv mulţumitor pentru a o răsplăti.

— O! domnule, i-am zis, cât de departe duceţi ticăloşia!

— Până la capăt, îmi răspunse Roland; nu-i rătăcire pe lume la care să nu mă fi dedat, vreo fărădelege pe care să n-o fi săvârşit şi nici una pe care principiile mele să n-o ierte ori să n-o îndreptăţească; am simţit neîncetat faţă de rău un soi de vrajă care era întotdeauna în folosul desfătării mele; nelegiuirea îmi aţâţă dezmăţul; cu cât e mai îngrozitoare, cu atât mai mult mă stârneşte; mă bucur înfăptuind-o de-acelaşi plăcere pe care oamenii de rând n-o gustă decât în desfrâu şi m-am trezit de-o sută de ori, gândindu-mă la fărădelege, fie în toiul ei, fie după ce-o săvârşisem, în cu totul aceeaşi stare ce te cuprinde în preajma unei femei frumoase despuiate; îmi zgândărea simţurile în acelaşi fel şi-o îndeplineam ca să mă-nfierbânt, aşa cum te apropii de ceva frumos cu gânduri neruşinate.

— O! domnule, e îngrozitor ce spuneţi, dar am văzut câteva asemenea purtări.

— Sunt mii, Thérèse. Nu trebuie să-ţi închipui că frumuseţea unei femei este ceea ce stârneşte cu-adevărat sufletul unui dezmăţat, ci mai degrabă soiul de fărădelege pe care legile au legat-o de siluirea ei: dovada e că, cu cât această siluire e mai nelegiuită, cu atât flama e mai mare; bărbatul care se desfată cu-o femeie pe care i-o fură omului ei, de-o fată pe care le-o răpeşte părinţilor are, fără îndoială, mai multă plăcere decât bărbatul care nu se bucură decât de nevastă-sa şi, cu cât legăturile pe care le pângăreşte par mai demne de cinstire, cu atât sporeşte voluptatea. Dacă-i e mamă, dacă-i e soră, dacă-i e fiică, noi farmece s-adaugă plăcerilor simţite; dacă te-ai înfruptat din toate acestea, ai vrea ca stăvilarele să se ridice şi mai sus, ca să aducă mai multe chinuri şi mai multe vrăji ce trebuie înfrânte; or, dacă fărădelegea însoţeşte o desfătare, desprinsă de această desfătare poate, aşadar, să fie astfel de una singură; să existe atunci oare o

neîndoielnică desfătare doar în fărădelege? Căci nu e cu putinţă ca ceea ce adaugă un farmec să nu-l aibă din plin. Astfel, mă gândesc eu, prădarea unei copile doar pentru sine va provoca o plăcere foarte puternică, dar prădarea pentru un altul va aduce toată plăcerea cu care desfătarea cu această fetişcană era îmbunătăţită prin prădare; prădarea unui ceas, a unei pungi vor aduce şi ele tot atâta şi, dacă mi-am obişnuit simţurile să fie cuprinse de vreo desfătare la prădarea unei copile, pentru că e prădare, aceeaşi plăcere, aceeaşi desfătare se vor regăsi la prădarea unui ceas, a unei pungi şi aşa mai departe; şi iată ce anume lămureşte meteahna atâtor oameni cinstiţi care furau fără să aibă nevoie. Nimic mai simplu, din această clipă, decât să-ncerci cele mai mari plăceri în tot ce va fi nelegiuit şi decât să faci, prin tot ce-ţi vei putea închipui, ca nişte bucurii oarecare să fie cât de nelegiuite pe cât îţi va sta-n puteri; printr-o asemenea purtare, nimeni nu face altceva decât să-i adauge plăcerii dramul de farmec care-i lipsea şi care era de neapărată trebuinţă pentru desăvârşirea fericirii: aceste sisteme au bătaie lungă, ştiu, lucru pe care poate că o să ţi-l şi dovedesc în scurtă vreme, Thérèse, dar ce contează, importantă-i desfătarea. De pildă, exista oare, dragă fată, ceva mai simplu şi mai firesc decât să mă văd desfătându-mă cu tine? Dar tu te-mpotriveşti, tu-mi ceri să nu se-ntâmple nimic; s-ar părea că, prin îndatoririle pe care le am faţă de tine, ar trebui să-ţi dau ce-mi ceri; şi totuşi, mă fac că nu pricep nimic, nu plec urechea la nimic, destram toate legăturile care-i înlănţuie pe proşti, te supun dorinţelor mele şi din cea mai simplă, din cea mai plictisitoare desfătare fac una cu-adevărat încântătoare; supune-mi-te dară, Thérèse, supune-mi-te; iar dacă vreodată te vei întoarce-n lume în firea celui mai puternic, foloseşte-ţi din plin drepturile şi vei cunoaşte, dintre toate plăcerile, pe cele mai aţâţătoare şi mai deocheate.

Rostind cuvintele acestea, Roland ieşi, lăsându-mă cu nişte gânduri care, după cum bine vă daţi seama, nu-i ţineau defel partea.

Trecuseră şase luni de când eram acolo, slujind din când în când la nemaipomenitele desfrâuri ale acestui ticălos, când, într-o seară, l-am văzut intrând la mine-n temniţă însoţit de Suzanne.

— Vino, Thérèse, îmi spuse el, a trecut ceva vreme, pare-mi-se, de când nu te-am mai coborât în cavoul acela care te-a speriat aşa de tare, urmaţi-mă amândouă, dar să nu vă aşteptaţi să vă întoarceţi la fel, am neapărată nevoie să mă descotorosesc de una dintre voi, o să

vedem pe care pică norocul.

Mă ridic, îmi privesc surata cu ochi plini de-ngrijorare, văd cum din ai ei se preling lacrimi… şi mergem.

De îndată ce ajunserăm în hrubă, Roland ne cercetă pe amândouă cu nişte priviri cumplite, se desfăta spunându-ne iar şi iar care ne este osânda şi încredinţându-ne pe amândouă că una dintre noi va rămâne acolo.

— Haide, zise el aşezându-se şi punându-ne să ne proţăpim în faţa lui, să se străduiască fiecare pe rând să mi-l amărască pe înţepenitul acesta şi vai de-aceea care îi va reda vigoarea.

— E nedrept, spuse Suzanne, cea care vă va stârni cel mai bine trebuie să fie aceea pe care o veţi cruţa.

— Ba deloc, zise Roland, de îndată ce se va dovedi că ea mă aţâţă cel mai mult, e limpede că tot ea îmi va dărui cea mai mare plăcere murind… iar eu nu ţintesc decât plăcerea. De altfel, cruţând-o pe aceea care mă va înfierbânta cel mai repede, vă veţi apuca de treabă şi una, şi cealaltă cu-atâta hărnicie, că, poate, îmi veţi cufunda simţurile în extaz înainte ca sacrificiul să se fi înfăptuit, iar lucrul acesta nu trebuie să se-ntâmple.

— Înseamnă că vreţi răul de dragul răului, domnule, i-am spus eu lui Roland, împlinirea desfătării domniei voastre este singurul lucru pe care ar trebui să-l doriţi, iar dacă acesta vă izbuteşte fără omor, de ce vreţi să-l săvârşiţi?

— Pentru că n-o să-mi izbutească cu desăvârşire decât aşa şi pentru că nu cobor în acest mormânt decât ca să înfăptuiesc unul. Ştiu prea bine c-aş izbândi şi fără; dar îl vreau pentru a izbândi.

Şi cum, în răstimpul acestui dialog, mă alesese ca să-ncep, îl întărât cu o mână prin faţă, cu alta pe din dos, în vreme ce el îmi pipăie în voie toate acele părţi ale trupului ce i se oferă prin mijlocirea goliciunii mele.

— Mai e cale lungă de bătut, Thérèse, îmi zise el atingându-mi fundul, până ce cărnurile acestea frumoase or s-ajungă la fel de tăbăcite, de schingiuite ca acelea ale Suzannei; o să le perpelim pe cele ale dragii de copile, iar ea n-o să simtă nimic; dar tu, Thérèse, dar tu… sunt încă nişte trandafiraşi împletiţi cu crini: o s-ajungem şi-acolo, o s-ajungem şi-acolo.

Nici nu vă închipuiţi, doamnă, cât de mult mă ogoi această ameninţare: fără-ndoială că, făcând lucrul acesta, Roland îşi dădea

seama de liniştea pe care mi-o aşternea în suflet, dar nu era oare limpede ca, din moment ce se gândea să mă supună unor noi cruzimi, n-avea încă nici un chef să mă omoare: v-am spus, doamnă, când eşti la ananghie, nimic nu te lasă rece și, din clipa aceea, îmi veni inima la loc. Ce culme a fericirii! Nu-mi ieşea nimic, iar bucata aceea uriaşă, încolăcită fără vlagă, se-mpotrivea tuturor zgâlţâielilor mele; stând la fel, Suzanne era pipăită în aceleaşi locuri; dar, cum carnea îi era cu totul altfel bătucită, Roland o cruţa mult mai puţin; și totuși, Suzanne era mai tânără.

— Sunt convins, zicea asupritorul nostru, că cele mai înspăimântătoare bice n-ar mai izbuti acuma să scoată nici un strop de sânge din curul ăsta.

Ne puse pe-amândouă să ne încovoiem și, oferindu-și prin înclinarea noastră cele patru căi ale plăcerii, limba i se zvârcoli în cele două mai strâmte; ticălosul scuipă în celelalte; ne luă iar pe dinainte, ne porunci să-i îngenunchem între coapse, în aşa fel încât piepturile să ni se afle la înălţimea lucrului pe care i-l stârneam.

— Oh! când vine vorba despre sâni, zise Roland, trebuie să te-nclini în faţa lui Suzanne; n-ai avut nicicând nişte ţâţe aşa de frumoase; iată, uită-te ce înzestrată e!

Și, spunând acestea, apăsa sânul nefericitei până-l strivea între degete. Aici, eu nu-l mai înfierbântam, Suzanne îmi luase locul; nici n-ajunse bine pe mâinile ei, că suliţa ţâşnind din tolbă ameninţa deja năprasnic tot ceea ce o-nconjura.

— Suzanne, spuse Roland, iată nişte înspăimântătoare izbânzi… Aceasta ți-e osânda, Suzanne; aşa mă tem, continuă sălbaticul pişcându-i, zgâriindu-i sânii. Cât despre ai mei, doar îi sugea și îi muşca. În cele din urmă, o aşază pe Suzanne în genunchi pe marginea divanului, o pune să-şi plece capul şi se desfată cu ea în poziţia aceasta, în felul îngrozitor ce-i era firesc: trezită de noi dureri, Suzanne se zbate, iar Roland, care nu vrea decât puţină harţă, mulţumit de câteva înaintări, se pune la adăpost în mine, în acelaşi templu în care a jertfit și la surata mea, pe care răstimp o ocărăşte şi-o schingiuieşte fără-ncetare.

— Iată o târfă care mă aţâţă ca naiba, îmi spuse el, nu ştiu ce-aş vrea să-i fac.

— Oh! domnule, i-am zis, fie-vă milă de ea; e cu neputinţă ca durerile-i să fie şi mai crunte.

— O! ba cum să nu, spuse nemernicul… Am putea… Ah! de l-aş avea aici pe vestitul împărat Jie[32], unul dintre marii ticăloşi pe care China[33] i-a văzut pe tron, am face cu-adevărat altceva. Dintre nevastă-sa şi el, jertfind în fiecare zi nişte victime, se spune că amândoi le ţineau în viaţă câte douăzeci şi patru de ore, în cele mai cumplite spaime ale morţii şi într-un asemenea hal de durere, că erau mereu gata să-şi dea sufletul, dar fără să izbutească din pricina nemiloaselor îngrijiri ale acestor monştri care, trecându-le din oblojeli în cazne, nu le-aduceau acuma iarăşi la lumină decât pentru-a le da morţii o clipă mai târziu… Eu, eu sunt prea blând, Thérèse, nu mă pricep deloc la toate acestea, sunt doar un şcolar.

Roland iese fără să-şi ducă jertfa la bun sfârşit şi, prin această ieşire val-vârtej, îmi face aproape la fel de mult rău ca la intrare. Se-aruncă în braţele Suzannei şi, îmbinând gluma cu batjocura:

— Făptură drăgălaşă, îi spuse el, cu cât drag îmi aduc aminte de primele clipe ale împreunării noastre; nicicând nici o femeie nu mi-a dăruit plăceri mai vii; pe nici una n-am iubit-o vreodată ca pe tine… Să ne îmbrăţişăm, Suzanne, o să ne despărţim şi poate pentru multă vreme.

— Monstrule, îi zise surata îmbrâncindu-l cu groază, pleacă de-aici; n-alătura chinurilor la care mă supui deznădejdea de a-ţi auzi cumplitele cuvinte; tigrule, potoleşte-ţi turbarea, dar dă dovadă măcar de cinstea cuvenită nenorocirilor mele.

Roland o apucă, o întinde pe divan cu picioarele larg desfăcute şi cu atelierul facerii cu totul la-ndemână.

— Templu al apuselor mele plăceri, urlă mârşavul, tu, care mi-ai dăruit unele atât de dulci atunci când ţi-am cules primii trandafiri, trebuie să-ţi zic şi eu amin…

Ticălosul! îşi vârî ghearele înăuntru şi, scormonind preţ de mai multe minute, răstimp în care Suzanne ţipa ca din gură de şarpe, nu le scoase decât pline de sânge. Copleşit de-aceste grozăvii şi simţind că nu mai avea cum să se stăpânească:

— Haide, Thérèse, îmi spuse el, haide, drăguţo, să descâlcim toate acestea jucându-ne de-a tăiatul funiei[34].

Acesta era numele îngrozitoarei glume, pe care v-am zugrăvit-o prima oară când v-am vorbit despre cavoul lui Roland. Urc pe scăunel, ticălosul îmi leagă funia de gât, mi se proţăpeşte în faţă; deşi-ntr-o stare de plâns, Suzanne îl aţâţă cu mâinile; după o clipă, el trage

scăunelul de sub picioare, dar, având cosorul, tai imediat funia şi cad pe jos fără să-mi fac rău.

— Bine, bine, spuse Roland, e rândul tău, Suzanne, nu mai e nimic de zis şi te cruţ, dacă te descurci cu la fel de multă iscusinţă.

Suzanne îmi ia locul. O, doamnă, îngăduiţi-mi să vă ascund amănuntele acestei scene îngrozitoare… Nefericita a rămas acolo.

— Să ieşim, Thérèse, îmi zise Roland; n-o să te mai întorci în aceste locuri decât când ţi-o veni rândul.

— Când veţi voi, domnule, când veţi voi, am răspuns; prefer moartea îngrozitoarei vieţi pe care mă siliţi s-o duc. S-or fi găsind nefericite ca şi noi cărora viaţa le este poate încă dragă…

Şi Roland mă închise în temniţa mea. Suratele mă întrebară a doua zi ce s-a întâmplat cu Suzanne, iar eu le-am spus; nu se mirară deloc; toate se aşteptau la aceeaşi soartă şi toate, ca şi mine, văzând în ea sfârşitul tuturor relelor, o doreau fără zăbavă.

Doi ani au trecut aşa, Roland în obişnuitele-i desfrâuri, eu cu îngrozitorul gând al unei morţi cumplite, când vestea se răspândi până la urmă în castel, şi-anume că primea pentru Veneţia nemaipomenit de multele cambii pe care le dorise, dar, pe lângă, i se mai cereau încă şase milioane de bani calpi pentru care avea să primească plata unde voia în Italia; era cu neputinţă ca netrebnicul să facă o avere mai frumoasă; pleca cu mai bine de două milioane în rente, fără să pun la socoteală matrapazlâcurile pe care le putea pune la cale: aceasta era ultima pildă pe care Providenţa mi-o pregătea. Acesta era ultimul mod în care tot mai voia să mă încredinţeze că belşugul era hărăzit doar fărădelegii, iar nenorocirea, virtuţii.

Aşa stăteau lucrurile, când Roland veni după mine ca să coborâm pentru a treia oară în cavou. Am tremurat aducându-mi aminte de ameninţările pe care le rostise ultima dată când fusesem acolo.

— Linişteşte-te, îmi spuse el, n-ai de ce să te temi, este vorba despre ceva care nu mă priveşte decât pe mine… O desfătare aparte pe care vreau s-o simt şi care nu te va pune defel în primejdie.

Îl urmez. De-ndată ce toate uşile fură închise:

— Thérèse, îmi zise Roland, din toată casa numai ţie îndrăznesc să-ţi destăinuiesc despre ce este vorba; aveam nevoie de o femeie foarte cinstită… n-am văzut o alta, îţi mărturisesc, te prefer chiar şi soră-mii…

De-a dreptul uimită, îl rog să mă lămurească.

— Ascultă-mă, îmi spuse; am făcut avere, dar, oricât de mult mi-ar fi zâmbit norocul, poate să mă părăsească dintr-o clipă în alta; pot fi urmărit, pot fi prins când o să-mi mut bogăţiile, iar, dacă mi se-ntâmplă nenorocirea aceasta, funia m-aşteaptă, Thérèse; aceeaşi desfătare la care-mi place să le supun pe femei îmi va fi osândă; sunt încredinţat, atât cât e cu putinţă să fiu, că această moarte e mai degrabă blândă decât cruntă; dar, cum femeile pe care le-am silit să-i îndure primele spaime n-au vrut nicicând să-mi spună adevărul, am de gând s-o trăiesc pe pielea mea. Vreau să ştiu din proprie experienţă dacă nu e foarte sigur că această strânsoare provoacă, în acela care o încearcă, nervul erector la descărcare; o dată încredinţat că această moarte nu-i decât un joc, o voi înfrunta cu mai mult curaj, căci ceea ce mă înspăimântă nu-i c-am să încetez să fiu: principiile îmi sunt clădite pe lucrul acesta şi, ştiind prea bine că materia nu poate nicicând să se transforme decât în materie, nu mă tem de iad, așa cum nu aştept nici raiul; dar mi-e frică de chinurile unei morţi crunte; n-aş vrea să sufăr când am să mor: așa că hai să încercăm. O să-mi faci tot ce ţi-am făcut eu ţie; o să mă dezbrac de tot; o să mă urc pe scăunel, tu o să legi funia, eu o să mă-nfierbânt o vreme, apoi, de-ndată ce vei vedea că lucrurile încep să capete un soi de tărie, o să tragi de scăunel şi eu am să rămân spânzurat; o să mă laşi aşa până când ai să zăreşti ori că-mi slobod sămânţa, ori că dau semne de suferinţă; în acest ultim caz, ai să mă dezlegi neîntârziat; în celălalt, ai să laşi firea să-și facă treaba şi n-ai să mă dezlegi decât după aceea. După cum vezi, Thérèse, o să-mi pun viaţa în mâinile tale, iar libertatea şi averea pe care ţi le voi dărui vor fi preţul bunei tale purtări.

— Ah, domnule, am răspuns, ceea ce vreţi e-o nebunie.

— Nu, Thérèse, ţi-o cer, îmi zise el dezbrăcându-se, dar poartă-te frumos; vezi ce dovadă-ţi dau de încredere şi de preţuire!

La ce mi-ar fi slujit să şovăi? Nu-mi era el stăpân? De altfel, mi se părea că răul pe care urma să-l fac avea să fie pe dată îndreptat prin felul nemaipomenit în care aveam să mă-ngrijesc să-l ţin în viaţă; aveam să fiu stăpână peste sufletul acesta, dar, orice gânduri va fi putut să aibă în ceea ce mă privea, voiam neabătut să îl salvez.

Ne aşezăm fiecare la locul lui; Roland se înfierbântă prin câteva dintre mângâierile-i obişnuite; se urcă pe scăunel, eu îl leg; vrea să-l ocărăsc în răstimp, să-i aduc aminte toate grozăviile pe care le-a

făptuit, ceea ce şi fac; în curând, lancea-i ameninţă Cerul, el îmi face semn să trag scăunelul, eu mă supun; mă veţi crede, doamnă, nimic mai adevărat decât ce gândise Roland: pe chipu-i se iviră doar mărturiile plăcerii şi, aproape în aceeaşi clipă, şuvoaie repezi de sămânţă ţâşniră spre boltă. Când totul s-a revărsat, fără să-l fi ajutat cu nimic, mă năpustesc să-l dezleg, el se prăbuşeşte leşinat, dar, îngrijindu-l, îl fac să-şi vină degrabă în fire.

— Oh, Thérèse, îmi zise el deschizând ochii, senzaţiile acestea sunt departe de orice închipuire; sunt mai presus de tot ce se poate spune; acuma, să-mi facă cine ce-o vrea, nu mai mi-e teamă de paloşul lui Themis. O să mă găseşti încă şi mai vinovat într-ale recunoştinţei, Thérèse, îmi zise Roland legându-mi mâinile la spate, dar ce vrei, draga mea, la vârsta mea nu te mai îndrepţi… Făptură scumpă, numai ce m-ai înapoiat vieţii, iar eu n-am uneltit nicicând atât de aprig ca să ţi-o curm pe-a ta; ai deplâns soarta Suzannei, ei bine! ai să i te-alături; am să te arunc de vie în cavoul unde şi-a dat duhul.

N-am să vă zugrăvesc defel starea în care eram, doamnă, vă daţi şi singură seama; degeaba am plâns, degeaba m-am văitat, nimeni nu mă mai ascultă. Roland deschide îngrozitorul cavou, coboară un felinar ca să pot vedea încă şi mai bine mulţimea de cadavre de care e plin, îmi trece mai apoi o funie pe sub braţele care, după cum v-am spus, mi-erau legate la spate şi, cu ajutorul pomenitei funii, mă lasă-n jos la vreo douăzeci de picioare în fundul acestui cavou şi la vreo treizeci de acela în care era el: sufeream înfiorător în această poziţie, mi se părea c-o să-mi smulgă mâinile. Dar cum să nu mă cuprindă groaza la ce-mi vedeau ochii! Mormane de leşuri în mijlocul cărora aveam să mor şi a căror duhoare începuse să mă învăluie. Roland leagă funia de o bâtă pusă de-a curmezişul gropii, apoi, înarmându-se cu un cuţit, îl aud cum se-nfierbântă.

— Haide, Thérèse, îmi spuse, încredinţează-ţi sufletul lui Dumnezeu, clipa aiurării mele va fi aceea în care am să te-arunc în acest mormânt, în care am să te cufund în veşnicul hău ce te-aşteaptă; ah… ah… Thérèse, ah… şi mi-am simţit capul acoperit de mărturiile beatitudinii sale, fără ca, din fericire, să fi tăiat funia; mă trage înapoi.

— Ei bine! îmi zise, ţi-a fost frică?

— Ah, domnule!

— Aşa ai să mori, Thérèse, să n-ai nici o îndoială şi îmi părea bine să te obişnuiesc cu gândul acesta.

Am plecat… Trebuia oare să mă plâng, trebuia oare să mă laud? Ce răsplată pentru ceea ce tocmai făcusem iarăşi pentru el! Dar monstrul nu putea să facă mai mult? Nu putea să mă omoare! O, ce om!

În sfârşit, Roland îşi pregăti plecarea şi veni să mă vadă în ajun, la miezul nopţii; mi se aruncă la picioare, îl rog din tot sufletul meu să-mi redea libertatea şi să-i alăture puţinul pe care l-ar vrea de bani ca să mă duc până la Grenoble.

— La Grenoble! Cu hotărâre nu, Thérèse, ai să ne torni.

— Ei bine, domnule, i-am spus scăldându-i genunchii în lacrimi, vă făgăduiesc că n-am să mă duc vreodată acolo şi, ca să vă încredinţez de lucrul acesta, îngăduiţi-mi să vă însoţesc până la Veneţia; poate că în acest oraş nu voi găsi nişte inimi atât de crunte ca în ţara mea şi, o dată ce veţi fi binevoit să mă duceţi până acolo, vă jur pe tot ce am mai sfânt că niciodată n-am să vă deranjez.

— N-am să-ţi dau nici un ajutor, nici un ban, îmi răspunse cu asprime marele ticălos; tot ce ţine de milă, compătimire, recunoştinţă îi este atât de străin inimii mele, că, şi de-aş fi fost de trei ori mai bogat decât sunt, nimeni nu m-ar vedea prăpădind un scud pe-un sărăntoc; spectacolul nenorocirii mă stârneşte, mă înveseleşte şi, când nu pot să fac vreun rău, mă desfăt din plin cu-acela pe care-l săvârşeşte puterea celui tare. În această privinţă, am nişte principii de la care n-am să mă abat, Thérèse; săracul e în rânduiala firii; făurindu-i pe oameni cu puteri inegale, ea ne-a încredinţat de dorinţa pe care o nutrea ca această inegalitate să se păstreze chiar şi-n schimbările aduse legilor sale de civilizaţie; să-l alini pe cel nevoiaş înseamnă să nimiceşti ordinea stabilită; înseamnă să te împotriveşti celei a firii, să răstorni echilibrul care este temelia celor mai desăvârşite rânduieli ale sale; înseamnă să lucrezi întru folosul unei egalităţi primejdioase pentru societate; înseamnă să încurajezi nepăsarea şi lenea, să-l înveţi pe sărac să-l fure pe bogat, când acesta din urmă va avea chef să-i refuze ajutorul, chiar din pricina felului în care acest ajutor l-a obişnuit pe calic să-l capete fără să muncească.

— Oh! domnule, cât de nemiloase sunt aceste principii! Aţi mai vorbi oare la fel, dacă n-aţi fi fost mereu bogat?

— Poate, Thérèse, fiecare vede lucrurile într-un fel, eu aşa le văd şi n-am să mă schimb. Toţi se plâng în Franţa de cerşetori: dacă s-ar dori, în curând n-ar mai fi nici unul; de-am spânzura şapte sau opt mii, lifta aceasta josnică ar dispărea degrabă. În această privinţă, oamenii

politici ar trebui să aibă aceleaşi reguli ca şi oamenii de rând. Un om ros de vermină ar lăsa-o să dăinuie doar din milostenie? În grădinile noastre, nu smulgem oare din rădăcină buruiana care îi face rău plantei aducătoare de folos? Prin urmare, în cazul de faţă, de ce să vrei să te porţi altfel?

— Dar credinţa, am strigat eu, domnule, binefacerea, omenia…

— …sunt buturugile de care se împiedică tot ce năzuieşte spre fericire, zise Roland; mi-am construit-o pe a mea doar pe resturile tuturor acestor prejudecăţi ticăloase ale omului; bătându-mi joc de legile divine şi omeneşti; jertfindu-l întotdeauna pe cel slab când îmi stătea în cale; înşelând buna-credinţă a semenilor; aducându-l la sapă de lemn pe nevoiaş şi furându-l pe bogat, am ajuns la templul singuratic al divinităţii pe care o slăveam; de ce nu te-ai luat după mine? Drumul strâmt al acestui templu se aşternea nu doar în faţa ochilor mei, ci şi alor tăi; închipuitele virtuţi pe care le-ai ales ţi-au alinat sacrificiile? Nu mai e vreme, nefericito, nu mai e vreme, plânge-ţi greşelile, suferă şi încearcă să afli, de poţi, în sânul nălucirilor pe care le preţuieşti, lucrurile pe care le-ai pierdut din pricina proslăvirii lor.

La aceste cuvinte, nemilosul Roland se năpusteşte asupră-mi şi iarăşi sunt silită să mă pun în slujba josnicelor desfătări ale unui monstru pe care îl uram cu-atâta îndreptăţire; am crezut că, de data aceasta, mă va sugruma: când patima i se potoli, luă vâna de bou şi îmi trase mai bine de-o sută de lovituri pe tot trupul, încredinţându-mă că eram tare fericită că n-avea timp să facă mai mult.

A doua zi, înainte de-a pleca, nenorocitul ne dădu o nouă dovadă de cruzime şi de barbarie, pentru care analele celor de teapa lui Andronicus, Nero, Tiberius, Venceslas nu oferă nici o pildă. La castel, toată lumea credea că Roland avea s-o ia şi pe soră-sa, pusese să fie îmbrăcată de drum; când să se urce pe cal, o aduse spre noi, „uită-ţi locul, făptură josnică”, îi zise, poruncindu-i să se dezbrace, „vreau ca tovarăşii mei să-şi aducă aminte de mine, lăsându-le chezăşie femeia de care li se părea că sunt îndrăgostit până peste cap; dar cum aici nu-i nevoie decât de-un anumit număr, cum o să fac o călătorie primejdioasă în care, poate, armele-mi vor fi de folos, trebuie să-mi încerc pistoalele pe una dintre aceste ticăloase”; spunând acestea, încarcă unul, îl îndreaptă spre pieptul fiecăreia dintre noi şi, întorcându-se până la urmă la soră-sa, „du-te, îi zise, târfo”, zburându-i creierii, „du-te la dracu’ şi vesteşte-l că Roland, cel mai bogat dintre

toţi nemernicii pământului, este cel care înfruntă cu cea mai mare neruşinare şi puterea lui Dumnezeu, dar şi pe-a lui!” Nefericita, care nu-şi dădu imediat sufletul, se zbătu multă vreme aşa înlănţuită cum era: îngrozitor spectacol, pe care mârşava secătură îl priveşte cu sânge rece şi de la care se smulge în sfârşit numai depărtându-se pentru totdeauna de noi.

Totul se schimbă după plecarea lui Roland, încă de-a doua zi. Urmaşul său, un bărbat blând şi cu minţile întregi, ne dezrobi pe dată.

— Aceasta nu-i o muncă pentru un neam plăpând şi gingaş, ne spuse el cu bunătate; la maşinăria aceasta trebuie să trudească nişte dobitoace; meseria pe care-o facem e destul de nelegiuită şi fără să-l mai supărăm pe Cel de sus cu nişte grozăvii care n-au nici un rost.

Ne mută în castel şi îmi dădu în grijă, fără să-mi ceară nimic altceva, îndatoririle pe care le-avusese sora lui Roland; celelalte femei fură trimise la strunjirea monedelor, meşteşug, fără-ndoială, mult mai puţin obositor şi pentru care îşi primeau totuşi răsplata, ca şi mine, prin nişte odăi bune şi o mâncare minunată.

După două luni, Dalville, urmaşul lui Roland, ne înştiinţă că fârtatul îi ajunsese cu bine la Veneţia; se stabilise acolo, se căpătuise şi se bucura de toată tihna, de toată fericirea la care putuse visa. Bine ar fi fost ca soarta aceluia care-i ţinea locul să fie aceeaşi. Nefericitul Dalville era cinstit în munca lui, ceea ce era mai mult decât ar fi fost nevoie ca să fie zdrobit fără zăbavă.

Într-o zi, când totul era liniştit la castel, când, sub cârmuirea acestui stăpân bun, treburile, deşi nelegiuite, se făceau totuşi cu veselie, porţile sunt sparte, şanţurile, trecute, iar casa, înainte ca oamenii noştri să fi avut vreme să se gândească la apărare, se umple cu peste şaizeci de călăreţi de la jandarmerie. A trebuit să ne predăm; n-aveam ce face altceva. Suntem puşi în lanţuri ca nişte dobitoace; suntem legaţi pe cai şi duşi la Grenoble. „Oh, Cerule! mi-am spus la intrare, eşafodul îmi va hotărî dară soarta în acest oraş în care am avut nebunia să cred că fericirea se va ivi şi pentru mine… O, presimţiri ale omului, cât de înşelătoare sunteţi!”

Procesul calpuzanilor se judecă în curând; toţi fură osândiţi la spânzurătoare; când oamenii legii văzură semnul pe care îl purtam, nici nu se mai chinuiră să mă ia la întrebări şi aveam să fiu tratată ca şi ceilalţi, când, în sfârşit, am încercat să aflu îndurare la vestitul magistrat, mândria acestui tribunal, judecător fără de pată, cetăţean

iubit, filosof luminat ale cărui înţelepciune şi binefacere îi vor înscrie pe vecie în templul lui Themis numele faimos în litere de aur. El m-a ascultat; dându-şi seama de buna mea credinţă şi de adevărul nenorocirilor mele, binevoi să dea dovadă, în procesul meu, de ceva mai multă luare-aminte decât confraţii săi… O, om măreţ, îţi datorez un omagiu, recunoştinţa unei nefericite nu-ţi va fi nicicând povară, iar tributul pe care ţi-l aduce, dezvăluindu-ţi sufletul, va fi întotdeauna într-al său cea mai dulce desfătare.

Domnul S*** mi-a devenit avocat: jalbele îmi fură auzite, iar bărbătească-i elocinţă lumină minţile. Mărturiile comune ale calpuzanilor ce-aveau să fie daţi morţii veniră în sprijinul zelului aceluia care binevoia să aibă grijă de mine: am fost declarată înşelată, nevinovată, întru totul despovărată de orice vinovăţie, pe deplin liberă să fac ce-oi vrea; apărătorul meu alătură acestor servicii pe-acela al strângerii unor bani care îmi aduse mai bine de cincizeci de ludovici; în sfârşit, vedeam lucindu-mi în faţa ochilor zorii fericirii; în sfârşit, presimţirile-mi păreau să se îndeplinească şi mă credeam la capătul pătimirilor mele, când Providenţa găsi cu cale să mă încredinţeze că mai aveam mult până acolo.

La ieşirea din închisoare, am tras la un han aflat în faţa podului de pe Isère[35], pe partea cu foburgurile, unde mai mulţi mă încredinţaseră că o să am parte de bunăcuviinţă. Gândul meu era, după sfatul domnului S***, să rămân acolo ceva vreme ca să-ncerc să-mi fac un rost în oraş ori să mă-ntorc la Lyon, dacă n-aveam să izbutesc cu scrisorile de recomandare pe care domnul S*** avusese bunătatea să mi le ofere. Mâncam în acest han la ceea ce se cheamă masa gazdei, când mi-am dat seama, în a doua zi, că eram privită cu mare luare-aminte de o doamnă durdulie şi bine îmbrăcată, care să dădea drept baroană: tot cercetând-o la rândul meu, mi s-a părut c-o recunosc, ne-apropiarăm amândouă una de cealaltă; ne-am îmbrăţişat ca două persoane care s-au cunoscut cândva, dar care nu-şi pot aminti unde.

În sfârşit, baroana, trăgându-mă deoparte:

— Thérèse, îmi zise, mă înşel eu oare? Nu eşti tu fata pe care am salvat-o acum zece ani de la Conciergerie şi nu-ţi aminteşti de cumătra Dubois?

Prea puţin măgulită de-această descoperire, am răspuns totuşi cu bunăcuviinţă, dar aveam de-a face cu cea mai vicleană şi mai

iscusită femeie din toată Franţa, nu era cale de scăpare. Cumătra Dubois mă copleşi cu vorbe curtenitoare, îmi spuse că, asemenea întregului oraş, soarta mea o înduioșase, dar că, de-ar fi știut că toate acestea mă priveau, n-ar fi fost vorbă bună pe care să nu mi-o pună pe lângă magistraţi, dintre care mulţi îi erau, după cum se lăuda, prieteni. Slabă ca de obicei, m-am lăsat dusă în odaia acestei femei şi i-am povestit nenorocirile pe care le-ndurasem.

— Draga mea prietenă, îmi zise ea îmbrăţişându-mă iarăşi, am dorit să te văd între patru ochi, ca să-ţi dau de veste că sunt bogată şi că tot ce am îţi stă la picioare; uite, îmi spuse deschizând nişte sipeţele pline de aur şi de giuvaiericale, uite roadele dibăciei mele; de-aş fi proslăvit virtutea aşa ca tine, astăzi aş fi fost în temniţă sau spânzurată.

— O, doamnă, i-am zis, dacă toate acestea se datorează numai unor nelegiuiri, Providenţa, care sfârşeşte întotdeauna prin a fi dreaptă, n-o să vă lase prea mult să vă bucuraţi de ele.

— Greşeală, îmi spuse cumătra Dubois, să nu-ţi închipui că Providenţa ţine mereu partea virtuţii; o clipă trecătoare de bunăstare să nu te-orbească în asemenea hal. Pentru dăinuirea rânduielilor Providenţei, e-acelaşi lucru dacă Paul o ia pe calea răului, în timp ce Pierre alege binele; naturii îi trebuie o sumă egală şi dintr-o parte, şi din cealaltă, iar înfăptuirea mai degrabă a fărădelegii decât a virtuţii este lucrul de care îi pasă cel mai puţin pe lume; ascultă, Thérèse, ascultă-mă cu niţică băgare de seamă, continuă celuitoarea aceasta, aşezându-mă şi punându-mă să-i stau alături; ai minte, copila mea, şi-aş vrea ca în sfârşit să te conving.

Nu faptul că omul alege virtutea îi aduce fericirea, fată dragă, căci virtutea nu este, ca şi viciul, decât unul dintre felurile de-a se purta în lume; prin urmare, întrebarea nu e dacă s-o apuci mai degrabă pe-o cale decât pe alta; nu trebuie decât să mergi pe drumul tuturor; cel care se-abate de la acesta greşeşte întotdeauna; într-o lume pe deplin virtuoasă, te-aş îndruma spre virtute, pentru că, răsplata fiind legată de aceasta, şi fericirea ar ţine neabătut de ea; într-o lume stricată-n până-n străfunduri, nu te-aş îndruma decât spre viciu. Acela care nu o ia pe drumul celorlalţi piere neapărat; tot ce întâlneşte-n cale îl răneşte şi, pentru că este cel mai slab, n-are cum să nu fie strivit. Degeaba vor legile să restabilească ordinea şi să-i readucă pe oameni la virtute; prea prevaricatoare ca să-ncerce, prea puţine ca să izbutească, ele îi vor îndepărta pentru o clipă de la calea cea bătută, dar nu-i vor face

niciodată s-o părăsească. Când interesul general al oamenilor îi va purta spre stricăciune, cel care nu va voi să se strice împreună cu ei va lupta, aşadar, împotriva interesului general; or, la ce fericire se poate aştepta cel care se-mpotriveşte încontinuu interesului celorlalţi? Îmi vei spune oare că viciul se împotriveşte interesului oamenilor? Aş spune la fel într-o lume alcătuită în egală măsură din buni şi din răi, pentru că interesul unora se loveşte pe faţă de interesul celorlalţi; dar lucrurile nu mai stau aşa într-o societate întru totul stricată; şi-atunci viciile mele, nederanjându-l decât pe vicios, provoacă în el alte vicii care îl despăgubesc şi amândoi ne aflăm fericirea. Vibraţia se răspândeşte peste tot; iată o mulţime de ciocniri şi de răniri reciproce în care, fiecare recâştigând de-ndată ceea ce tocmai a pierdut, se regăseşte fără încetare într-o stare de fericire. Viciul nu este primejdios decât pentru virtutea care, slabă şi sfielnică, nu îndrăzneşte niciodată să facă nimic; dar, când ea n-o să mai fie pe acest pământ, când plicticoasa-i domnie se va sfârşi, viciul, nemaisupărându-l decât pe vicios, va duce la-nflorirea altor vicii, dar nu va mai strica nici o virtute. Cum să nu fi dat de-o mie de ori greş în viaţa ta, Thérèse, mergând mereu de-a-ndoaselea pe drumul umblat de toată lumea? Dacă te-ai fi lăsat în voia şuvoiului, ai fi ajuns la liman, aşa ca mine. Cel care vrea să urce pe fluviu va străbate într-o singură zi tot atâta cale ca acela care îl coboară? Îmi tot vorbeşti de Providenţă; e! ce-ţi dovedeşte că acestei Providenţe îi place ordinea şi, prin urmare, virtutea? Nu-ţi dă ea fără-ncetare pilde ale nedreptăţilor şi rătăcirilor sale? În ochii tăi, ea-şi arată neţărmurita iubire faţă de bine trimiţându-le oamenilor războiul, ciuma şi foametea, după ce-a făurit un univers plin peste tot de vicii? De ce vrei tu să-i fie scârbă de indivizii vicioşi, când ea însăşi nu acţionează decât prin vicii; când, în faptele sale, totul e viciu şi stricăciune; când, în vrerile sale, totul este fărădelege şi neorânduială? Dar, că veni vorba, de unde ni se trag toate pornirile acestea care ne îmboldesc spre rău? nu de la ea le-am căpătat? e vreo senzaţie care să ne vină de-altundeva? o dorinţă măcar care să nu fie lucrarea sa? e, prin urmare, rezonabil să spui că ne-ar lăsa ori ne-ar da nişte porniri pentru un lucru care i-ar face rău sau care nu i-ar fi de nici un folos? dacă viciile îi slujesc, de ce am vrea să ne împotrivim lor? şi de ce le-am înăbuşi glasurile? Puţin mai multă filosofie în lume ar reaşeza degrabă totul în bună rânduială şi le-ar arăta magistraţilor şi legiuitorilor că fărădelegile pe care le osândesc şi le pedepsesc cu atâta asprime sunt

uneori de-un mai mare folos decât virtuţile acestea pe care le propovăduiesc, fără ca ei să le pună în practică şi fără ca vreodată să le răsplătească.

— Dar când voi fi îndeajuns de slabă, doamnă, am răspuns eu, ca să vă îmbrăţişez îngrozitoarele sisteme, cum voi izbuti să-năbuş remuşcarea pe care-o vor ivi clipă de clipă în inima mea?

— Remuşcarea e o nălucire, îmi zise cumătra Dubois; nu este, draga mea Thérèse, decât neghioaba şoaptă a sufletului îndeajuns de sfielnic ca să îndrăznească s-o nimicească.

— S-o nimicească? e oare cu putinţă?

— Nimic mai uşor; nimeni nu se căieşte decât pentru lucrurile pe care n-are obiceiul să le înfăptuiască; fă adesea ceea ce îţi trezeşte remuşcări şi în curând le vei înăbuşi; pune-le împotrivă flacăra patimilor, puternicele legi ale interesului, şi le vei împrăştia degrabă. Remuşcarea nu-i o dovadă a fărădelegii, ci arată numai un suflet ce-i uşor de înrobit; dacă cineva ar da o poruncă aiurea ca să te-mpiedice să ieşi pe dată din această odaie, nu vei pleca fără remuşcări, oricât de neîndoielnic ar fi că nu vei face nici un rău ieşind de-aici. Nu este dar adevărat că numai nelegiuirea trezeşte remuşcări. Încredinţându-ne de zădărnicia fărădelegilor, de necesitatea lor în planul general al naturii, ar fi, aşadar, cu putinţă să-nvingem la fel de uşor remuşcarea pe care am simţi-o după ce le-am înfăptuit, cum ţi-ar fi ţie s-o înăbuşi pe-aceea ce s-ar naşte din ieşirea ta din această odaie după porunca nelegiuită pe care-ai fi primit-o de a rămâne aici. Este nevoie să începem cu o analiză precisă a tot ceea ce oamenii numesc fărădelege; prin a ne încredinţa că ceea ce ei numesc astfel nu este decât o încălcare a legilor şi moravurilor lor naţionale; că ceea ce se cheamă nelegiuire în Franţa nu mai este aşa la două sute de leghe de aici; că totul este o problemă de opinie, de geografie şi că, prin urmare, e absurd să vrei să-i sileşti pe oameni să se dedea unor virtuţi care, în altă parte, sunt nişte vicii şi să se ferească de nişte fărădelegi care, pe alte meleaguri, sunt nişte fapte nemaipomenite. Te întreb acum dacă, după aceste cugetări, poţi să mai nutreşti remuşcări pentru că, din plăcere sau din interes, ai săvârşit în Franţa o nelegiuire care, în China, nu-i decât o virtute; dacă trebuie să mă nefericesc singură, să mă ruşinez peste măsură ca să mă dedau în Franţa unor fapte ce m-ar înfierbânta în Siam? Or, dacă remuşcarea nu apare decât din pricina împotrivirii, dacă nu se iveşte decât din resturile înfrânării şi

nicidecum din lucrul înfăptuit, e oare o pornire înţeleaptă pe care s-o laşi să-ţi dăinuiască-n suflet? nu-i oare o prostie să n-o înăbuşi pe loc? Să ne obişnuim să privim cu nepăsare fapta care ne provoacă remuşcări; s-o judecăm ca atare prin cercetarea plină de chibzuinţă a moravurilor şi datinilor tuturor popoarelor pământului; ca urmare a acestei lucrări, să ne dedăm pomenitei fapte, oricum ar fi ea, cât mai des cu putinţă; sau, încă şi mai bine, să săvârşim unele şi mai cumplite decât aceea la care năzuim, ca să ne deprindem mai uşor cu cea dintâi, iar obiceiul şi judecata vor distruge degrabă remuşcarea; vor nimici curând această pornire întunecată, rod doar al neştiinţei şi educaţiei. Din acel moment, vom simţi că, de-ndată ce în nimic nu există cu-adevărat fărădelege, e o neghiobie să ne căim şi o slăbiciune să nu-ndrăznim să facem tot ceea ne poate fi de folos ori pe plac, oricare ar fi zăgazurile pe care să le dărâmăm ca să izbândim. Am patruzeci şi cinci de ani, Thérèse, iar cea dintâi nelegiuire am săvârşit-o la paisprezece. Ea m-a descătuşat de toate legăturile care mă stânjeneau; de-atunci, am alergat fără-ncetare după noroc pe un drum pe care l-am şi aflat şi nu e una pe care să n-o fi făptuit ori să fi pus pe altul s-o făptuiască... şi niciodată n-am ştiut ce-i remuşcarea. Oricum ar fi, m-apropii de ţintă, încă două sau trei lovituri izbutite şi trec de la umila stare în care trebuia să-şi sfârşesc zilele la o rentă de mai bine de cincizeci de mii de livre. Ţi-o repet, draga mea, niciodată pe această cale fără necazuri străbătută, n-am simţit spinii remuşcării, iar dacă o lovitură a sorţii m-ar prăvăli acuma de pe culmi în hău, tot n-aş încerca-o, m-aş plânge de oameni ori de neîndemânarea mea, dar aş fi împăcată cu mine însămi.

— Fie, am răspuns, doamnă, dar să gândim o clipă chiar după principiile domniei voastre; cu ce drept îmi cereţi să am conştiinţa la fel de neînduplecată, din moment ce n-a fost obişnuită încă din copilărie să-nvingă aceleaşi prejudecăţi? De ce anume voiţi ca mintea mea, care e altfel organizată, să poată adopta aceleaşi sisteme? Sunteţi de-acord că există o sumă de bine şi de rău în natură şi că, prin urmare, este nevoie de un anumit număr de oameni care să facă binele şi un altul care să se dedea răului; alegerea mea este dară în natură şi de ce mi-aţi cere, după toate acestea, să mă abat de la rânduielile pe care ea le stabileşte? Vă aflaţi, spuneţi domnia voastră, fericirea pe calea pe care o străbateţi: ei bine, de ce n-aş găsi-o şi eu pe-aceea pe care o urmez? De altfel, să nu vă-nchipuiţi că vigilenţa legilor le dă multă

vreme pace acelora care le-ncalcă, numai ce-aţi văzut o pildă grăitoare; dintre cei cincisprezece ticăloşi printre care locuiam, unul scapă cu viaţă, ceilalţi pier acoperiţi de ruşine…

— Şi asta numeşti tu nenorocire? zise cumătra Dubois. Dar ce să-i facă ruşinea aceluia care nu mai are principii? Când ai trecut peste toate, când, în ochii tăi, onoarea nu mai e decât o prejudecată, când nu-ţi mai pasă de reputaţie, când credinţa e-o nălucire, iar moartea, o deplină nimicire; nu-i atunci acelaşi lucru dacă-ţi dai duhul pe eşafod ori în pat? Există două soiuri de ticăloşi pe lume, Thérèse, cel pe care o avere mare şi o nemaipomenită faimă îl pun la adăpost de-acest sfârşit nenorocit şi cel care nu va scăpa dacă este prins. Acesta din urmă, născut fără nimic, nu trebuie să nutrească, dacă are minte, decât o singură dorinţă, s-ajungă bogat cu orice preţ; dacă izbuteşte, are ce-a vrut, trebuie să fie mulţumit; dacă e tras pe roată, după ce anume o să-i pară rău, din moment ce n-are nimic de pierdut? Legile sunt dară zadarnice în ceea ce-i priveşte pe ticăloşi, căci nu-l ating pe cel puternic, iar cel nefericit n-are de ce să se teamă de ele, căci spada le este singura putere.

— Ei, credeţi oare, am zis, că dreptatea divină nu-l aşteaptă într-o altă lume pe acela pe care fărădelegea nu l-a speriat în cea de-aici?

— Cred, spuse femeia aceasta primejdioasă, că, dacă ar exista vreun Dumnezeu, ar fi mai puţin rău pe pământ; cred că, dacă acest rău există, ori aceste neorânduieli sunt poruncite de acest Dumnezeu şi atunci iată o fiinţă barbară; fie nu este în stare să le împiedice şi, din acest moment, iată un Dumnezeu slab, iar în ambele cazuri, o fiinţă îngrozitoare, o fiinţă al cărei fulger trebuie să-l înfrunt şi ale cărei legi, să le dispreţuiesc. Ah! Thérèse, ateismul nu-i cu nimic mai bun decât una sau cealaltă dintre aceste samavolnicii; iată-mi sistemul, fată dragă, îl port în suflet de când eram mică şi fără-ndoială că n-am să mă lepăd de el câte zile voi avea.

— Mă speriaţi, doamnă, am zis eu ridicându-mă, iertaţi-mă că nu mai pot să vă ascult nici sofismele, nici blasfemiile.

— O clipă, Thérèse, spuse cumătra Dubois reţinându-mă, dacă nu-ţi pot avea mintea, măcar să-ţi vrăjesc sufletul. Am nevoie de tine, nu-mi refuza ajutorul, uite o mie de ludovici, ai tăi sunt imediat ce lovitura va fi dată.

Neascultând aici decât de pornirea mea de-a face binele, am

întrebat-o fără zăbavă pe cumătra Dubois despre ce anume era vorba, pentru a preîntâmpina, dacă-mi stătea-n puteri, fărădelegea pe care se pregătea s-o săvârşească.

— Păi uite, îmi zise, l-ai văzut pe tânărul negustor de la Lyon, cel care mănâncă aici de vreo patru sau cinci zile?

— Cine? Dubreuil!

— Întocmai.

— Ei, şi?

— Mi-a spus el mie că e îndrăgostit de tine, înfăţişarea ta simplă şi blândă îi place la nebunie, e topit după nevinovăţia ta şi virtutea de care dai dovadă îl încântă; ibovnicul acesta visător are opt sute de mii de franci în aur sau hârtie într-un sipeţel pe care-l ţine lângă pat, lasă-mă să-l fac pe-acest bărbat să creadă că încuviinţezi să îl asculţi, c-o fi sau nu adevărat, ce-ţi pasă? îl voi îmbia să te scoată la o plimbare în afara oraşului, îl voi convinge că va avea numai de câştigat în timpul acestei plimbări; o să-l înveseleşti, o să-l ţii pe-afară cât o să poţi de mult, în răstimp eu am să-l tâlhăresc, dar n-am să fug; lucrurile or să-i fie deja la Torino, eu o să rămân la Grenoble, ne vom folosi de toată iscusinţa cu putinţă ca nu cumva să ne bănuiască, ne vom preface că-l ajutăm în cercetările sale şi totuşi mi se va da de veste că trebuie să plec, el n-are de ce să se mire, tu ai să mă urmezi şi-am să-ţi număr în palmă o mie de ludovici când o s-ajungem în Piemont.

— Mă învoiesc, doamnă, i-am zis cumetrei Dubois, hotărâtă să-l pun în gardă pe Dubreuil în legătură cu tâlhăria pe care i-o puneam la cale, dar gândiţi-vă, am adăugat ca s-o păcălesc mai bine pe-această netrebnică, că, dacă Dubreuil este îndrăgostit de mine, pot, fie înştiinţându-l, fie dăruindu-mă lui, să mă aleg cu mai mult decât îmi oferiţi domnia voastră ca să-l trădez.

— Bravo, îmi spuse cumătra, iată ce numesc eu o bună şcolăriţă, încep să cred că Cerul te-a blagoslovit cu mai multă dibăcie într-ale fărădelegii decât pe mine: ei bine, continuă ea scriind, iată-mi biletul de douăzeci de mii de scuzi, mai îndrăzneşte acuma să mă refuzi.

— Nici prin cap nu-mi trece, doamnă, am zis luând biletul, dar să nu-mi puneţi slăbiciunea şi greşeala pe care-o fac lăsându-mă momită de-ademenirile domniei voastre decât pe seama stării nenorocite în care mă aflu.

— Voiam să-i aduc laudă minţii tale, îmi spuse cumătra Dubois, preferi să-ţi învinuiesc nefericirea, o să facem cum vei voi; numai

slujeşte-mă şi vei fi mulţumită.

Totul fu pus la cale; încă din seara cu pricina, am început să mă port mai frumos cu Dubreuil şi am văzut că, într-adevăr, mă plăcea.

Nimic mai stânjenitor decât situaţia în care mă aflam: fără-ndoială că era tare departe de mine gândul de a mă deda pomenitei fărădelegi, chiar de-ar fi fost vorba de zece mii de ori mai mult aur; dar mă necăjea s-o pârăsc pe-această femeie, mă scârbea până peste poate să dau pieirii o făptură căreia, în urmă cu zece ani, îi datorasem libertatea. Aş fi vrut să găsesc un mijloc să-mpiedic nelegiuirea fără să fie osândită şi, cu oricine altcineva în afara unei netrebnice înrăite cum era cumătra Dubois, aş fi izbutit: iată, aşadar, care mi-a fost hotărârea, neştiind că ascunsele uneltiri ale acestei femei îngrozitoare aveau să-mi răstoarne toate cinstitele năzuinţe şi, în plus, să mă pedepsească chiar pentru că le ticluisem.

În ziua aleasă pentru plimbarea plănuită, cumătra Dubois ne pofteşte şi pe unul, şi pe celălalt la cină la ea în odaie şi, după masă, eu şi Dubreuil coborâm ca să-i grăbim pe cei care ne pregăteau trăsura; cumătra nu ne însoţea, preţ de-o clipă m-am aflat singură cu Dubreuil înainte să plecăm.

— Domnule, i-am zis foarte repede, ascultaţi-mă cu băgare de seamă, să nu faceţi tărăboi şi, mai ales, să urmaţi îndeaproape ceea ce am să vă spun; aveţi vreun prieten de încredere în han?

— Da, un tânăr asociat pe care pot să mă bizui ca pe mine însumi.

— Ei bine, domnule, duceţi-vă în grabă şi porunciţi-i să nu iasă din odaia domniei voastre nici măcar pentru o clipă în răstimpul în care noi vom fi la plimbare.

— Dar am cheia de la odaie, ce înseamnă tot prisosul acesta de prevedere?

— E mai de trebuinţă decât credeţi, domnule, fiţi cu mare băgare de seamă, din suflet vă rog, sau nu vă însoţesc sub nici un chip; femeia la care am cinat e o ticăloasă, n-a pus la cale ieşirea pe care o s-o facem împreună decât ca să vă fure mai în voie în răstimp; grăbiţi-vă, domnule, ne priveşte, e primejdioasă; daţi-i repede cheia prietenului, să se ducă să stea în odaia domniei voastre şi să nu se mişte de-acolo până când nu ne întoarcem. O să vă lămuresc tot restul după ce-o să fim în trăsură.

Dubreuil m-ascultă, îmi strânge mâna ca să-mi mulţumească;

aleargă să dea porunci pe măsura sfatului pe care l-a primit şi se întoarce, plecăm; pe drum, îi desluşesc toată păţania, i le povestesc pe-ale mele şi-i vorbesc despre nenorocitele împrejurări ale vieţii din pricina cărora am cunoscut o asemenea femeie. Tânărul acesta, cinstit şi sensibil, îmi arată cea mai vie recunoştinţă pentru ajutorul pe care binevoiesc să i-l dau, se înduioşează la nenorocirile mele şi-mi propune să le aline printr-un dar.

— Sunt mult prea fericit că pot să îndrept păcatele pe care soarta şi le-a făcut cu domnia voastră, domnişoară, îmi spuse el; îmi sunt singur stăpân, nu depind de nimeni, mă duc la Geneva ca să pun deoparte banii pe care mi-i salvează bunele dumneavoastră sfaturi, o să veniţi cu mine; când vom ajunge acolo, o să vă devin soţ sau, dacă alta vă e voia, domnişoară, dacă aveţi vreo umbră de neîncredere, n-o să vă dau propriul meu nume decât la mine-n ţară.

O asemenea propunere mă măgulea prea tare ca să îndrăznesc să o refuz; dar nu-mi venea nici să mă învoiesc, fără ca Dubreuil să nu cunoască tot ceea ce i-ar fi putut provoca păreri de rău; îmi fu recunoscător pentru delicateţea mea şi mă curtă cu şi mai multă stăruinţă… Ce făptură nefericită eram! trebuia ca fericirea să nu mi se ofere decât ca să mă las şi mai adânc pătrunsă de necazul de-a nu putea nicicând s-o am! trebuia dară ca nici o virtute să nu mi se poată ivi în suflet fără să-mi pregătească pătimiri!

Discuţia ne purtase deja la două leghe de oraş şi voiam să coborâm ca să ne bucurăm de răcoarea celor câteva cărări de pe malul râului Isère unde aveam de gând să ne plimbăm, când, dintr-o dată, Dubreuil îmi spuse că-i este foarte rău… Coboară şi-ncepe să vomite îngrozitor; pun imediat să fie urcat în trăsură şi ne năpustim degrabă spre oraş. Lui Dubreuil îi este atât de rău, că trebuie dus pe sus în odaie; starea îl miră pe tovarăşul său pe care îl găsim acolo şi care, potrivit poruncilor, nu ieşise deloc; soseşte un medic, slavă Domnului! Dubreuil a fost otrăvit! Nici nu aflu bine înfiorătoarea veste, că alerg în odăile cumetrei Dubois; nemernica! Plecase; trec pe la mine, dulapul mi-a fost spart, puţinul pe care-l am, în bani şi zdrenţe, mi-a fost furat; cumătra Dubois, mi se dau încredinţări, goneşte de trei ceasuri înspre Torino. Nu era nici o îndoială că săvârşise aceste multe fărădelegi; se dusese la Dubreuil; supărată că acolo era lume, se răzbunase pe mine şi-l otrăvise pe Dubreuil, la cină, pentru ca, la întoarcere, de-ar fi izbutit să-l tâlhărească, nefericitul tânăr, mai îngrijorat de propria-i

viaţă decât de urmărirea aceleia care-i şterpelea averea, s-o lase să fugă în siguranţă şi, cum moartea-i venise pe nepusă masă şi, ca să zic aşa, la mine-n braţe, bănuiala să cadă, pe drept cuvânt, mai degrabă pe mine decât pe ea; uneltirile nu i-au fost prin nimic dezvăluite, dar era oare cu putinţă să fie altfel?

M-am năpustit iarăşi la Dubreuil; nu mai sunt lăsată să m-apropii de el; mă plâng de-aceste refuzuri, mi se spune care-i pricina. Nefericitul îşi dă duhul şi nu se mai îngrijeşte decât de Dumnezeu. Totuşi, m-a dezvinovăţit, sunt fără pată, îi încredinţează el; îi opreşte cu hotărâre să mă hărţuiască; moare. Nici n-a închis bine ochii, că tovarăşul se grăbeşte să-mi aducă aceste veşti, rugându-mă să stau liniştită. Vai! cum puteam să fiu? puteam eu oare să nu jelesc cu lacrimi amare pierderea unui bărbat care se oferise cu-atâta dărnicie să mă scoată din necaz! puteam să nu bocesc un furt care mă arunca din nou în sărăcia lucie din care numai ce ieşisem! „Făptură înspăimântătoare! am strigat; dacă aici te-aduc principiile, nu-i de mirare că provoacă ură şi că oamenii cinstiţi le pedepsesc!” Dar eu judecam ca orice păgubit, iar cumătra Dubois, care nu-şi vedea decât fericirea şi interesul în tot ceea ce încercase, avea, fără îndoială, cu totul alte păreri.

I-am mărturisit tot asociatului lui Dubreuil care se chema Valbois, dar şi ce se uneltise împotriva celui pe care-l pierduse, şi ce mi se întâmplase mie însămi. Îmi plânse de milă, îl jeli din tot sufletul pe Dubreuil şi înfieră prea multa delicateţe care mă împiedicase să înaintez jalbă de-ndată ce aflasem despre planurile cumetrei Dubois; am socotit că monstrul acesta, căruia nu-i trebuiau decât patru ceasuri ca să se pună într-altă ţară la adăpost, avea s-ajungă acolo înainte ca noi să ne dăm seama cum să punem pe cineva pe urmele ei; că ne-ar costa mulţi bani; că hangiul, cu numele pătat în jalba pe care am face-o şi apărându-se în gura mare, poate că până la urmă m-ar zdrobi şi pe mine… eu, care păream că nici nu respir la Grenoble decât ca una scăpată de la spânzurătoare… Aceste motive mă convinseră şi chiar mă înspăimântară aşa de tare, că m-am hotărât să plec din acest oraş fără să-mi iau rămas-bun de la domnul S***, apărătorul meu. Tovarăşul lui Dubreuil încuviinţă această hotărâre; nu-mi ascunse defel că, dacă tărăşenia ieşea la iveală, mărturiile pe care avea să fie silit să le aducă or să mă acopere de ruşine, oricâtă grijă ar avea, atât din pricina apropierii mele de cumătra Dubois, cât şi a ultimei mele plimbări cu

prietenul său; că, după toate acestea, mă sfătuia să plec neîntârziat fără să văd pe nimeni, încredinţată fiind din partea-i că n-avea să încerce nimic împotriva mea, căci mă credea fără de pată şi nu mă putea învinui decât de slăbiciune, în tot ceea ce tocmai se întâmplase.

Gândindu-mă la poveţele lui Valbois, am înţeles că erau cu atât mai bune, cu cât era mai neîndoielnic că păream vinovată, deşi el băga mâna-n foc că nu eram defel; că singurul lucru care-mi venea în sprijin, sfatul pe care i-l dădusem lui Dubreuil în timpul plimbării şi pe care acesta nu-l lămurise îndeajuns, mi se spusese, în clipa morţii, nu izbutea să fie o dovadă atât de netăgăduit, încât să mă bizui pe ea; aşa că m-am hotărât fără zăbavă; i-am împărtăşit totul lui Valbois.

— Aş vrea, îmi zise, ca prietenul meu să-mi fi lăsat în grijă câteva prevederi în folosul domniei voastre, le-aş fi împlinit cu cea mai mare plăcere; aş vrea chiar să-mi fi spus că domniei voastre îi datora sfatul de a-şi păzi odaia; dar n-a făcut nimic din toate acestea; prin urmare, sunt silit să mă mulţumesc doar cu îndeplinirea poruncilor sale. Dacă aş putea, nenorocirile prin care aţi trecut pentru el m-ar împinge să fac ceva de unul singur, domnişoară; dar de-abia mi-am pornit negoţul, sunt tânăr, averea-mi este mică, sunt nevoit să-napoiez de-ndată toţi banii lui Dubreuil familiei sale; îngăduiţi-mi dară să mă mărginesc doar la un ajutor, neînsemnat, pe care vă rog din suflet să-l acceptaţi; uite cinci ludovici şi uite o negustorească cinstită din Chalon-sur-Saône36, ţinutul meu de baştină; se-ntoarce acasă după ce s-a oprit o zi şi-o noapte la Lyon, unde a venit pentru nişte treburi; doamnă Bertrand, continuă Valbois, ducându-mă la această femeie, iat-o pe tânăra despre care ţi-am vorbit; ţi-o dau în grijă, vrea să-şi afle un rost. Vă rog cu-aceeaşi stăruinţă ca şi când ar fi vorba despre soră-mea să faceţi tot ce vă stă-n puteri ca să-i găsiţi în oraşul nostru ceva pe placul firii, obârşiei şi educaţiei sale; până atunci, să nu plătească nimic, o să ne socotim noi când ne-om vedea. Adio, domnişoară, continuă Valbois cerându-mi îngăduinţa să mă îmbrăţişeze, doamna Bertrand pleacă mâine în zorii zilei: urmaţi-o şi fie ca ceva mai multă fericire să vă-nsoţească într-un oraş unde, poate, voi avea mulţumirea de a vă revedea curând.

Cinstea acestui tânăr, care în fapt nu-mi datora nimic, mă făcu să plâng. Faptele bune sunt tare plăcute atunci când le încerci după ce-ai avut parte atât de multă vreme numai de unele îngrozitoare. I-am primit darurile, făgăduindu-i că n-aveam să muncesc decât ca să ajung

în stare să i le-napoiez într-o bună zi. „Vai! mi-a trecut prin minte pe când plecam, dacă înfăptuirea unei noi virtuţi o să m-arunce în nenorocire, măcar pentru prima oară de când sunt eu pe lume nădejdea unei alinări se iveşte în hăul acesta îngrozitor de rele, în care virtutea mă împinge iarăşi.”

Era devreme: nevoia de a-mi trage sufletul mă făcu să cobor pe malul râului Isère, chibzuind să mă plimb câteva clipe; şi, cum se-ntâmplă aproape întotdeauna în asemenea împrejurări, tot cugetând am ajuns departe. Aflându-mă într-un loc singuratic, m-am aşezat ca să mă gândesc mai în tihnă; totuși, noaptea se lăsă fără ca mie să-mi dea prin minte să mă întorc, când, dintr-o dată, m-am simţit înşfăcată de trei bărbaţi. Unul îmi astupă gura cu mâna, iar ceilalţi doi mă aruncă grabnic într-o trăsură, urcă şi ei împreună cu mine şi gonim ca vântul vreme de trei ceasuri bune, fără ca nici unul dintre aceşti tâlhari să binevoiască să-mi zică vreo vorbă ori să-mi răspundă la vreuna dintre întrebări. Perdeluţele erau lăsate, nu vedeam nimic: trăsura ajunge lângă o casă, nişte porţi se deschid ca s-o primească şi degrabă se închid la loc. Călăuzele mă iau pe sus, mă duc aşa prin mai multe odăi foarte întunecate şi mă leapădă până la urmă într-una, lângă care se află o cămăruţă unde zăresc lumină.

— Stai aici, îmi spune unul dintre răpitori plecând cu fârtaţii lui, o să te-ntâlnești acuș cu niște oameni pe care-i cunoști.

Şi dispar, închizând cu grijă toate uşile. Aproape în acelaşi timp, cea de la cămăruţa unde zăream lumina se deschide şi văd ieşind de-acolo, cu o lumânare în mână… oh, doamnă, ghiciţi cine putea să fie… cumătra Dubois… chiar ea, acest monstru îngrozitor, ros fără-ndoială de cea mai aprigă dorinţă de răzbunare.

— Vino, copilă drăgălaşă, îmi zise ea cu-nfumurare, vino să-ţi primeşti răsplata pentru virtuţile la care te-ai dedat pe banii mei… şi strângându-mi mâna cu furie… ah! ticăloaso, o să te-nvăţ eu minte să mă mai trădezi!

— Nu, nu, doamnă, i-am spus eu cu sufletul la gură, nu, nu v-am trădat: cercetaţi, n-am făcut nici cea mai mică jalbă care să vă poată pricinui vreo nelinişte, n-am rostit nici cel mai neînsemnat cuvinţel care să vă poată învinui.

— Dar nu te-ai împotrivit fărădelegii pe care-o puneam la cale? N-ai împiedicat-o, lighioană prăpădită! Trebuie să-ţi primeşti pedeapsa…

Şi, cum intram, n-avu vreme să zică mai multe. Odaia în care pătrunsesem era nu doar bogat împodobită, ci şi falnic luminată; în fund, pe o otomană, se afla un bărbat în halat de casă din tafta uşoară, la vreo patruzeci de ani, şi pe care am să vi-l zugrăvesc în curând.

— Monseniore, spuse cumătra Dubois ducându-mă înaintea lui, iat-o pe tânăra pe care aţi dorit-o, cea despre care vorbeşte tot Grenoble… faimoasa Thérèse, într-un cuvânt, osândită să fie spânzurată cu calpuzanii şi de atunci eliberată din pricina nevinovăţiei şi virtuţii sale. Recunoaşteţi-mi dibăcia cu care vă slujesc, monseniore; mi-aţi mărturisit, acum patru zile, grozava poftă pe care o nutreaţi de-a o jertfi patimilor domniei voastre; iar astăzi v-o şi dau; poate că o să vă placă mai mult decât drăgălaşa copiliţă de la mănăstirea benedictinelor din Lyon, pe care aţi dorit-o la fel, şi care o să ne sosească dintr-o clipă într-alta: aceasta din urmă are o virtute trupească şi sufletească, cea de-aici n-o are decât pe-aceea a simţămintelor; dar virtutea face parte din viaţa ei şi n-o să mai găsiţi niciunde altundeva o făptură mai neprihănită şi cinstită. Ale voastre sunt, şi una, şi cealaltă, monseniore: ori le gătaţi pe amândouă astă-seară, ori una astăzi, mâine alta. În ceea ce mă priveşte, eu vă las: bunătăţile cu care m-aţi copleşit m-au îmboldit să vă împărtăşesc ce-am păţit în Grenoble. Un om mort, monseniore, un om mort, m-am cărat.

— Ei! nu; nu, femeie fermecătoare, strigă stăpânul locului, nu, rămâi şi nu te teme de nimic când eu te apăr: eşti sufletul plăcerilor mele; numai tu ştii cum să le aţâţi şi să le împlineşti şi cu cât fărădelegile-ţi sunt mai mari, cu-atât îmi zăpăceşti mai mult minţile… Dar e drăguţă Thérèse asta… şi vorbind cu mine: câţi ani ai, copila mea?

— Douăzeci şi şase, monseniore, am răspuns, şi multe necazuri.

— Da, necazuri, nenorociri; ştiu toate acestea, e tocmai ceea ce mă înveseleşte şi ceea ce am vrut; o să facem nişte curăţenie, o să punem capăt tuturor ghinioanelor tale; îţi făgăduiesc că, în douăzeci şi patru de ore, n-o să mai fii nefericită…

Şi, hohotind îngrozitor:

— Nu-i adevărat, Dubois, că am un mijloc care nu dă greş ca să pun capăt nenorocirilor unei fetişcane?

— Fără-ndoială, zise ticăloasa creatură; iar dacă Thérèse nu-mi era prietenă, nu v-aş fi adus-o; e însă drept s-o răsplătesc pentru tot

ce-a făcut pentru mine. Nici nu vă închipuiţi, monseniore, cât de folositoare mi-a fost făptura aceasta dragă în ultima trebuşoară pe care am avut-o la Grenoble; aţi fi vrut să vă împovăraţi fiindu-mi recunoscător, iar eu vă rog să mă plătiţi cu dărnicie.

Vorbele acestea nedesluşite, cele pe care cumătra Dubois mi le spusese intrând, soiul de bărbat cu care aveam de-a face, copila pe care o mai vesteau, totul îmi umplu pe dată închipuirea cu o tulburare pe care mi-ar fi greu să vi-o zugrăvesc. O sudoare rece îmi iese prin pori şi nu mai am mult până să leşin: aceasta fu clipa-n care faptele acestui om mă lămuresc până la urmă. Mă cheamă, începe cu două sau trei săruturi în care gurile ne sunt silite să se lipească; îmi trage limba, mi-o suge şi, în fundul gâtului, a lui pare să-mi stoarcă până şi răsuflarea. Îmi încovoaie capul pe pieptul său şi, ridicându-mi părul, mi se uită cu băgare de seamă la ceafă.

— Oh! e delicios, strigă el apăsându-mă tare într-acolo, niciodată n-am văzut ceva care să se ţină aşa de bine; va fi o plăcere dumnezeiască să-l fac să zboare.

Aceste ultime cuvinte îmi întăriră toate bănuielile; am văzut prea bine că ajunsesem iară la unul dintre acei desfrânaţi cu patimi sălbatice, pentru care cele mai dragi desfătări sunt să se bucure de durerile ori de moartea nefericitelor victime de care îşi fac rost cu bani, şi că eram în primejdie să-mi pierd viaţa.

În aceeaşi clipă, cineva bate la uşă; cumătra Dubois iese şi se întoarce imediat cu tânăra din Lyon despre care tocmai vorbise.

Să-ncerc acum să vă înfăţişez pe scurt cele două noi personaje cu care o să mă vedeţi. Monseniorul, ale cărui nume şi stare nu le-am aflat niciodată[37], era, după cum v-am spus, un bărbat de patruzeci de ani, firav, slăbuţ, dar bine înzestrat; muşchii ce-i erau aproape întotdeauna încordaţi, ridicându-se pe braţele acoperite cu un păr aspru şi negru, prevesteau în el puterea îmbinată cu sănătatea: chipul îi era însufleţit, ochii mici, întunecaţi şi răi, dinţii frumoşi şi se vedea că are multă minte; era mai înalt decât oamenii obişnuiţi, iar ţepuşa iubirii, pe care n-am avut decât prea mult prilejul s-o văd şi s-o simt, adăuga lungimii de un picior mai bine de opt degete de jur-împrejur. Această sculă uscăţivă, furioasă, mereu îmbălată şi pe care se zăreau nişte vene groase ce-o făceau să pară şi mai înspăimântătoare, stătu cu capul pe sus vreme de cinci ori şase ceasuri cât dură întrevederea, fără să se plece nici măcar un minut. Niciodată nu mai dădusem peste un

bărbat aşa de păros: semăna cu lighioanele pe care ni le zugrăveşte fabula. Mâinile-i uscate şi aspre se sfârşeau cu nişte degete a căror forţă era aceea a unei menghine; cât despre firea lui, mi se păru neîndurătoare, aprigă, crudă, iar mintea îi era aplecată spre un soi de batjocuri şi sâcâială făcute pentru a spori suferinţele la care era limpede că trebuia să te aştepţi cu un asemenea om.

Eulalie era numele micuţei lyoneze. Era de-ajuns s-o vezi ca să-ţi dai seama de obârşia şi virtutea ei: era copila uneia dintre cele mai bune familii din oraş, de unde o răpiseră ticăloşiile cumetrei Dubois, sub motivul întâlnirii cu un ibovnic pe care îl iubea cu patimă; avea o nevinovăţie şi o naivitate încântătoare şi una dintre cele mai delicioase înfăţişări pe care şi le poate închipui cineva. Eulalie, care de-abia dacă împlinise şaisprezece ani, avea un adevărat chip de Fecioară; neprihănirea şi ruşinea îi înfrumuseţau care mai de care trăsăturile; era destul de palidă, dar astfel avea şi mai mult farmec; iar strălucirea frumoşilor ochi negri îi reda drăgălaşului său chip tot focul pe care această paloare părea să i-o răpească la-nceput; gura un pic cam mare era împodobită cu nişte dinţi desăvârşiţi, pieptul, care i se-mplinise deja, dădea impresia că e încă şi mai alb decât faţa: era frumoasă ca o cadră, dar nimic nu dăuna rotunjimilor; nurii îi erau bucălaţi şi plini, toate cărnurile tari, gingaşe şi durdulii. Cumătra Dubois pretinse că era cu neputinţă să vezi un cur mai minunat: fiind prea puţin ştiutoare într-aceste dosnice lucruri, îmi veţi îngădui să nu-mi dau cu părerea. Un smocuşor îi umbrea partea de dinainte; nişte cosiţe bălaie, minunate, revărsându-se peste toţi aceşti nuri, îi adăugau încă un farmec; şi, pentru a-şi întregi capodopera, natura, care părea s-o fi făcut cu mare drag, o înzestrase cu cea mai blândă şi cea mai îndatoritoare fire. Dulce şi gingaşă floare, nu-ţi era dară scris să înfrumuseţezi pentru o clipă lumea decât ca să te ofileşti apoi!

— Oh, doamnă, i-a spus cumetrei Dubois recunoscând-o, cât de tare m-aţi înşelat!... Dumnezeule mare! unde m-aţi adus?

— O să vezi, copila mea, i-a zis stăpânul casei, trăgând-o pe neaşteptate spre el şi începând pe dată s-o sărute, în timp ce eu îl aţâţam cu-o mână, după cum îmi poruncise; Eulalie voi să se apere; dar cumătra Dubois, împingând-o spre desfrânat, o lasă fără putinţa de-a se feri. Dezmăţul dură ceva vreme; cu cât era floarea mai fragedă, cu atât îi plăcea mai tare scârboasei viespi s-o stoarcă. După ce-o supse din plin, îi cercetă gâtul; şi am simţit că, pipăindu-l, mădularul pe care-l

stârneam se umplea de vlagă.

— Haide, spuse monseniorul, iată două victime care or să mă bucure la culme: te voi plăti regeşte, Dubois, căci m-ai slujit bine. Să trecem la mine-n budoar: urmează-ne, femeie scumpă, urmează-ne, continuă târându-ne după el: vei pleca în miez de noapte, dar astă-seară am nevoie de tine.

Cumătra Dubois se resemnează şi ne ducem în cămăruţa plăcerilor acestui desfrânat, unde ne pune să ne dezbrăcăm în pielea goală.

O, doamnă, n-am să încerc să vă înfăţişez ticăloşiile la care am fost şi martoră, şi victimă. Plăcerile acestui monstru erau unele de călău. Singurele sale desfătări veneau din tăiatul capetelor. Nefericita mea surată… Oh! nu, doamnă… Oh! nu, nu-mi cereţi să spun până la capăt… Aveam să-mpărtăşesc aceeaşi soartă; încurajat de cumătra Dubois, monstrul se hotărî să mă supună unei cazne şi mai cumplite, când nevoia de-a se întrema îi sileşte pe-amândoi să se pună la masă… Ce dezmăţ! Dar trebuie oare să mă plâng, din moment ce mi-a salvat viaţa, căci, sleiţi de vin şi de bucate, amândoi se prăbuşiră morţi de beţi laolaltă cu rămăşiţele de la cină. Nici nu-i văd bine pe jos, că mă năpustesc spre o fustă şi-o manteluţă pe care Dubois o lepădase ca să se i se arate stăpânului cu şi mai multă necuviinţă, iau o lumânare, mă avânt spre scară: casa aceasta unde nu era picior de valet nu are ce să pună împotriva fugii mele, dau totuşi peste unul, îi spun, părând înspăimântată, să alerge la stăpânu-său care moare şi ajung la poartă fără să mai dau peste nici o altă piedică. Nu cunoşteam drumurile, nu mă lăsaseră să le văd, o apuc pe primul care mi se iveşte… E cel care duce la Grenoble; totul ne ajută când norocul binevoieşte să ne zâmbească pentru-o clipă; la han, toată lumea încă mai dormea, intru tiptil şi mă grăbesc spre odaia lui Valbois; bat la uşă, Valbois se trezeşte şi de-abia mă recunoaşte în halul în care sunt; mă întreabă ce-i cu mine, îi povestesc grozăviile la care am fost şi victimă, şi martor.

— Puteţi s-o prindeţi pe cumătra Dubois, i-am spus, nu e departe de aici, poate că-mi va sta-n puteri să vă arăt drumul… Pe lângă toate fărădelegile sale, nenorocita mi-a furat şi hainele, şi cei cinci ludovici pe care mi-i dăruiserăţi.

— O, Thérèse, îmi zise Valbois, eşti, fără îndoială, cea mai lipsită de noroc copilă de pe lume, dar vezi prea bine totuşi, cinstită creatură, în mijlocul relelor care te copleşesc, voia cea dumnezeiască te ţine-n

viaţă; fie ca lucrul acesta să te-ntărească pe calea virtuţii, faptele bune nu rămân niciodată nerăsplătite. Să n-o urmărim pe Dubois, motivele mele în a-i da pace nu s-au schimbat, sunt cele pe care ţi le-am lămurit ieri, să îndreptăm numai relele pe care ţi le-a făcut, iată mai întâi banii pe care ţi i-a luat.

Un ceas mai târziu, o croitoreasă îmi aduse două rânduri de haine şi nişte albituri.

— Dar trebuie să pleci, Thérèse, îmi spuse Valbois, trebuie să pleci chiar azi, doamna Bertrand are socotelile ei, am rugat-o să întârzie câteva ore pentru dumneata, du-te cu ea…

— O, tinere plin de virtuţi, am strigat căzând în braţele binefăcătorului meu, dare-ar Domnul ca, într-o bună zi, să ţi se-ntoarcă tot binele pe care mi-l faci.

— Du-te, Thérèse, îmi zise Valbois îmbrăţişându-mă, fericirea pe care mi-o urezi… îmi bucură deja sufletul, căci a dumitale e lucrarea mea… Adio.

Iată cum am plecat din Grenoble, doamnă, şi, dacă n-am găsit în acest oraş toată fericirea la care nădăjduisem, măcar n-am întâlnit în nici un altul ca în acesta atâţia oameni cinstiţi strânşi laolaltă care să-mi plângă ori să-mi aline suferinţele.

Eram, eu şi însoţitoarea mea, într-o căruţă mică cu coviltir, trasă de un cal pe care îl mânam din fundul carului; acolo se aflau mărfurile doamnei Bertrand şi o fetiţă de cincisprezece luni căreia încă-i dădea piept şi de care, spre nenorocul meu, am prins un drag atât de mare cât îmi putea îngădui aceea care-o adusese pe lume.

De altfel, era o muiere cam urâcioasă această Bertrand, bănuitoare, flecară, ţaţă, plictisitoare şi cu minte puţină. Seară de seară, îi coboram lucrurile în han şi ne culcam în aceeaşi odaie. Până la Lyon, totul se petrecu de minune, dar, în cele trei zile de care femeia avea nevoie pentru daraverile ei, am dat în acest oraş peste cineva la care nici nu m-aş fi gândit.

Mă plimbam după-amiază pe malul Rhônului cu una dintre slujnicele de la han, pe care o rugasem să mă însoţească, când, pe neaşteptate, l-am zărit pe preacuviosul părinte Antonin de la Sainte-Marie-des-Bois, acum stareţ al mănăstirii ordinului său, aflată în acest oraş. Călugărul se apropie de mine şi, după ce m-a dojenit în şoaptă şi cu acreală pentru că fugisem şi după ce m-a lămurit că, de punea el o vorbă la mănăstirea din Bourgogne, eram în mare primejdie

să fiu iarăşi prinsă, adăugă, domolindu-se, că n-o să scoată un cuvinţel, dacă voiam neîntârziat să merg în noua lui casă cu fata ce mă însoţea şi care îi părea o pradă bună; apoi, făcându-i cu voce tare aceeaşi propunere pomenitei creaturi, „o să vă plătim regeşte şi pe una, şi pe cealaltă, spuse monstrul, suntem zece în mănăstire şi vă făgăduiesc pe puţin câte un ludovic de fiecare, dacă bunăvoinţa vă e nemărginită"; ca para focului m-am înroșit de-aşa măscări; preţ de-o clipă, am vrut să-l păcălesc pe călugăr; neizbutind, încerc să-i fac semn să se potolească, dar nimic n-are trecere la acest neruşinat, iar rugăminţile îi devin şi mai fierbinţi; în sfârşit, cum tot nu ne-nvoiam să îl urmăm, se mulţumeşte să ne ceară cu stăruinţă adresa; ca să scap de el, îi dau una aiurea, el o scrie în portofel şi ne părăseşte încredinţându-ne c-o să ne revadă în curând.

Întorcându-ne la han, i-am lămurit cum am putut fetei care mă însoţea păţania cu-acest părinte ticălos; dar, fie pentru că ceea ce i-am spus n-a mulţumit-o defel, fie pentru că, poate, s-a supărat peste măsură din pricina faptei mele virtuoase care-o lipsea de-o hârjoneală de pe urma căreia ar fi avut de câştigat, şi-a dat drumul la gură, lucru de care mi-am dat din plin seama după vorbele doamnei Bertrand, în timpul grozavei năpaste pe care am să v-o povestesc degrabă: totuşi, călugărul nu se-arătă pe nicăieri şi noi plecarăm.

Ieşind târziu din Lyon, nu am putut în această primă zi să înnoptăm decât la Villefranche38 şi acolo mi s-a întâmplat, doamnă, îngrozitoarea nenorocire care m-aduce astăzi în faţa domniei voastre ca nelegiuită, fără ca eu să fi fost astfel în această cumplită împrejurare a vieţii mele, cum n-am fost în nici una dintre acelea în care m-aţi văzut atât de pe nedrept copleşită de loviturile sorţii, şi fără ca vreun alt lucru să mă fi dus pe marginea prăpastiei, în afara bunătăţii inimii mele şi a răutăţii oamenilor.

Ajunse pe la şase seara la Villefranche, ne grăbeam să mâncăm şi să ne culcăm, ca să încercăm să mergem mai mult a doua zi; nu trecuseră nici două ore de când ne odihneam, când am fost trezite de un fum îngrozitor; încredinţate că focul e pe-aproape, ne-am sculat fără zăbavă. Dumnezeule mare! pârjolul înaintase deja înfricoşător de mult, deschidem uşa pe jumătate despuiate; şi n-auzim în jurul nostru decât bubuitul pereţilor care se dărâmă, zgomotul lemnăriei care crapă şi înfiorătoarele urlete ale celor care se prăbuşesc în flăcări; înconjurate de aceste vâlvătăi flămânde, nu mai ştim pe unde s-o tulim;

ca să scăpăm de văpaia lor, ne năpustim în sala hanului şi ne pierdem imediat în gloata de nenorociţi care-şi caută, ca şi noi, salvarea în fugă; îmi amintesc atunci că însoţitoarea mea, îngrijindu-se mai degrabă de sine decât de fiică-sa, nu s-a gândit s-o ferească de moarte; fără să-i mai dau de veste, mă îndrept în goană spre odaia noastră printre flăcările care mă învăluie şi mă ard în mai multe locuri; o înşfac pe biata făptură; mă avânt ca să i-o duc maică-sii, sprijinindu-mă de-o bârnă pe jumătate arsă: piciorul îmi alunecă, iar prima mişcare e să-mi ridic mâinile; această pornire a naturii mă sileşte să-i dau drumul nepreţuitei poveri pe care-o port… Îmi scapă, iar nenorocita copilă se prăbușește-n foc sub ochii maică-sii; în această clipă, sunt eu însămi înşfăcată… luată pe sus; prea zdruncinată ca să mai văd ceva, nu ştiu dacă sunt înconjurată de ajutoare ori primejdii; dar, spre nefericirea mea, mă lămuresc mult prea degrabă, când, azvârlită într-un poştalion, mă trezesc lângă cumătra Dubois care, punându-mi un pistol la tâmplă, mă ameninţă că o să-mi zboare creierii dacă scot vreun cuvinţel…

— Ah! ticăloaso, îmi zise ea, am pus laba pe tine şi, de data aceasta, n-o să-mi mai scapi.

— Oh! doamnă, sunteţi aici, am strigat!

— Tot ce s-a întâmplat este lucrarea mea, îmi răspunse nemernica; printr-un pârjol ţi-am salvat viaţa; tot printr-un pârjol ai să ţi-o pierzi; de-ar fi trebuit, te-aş fi urmărit până în iad ca să te am din nou la mână. Monseniorul s-a pierdut cu firea când i s-a spus că ai fugit; m-aleg cu două sute de ludovici pentru fiecare fată pe care i-o dau şi, nu numai că n-a vrut să mi-o plătească pe Eulalie, dar m-a ameninţat că o să-şi verse furia pe mine dacă nu i te-aduc înapoi. Ţi-am luat urma, dar la Lyon mi-ai luat-o înainte cu două ceasuri; ieri, am ajuns la Villefranche la o oră după tine, am dat foc hanului cu ajutorul unor fârtaţi pe care i-am năimit de mult, voiam ori să te ard, ori să te am; a mea eşti, te duc înapoi într-o casă unde domnesc tulburarea şi neliniştea din pricina fugii tale şi te duc acolo, Thérèse, ca să fii supusă la cazne îngrozitoare. Monseniorul s-a jurat că, pentru tine, n-o să fie chinuri îndeajuns de cumplite şi n-o să coborâm din trăsură până n-ajungem la el. Ei bine, Thérèse, ce mai crezi acuma despre virtute?

— Oh, doamnă! că este prea adesea prada fărădelegii; că este preafericită când izbândeşte; dar că trebuie să fie singurul lucru pe care Dumnezeu din ceruri îl răsplăteşte, dacă ticăloşiile oamenilor izbutesc să o zdrobească pe acest pământ.

— N-o să-ţi ia multă vreme ca să afli, Thérèse, dacă există cu-adevărat un Dumnezeu ce pedepseşte sau răsplăteşte faptele oamenilor… Ah! dacă în hăul cel veşnic în care vei pătrunde în curând ţi-ar fi îngăduit să judeci, cât de rău are să-ţi pară pentru zadarnicele jertfe pe care căpoşenia te-a silit să le aduci unor năluciri care nu te-au răsplătit nicicând decât cu nenorociri… Thérèse, mai e încă vreme, nu vrei să-mi fii părtaşă, te salvez, nu-ndur să te văd dând mereu greş pe primejdioasele căi ale virtuţii. Păi cum! nu ţi-ai primit îndeajuns pedeapsa pentru înţelepciunea și falsele tale principii? Ce necazuri mai vrei dară ca să te îndrepţi? De ce pilde mai ai nevoie ca să te-ncredinţezi că hotărârea pe care-o iei este cea mai rea dintre toate şi că, aşa cum ţi-am tot spus-o de-o sută de ori, nu trebuie să te aştepţi decât la nenorociri atunci când, făcând taman pe dos decât fac ceilalţi, vrei să fii singura virtuoasă într-o lume stricată până-n străfunduri? Te bizui pe un Dumnezeu al răzbunării, bagă-ţi minţile-n cap, Thérèse, bagă-ţi minţile-n cap, Dumnezeul pe care ţi-l scorneşti nu e decât o nălucire a cărei neghioabă adeverire nu s-a aflat nicicând decât în mintea smintiţilor; e o vidmă născocită de răutatea oamenilor, al cărei ţel e doar să îi înşele sau să-i stârnească pe unii împotriva altora. Cel mai însemnat serviciu care ar fi putut să le fie adus ar fi fost neîntârziata sugrumare a primului şarlatan ce a găsit cu cale să le vorbească despre un Dumnezeu. Cât sânge ar fi fost cruţat în toată lumea printr-un omor! Hai, hai, Thérèse, natura mereu la lucru, mereu robace n-are defel nevoie de un stăpân care s-o diriguiască. Iar dacă stăpânul acesta ar exista cu-adevărat, după toate cusururile cu care şi-a umplut lucrările, ar merita el oare din parte-ne altceva decât dispreţ și hulă? Ah! dacă există Dumnezeul acesta al tău, eu îl urăsc! Thérèse, ce pică-i port! Or, dacă existenţa aceasta ar fi adevărată, o mărturisesc, singura plăcere de a-l mânia întruna pe-acela care ar avea-o ar deveni cea mai de preţ despăgubire pentru nevoia în care m-aş afla atunci de-a crede întrucâtva în el… Încă o dată, Thérèse, vrei să-mi devii părtaşă? Avem prilejul unei lovituri frumoase, s-o înfăptuim fără frică; eu îţi salvez viaţa şi tu o săvârşeşti. Seniorul la care mergem și pe care îl cunoşti stă singur în casa de la ţară unde-şi face de cap; soiul de care înţelegi că sunt o cere; un singur valet locuieşte cu el, când merge acolo pentru plăceri: bărbatul care goneşte înaintea trăsurii noastre, tu şi eu, iată-ne trei împotriva a doi; când dezmăţatul va fi în toiul desfătărilor sale, o să-nşfac sabia cu care le

scurtează zilele victimelor sale, tu o să-l ţii, o să-l omorâm şi, în răstimp, omul meu o să-l ucidă pe valet. În casă sunt ascunşi bani; mai bine de opt sute de mii de franci, Thérèse, sunt sigură, lovitura merită osteneala… Alege, făptură înţeleaptă, alege, fie moartea, fie mă slujeşti; dacă mă trădezi, dacă îi spui ce-am pus la cale, o să te învinuiesc doar pe tine şi să nu te-ndoieşti c-o să fiu mai tare prin încrederea pe care a avut-o mereu în mine… Gândeşte-te bine înainte să-mi răspunzi, bărbatul acesta este un ticălos, aşa că, omorându-l, nu facem decât să dăm o mână de ajutor legilor de a căror asprime i se cuvine să aibă parte. Nu e zi, Thérèse, în care nemernicul acesta să nu ucidă o fată, înseamnă dară să batjocoreşti virtutea dacă pedepseşti fărădelegea? Iar propunerea de bun-simţ pe care ţi-o fac o să se lovească iarăşi de sălbaticele tale principii?

— Să n-aveţi nici o îndoială, doamnă, nu-mi propuneţi fapta aceasta ca să îndreptaţi nelegiuirea, ci doar ca să înfăptuiţi una chiar domnia voastră: aşa că nu poate fi decât un foarte mare rău dacă facem ce spuneţi şi nici o îndreptăţire, nici măcar părelnică; mai mult chiar, de nu v-aţi fi gândit decât să răzbunaţi omenirea pentru grozăviile acestui bărbat, tot rău aţi face dac-aţi încerca, grija aceasta nu vă priveşte: legile sunt făurite pentru a-i pedepsi pe vinovaţi, să le lăsăm să-şi facă treaba, Cel de sus n-a încredinţat neputincioaselor noastre mâini paloşul dreptăţii; nu l-am folosi fără să le încălcăm.

— Ei bine, ai să mori, făptură ticăloasă, zise cumătra Dubois în culmea furiei, ai să mori, nu te mai păcăli c-ai să scapi de la ce ţi-e scris.

— Ce-mi pasă, am răspuns liniştită, voi fi eliberată de toate relele, moartea nu mă sperie cu nimic, este ultimul somn al vieţii, este odihna celui nefericit…

Şi cum, la aceste cuvinte, sălbatica jivină se năpusti asupră-mi, am crezut c-avea să mă sugrume; mă lovi de mai multe ori în piept, dar mă lăsă totuşi de-ndată ce strigai, de teamă să nu m-audă surugiul.

Cu toate acestea, mergeam nemaipomenit de repede; omul care gonea înainte punea să ni se pregătească bidiviii şi nu ne opream pe nicăieri. În clipa când se schimbau caii, cumătra Dubois îşi lua iarăşi arma şi-mi ţintea inima… Ce să-ncerc?… Adevărul era că slăbiciunea şi starea în care mă aflam mă descurajau într-atât, încât alesesem moartea, chinuielii de-a ocoli.

Ne pregăteam să intrăm în Dauphiné, când şase oameni călare, gonind ca vântul în spatele trăsurii noastre, ne prinseră din urmă şi-l

siliră, cu sabia în mână, pe surugiu să se oprească. La treizeci de pași, se-afla o căscioară unde călăreții, pe care-i recunoscurăm degrabă ca fiind din jandarmerie, îi poruncină vizitiului să ducă trăsura: când ajunge acolo, ne pun să coborâm şi intrăm toţi la ţăran în casă. Cumătra Dubois, cu o necuviinţă de neînchipuit într-o femeie împovărată de fărădelegi şi care e arestată, i-a întrebat cu dispreţ pe călăreţi dacă știu cine este și cu ce drept se purtau așa cu o femeie de rangul ei?

— N-avem cinstea să vă cunoaştem, doamnă, zise ofiţerul; dar suntem încredinţaţi că aveţi în trăsură o nenorocită care a dat ieri foc hanului cel mare din Villefranche.

Apoi, privindu-mă cu băgare de seamă:

— Iată-i semnul, doamnă, nu ne înşelăm; aveţi bunătatea să ne-o predaţi şi să ne spuneţi cum se face că o persoană atât de respectabilă pe cât îmi păreţi a fi a putut să se încurce cu o asemenea femeie?

— Nimic mai simplu decât această întâmplare, răspunse cumătra Dubois cu şi mai multă neruşinare, şi n-am de gând să vi-o ascund ori s-o apăr pe-această fată, dacă nu-i nici o îndoială că e vinovată de îngrozitoarea fărădelege despre care vorbiţi. Ieri, trăsesem ca şi ea la hanul din Villefranche, am plecat de-acolo în toiul zarvei şi, când urcam în trăsură, s-a năpustit spre mine implorându-mi mila, spunându-mi că pierduse totul în acel pârjol, că mă ruga din suflet s-o iau cu mine până la Lyon, unde nădăjduia să-şi facă un rost. Ascultându-mi mai puţin mintea decât inima, m-am învoit la ce-mi cerea; o dată ajunsă în trăsură, s-a oferit să mă slujească; tot cu nesăbuinţă, n-am zis nu şi o duceam în Dauphiné unde-mi sunt bunurile şi familia: fără-ndoială că e o lecţie, recunosc prea bine acum toate neajunsurile milostivirii; o să mă-ndrept. Iat-o, domnilor, iat-o, ferească Dumnezeu să-mi pese de un asemenea monstru, o las pe seama asprimii legilor şi vă rog s-ascundeţi cu grijă nenorocirea de-a fi crezut-o pentru-o clipă.

Am vrut să mă apăr, am vrut s-o dau în vileag pe-adevărata vinovată; vorbele-mi fură primite ca nişte cârteli defăimătoare cărora cumătra Dubois nu le împotrivea decât un zâmbet dispreţuitor. O, nenorocite urmări ale mizeriei şi părtinirii, ale bogăţiei şi neruşinării! Era oare cu putinţă ca o femeie care cerea să fie numită doamna baroană de Fulconis, care se-nfăţişa în lucruri de preţ, care zicea că are pământuri şi familie; se putea ca o femeie să fie vinovată de o

nelegiuire de pe urma căreia părea să n-aibă nimic de câştigat? Şi, dimpotrivă, nu mă osândeau pe mine toate? Eram lipsită de-apărare, eram săracă, era limpede că am greşit.

Ofiţerul îmi citi jalba doamnei Bertrand. Ea mă învinovăţise; dădusem foc hanului ca s-o tâlhăresc nestingherită, îi furasem şi ultima para: îi aruncasem copila în flăcări, ca deznădejdea cu care întâmplarea aceasta avea s-o copleşească, orbind-o la tot restul, să nu-i îngăduie să-mi vadă matrapazlâcurile: de altfel, eram, adăugase doamna Bertrand, o fată de soi rău, scăpată de la spânzurătoare la Grenoble, şi cu care se încurcase prosteşte din prea multă bunăvoinţă pentru un tânăr din ţinutul ei, fără îndoială ibovnicul meu. Agăţasem în văzul lumii şi în plină zi nişte călugări la Lyon: într-un cuvânt, nu era nimic de care nevrednica făptură să nu se fi folosit ca să mă piardă, nimic pe care defăimarea înăcrită de disperare să nu-l fi născocit ca să mă înjosească. La cererea acestei femei, se făcuse o cercetare juridică chiar la faţa locului. Focul fusese pus într-un hambar cu fân unde mai multe persoane aduseseră mărturie că intrasem în seara acelei cumplite zile, iar lucrul acesta era adevărat. Având nevoie de o budă spre care mă-ndreptase aiurea o slujnică, intrasem în această cocioabă şi, negăsind locul căutat, rămăsesem acolo îndeajuns de mult ca să fiu bănuită de ceea ce mă învinovăţeau acum ori ca să li se pară măcar probabil; şi, după cum se ştie, în veacul acesta probabilităţile sunt dovezi. Aşa că degeaba m-am apărat, ofiţerul nu-mi răspunse decât punându-mă în lanţuri:

— Dar, domnule, am mai zis înainte să-l las să mă încătuşeze, dacă aş fi tâlhărit-o pe tovarăşa mea de drum la Villefranche, ar trebui să am banii la mine: să fiu cercetată.

Această apărare naivă nu stârni decât hohote de râs; mi se spuse că nu eram singură, că nu se îndoiau că am nişte părtaşi cărora le încredinţasem banii furaţi, când fugisem. Atunci, necruţătoarea Dubois, care cunoştea semnul cu care avusesem nenorocul să fiu cândva înfierată la Rodin, se prefăcu pentru o clipă cuprinsă de milă.

— Domnule, îi zise ofiţerului, în fiecare zi se fac atâtea greşeli în toate aceste privinţe, că-mi veţi ierta gândul care mi-a trecut prin minte: dacă această fată este vinovată de fapta pentru care-o învinuim, fără îndoială că nu-i prima sa fărădelege; nimeni n-ajunge peste noapte la nişte nelegiuiri de soiul acesta: cercetaţi-o, domnule, vă rog… dacă, din întâmplare, aţi găsi pe trupu-i ticălos… dar dacă nimic n-o

învinovăţeşte, îngăduiţi-mi să o apăr şi să o ocrotesc.

Ofiţerul încuviinţă... cercetarea avea să fie făcută...

— Un moment, domnule, i-am spus împotrivindu-mă, n-are nici un rost; doamna ştie prea bine că am semnul acesta îngrozitor; ştie prea bine şi ce nenorocire i-a fost pricină: şiretlicul acesta este din partea-i o culme a grozăviilor care vor ieşi la iveală, ca tot restul, în chiar templul lui Themis. Duceţi-mă acolo, domnilor: iată-mi mâinile, acoperiţi-le de lanţuri; numai fărădelegea roşeşte când le poartă, virtutea suferindă geme şi nu se sperie de-aşa ceva.

— Drept să vă spun, n-aş fi crezut, zise cumătra Dubois, ca gândul meu să izbândească într-atât; dar, cum această creatură mă răsplăteşte pentru bunătatea pe care i-am dovedit-o prin perfide învinuiri, sunt gata să vin înapoi cu ea, de este nevoie.

— Fapta aceasta n-are nici un rost, doamna baroană, spuse ofiţerul, cercetările noastre n-o ţintesc decât pe-această fată: mărturiile ei, semnul ce-i este înfierat, totul o osândeşte; n-avem nevoie de nimeni altcineva şi vă cerem mii de scuze pentru că v-am deranjat aşa de mult.

Am fost pe dată încătuşată, aruncată pe crupă în spatele unuia dintre călăreţi, iar cumătra Dubois plecă, batjocorindu-mă până la sfârşit prin câţiva scuzi dăruiţi din milă paznicilor mei, ca să-mi uşureze traiul în tristul sălaş unde aveam să locuiesc aşteptând să fiu judecată.

„O, virtute! am strigat, când m-am văzut atât de îngrozitor de umilită, n-aveai cum să primeşti o ocară mai cumplită! Era cu neputinţă ca fărădelegea să-ndrăznească să te înfrunte şi să te învingă cu atâta neruşinare şi nepedepsire!"

Nu peste multă vreme, am ajuns la Lyon; încă de la sosire, am fost aruncată în temniţa nelegiuiţilor şi am fost trecută în catastiful închisorii ca incendiatoare, femeie stricată, ucigaşă de copii şi hoaţă.

În han arseseră şapte oameni; crezusem c-o să ard şi eu; voisem să salvez un copil; era să pier, dar cea care era pricina acestei grozăvii scăpa atenţiei legilor, dreptăţii Cerului: izbândea, se întorcea la noi nelegiuiri, în timp ce, nevinovată şi nefericită, nu-mi stăteau dinainte decât necinstea, ruşinea şi moartea.

Obişnuită de atât de multă vreme cu defăimarea, nedreptatea şi nenorocirea; învăţată încă de mică să nu mă las cuprinsă de un simţământ de virtute decât încredinţată fiind că am să dau peste spini,

durerea îmi fu mai degrabă mută decât sfâşietoare şi am plâns mai puţin decât aş fi crezut: totuşi, cum este firesc la o făptură aflată-n suferinţă să caute toate mijloacele cu putinţă pentru-a ieşi din hăul în care ghinionul a aruncat-o, părintele Antonin îmi veni în minte; oricât de neînsemnat era ajutorul la care nădăjduiam, îmi îngăduii dorinţa de a-l vedea: l-am chemat, a venit. Nu i se spusese cine anume îl voia; se prefăcu că nu mă recunoaşte: i-am spus atunci temnicerului că, într-adevăr, se prea poate ca el să nu-şi mai amintească de mine, căci nu-mi fusese duhovnic decât pe când eram o copiliţă, dar că, tocmai de-aceea, ceream să-l văd între patru ochi. Şi unul, şi celălalt se învoiră. De îndată ce m-am trezit singură cu preacuviosul, m-am aruncat la picioarele sale, le-am scăldat în lacrimi, rugându-l să mă salveze din cumplita împrejurare în care mă aflam; i-am dovedit că sunt nevinovată; nu i-am ascuns că vorbele nepotrivite pe care mi le spusese cu câteva zile mai devreme o supăraseră pe femeia în grija căreia fusesem dată şi care mă învinuia acum. Călugărul mă ascultă cu mare băgare de seamă.

— Thérèse, îmi zise el apoi, nu te înfierbânta ca de-obicei, de-ndată ce-ţi sunt încălcate blestematele eresuri; vezi unde te-au adus şi-acuma poţi să fii încredinţată că e mai bine de-o sută de ori să fii o ticăloasă fericită decât o nenorocită plină de înţelepciune; povestea asta a ta este cât se poate de proastă, dragă copilă, n-are rost să ţi-o ascund: cum cumătra Dubois de care îmi vorbeşti are tot interesul să te piardă, bineînţeles că o să te lucreze pe la spate; coana Bertrand o să-i calce pe urme, toate aparenţele îţi sunt împotrivă, iar în zilele noastre n-ai nevoie de altceva ca să fii osândit la moarte: eşti dară o fată pierdută, e limpede; un singur lucru te poate salva; mă înţeleg bine cu intendentul, are mare trecere la judecătorii din acest oraş, o să-i spun că mi-eşti nepoată şi o să te sprijin ca un unchi: o să pună capăt la tot: voi cere să fii trimisă acasă la mine; te voi scoate de-aici, dar numai ca să te-nchid la noi în mănăstire de unde n-ai să mai ieşi câte zile vei avea… şi acolo, nu-ţi ascund, Thérèse, roabă supusă toanelor mele, le vei împlini pe toate fără cârtire; te vei deda şi-acelora ale confraţilor mei: într-un cuvânt, vei fi a mea ca cea mai supusă dintre victime… m-ai priceput: treaba e grea; ştii care sunt patimile unor dezmăţaţi de soiul nostru: hotărăşte-te dară şi nu mă face să-ţi aştept răspunsul.

— Haideţi, părinte, am răspuns cu groază, haideţi, sunteţi un monstru dacă îndrăzniţi să vă folosiţi cu-atâta neîndurare de starea

mea, ca să mă puneţi s-aleg între moarte şi josnicie; voi şti să mor dacă aşa trebuie, dar, cel puţin, nu voi avea remuşcări.

— Cum ţi-e voia, îmi zise omul acesta neîndurător pe când pleca; niciodată nu m-am priceput să-i silesc pe oameni să fie fericiţi. Virtutea ţi-a izbutit aşa de bine până acum, Thérèse, că ai dreptate să-i tămâiezi altarele… Adio: şi mai ales să nu-ţi treacă prin minte să mă mai chemi.

Ieşea; o pornire mai puternică decât mine mă aruncă iarăşi la picioarele sale.

— Tigrule, am strigat în lacrimi, deschide-ţi inima de piatră la cumplitele mele pătimiri şi nu-mi cere, ca să le pui capăt, nişte lucruri care, pentru mine, sunt mai îngrozitoare decât moartea…

Mişcările-mi dezlănţuite înlăturaseră vălurile ce-mi acopereau pieptul; era gol, părul mi se revărsa deasupra în neorânduială, era scăldat în lacrimi; îi stârnesc dorinţe acestui bărbat necinstit… dorinţe pe care vrea să şi le împlinească pe loc; îndrăzneşte să-mi arate în ce hal i le aţâţă starea mea; îndrăzneşte să se gândească la plăceri în mijlocul lanţurilor care mă-nconjoară, sub paloşul care m-aşteaptă să mă lovească… Eram în genunchi… mă răstoarnă, se aruncă peste mine pe nenorocitele paie care-mi slujesc de pat; vreau să strig, îmi umple cu turbare gura cu o batistă; îmi leagă mâinile: stăpân pe mine, nemernicul mă cercetează peste tot… totul îi cade pradă privirilor, pipăirilor şi făţarnicelor sale mângâieri; îşi potoleşte până la urmă poftele.

— Ascultă, îmi zise dezlegându-mă şi potrivindu-şi hainele, nu vrei să-ţi fiu de folos, n-ai decât; te las; n-o să te ajut, n-o să-ţi fac nici rău, dar dacă-ţi dă prin minte să scoţi vreo vorbă despre ce tocmai s-a întâmplat, împovărându-te cu cele mai mari fărădelegi, îţi iau pe dată orice mijloc de a putea să te aperi; gândeşte-te bine înainte să vorbeşti. Oamenii cred că-ţi sunt duhovnic… m-ai înţeles: ne este îngăduit să dezvăluim totul atunci când este vorba despre un nelegiuit; hotărăşte-te dară ce-o să-i spun temnicerului sau nu-ţi mai dau decât o clipă până să te zdrobesc.

Bate la uşă, paznicul apare:

— Domnule, îi spuse trădătorul, fetişcana aceasta se înşală, a voit să vorbească de un părinte Antonin care se află la Bordeaux; n-o cunosc deloc, ba chiar n-am văzut-o în viaţa mea: m-a rugat s-o spovedesc, am făcut-o, vă salut pe amândoi şi voi fi întotdeauna gata să

vin când se va socoti că mijlocirea mea are însemnătate.

Rostind aceste cuvinte, Antonin iese şi mă lasă nu doar uimită de viclenia lui, ci şi revoltată din pricina neruşinării şi a dezmăţării sale.

Oricum ar fi, starea îmi era prea cumplită pentru a nu mă folosi de tot; mi-am adus aminte de domnul de Saint-Florent: îmi era cu neputinţă să cred că acest bărbat ar fi putut să aibă o părere proastă despre mine după felul în care mă purtasem cu el; îi făcusem cândva un serviciu destul de însemnat, îmi dovedise destulă neîndurare, ca să nu-mi închipui că s-ar învoi şi să-şi îndrepte greşelile într-o împrejurare atât de hotărâtoare, şi să recunoască, prin ce i-ar sta-n puteri, măcar ceea ce făcusem cu atâta cinste pentru el; poate că vâlvătaia patimilor îl orbise în cele două deosebite momente în care-l cunoscusem; grozăviile sale puteau fi oarecum iertate, dar, în cazul acesta nici un simţământ nu trebuia, din punctul meu de vedere, să-l împiedice să-mi vină-n ajutor… Avea să-mi facă iară propunerile de ultima oară? avea să-şi preţăluiască ajutorul pe care mă gândeam să i-l cer cu îngrozitoarele servicii pe care mi le lămurise? ei bine! o să mă-nvoiesc şi, o dată liberă, o să găsesc eu un mijloc să ies din soiul de îngrozitoare viaţă la care ar avea josnicia să mă înhame. Cu mintea plină de aceste gânduri, îi scriu, îi zugrăvesc nenorocirile îndurate, îl rog să vină să mă vadă; dar nu cumpănisem îndeajuns sufletul acestui bărbat, când bănuisem că binefacerea e-n stare să-l pătrundă; nu-mi amintisem destul de cumplitele sale cugetări sau, nenorocita mea slăbiciune făcându-mă întotdeauna să-i judec pe ceilalţi după propria-mi inimă, socotisem aiurea că acest bărbat trebuia să se poarte cu mine aşa cum fără îndoială că aş fi făcut-o eu cu el.

El soseşte: şi, cum cerusem să-l văd singur, temnicerii îi dau drumul în cămăruţa mea. Îmi fusese uşor să văd, după semnele de preţuire cu care îl copleşiseră, câtă trecere avea la Lyon.

— Ce?! tu eşti, îmi spuse aruncându-mi nişte priviri dispreţuitoare, m-am înşelat în privinţa scrisorii; credeam că e de la o femeie mai cinstită decât tine şi pe care aş fi ajutat-o din toată inima; dar ce vrei să fac pentru o tâmpită de soiul tău? Cum, eşti vinovată de o sută de nelegiuiri care de care mai îngrozitoare şi când ţi se propune un mijloc de a-ţi câştiga în mod cinstit traiul, te împotriveşti cu încăpăţânare? Aşa prostie nici că s-a mai văzut.

— Oh! domnule, am strigat, nu sunt deloc vinovată.

— Dar ce trebuie să faci ca să fii? continuă cu acreală bărbatul acesta neîndurător. Prima oară-n viaţa mea când te-am văzut erai în mijlocul unei bande de tâlhari care voiau să mă omoare; acum, te întâlnesc în închisorile acestui oraş, învinuită de trei sau patru noi fărădelegi şi totuşi, zice lumea, porţi pe umeri semnul de netăgăduit al unora vechi. Dacă tu numeşti toate acestea să fii cinstit, spune-mi şi mie dară de ce-ar fi nevoie ca să nu fii?

— Dumnezeule mare! domnule, am răspuns, puteţi oare să mă luaţi la rost pentru acele zile ale vieţii mele când v-am cunoscut și nu eu ar trebui să fiu aceea care să vă facă să roşiţi? Cu de-a sila mă aflam, cum ştiţi prea bine, domnule, printre tâlharii care v-au prins; voiau să vă curme zilele, v-am salvat, uşurându-vă fuga, fugind amândoi; ce-ai făcut, om fără de milă, ca să-mi mulţumeşti pentru acest serviciu? e oare cu putinţă să-ţi aminteşti toate acestea fără să te-apuce groaza? Ai vrut să mă omori; m-ai ameţit lovindu-mă cumplit și, trăgând foloase de pe urma stării în care mă aduseseşi, mi-ai smuls ce-aveam mai de preţ; printr-o neasemuită culme a cruzimii, mi-ai furat puţinele parale pe care le aveam, ca şi cum ţi-ai fi dorit ca umilinţa şi sărăcia lucie să-ţi zdrobească pe vecie victima! Ai izbutit prea bine, barbarule; nu-ncape îndoială că izbânzile îţi sunt depline; tu m-ai cufundat în nenorocire; tu mi-ai căscat hăul în care m-am tot prăbuşit din clipa aceea nefericită şi până acum.

Cu toate acestea, domnule, dau totul uitării, da, totul mi se şterge din minte, ba vă şi cer iertare pentru îndrăzneala de a vă dojeni, dar aţi putea să vă prefaceţi că nu-mi datoraţi nici o răsplată, cât de mică, nici o recunoştinţă? Ah! aveţi bunăvoinţa de-a o lăsa să pătrundă în inima domniei voastre, când vălul morţii îmi acoperă zilele pline de mâhnire; nu de ea mă tem, ci de ruşine; salvaţi-mă din grozăvia de a muri ca o nelegiuită: tot ce vă cer se mărgineşte doar la această milostivire, nu mi-o refuzaţi, domnule, nu mi-o refuzaţi, iar Cerul şi inima mea vă vor răsplăti pentru aceasta într-o bună zi.

Plângeam în hohote, îngenunchiată în faţa acestui om cumplit, şi, în loc să citesc pe chipul său înrâurirea pe care m-aşteptam s-o aibă simţirile cu care îmi plăcea să cred că-i zgudui sufletul, nu-ntrezăream decât o mişcare a muşchilor provocată de acel soi de desfrâu a cărui sămânţă este cruzimea. Saint-Florent îmi şedea dinainte; ochii săi negri şi răi mă priveau într-un fel îngrozitor şi-i vedeam mâna dedându-se unor pipăieli care dovedeau că starea în care-l aduceam

n-avea nimic de-a face cu mila; totuşi, el se-acoperi şi, ridicându-se:

— Ascultă, îmi zise, judecata ţi se află aici în mâinile domnului de Cardoville; n-am de ce să-ţi spun locul pe care-l ocupă; de-ajuns să-ţi fie că ştii că soarta ţi-e la cheremul lui: suntem prieteni la cataramă încă din copilărie, o să-i vorbesc; dacă se-nvoieşte să te descurcăm cumva, cineva o să vină după tine la căderea nopţii, în aşa fel încât să te vadă fie la el, fie la mine acasă; într-un asemenea interogatoriu ţinut în taină, îi va fi mai uşor să-ntoarcă lucrurile în folosul tău decât ar putea-o face aici. Dacă ajungi să capeţi mila aceasta, apără-te când o să-l întâlneşti, dovedeşte-i că eşti nevinovată într-un fel care să-l convingă; e tot ce pot să fac pentru tine, Thérèse, fii pregătită pentru orice şi, mai ales, nu mă pune degeaba pe drumuri.

Saint-Florent ieşi. Eram din cale-afară de uluită; era atât de puţină potrivire între cuvintele acestui bărbat, firea pe care i-o cunoşteam şi purtarea lui de-acum, că tot mă mai temeam de niscaiva capcane; dar aveţi bunătatea de-a mă înţelege, doamnă; puteam eu oare să şovăi în cumplita împrejurare în care mă aflam; şi nu trebuia să m-agăţ în grabă de tot ceea ce părea să fie un ajutor? Aşa că m-am hotărât să-i urmez pe-aceia care aveau să vină să mă ia: de va trebui să mă port ca o femeie stricată, o să mă împotrivesc după puteri; mă vor duce la moarte? prea bine, măcar n-o să fie josnică şi voi scăpa de toate necazurile. Ceasul bătu de ora nouă, apare temnicerul; tremur.

— Urmează-mă, îmi spune Cerberul; vin din partea domnilor de Saint-Florent şi de Cardoville: gândeşte-te să tragi folos, cum se cuvine, din îndurarea pe care ţi-o trimite Cerul; sunt mulţi pe-aici care şi-ar dori un asemenea hatâr şi nu-l vor căpăta niciodată.

Gătită cât mai bine cu putinţă, mă iau după paznicul care mă dă pe mâinile a doi uriaşi afurisiţi a căror groaznică înfăţişare îmi sporeşte spaima; nici unul nu scoate o vorbă: trăsura înaintează şi coborâm într-un mare palat pe care-l recunosc neîntârziat ca fiind cel al lui Saint-Florent. Singurătatea care învăluie totul nu face altceva decât să-mi înteţească frica: totuşi, însoţitorii mei mă iau de braţ şi urcăm la etajul patru, în nişte mici apartamente care mi se părură împodobite şi pline de taine. Pe măsură ce înaintam, toate uşile se închideau în urma noastră şi astfel am ajuns într-un salon mai retras, unde n-am zărit nici o fereastră: acolo se aflau Saint-Florent şi bărbatul despre care mi se spuse că e domnul de Cardoville, de care îmi atârna soarta; acest personaj, voinic şi durduliu, cu un chip întunecat şi

sălbatic, putea să aibă vreo cincizeci de ani; deşi era în ţinută de casă, cu uşurinţă se vedea că era un magistrat. O mare asprime părea să-l învăluie cu totul; mă impresionă. Cumplită nedreptate a Providenţei, e dară cu putinţă ca fărădelegea să înspăimânte virtutea. Cei doi oameni care mă aduseseră şi pe care îi zării mai bine la licărirea celor douăzeci de lumânări ce luminau încăperea, n-aveau mai mult de douăzeci şi cinci, treizeci de ani. Primul, pe numele lui La Rose, era un brunet chipeş, croit ca Hercule; mi se păru cel mai vârstnic; mezinul avea nişte trăsături mai muiereşti, cu cel mai drăgălaş păr castaniu şi nişte ochi negri foarte mari; măsura pe puţin cinci picioare şi zece degete, era frumos de pica şi avea cea mai desăvârşită piele de pe lume, i se spunea Julien. Cât despre Saint-Florent, îl cunoaşteţi; la fel de multă asprime în trăsături şi-n fire, dar şi ceva frumuseţe.

— Totul e închis? îi zise Saint-Florent lui Julien.

— Da, domnule, răspunse flăcăul: la poruncile domniei voastre, oamenii vi se dezmaţă, iar paznicul, care veghează singur, va avea grijă să nu deschidă nimănui.

Cuvintele acestea puţine mă lămuriră, tremurai, dar ce să fac cu patru bărbaţi în faţa mea!

— Aşezaţi-vă acolo, prieteni, spuse Cardoville sărutându-i pe cei doi tineri, vă vom folosi la nevoie.

— Thérèse, îmi zise atunci Saint-Florent arătându-mi-l pe Cardoville, iată-ţi judecătorul, iată bărbatul la cheremul căruia eşti; ne-am gândit la problema dumitale; dar mi se pare că fărădelegile îţi sunt de-un soi care face ca rezolvarea să fie tare grea.

— Patruzeci şi doi de martori îi sunt împotrivă, spuse Cardoville aşezat pe genunchii lui Julien, sărutându-l pe gură şi îngăduindu-şi degetelor să-l pipăie pe flăcău cu mare neruşinare; de multă vreme n-am mai osândit pe cineva la moarte ale cărui nelegiuiri să fie mai bine dovedite!

— Eu, nelegiuiri dovedite!

— Dovedite sau nu, zise Cardoville ridicându-se şi venind cu neobrăzare să-mi vorbească drept în faţă, ai să arzi, c… dacă, printr-o deplină resemnare, printr-o ascultare oarbă, nu te supui pe dată la tot ce o să-ţi cerem.

— Iară grozăvii, am strigat eu; dar cum! prin urmare, numai îndurând nişte ticăloşii va putea nevinovăţia să treacă peste capcanele pe care i le-ntind cei răi!

— Așa e firesc, spuse Saint-Florent; trebuie ca cel mai slab să se ploconească la dorinţele celui mai puternic ori să fie victima răutăţii sale: aceasta ţi-e povestea, Thérèse, supune-te dară.

Şi, în acelaşi timp, desfrânatul îmi suflecă iute fustele. M-am dat înapoi, l-am împins cu scârbă, dar, căzând în braţele lui Cardoville, acesta, apucându-mi mâinile, m-a lăsat de-atunci fără apărare la atacurile fârtatului. Îmi tăiară panglicile fustelor, îmi rupseră corsetul, şalul, cămaşa şi, într-o clipită, mă trezii sub privirile acestor monştri la fel de goală ca-n ziua facerii.

— Împotrivire, îşi spuneau ei unul altuia, apucându-se să mă despoaie… împotrivire… târfa îşi închipuie că poate să ni se-mpotrivească… şi nici un veşmânt nu-mi era smuls fără să fie urmat de câteva lovituri.

De-ndată ce-am ajuns în starea pe care şi-o doreau, aşezaţi amândoi pe nişte fotolii arcuite şi care, prinzându-se unul de celălalt îl strângeau, în mijlocul golului dintre ele, pe nefericitul pus acolo, mă cercetară în voie: în timp ce unul se uita la partea din faţă, celălalt o privea pe cea din dos; apoi îşi schimbară locurile o dată şi-ncă o dată. Am fost astfel scrutată, mânuită, pupată mai bine de-o jumătate de ceas, fără ca vreo faptă deşănţată să fie dată uitării în această cercetare, şi mi s-a părut că, în privinţa pregătirilor, amândoi aveau aproape aceleaşi pofte.

— Ei bine! îi zise Saint-Florent prietenului său, nu ţi-am spus că are un cur frumos!

— Da, pe toţi dracii! dosul i-e desăvârşit, zise magistratul care numai ce-l pupa; rar de tot am văzut nişte şale croite ca acestea; ce tare e, ce fraged!… dar cum se potrivesc toate acestea cu-o viaţă plină de desfrâu?

— Păi, pentru că nu i s-a dedat de bunăvoie; ţi-am spus, nimic mai nostim decât păţaniile acestei fete! Nimeni n-a avut-o niciodată decât siluind-o (şi-atunci îşi vâră cele cinci degete împreunate în peristilul templului Iubirii), dar a avut-o… din nefericire, căci e mult mai largă pentru mine: obişnuit cu fecioriile, n-aş putea vreodată să mă-nvoiesc cu-aşa ceva.

Apoi, întorcându-mă, îndeplini acelaşi ritual pe din dos, căruia îi găsi acelaşi neajuns.

— Ei bine! zise Cardoville, tu ştii taina.

— Aşa că o voi folosi, răspunse Saint-Florent; iar tu, ce n-ai

trebuinţă de acelaşi loc, tu, ce te mulţumeşti cu o făcătură de treabă care, oricât de dureroasă ar fi pentr-o femeie, îţi desăvârşeşte totuşi la fel de bine desfătarea, n-o vei avea decât după mine, sper.

— Aşa e drept, zise Cardoville, o să mă îndeletnicesc, privindu-te, cu-aceste pregătiri atât de dulci plăcerii mele; o să fac pe fata cu Julien şi La Rose, în timp ce tu ai să te porţi de parcă Thérèse ar fi bărbat, şi, după părerea mea, una preţuieşte cât cealaltă.

— De-o mie de ori mai mult, fără-ndoială; sunt atât de scârbit de femei!... îţi închipui că mi-a fost cu putinţă să mă desfăt cu târfele acestea, fără faptele care ne îmboldesc atât de bine pe-amândoi?

La aceste cuvinte, neruşinaţii, după ce îmi arătaseră că starea le cerea nişte plăceri mai straşnice, se ridicară şi mă puseră în picioare pe un fotoliu mare, cu coatele sprijinite pe spătar, cu genunchii pe braţe şi cu toată partea de dinapoi lăsată spre ei. Nici nu mă aşezai bine, că-şi scoaseră nădragii, suflecară cămăşile şi se treziră astfel, dacă nu socotim încălţările, goi puşcă de la brâu în jos; în această stare se-nfăţişară privirii mele, îmi trecură o dată şi-ncă o dată prin faţa ochilor, prefăcându-se că vor să-mi arate dosul, încredinţându-mă că era cu totul altceva decât ceea ce le puteam eu oferi; şi-ntr-adevăr, dinspre această parte, amândoi erau făcuţi ca nişte femei: Cardoville, mai ales, avea aceeaşi albeaţă şi croi, eleganţă şi rotunjime; se aţâţară un răstimp pe dinaintea-mi, dar fără să se sloboade; Cardoville avea o nimica toată; dar Saint-Florent era un monstru; mă apucă tremuratul când mă gândii la darda care mă jertfise. Oh, Dumnezeule mare! cum de-un bărbat aşa de mare avea nevoie de feciorii? Ce altceva decât cruzimea putea să-ndrume asemenea pofte? Dar ce arme noi aveau, vai!, să mi se înfăţişeze! Julien şi La Rose care, fără-ndoială, le încingeau, rămaşi şi ei fără nădragi, înaintează cu suliţa în mână... Oh! doamnă, niciodată nimic asemănător nu-mi mânjise încă vederea şi, oricare mi-ar fi fost descrierile de mai devreme, aceasta depăşeşte tot ce am putut zugrăvi, aşa cum năvalnicul vultur o ia înaintea porumbiţei. Cei doi desfrânaţi ai noştri înhăţară degrabă ameninţătoarele lăncii; le mângâie, le-aţâţă, şi le apropie de gură, iar lupta devine în curând mai crâncenă. Saint-Florent se-apleacă peste fotoliul pe care mă aflu, în aşa fel încât fesele-mi depărtate se găsesc chiar în dreptul gurii sale; le sărută, limba i se strecoară şi într-un templu, şi în celălalt. Cardoville se desfată cu el, oferindu-se plăcerilor lui La Rose, al cărui mădular înspăimântător se-afundă neîntârziat în

ungherul ce i se-arată, iar Julien, aşezat sub Saint-Florent, îl stârneşte cu gura ţinându-l de şolduri şi unduindu-le după scuturăturile lui Cardoville care, spunând-i prietenului că-i este vrăjmaş de moarte şi nu alta, nu-l părăseşte până când tămâia n-a muiat locul cel sfânt. Nimic nu semăna cu izbucnirile lui Cardoville când criza aceasta îi cuprindea simţurile: lăsându-se cu moliciune în voia aceluia care-i slujeşte de bărbat, dar apăsându-l cu putere pe cel din care şi-a făcut muiere, dezmăţatul acesta de vază, cu nişte horcăieli de soiul acelora pe care le scoate un om pe moarte, rostea atunci nişte hule îngrozitoare. Cât despre Saint-Florent, el se ţinu, iar scena se schimbă, fără ca el să-şi joace rolul până la capăt.

— Într-adevăr, îi zise Cardoville prietenului său, îmi dai tot atâta plăcere ca atunci când nu aveai decât cincisprezece ani… E adevărat, continuă el întorcându-se şi sărutându-l pe La Rose, că flăcăul acesta frumos ştie să mă stârnească… Cum ţi-am părut astăzi, înger drag, cumva prea lăbărţat?… îţi vine a crede, Saint-Florent, că mi se-ntâmplă pentru a treizeci şi şasea oară pe ziua de azi… n-aveam cum să nu-mi dau drumul: e rândul tău, prieten drag, continuă omul acesta înspăimântător, strecurându-se în gura lui Julien, cu nasul lipit de dosul meu, iar cu al său la îndemâna lui Saint-Florent, e rândul tău pentru a treizeci şi şaptea oară.

Saint-Florent se desfată cu Cardoville, La Rose se desfată cu Saint-Florent, iar acesta, neaşternându-se prea mult la drum, arde împreună cu prietenul său o tămâie de acelaşi soi cu cea pe care o primise. Dacă extazul lui Saint-Florent era mai scurt, nu era totuşi mai puţin însufleţit, mai puţin zgomotos, mai puţin nelegiuit decât acela al lui Cardoville; unul rostea urlând tot ce-i venea la gură; altul îşi înfrâna izbucnirile, dar tot îşi făcea de lucru; îşi alegea vorbele, dar acestea erau încă şi mai murdare şi mai neruşinate: într-un cuvânt, rătăcirea şi turbarea păreau să fie trăsăturile aiurării unuia, iar răutatea şi sălbăticia erau zugrăvite în cealaltă.

— Haide, Thérèse, trezeşte-ne iară la viaţă, spuse Cardoville; vezi că făcliile s-au stins, trebuie să le mai aprindem o dată.

În timp ce Julien avea să se desfete cu Cardoville, iar La Rose cu Saint-Florent, amândoi desfrânaţii, aplecaţi deasupra-mi, trebuiau, rând pe rând, să-mi umple gura cu tocitele lor suliţe; când o sugeam pe una, trebuia s-o scutur şi s-o dezmierd pe cealaltă, iar apoi, cu o licoare spirtoasă ce-mi fusese dată, eram nevoită să umezesc şi mădularul, şi

părţile de primprejur; dar nu trebuia să mă mulţumesc doar cu suptul, trebuia ca limba să mi se rotească în jurul capetelor şi ca dinţii să le muşte uşurel, iar în răstimp să le apăs cu buzele. Totuşi, cei doi pătimaşi erau straşnic zgâlţâiţi; Julien şi La Rose se schimbau între ei, ca să sporească senzaţiile provocate de repetarea intrărilor şi ieşirilor. După ce două sau trei omagii curseră, în sfârşit, în templele acestea murdare, de-abia simţii ceva tărie; deşi cel mai în vârstă, Cardoville fu cel dintâi care o vesti; o palmă trasă cu toată puterea mâinii pe unul dintre sânii mei îmi fu răsplata. Saint-Florent îl urmă îndeaproape; o ureche pe care numai că nu mi-o smulse fu preţul strădaniilor mele. Se puseră altfel și, puţin după aceea, mă înştiinţară să mă pregătesc pentru purtarea pe care o meritam. După îngrozitoarele cuvinte ale acestor desfrânaţi, mi-am dat seama că batjocurile aveau să mă copleşească. Să mă rog de ei în starea în care numai ce-ajunseseră și unul, și celălalt n-ar fi făcut decât să-i stârnească și mai tare: așa că mă puseră, goală cum eram, în mijlocul unui cerc pe care-l alcătuiră aşezându-se toţi patru în jurul meu. Eram silită să trec, rând pe rând, prin faţa fiecăruia şi de la fiecare să primesc pedeapsa pe care avea chef să mi-o dea; tinerii nu fură mai miloşi decât cei bătrâni, dar mai ales Cardoville se deosebi prin nişte culmi de răutate de care Saint-Florent, cât era el de neîndurător, nu se apropie decât cu greu.

Niţică odihnă urmă acestor cumplite dezmăţuri; mă lăsară să-mi trag sufletul preţ de câteva clipe; eram frântă, dar, lucru care m-a mirat, îmi vindecară rănile în mai puţină vreme decât le trebuise ca să mi le facă; nu-mi rămase din ele nici măcar o urmă. O luară de la capăt cu desfrâul.

Erau momente în care toate trupurile acestea păreau să nu mai fie decât unul şi-n care Saint-Florent, ibovnic și posadnică, primea din plin ceea ce neputinciosul Cardoville nu dăruia decât cu zgârcenie: imediat după aceea, nu mai făcea nimic, dar, oferindu-se în toate felurile, gura şi curul îi deveneau altare pentru aceste îngrozitoare proslăviri. Cardoville nu poate să se ţină la atâta deşănţare. Văzându-şi prietenul cu toate cele-n sus, vine să se ofere dezmăţului său: Saint-Florent se desfată; ascut săgeţile, le îndrept spre locurile unde trebuie să se împlânte, iar dosul îmi e folosit ca priveliște pentru desfrâul unora, ca ciucă a bătăilor pentru ceilalţi: în sfârşit, cei doi destrăbălaţi, cuminţiţi de truda după care trebuie să-şi vină-n fire, ies de-acolo fără nici o pierdere şi într-o stare ce mă înspăimânta mai mult

ca niciodată.

— Haide, La Rose, spuse Saint-Florent, apuc-o pe târfă şi strâmtează-mi-o; nu-nţelegeam ce vrea să spună: o cumplită încercare avea să mi-o lămurească în curând. La Rose mă-nşfacă, mă pune cu şalele pe un scăunel rotund; acolo, fără alt sprijin, picioarele îmi atârnă într-o parte, capul şi braţele într-alta; cele patru mădulare îmi sunt legate de podea la cea mai mare depărtare cu putinţă; călăul care va strâmta căile se înarmează cu un ac lung, la capătul căruia se află un fir ceruit şi, fără să-şi facă griji nici pentru sângele pe care-l va vărsa, nici pentru durerile pe care mi le va pricinui, monstrul, în faţa celor doi fârtaţi pe care spectacolul îi înveseleşte, închide, cosând, intrarea templului Iubirii; mă răsuceşte de-ndată ce-a încheiat, burta îmi stă pe scăunel; mădularele îmi spânzură, îmi sunt legate aşijderea, iar necuviinciosul altar al Sodomei se baricadează în acelaşi fel: n-am să vă vorbesc defel despre durerile mele, doamnă, trebuie să vi le-nchipuiţi, nu mai aveam mult şi leşinam din pricina lor.

— Iată cum trebuie să fie, spuse Saint-Florent, când mă aşezară iar pe şale şi când văzu că fortăreaţa pe care voia s-o cotropească îi era cu totul la-ndemână. Obişnuit să nu adun decât feciorii, cum aş putea, fără o astfel de ceremonie, să mă aleg cu vreo plăcere de la lighioana aceasta?

Lui Saint-Florent i se sculase cu năvălnicie, îl chinuiau ca să rămână aşa; înaintează cu suliţa în mână; sub ochii lui, ca să-l stârnească şi mai tare, Julien se desfată cu Cardoville; Saint-Florent m-atacă, înfierbântat de tot ce-i stă împotrivă, împinge cu o nemaipomenită străşnicie, firele se destramă, caznele iadului nu-s mai mari decât ale mele; cu cât durerile îmi sunt mai cumplite, cu atât par mai neînfrânate plăcerile asupritorului meu. În sfârşit, totul plesneşte la strădaniile sale, sunt ruptă, strălucitoarea lance a ajuns la fund, dar Saint-Florent, care vrea să-şi cruţe puterile, îl atinge numai; sunt răsucită, aceleaşi piedici, barbarul le priveşte mângâindu-se, iar mâinile-i neîndurătoare vatămă împrejurimile ca să poată lua cu asalt locul. Se proţăpeşte dinaintea-i, fireasca micime a sălaşului îi înteţeşte atacurile, iar înspăimântătoru-mi cotropitor a spulberat în scurtă vreme orice împotrivire; sunt plină de sânge; dar ce-i pasă învingătorului? Două puternice lovituri de şale îl aduc în sanctuar, iar ticălosul se dedă unei îngrozitoare jertfe ale cărei dureri nu le-aş mai fi îndurat încă o clipă.

— E rândul meu acum, spuse Cardoville poruncind să fiu dezlegată, eu n-am s-o cos, draga de ea, dar am s-o pun pe-un pat de campanie care-i va reda toată căldura și mlădierea pe care firea sau virtutea sa ni le refuză.

La Rose scoate de-ndată dintr-un dulap enorm o cruce făurită de-a curmezişul dintr-un lemn plin de spini. Dezmăţatul acesta de vază vrea să fiu aşezată deasupra, dar prin ce anume îşi va îmbunătăţi cumplita-i desfătare? Înainte să mă lege, Cardoville îmi vâră pe din dos o bilă de argint mare cât un ou; o împinge cu ajutorul unei pomezi; nu se mai vede. Nici n-a intrat bine în trupul meu, c-o şi simt umflându-se şi înfierbântându-se; fără să-mi asculte jalea, sunt straşnic priponită pe această înţepătoare unealtă de tortură; Cardoville mă pătrunde lipindu-se de mine; îmi apasă spatele, şalele şi fesele pe vârfurile ascuţite pe care sunt aşezate. Julien i se strecoară în acelaşi fel înăuntru; silită să îndur de una singură greutatea acestor două trupuri şi neavând alt sprijin în afara blestematelor de noduri care îmi frâng încheieturile, vă închipuiţi cu uşurinţă ce dureri aveam; cu cât îi împing mai tare pe cei care m-apasă, cu atât mă izbesc ei mai abitir de spinii care mă sfâşie. Răstimp, îngrozitoarea bilă, ajunsă până-n măruntaie, le arde şi le rupe; urlu din rărunchi: nu sunt vorbe pe lumea aceasta care să poată zugrăvi ce pătimesc; totuşi, călăul se desfată, gura lui, lipită de a mea, pare să-mi inspire durerea ca să-şi sporească plăcerile: era într-un extaz cu neputinţă de imaginat; dar, după pilda prietenului său, simţind că-l lasă puterile, vrea să se fi înfruptat din tot înainte să-l părăsească. Sunt răsucită, bila pe care m-au silit s-o dau afară va provoca în vagin aceeaşi vâlvătaie ca cea aprinsă în locurile din care iese; coboară şi mă arde până în fundul pântecelui: cu toate acestea, mă leagă cu faţa-n jos pe înfiorătoarea cruce, iar nişte părţi mult mai gingaşe sunt schingiuite de cioturile care le întâmpină. Cardoville pătrunde pe calea cea neîngăduită; o străpunge, pe când ceilalţi îşi află desfătarea în el: până la urmă, delirul pune stăpânire pe asupritorul meu, cumplitele-i strigăte vestesc împlinirea fărădelegii sale; m-a potopit, sunt dezlegată.

— Haideţi, prieteni, le zise Cardoville celor doi flăcăi, înşfăcaţi-o pe târfă şi bucuraţi-vă de ea după poftă; e-a voastră, v-o lăsăm.

Cei doi dezmăţaţi m-apucă. În timp ce unul se desfată pe dinainte, celălalt se-mplântă pe dinapoi; se schimbă între ei iar şi iar; nemaipomenita lor grosime mă sfâşie mai tare decât spargerea

făcăturilor de baricade ale lui Saint-Florent; acesta și Cardoville își fac de lucru cu cei doi tineri, în vreme ei își văd de treaba lor cu mine. Saint-Florent îl ia pe la spate pe La Rose care mă chinuiește în același fel, iar Cardoville nu-i face altceva lui Julien care se-ațâță într-un loc al meu mai cuviincios. Sunt centrul acestor înfiorătoare dezmățuri, le sunt punct de sprijin și unealtă; fiecare deja de patru ori, La Rose și Julien au adus jertfă pe-altarele mele, în timp ce Cardoville și Saint-Florent, cu vlagă mai puțină sau mai furioși, se mulțumesc cu câte-un sacrificiu hărăzit ibovnicilor mei. E ultimul, era și vremea, nu mai aveam mult și leșinam.

— Fârtatul meu te-a chinuit bine de tot, Thérèse, îmi spuse Julien, iar eu o să te oblojesc. Înarmat cu o sticluță de ulei, îmi dă cu el de mai multe ori. Urmele grozăviilor călăilor mei se șterg, dar nimic nu-mi alină durerile; n-am îndurat nicicând unele mai cumplite.

— Cu arta pe care-o stăpânim de a distruge rămășițele propriilor noastre cruzimi, muierile care ar vrea să se plângă ar face-o degeaba, nu-i așa, Thérèse? îmi zise Cardoville. Ce dovezi ar aduce în sprijinul învinuirilor?

— Oh! spuse Saint-Florent, fermecătoarea Thérèse nu e în măsură să se jeluiască; ajunsă în ajunul jertfirii sale, trebuie să ne așteptăm să ne roage și nu să ne învinuiască.

— Să nu încerce nici una, nici alta, răspunse Cardoville; ne-ar învinovăți fără să fie auzită: cinstirea și întâietatea de care avem parte în acest oraș n-ar îngădui nimănui să ia în seamă o jalbă care tot la noi ar ajunge și pe care n-am scăpa-o nici o clipă din mână. Cazna nu i-ar fi decât mai crudă și mai lungă. Thérèse trebuie să simtă că am batjocorit-o din motivul simplu și firesc care silește puterea să silnicească slăbiciunea; trebuie să simtă că nu poate scăpa de judecată: că trebuie s-o îndure; că o va îndura; că n-ar avea nici un rost să dea-n vileag că a ieșit din închisoare în noaptea aceasta; nimeni n-o s-o creadă; temnicerul, care ne e vândut, o s-o dezmintă imediat. Trebuie dară ca această frumoasă și blândă fată, atât de pătrunsă de măreția Providenței, să-i ofere în pace tot ce a suferit și tot ce încă o așteaptă; vor fi tot atâtea ispășiri pentru îngrozitoarele fărădelegi pentru care e judecată; îmbracă-te la loc, Thérèse, încă nu s-a luminat de ziuă, cei doi bărbați care te-au adus or să te ducă înapoi în închisoare.

Am vrut să spun ceva, am vrut să mă arunc la picioarele acestor căpcăuni, fie ca să-i îmblânzesc, fie ca să le cer moartea. Dar sunt luată

pe sus şi azvârlită într-o trăsură în care cei doi însoţitori se închid împreună cu mine; nici n-au ajuns bine înăuntru, că ticăloase dorinţe îi înfierbântă iară.

— Ţine-mi-o, îi spune Julien lui La Rose, trebuie să i-o trag pe la spate; n-am văzut nicicând un dos în care să fiu într-un fel aşa de plăcut la strâmtoare; o să-ţi fac acelaşi serviciu.

Zis şi făcut, iar eu degeaba vreau să mă apăr, Julien izbândeşte şi îndur noul atac, dar nu fără nişte dureri înfiorătoare: samavolnica grosime a cotropitorului, sfâşierea dosnicelor părţi, focul cu care blestemata bilă mi-a pârjolit măruntaiele; totul lucrează ca eu să-ndur cumplite cazne, la care La Rose se dedă imediat ce fârtatul a sfârşit. Aşa că, înainte de-a sosi, am mai fost încă o dată victima nelegiuitului dezmăţ al acestor neruşinaţi valeţi; în sfârşit, am intrat în închisoare. Temnicerul ne-a primit, era singur, era încă noapte, nimeni nu mă văzu venind.

— Culcă-te, Thérèse, îmi zise el, ducându-mă în odăiţa mea, iar dacă vreodată ai vrea să spui cuiva că ai ieşit în astă-noapte din închisoare, aminteşte-ţi că am să te dezmint şi că această învinuire fără rost n-o să te salveze…

„Şi cum să-mi pară rău că părăsesc această lume! mi-am spus de-ndată ce m-a lăsat singură. Să mă tem să plec dintr-un univers alcătuit din asemenea monştri! Ah! de-ar da Domnul să mă smulgă chiar acum în orice fel i-ar fi pe plac, tot nu mă voi plânge; singura alinare ce-i poate rămâne nenorocitului născut printre atâtea fiare sălbatice este nădejdea că va scăpa în curând de ele.”

A doua zi, nimeni n-a scos o vorbă şi, hotărâtă să mă las în voia Providenţei, am zăcut nevoind să mănânc nimic. În ziua următoare, Cardoville veni să mă ia la întrebări, n-am putut să mă împiedic să tremur văzând cu cât sânge rece ticălosul acesta se apuca să facă dreptate, el, cel mai netrebnic dintre oameni, el care, împotriva tuturor drepturilor acestei justiţii în spatele căreia se ascundea, îşi bătea joc cu atâta neîndurare de nevinovăţia şi nenorocul meu; degeaba m-am apărat, arta omului acesta necinstit îmi transformă în fărădelegi toate apărările: când toate învinuirile ce mi se aduceau fură temeinic stabilite după cum voia acest judecător nedrept, avu neruşinarea de-a mă întreba dacă ştiam la Lyon pe-un oarecare bogătaş, pe numele lui domnul de Saint-Florent; i-am răspuns că îl cunosc.

— Bine, zise Cardoville, nici n-am nevoie de mai mult: acest

domn de Saint-Florent, pe care mărturiseşti că-l ştii, te cunoaşte şi el prea bine, s-a pus chezaş că te-a văzut într-o bandă de tâlhari, iar tu ai fost cea dintâi care i-a furat banii şi punga. Fârtaţii dumitale voiau să-i salveze viaţa, i-ai sfătuit să nu ţi-o lase; a izbutit totuşi să fugă. Acelaşi domn de Saint-Florent adaugă faptul că, după câţiva ani, recunoscându-te la Lyon, ţi-a îngăduit să treci pe la el pe-acasă, după ce l-ai rugat, după ce ţi-ai dat cuvântul că ţi-ai îndreptat purtările, şi că acolo, în timp ce el te dojenea, ai împins necuviinţa şi nelegiuirea atât de departe, că ai ales tocmai acele clipe ale milostivirii pentru a-i fura un ceas şi o sută de ludovici pe care îi lăsase pe şemineu…

Iar Cardoville, folosindu-se de amărăciunea şi mânia pe care mi le provocau nişte defăimări aşa de grozave, îi poruncii grefierului să scrie că recunoşteam toate învinuirile prin tăcerea mea şi prin ce mi se citea pe chip.

Mă arunc pe jos, bolta răsună de strigătele mele, mă dau cu capul de lespezi nădăjduind să-mi găsesc mai iute moartea şi, neştiind cum altfel să-mi rostesc turbarea:

— Netrebnicule, am urlat, mă las în voia Domnului cel drept care mă va răzbuna pentru fărădelegile tale, va scoate la lumină nevinovăţia, te va sili să te căieşti pentru felul neruşinat în care te foloseşti de puterea ta!

Cardoville îl cheamă pe temnicer, îi spune să mă ducă înapoi, dat fiind că, tulburată de disperare şi de remuşcări, nu sunt în stare să mai răspund la întrebări; dar că, oricum, totul s-a sfârşit, pentru că mi-am mărturisit nelegiuirile. Şi netrebnicul iese în linişte!… Iar fulgerul nu-l zdrobeşte pe loc!

Judecata se petrecu repede; îmboldită de ură, răzbunare şi desfrâu, am fost degrabă osândită şi dusă la Paris pentru confirmarea sentinţei. Pe drumul acesta cumplit şi străbătut, deşi nevinovată, ca ultima dintre nelegiuite, cele mai amare şi mai dureroase gânduri îmi sfâşiară cu totul inima! Sub ce stea fără de noroc mi-a fost dat să mă nasc, îmi spuneam, ca să-mi fie cu neputinţă să nutresc un singur sentiment cinstit care să nu m-arunce de-ndată într-un ocean de nenorociri! Şi cum se poate ca luminata Providenţă a cărei dreptate mă-ncrâncenez s-o preaslăvesc, pedepsindu-mă pentru virtuţile mele, mă ţintuieşte în acelaşi timp de stâlpul celor care mă zdrobeau cu fărădelegile lor!

În copilărie, un cămătar vrea să mă facă să fur, eu îl refuz, el se

îmbogăţeşte. Mă nimeresc într-o bandă de tâlhari, de unde fug cu un bărbat căruia îi salvez viaţa, iar drept răsplată el mă siluieşte. Ajung la un senior desfrânat care mă dă la câini, pentru că n-am vrut să-i otrăvesc mătuşa. De-acolo, mă duc la un chirurg incestuos şi ucigaş pe care încerc să-l scutesc de-o faptă îngrozitoare; călăul mă-nfierează ca pe-o nelegiuită: fărădelegile îi sunt, fără-ndoială, săvârşite, iar eu sunt silită să cerşesc o bucată de pâine. Vreau să mă călugăresc, vreau să mă rog cu ardoare la Cel de sus, care-mi trimite totuşi atâtea nenorociri, preaslăvita schimnicie unde nădăjduiesc să mă curăţ într-una dintre cele mai sfinte taine se transformă în teatrul însângerat al ruşinii mele: monstrul care mă batjocoreşte şi care mă mânjeşte ajunge la cele mai înalte cinstiri în ordinul său, iar eu mă prăbuşesc iară în cumplitul hău al sărăciei lucii. Încerc să scap o femeie de furia bărbatului său, sălbaticul vrea să mă omoare, lăsându-mi sângele să curgă picătură cu picătură. Ţin să alin un sărac, mă fură. Ajut un bărbat căzut în nesimţire, nerecunoscătorul mă pune să împing la o roată ca un animal de povară; mă spânzură ca să se desfete; soarta îi face din plin toate hatârurile, iar eu sunt gata să mor pe eşafod pentru că am fost nevoită să-i muncesc acasă. O femeie ticăloasă vrea să mă momească la o altă fărădelege, îmi pierd pentru a doua oară puţinele bunuri pe care le am, ca să salvez averile victimei sale. Un bărbat gingaş tânjeşte să mă despăgubească pentru toate relele luându-mă de nevastă, îmi moare în braţe înainte s-o poată face. Îmi pun viaţa în joc într-un pârjol, ca să scot din vâlvătăi copilul alteia; mama lui mă învinuieşte şi mă dă în judecată. Cad în mâinile duşmancei mele de moarte, care vrea să mă ducă cu forţa la un bărbat a cărui patimă e să taie capete: mă feresc de paloşul acestui nemernic doar ca s-ajung sub acela al lui Themis. Implor proteguirea unui bărbat căruia i-am salvat viaţa şi averea; îndrăznesc să mă aştept la recunoştinţă din partea lui, mă ademeneşte la el acasă, mă supune la grozăvii, îl aduce pe nedreptul judecător de care îmi depinde soarta, amândoi mă siluiesc, amândoi mă batjocoresc, amândoi se grăbesc să mă piardă; norocul îi copleşeşte cu hatâruri, iar eu mă-ndrept spre moarte.

Iată ce-am îndurat din pricina oamenilor, iată ce m-au învăţat primejdioasele legături cu ei; e oare de mirare că sufletul mi s-a înăcrit de-atâta nenorocire şi că, nemaiîndurând batjocurile şi nedreptăţile, nu mai năzuieşte decât să le rupă?

Mii de scuze, doamnă, spuse nefericita fată încheindu-şi aici

povestirea; de mii de ori să fiu iertată pentru că v-am mânjit mintea cu atâtea necuviinţe, că, într-un cuvânt, v-am pus atât de multă vreme răbdarea la-ncercare. Poate că am adus ocară Cerului prin nişte povestiri neruşinate, mi-am redeschis rănile, v-am tulburat liniştea; adio, doamnă, adio; răsare soarele, mă cheamă paznicii, lăsaţi-mă să-mi înfrunt soarta, nu mă mai tem, va pune capăt chinurilor mele: această din urmă clipă a omului nu este îngrozitoare decât pentru făptura norocoasă ale cărei zile s-au petrecut fără de nori; dar nefericita creatură care n-a respirat decât veninul năpârcilor, ai cărei paşi şovăitori n-au călcat decât pe muri, care n-a văzut văpaia soarelui decât aşa cum rătăcitul călător vede tremurând urmele fulgerului; cea pe care cruntele sale necazuri au lăsat-o fără părinţi, prieteni, avere, oblăduire şi ajutor; cea care nu mai are pe lume ce să bea în afara lacrimilor şi din ce să se înfrupte în afara chinurilor; aceea dară vede moartea apropiindu-se fără să se teamă, ba chiar şi-o doreşte, ca pe-un liman tihnit unde liniştea se va ivi din nou pentru ea, în sânul unui Dumnezeu prea drept ca să îngăduie ca nevinovăţia înjosită pe acest pământ să nu afle într-o altă lume răsplata pentru-atâtea pătimiri.

Preacinstitul domn de Corville nu ascultase această povestire fără să fie mişcat până-n străfunduri; cât despre doamna de Lorsange în care, aşa cum am mai spus, monstruoasele greşeli ale tinereţii nu-i înăbuşiseră simţirea nu mai avea mult şi leşina.

— Domnişoară, îi spuse ea Justinei, e greu să vă audă cineva fără să fie adânc înduioşat; dar trebuie s-o mărturisesc! un sentiment nelămurit şi mult mai drăgăstos decât vi-l zugrăvesc mă-mpinge fără să mă pot împotrivi spre domnia voastră şi mă face să trec prin aceleaşi suferinţe. Mi-aţi ascuns numele, mi-aţi ascuns obârşia, vă rog să-mi încredinţaţi taina domniei voastre; să nu vă-nchipuiţi că o curiozitate zadarnică mă îmboldeşte să vă vorbesc astfel… Dumnezeule mare! să-mi fie adevărată bănuiala?… O, Thérèse! dacă aţi fi Justine?… dacă mi-aţi fi soră!

— Justine! Doamnă! ce nume!

— Ar avea astăzi vârsta domniei voastre…

— Juliette! pe tine te aud? spuse nefericita prizonieră aruncându-se în braţele doamnei de Lorsange… tu, sora mea! ah! voi muri mai puţin nenorocită, căci am putut să te mai îmbrăţişez o dată!…

Şi, strângându-se în braţe, cele două surori nu-şi mai auzeau decât hohotele de plâns, nu mai vorbeau decât prin lacrimi.

Domnul de Corville nu putu să şi le ţină pe-ale sale; simţind că îi va fi peste putinţă să rămână rece la această poveste, se duce într-o altă odaie, îi scrie cancelarului, îi zugrăveşte în litere de foc grozăvia sorţii bietei Justine pe care o vom numi şi mai departe tot Thérèse: se pune chezaş pentru nevinovăţia acesteia, cere ca, până la lămurirea procesului, așa-zisa vinovată să n-aibă altă închisoare decât propriul lui castel și își dă cuvântul că are s-o apere la cea dintâi poruncă a acestui şef suprem al justiţiei; le spune celor doi însoţitori ai Thérèsei cine este, le dă în grijă scrisorile, răspunde pentru prizonieră; cei doi se supun, Thérèse îi este încredinţată; o trăsură se apropie:

— Vino încoace, făptură prea nefericită, îi zise atunci domnul de Corville înduioşătoarei surori a doamnei de Lorsange, vino, totul se va schimba pentru tine; nu va sta nicăieri scris că virtuţile nu ţi-au fost niciodată răsplătite şi că sufletul frumos pe care l-ai primit de la natură a fost mereu înlănţuit: urmează-ne, nu mai depinzi decât de mine…

Şi domnul de Corville o lămureşte în vorbe puţine ce a făcut.

— Bărbat drag şi demn de cinstire, îi spuse doamna de Lorsange năpustindu-se la picioarele iubitului său, iată cel mai frumos lucru pe care l-ai făcut în viaţa dumitale, numai acela care cunoaşte cu-adevărat inima omului şi spiritul legilor poate să răzbune nevinovăţia asuprită. Iat-o, domnule, iată-ţi prizoniera: du-te, Thérèse, du-te, aleargă pe dată să te-arunci la picioarele acestui drept oblăduitor care n-o să te părăsească aşa ca ceilalţi. O, domnule, dragă îmi era iubirea ce mă lega de dumneata, cât n-o să sporească, întărită de cea mai tandră preţuire…

Şi cele două femei îmbrăţişară rând pe rând genunchii unui prieten atât de darnic; şi îi scăldau în lacrimi.

Peste puţine ceasuri, ajunseră la castel; acolo, domnul de Corville şi doamna de Lorsange avură grijă unul mai ceva ca celălalt s-o treacă pe Thérèse de la prea multa nefericire la culmea îndestulării. O ospătau cu cele mai savuroase bucate; o culcau în cele mai bune paturi, voiau ca ea să poruncească în casa lor; în sfârşit, se purtau cu toată gingăşia la care te puteai aştepta de la două suflete simţitoare. O oblojiră vreme de câteva zile, o scăldară, o gătiră, era idolul celor doi iubiţi, se întreceau care avea s-o facă să-şi uite cât mai repede nenorocirile. Cu preţul câtorva îngrijiri, un nemaipomenit chirurg îi

încredinţă c-avea să facă să dispară semnul acela ruşinos, cumplitul rod al ticăloşiei lui Rodin; totul era pe potriva grijii binefăcătorilor Thérèsei; urmele pătimirii se şi ştergeau de pe fruntea drăgălaşei fete; Graţiile se înstăpâneau iară pe chipul său. Palorii obrajilor ei de alabastru îi urmară trandafirii vârstei sale, ofiliţi de-atâtea necazuri. Până la urmă, râsul ce nu-i mai poposise pe buze de-atâţia ani se ivi din nou sub aripa plăcerilor. Cele mai bune veşti veneau de la curte; domnul de Corville răscolise toată Franţa, reînsufleţise zelul domnului S*** care i se alăturase ca să zugrăvească nenorocirile Thérèsei şi ca să-i redea o tihnă pe care-o merita din plin. Sosiră, în sfârşit, şi câteva scrisori de la rege, care o scăpau pe Thérèse de toate procesele ce i se făcuseră pe nedrept, o numeau iarăşi cinstită cetăţeană, le cereau pentru totdeauna să tacă tribunalelor unde atâţia încercaseră s-o defăimeze şi îi dăruiau o pensie de-o mie de scuzi din aurul luat din atelierul calpuzanilor din Dauphiné. Oamenii legii voiseră să pună mâna pe Cardoville şi Saint-Florent, dar, după voia sorţii norocoase sub care se născuseră toţi asupritorii Thérèsei, unul, Cardoville, numai ce fusese numit, înainte ca fărădelegile-i să fie cunoscute, intendent la… iar celălalt, la intendenţa negoţului din Colonii; fiecare ajunsese deja la destinaţie, poruncile se loviră de nişte familii puternice care găsiră degrabă mijlocul pentru a domoli urgia şi, de nimeni tulburaţi şi avuţi, nelegiuirile acestor monştri fură date în curând uitării[39].

Cât despre Thérèse, de cum află atâtea lucruri ce-i făceau plăcere, fu cât pe ce să moară de bucurie; vărsă câteva zile la rând lacrimi de fericire, în mijlocul oblăduitorilor ei, când, dintr-o dată, sufletul i se schimbă, fără ca nimeni să-i poată ghici pricina. Era posomorâtă, neliniştită, visătoare, uneori plângea înconjurată fiind de prieteni, dar neputând nici ea să lămurească de ce suferă.

— Nu sunt născută pentru atâta desfătare, îi zicea doamnei de Lorsange… oh, soră dragă, n-are cum să ţină mult.

Degeaba i se dădeau încredinţări că toate pătimirile îi luaseră sfârşit, că nu mai trebuia să se îngrijoreze; nimic nu izbutea să o liniştească: de parcă făptura aceasta tristă menită doar nenorocirii şi simţind că soarta-i potrivnică n-a părăsit-o presimţea deja ultimele lovituri care aveau să o zdrobească.

Domnul de Corville locuia tot la ţară; vara era pe terminate, puseseră la cale o plimbare pe care apropierea unei furtuni îngrozitoare părea c-are s-o strice; zăduful îi silise să lase toate

ferestrele deschise. Fulgerul scânteiază, grindina cade, vântul suflă, focul cerului scutură norii, îi zguduie cumplit; de parcă natura, plictisită de propriile-i lucrări, era gata să le nimicească pentru a le sili la forme noi. Înspăimântată, doamna de Lorsange își roagă sora să închidă totul, cât mai repede cu putinţă. Domnul de Corville intra pe uşă chiar atunci; Thérèse, grăbindu-se să-şi liniştească sora, se-avântă la ferestrele care se sparg; vrea să lupte pentru-o clipă împotriva vântului care o împinge înapoi, când, pe loc, un fulger o răstoarnă în mijlocul salonului.

Doamna de Lorsange scoate un ţipăt înfiorător şi cade-n nesimţire: domnul de Corville strigă după ajutor, sunt amândouă îngrijite, dar nefericita Thérèse a fost trăsnită în aşa fel, că nu mai are nici o speranţă; fulgerul îi intrase prin sânul drept; după ce-i arsese pieptul şi chipul, ieşise prin mijlocul pântecelui. Nenorocita făptură era îngrozitoare la vedere; domnul de Corville dă poruncă să fie luată de-acolo…

— Nu, spuse doamna de Lorsange, ridicându-se cu cea mai mare linişte; nu, las-o sub ochii mei, domnule, am nevoie s-o privesc ca să mă întăresc în hotărârile pe care le-am luat. Ascultă-mă, Corville, şi mai cu seamă nu te-mpotrivi căii pe care o apuc, planurilor de la care nimic pe lume nu va putea să mă abată de-acum înainte.

Nemaipomenitele nenorociri pe care le-a îndurat nefericita aceasta, deşi şi-a împlinit mereu îndatoririle, sunt prea neobişnuite ca să nu-mi deschidă ochii în ceea ce mă priveşte; să nu-ţi închipui că mă orbesc cu aceleaşi năluciri de fericire cu care am văzut cum s-au desfătat, de-a lungul pătimirilor Thérèsei, ticăloşii care au pângărit-o. Toanele puterii dumnezeieşti sunt nişte taine pe care noi n-avem cum să le dezvăluim, dar care nu trebuie să ne ademenească niciodată. O, prietene! Fărădelegea în splendoarea ei nu este decât o încercare la care Providenţa vrea să supună virtutea, este ca fulgerul, ale cărui înşelătoare lumini înfrumuseţează preţ de-o clipă atmosfera doar pentru a-l prăvăli în hăurile morţii pe nenorocitul pe care l-au orbit. Iată-i pilda sub ochii noştri; îngrozitoarele nenorociri, cumplitele şi neîntreruptele pătimiri ale acestei fermecătoare copile sunt felul în care Cel veşnic îmi dă de veste să plec urechea la glasul remuşcărilor şi să m-arunc în sfârşit în braţele lui. De ce pedeapsă n-am a mă teme din parte-i, eu, care cu dezmăţul, necredinţa şi delăsarea tuturor principiilor de care-am dat dovadă mi-am însemnat fiece clipă a vieţii.

La ce trebuie să mă aştept, dacă aşa se poartă cu aceea care n-a avut să-şi reproşeze, câte zile a avut, nici o greşeală adevărată. Să ne despărţim, Corville, a venit vremea, nimic nu ne leagă, uită-mă şi bucură-te că, printr-o căinţă veşnică, mă duc să mă lepăd la picioarele Celui de sus de ticăloşiile cu care m-am mânjit. Era nevoie de lovitura aceasta ca să mă convertesc în viaţa aceasta, îi era trebuincioasă fericirii la care îndrăznesc să sper într-alta. Adio, domnule; ultimul semn pe care-l doresc din partea prieteniei dumitale este să nu faci nici un fel de cercetări ca să afli ce-am ajuns. O, Corville! te-aştept într-o lume mai bună, virtuţile dumitale o să te ducă negreşit acolo; fie ca suferinţele în care, ca să-mi ispăşesc fărădelegile, o să-mi petrec nenorociţii ani ce-mi mai rămân, să-mi îngăduie să te revăd cândva.

Doamna de Lorsange pleacă fără zăbavă: ia nişte bani, se năpusteşte într-o trăsură, îi lasă domnului de Corville restul averii sale, dându-i în grijă cucernice fapte, şi goneşte spre Paris, unde intră la carmelite, cărora, după foarte puţini ani, le devine pildă şi îndreptare, atât prin marea-i smerenie, cât şi prin înţelepciunea minţii sale şi desăvârşirea purtării sale.

Domnul de Corville, îndreptăţit s-ajungă la cele mai înalte cinuri ale patriei sale, izbuti şi căpătă această cinstire numai întru fericirea popoarelor, slava Stăpânului său, pe care îl sluji bine, deşi ministru, şi norocul prietenilor săi.

O, voi, care aţi vărsat lacrimi văzând nenorocirile virtuţii; voi, care aţi plâns-o pe nefericita Justine; iertând stilul, poate cam prea tare pe care am fost siliţi să-l folosim, de-aţi putea să adunaţi din această poveste măcar acelaşi rod ca doamna de Lorsange! De-aţi putea să vă încredinţaţi, o dată cu ea, că adevărata fericire nu sălăşluieşte decât în sânul virtuţii şi că dacă, în nişte vederi pe care nu ne stă-n putere să le lămurim, Dumnezeu îngăduie ca ea să fie asuprită pe acest pământ, o face numai pentru a o copleşi în Ceruri cu cele mai măgulitoare răsplătiri.

24 Capitala departamentului Rhône, situată la aproximativ 190 km de Dijon (*N. red*).

25 Localitate din departamentul Isère, aflată la 100 km nord-est de Lyon. Justine se apropie din ce în ce mai mult de oraşul pe care Sade îl cunoştea destul de bine: în 1773, după prima evadare de la Miolans,

marchizul se duce la Grenoble, unde rămâne o perioadă de timp nedeterminată. În iunie 1776, după periplul prin Italia, tot la Grenoble se întoarce şi de aici îşi pregăteşte revenirea la Lacoste (*N. t.*).

26 Un valet a cărui livrea nu arată de care casă anume ţine (*N. red.*).

27 Piaţă centrală din Lyon, considerată şi astăzi kilometrul zero al tuturor drumurilor din regiune (*N. red.*).

28 Să nu se creadă cumva că toate acestea sunt o scorneală: netrebnicul acesta a existat chiar la Lyon. Ceea ce se spune aici despre uneltirile sale e întru totul adevărat: le-a costat cinstea pe cincisprezece sau douăzeci de mii de mici nenorocite; o dată fapta împlinită, le îmbarca pe râul Rhône, iar oraşele despre care este vorba au fost, vreme de treizeci de ani, pline de victimele acestui nemernic, ajunse obiecte de desfrâu. În acest episod, doar numele e de roman.

29 Sade redă, practic, unele dintre zvonurile care au circulat pe seama lui în perioada 1775–1777, când angaja servitori foarte tineri la castelul Lacoste (*N. t.*).

30 Oraş din acelaşi departament Isère, aflat la 30 km sud de Lyon (*N. red.*).

31 Localitate din departamentul Isère, situată la aproximativ 50 km de Vienne (*N. red.*).

32 Ultimul împărat din dinastia Xia (2205–1766 î.e.n.) care, potrivit istoriografiei tradiţionale chineze, a fost prima din istoria Chinei (*N. red.*).

33 Împăratul chinez Jie avea o nevastă la fel de nemiloasă şi de desfrânată ca şi el, nu puneau nici un preţ pe sângele vărsat şi, doar pentru plăcerea lor, îl făceau să curgă-n valuri zi de zi; înăuntrul palatului, aveau o odaie secretă unde victimele erau omorâte sub ochii lor, în timp ce ei se desfătau. Teo, unul dintre urmaşii acestui prinţ, a avut, aidoma tatălui său, o nevastă foarte rea; născociseră un stâlp de bronz pe care-l înroşeau în foc şi de care-i legau pe nenorociţi, sub ochii lor: „Prinţesa, spune istoricul de la care am luat aceste rânduri, se veselea grozav de zvârcolelile şi ţipetele acestor biete victime; nu era mulţumită dacă bărbatul ei nu-i oferea adesea acest spectacol” [*Hist. des Conj*., pagina 43, tomul 7 (citatul este dat din lucrarea *Histoire des conjurations, conspirations et révolutions célèbres, tant anciennes que modernes*, apărută la Paris în perioada 1754–1760 – *N. red.*)].

34 Ceea ce a fost descris mai sus era un obicei des întâlnit la

celţii din care ne tragem [vezi *Hist. des Celtes* de domnul de Peloutier (autorul citat descrie în cartea apărută în 1741 la La Haye-Paris ceea ce el numeşte „jocul spânzuratului” – *N. r.*)], aproape toate aceste rătăciri ale desfrâului, aceste patimi ciudate ale libertinajului, în parte zugrăvite în pomenita carte şi care, fără nici un rost, stârnesc luarea-aminte a rânduielilor, ori nişte jocuri ale strămoşilor noştri ce erau mai buni decât noi ori nişte datini legiuite ori nişte ceremonii religioase: acum noi le transformăm pe toate-n fărădelegi. În câte prea-smerite ritualuri ale păgânilor se folosea biciuirea! Mai multe popoare se dedau la aceleaşi cazne sau patimi pentru a-şi afla războinicii, iar faptul acesta se numea *Huscanaver* [vezi *Les Cérémonies religieuses de tous les peuples de la terre* (este vorba, de fapt, despre o practică de iniţiere, *huscanawe*, pe care Bernard Picard o descrie în lucrarea sa *Cérémonies et coutumes religieuses de tous les peuples du monde*, apărută la Amsterdam, în 1743 – *N. red.*)]. Aceste glume, al căror neajuns poate fi, cel mult, moartea unei târfe, sunt acum nişte nelegiuiri strigătoare la cer! Trăiască propăşirile civilizaţiei! Cum lucrează ele întru fericirea omului şi cât de norocoşi suntem noi pe lângă strămo şii noştri!

35 Râu din sud-estul Franţei, afluent al Rhônului (*N. red.*).

36 Orăşel situat în regiunea Bourgogne, în actualul departament Saône-et-Loire (*N. red.*).

37 Se pare că personajul a fost inspirat din viaţa reală, tot el slujindu-i de model şi lui Laclos în *Legăturile primejdioase*, pentru Valmont: este vorba despre un oarecare Paulin de Barral (1745–1822) care a dus la Grenoble o viaţă scandaloasă (*N. red.*).

38 Este vorba despre Villefrance-sur-Saône, oraş aflat la aproximativ 27 km de Lyon (*N. red.*).

39 Cât despre călugării de la Sainte-Marie-des-Bois, abolirea ordinelor religioase scoase la lumină cumplitele fărădelegi ale acestei îngrozitoare lifte.

POSTFAŢĂ

Sade a scris, potrivit expresiei lui Maurice Heine, unul dintre cei mai cunoscuţi sadologi, „trei Justine”. Prima, *Les Infortunes de la Vertu*, apărută de-abia în 1930, este, de fapt, o nuvelă supradimensionată la care Sade lucrase la Vincennes, în închisoare, şi pe care a terminat-o în numai două săptămâni, la 8 iulie 1787. Aceasta făcea parte dintr-o

serie întreagă de povestiri pe care marchizul le publică, dar nu integral, în 1800, în volumul *Les Crimes de l'amour*. *Les Infortunes de la Vertu* era menită unui alt destin, acela al transformării sale într-un roman, *Justine ou les Malheurs de la Vertu*, care vede lumina tiparului în 1791. Succesul acestuia (în zece ani, a fost reeditat de cinci ori), dar nu numai, îl determină pe Sade să reia tema, tot într-un roman, mult mai mare, *La Nouvelle Justine, ou les Malheurs de la vertu, suivie de l'Histoire de Juliette, sa sœur, ou les Prospérités du vice*, datat 1797, dar publicat, se pare, în 1799 sau 1800.

Justine sau Nenorocirile virtuţii este prima operă a lui Sade care ajunge să fie citită de către contemporanii săi. Este, totodată, opera care îi va pune pentru totdeauna marchizului pecetea de „infam", cu toate că, presimţind parcă scandalul pe care avea să-l declanşeze, Sade n-o semnase. Mai mult chiar, pe pagina de titlu, se menţionează că romanul este tipărit în Olanda, deşi cartea fusese publicată la Paris. Aceeaşi soartă o vor avea nu doar primele reeditări – care apar, chipurile, la Londra, Philadelphia și iar Olanda, dar văd lumina tiparului tot la Paris –, ci și *Noua Justină*, din pricina căreia Sade este iar arestat[40], pentru ultima oară, în martie 1801, şi închis, pentru ca apoi să fie trimis la Charenton, azilul unde, de altfel, va şi muri.

Ca şi cum nu ar fi fost de ajuns, Sade îşi ia şi alte măsuri de precauţie. Cu puţină vreme înainte de apariţia celei de-a doua *Justine*, marchizul îi scrie avocatului său, Reinaud: „Mi se tipăreşte acum un roman, dar prea imoral ca să fie trimis unui bărbat atât de înţelept, atât de pios, atât de cuviincios ca domnia voastră. Am nevoie de bani, editorul mi-l cerea plin de *picanterii*, aşa că i-am făcut unul în stare să-i sucească minţile până şi diavolului. Titlul e *Justine sau Nenorocirile virtuţii*. Ardeţi-l şi nu-l citiţi, dacă, din întâmplare, vă pică în mână, îl reneg"[41]. Dacă, în faţa unui prieten, îşi îngăduia să recunoască paternitatea *Justinei* – încadrând-o totuşi printre operele scrise din lipsă de bani –, în presa epocii susţine, în repetate rânduri, că nu este autorul „infamei cărţi" şi că îi va da în judecată pentru calomnie pe toţi aceia care vor afirma contrariul. Se pare însă că nimeni nu-l mai credea. Existase, într-adevăr, un scurt moment în care contemporanilor li se păruse că adevăratul autor al *Justinei* ar fi putut să fie Laclos, ezitând încă de pe atunci între acesta şi Sade. Astfel că, în 1800, când publică *Les Crimes de l'amour*, marchizul se vede nevoit să protesteze iarăşi, în eseul *Idées sur les romans* aflat la începutul

volumului. Tonul este extrem de dur: „Prin urmare, să nu mi se mai atribuie […] romanul *J...*: niciodată n-am făcut asemenea lucrări şi, fără nici o îndoială, nici nu voi face vreodată; numai nişte imbecili sau răuvoitori mai pot, în ciuda autenticităţii negărilor mele, să mă bănuiască ori să mă acuze că i-aş fi autor, iar de-acum încolo, singura armă cu care voi lupta împotriva defăimărilor acestora va fi cel mai desăvârşit dispreţ”42.

Ce anume îl împingea pe marchiz la atâta vehemenţă? Secolul al XVIII-lea fusese, aproape de la început, ostil ficţiunii. Romanul, mai ales, păcătuia prin faptul că nu reflecta adevărul „adevărat”, păcat major într-o vreme în care raţiunea era, de fapt, sinonimă cu Luminile. Tot ceea ce ieşea din sfera realului, fapticului, demonstrabilului trebuia evitat, repudiat, condamnat. Iar cât de primejdioase pentru minţile şi sufletele ce se voiau luminate ale veacului erau aceste texte o arată, în 1737, decretul cancelarului d'Aguesseau, jansenist, care interzicea publicarea oricărui fel de roman. „Prohibiţia” a durat până în 1750. Şi, deşi nu a izbutit defel să zăgăzuiască pofta de imaginar a epocii, a consemnat un fenomen care i-a obligat pe făuritorii de „minciuni bine ticluite” (cum îi numea, cam în aceeaşi perioadă, abatele Desfontaines, unul dintre „criticii literari” ai vremii, pe romancieri) să caute modalităţi, extrem de ingenioase, care să le includă născocirile în categoria adevărului incontestabil. Cele mai multe dintre romanele secolului al XVIII-lea au prefeţe, avertismente sau introduceri prin care autorul afirmă autenticitatea scrierii sau îşi susţin verosimilitatea prin chiar forma aleasă, roman epistolar sau memorii43. Sade se născuse în 1740, în plină „prohibiţie”. A fost, de-a lungul întregii sale vieţi, un cititor împătimit. Cunoştea prea bine constrângătoarele reguli care siliseră romanul la o stranie metamorfoză, la a fi ceea ce nu era deloc, dar, cum nu-i stătea în fire să se supună, se revoltă şi, adresându-se acestor „oameni ipocriţi şi perverşi” – pe care-i acuză că formulaseră „ridicola întrebare” „la ce folosesc romanele?” –, îi prezervă şi apără genului caracterul eminamente ficţional, justificându-i însă verosimilitatea prin faptul că „ambiţia, mândria îi acoperă [omului] fruntea cu o mască ce nu ne înfăţişează decât aceste două patimi, iar nu omul; dimpotrivă, penelul romanului îl surprinde în chiar lăuntrul său... îl ia în primire atunci când îşi dă jos pomenita mască, iar eboşa, mult mai interesantă, este, totodată, mult mai adevărată, acesta fiind şi rostul romanelor”44. Şi iată cum marea literatură, cea făcută după

toate regulile artei, iar nu după unele impuse de ipocrizie şi perversiune, se înscrie în real mai mult chiar decât însăşi istoria, căci numai ea îl poate ajuta pe filosof să ajungă la cunoaşterea fiinţei umane.

Şi tocmai istoria avea să consemneze, dar nu să lămurească ostracizarea aceluia care îi negase potenţialul într-ale cunoaşterii. Din cei 74 ani ai vieţii sale, aproape 30 i-a petrecut prin închisori. Atât de convingător a fost marchizul în operele sale, încât, supremă ironie sau numai simplă recunoaştere a valorii, dar *à rebours*, contemporanii – şi nu numai ei – au crezut cu tărie că Sade chiar a făptuit tot ce a scris. Drept e că le oferise motive: cele două „afaceri”[45], de la Arcueil şi Marseille, legătura incestuoasă cu propria cumnată, dar şi aventurile cu multe dintre frumoasele uşuratice ale vremii reprezintă temelia pe care se va înălţa, treptat, imaginea unui monstru. Dar, într-un secol în care, potrivit contelui de Mirabeau, „limba e mai castă decât moravurile”[46], iar, după cum precizează Diderot, libertinii „sunt atât de răspândiţi încât, dacă ar trebui să-i izgonim din societate, din douăzeci de oameni, nouăsprezece ar urma să dispară, şi restul bărbaţilor şi al femeilor ar ajunge să trăiască singur cuc”[47], asemenea fapte sunt la ordinea zilei, mai ales printre aristocraţi. Când ducesa palatină, care văzuse totuşi destule la viaţa ei, izbucneşte spunând că „dezmăţul este general şi îngrozitor”, pentru ca, mai târziu, probabil deja resemnată, să se mire doar „că Franţa întreagă nu este înghiţită ca Sodoma şi Gomora, căci nimeni nu-şi poate închipui grozăviile care se făptuiesc…”, când ducesa de Longueville mărturiseşte cu simplitate că „nu-i plac desfătările nevinovate”, când însăşi marchiza de Pompadour era alintată de către una dintre fetele regelui cu un aproape intraductibil, căci şi-ar pierde savoarea, „maman-putain”, în condiţiile în care ducesa d’Esparbès se mulţumea s-o numească, la fel de afectuos, „târfa mea”[48], e greu de crezut că dezmăţurile marchizului ar fi putut duce la acea primă lungă încarcerare de 13 ani. Căci Sade mai fusese închis, pentru perioade mai scurte, dar ori evadase, ori fusese eliberat de familie, de fapt de soacra lui, preşedinta de Montreuil, care îl adora. Aceeaşi preşedintă n-avea să-i ierte însă niciodată că, fugind în 1772 dintr-una din multele închisori şi refugiindu-se în Italia, marchizul a luat-o cu el nu pe credincioasa soţie, Renée-Pélagie, ci pe cealaltă fată a preşedintei, Anne-Prospère de Launay, cu care legătura dura, de altfel, încă dinainte de afacerea de la Marseille.

Aşa a început metamorfozarea lui Sade dintr-un aristocrat, până la urmă ca mulţi alţii, al vremii sale într-un scriitor care se vede nevoit să declare: „Da, sunt libertin, o mărturisesc. Am gândit tot ce se putea gândi de soiul acesta, dar n-am făcut tot ce am gândit şi, fără îndoială, nici n-am să fac. Sunt libertin, dar nu sunt nici nelegiuit, nici ucigaş."[49]

De parcă toate regulile de validare a romanescului pe care, în mare parte, le sfidase se întorseseră împotriva lui, conferind autenticitatea atât de mult râvnită nu operelor, ci chiar vieţii sale. Iar cartea care îl deposedează de propria lui istorie este tocmai *Justine sau Nenorocirile virtuţii.* Toate celelalte au întărit numai această imagine de „nebun periculos", a cărui sminteală era, se pare, atât de contagioasă, încât cei care au vizitat azilul Charenton, în zilele când „acest mizerabil de Sade"[50] se mai afla acolo, deplângeau soarta bieţilor bolnavi, bucurându-se totuşi că supraveghetorii reuşiseră să-i confişte ultimele lucrări şi să le împiedice publicarea.

Ce i-a determinat pe contemporani să repudieze cu atâta fervoare, mistică aproape, această operă care, cel puţin în aparenţă, nu se deosebeşte prea mult de altele ce-i semănau, prin temă şi chiar titlu[51]? Ce i-a făcut să afirme, cu oroare, că „pomenita carte este, prin urmare, cel puţin foarte primejdioasă şi [...] titlul ar putea să-i păcălească pe tinerii lipsiţi de experienţă, care s-ar împărtăşi atunci din otrava pe care aceasta o conţine [...]"[52]? Poate faptul că totul se petrece într-o Franţă descrisă în teribila ei varietate de sfârşit de veac al XVIII-lea, în care aristocraţi, călugări, felceri, târgoveţi, judecători, ţărani, femei uşoare, tâlhari şi criminali se întâlnesc în cele mai diverse spaţii – palate, case burgheze, odăi de oameni săraci, hanuri, mănăstiri, castele, păduri, închisori –, într-o apropiere pe care numai dorinţa o justifică, o dorinţă brută, dezgolită de orice iluzie. Mai mult, satele şi oraşele prin care poposeşte Justine în căutarea fericirii, dar care se dovedesc până la urmă, inevitabil, sălaşe ale răului, pătimirii, nenorocirii nu sunt nişte aşezări fictive, ci locuri încărcate deja de istorie, pe care marchizul le cunoştea prea bine din multele sale peregrinări între Paris şi îndrăgita lui Provence. Acţiunea romanului nu se desfăşoară în spaţii exotice, nefamiliare sau pur şi simplu nenumite, în care orice este, parcă prin definiţie, posibil, ci în Paris, Lyon, Dijon, dar şi în Saint-Marcel, Sens, Lieusaint (toponime care ar fi

îndreptăţit-o pe Justine să nădăjduiască la înţelegere şi milă creştinească), în pădurea de la Bondy, cunoscută la vremea aceea ca un adevărat cuib de tâlhari, sau la Tremblay-en-France, al cărei nume trimite cu gândul la frică, tremur, grozăvii[53]. Această dezlănţuire a răului într-un mediu aproape intim provoacă nelinişte şi nesiguranţă, determinând însă, totodată, apariţia unei întrebări simple, ce se înscrie în logica literară a epocii: să fie oare adevărat?... Astfel că, dincolo de multele explicaţii care s-au dat de-a lungul vremii – de la acelaşi titlu care pare să indice o lucrare „decentă şi întemeiată pe virtute", deşi nu este deloc aşa, până la violenţa şi cruzimea[54] care guvernează întregul univers sadian şi, implicit, lumea văzută de această privire lipsită de acel optimism naturist specific epocii –, poate că răspunsul se află tocmai în felul în care Sade este capabil să se folosească de măştile semenilor săi, de frumoasa lor limbă franceză (e absolut remarcabil felul în care, în acest roman, marchizul nu utilizează decât foarte rar termeni din sfera sexualităţii, izbutind totuşi să descrie scene care, astăzi, s-ar încadra, dar numai din perspectiva conţinutului, în genul *porno hard*, şi ducând virtuozitatea până acolo, încât naratorul este chiar neprihănita Justine), de sistemele lor filosofice pentru a descrie o fiinţă umană în care toate zăgazurile civilizaţiei şi culturii s-au năruit, în care ideea de Dumnezeu, de bine, de milă nu mai au trecere, pe scurt, o fiinţă umană în adevărul ei profund, acela needulcorat, care pune mai presus de toate propria-i dorinţă, oricare ar fi aceea.

„Sadismul" este menţionat pentru prima oară, ca termen, în *Dictionnaire universel de la langue française* al lui Boiste, în cea de-a opta ediţie publicată în 1834. Marchizul murise cu douăzeci de ani în urmă, cerând în testament să fie îngropat pe unul dintre domeniile sale, fără nici o ceremonie şi fără nici o piatră de mormânt, cu speranţa că „amintirea i se va şterge din mintea oamenilor".

Poate că, într-un anumit fel, dorinţa i s-a împlinit. Câţi mai ştiu astăzi că „sadism" şi „sadic" îşi au originea în opera unui scriitor din secolul al XVIII-lea? Câţi i-au citit cu adevărat măcar romanele? Şi câţi, lecturându-le, nu au fost tentaţi, exact ca şi contemporanii lui, să considere că numai cineva care înfăptuieşte asemenea atrocităţi şi grozăvii poate să le şi scrie? Literatura devine viaţă...

Astfel că remarca lui Jacques Cain este întru totul îndreptăţită:

„Rar se-ntâmplă, într-adevăr, ca un nume propriu să treacă în limbajul curent sub formă de substantiv şi, totodată, sub formă de adjectiv. Sade dă sadism. Pentru Sade, suntem chiar răsfăţaţi: sadicul este cel care-şi exercită sadismul într-o acţiune sau în fantasme; sadianul şi sadologul sunt aceia care vorbesc despre marchiz sau elaborează pornind de la opera lui. Alunecarea semnificatului poate merge şi mai departe încă, iar prin jocul limbajului să ajungă la un anumit umor: în ebraică, *sadik* (sau *sedek*) este înţeleptul, cel care deţine *sofia*"55. Dincolo de umorul uşor… sadic al jocului de cuvinte, câţi alţi scriitori se pot lăuda cu o asemenea „descendenţă" în chiar materia artei lor, limbajul?

Tristana Ir Bucureşti, iulie 2008

40 La propriu vorbind, căci este prins în „flagrant delict", tocmai când se afla la editor, Nicolas Massé, unde venise să aducă o variantă corectată şi adnotată a *Noii Justine.*

41 Citat preluat din Gilbert Lely, *Sade. Études sur sa vie et ses oeuvres*, Éditions Gallimard, Paris, 1967, pp. 231–232.

42 D.A.F. de Sade, *Les Crimes de l'amour*, Éditions Gallimard, Paris, 1987, p. 51.

43 Pentru o înţelegere mai aprofundată a problemei, vezi consistenta lucrare a lui Radu Toma, *Epistemă, ideologie, roman: secolul XVIII francez*, Editura Univers, Bucureşti, 1982.

44 D.A.F. de Sade, *op. cit*, p. 43.

45 În 1769, la Arcueil, Sade o biciuieşte pe o oarecare Rose Keller. Ceea ce a iscat scandalul a fost, de fapt, nu atât flagelarea, cât felul în care, după spusele victimei, marchizul a hulit şi blestemat în chiar duminica de Paşti, plus ameninţarea (nicicând dusă până la împlinire) că o va omorî. Al doilea mare scandal, cel de la Marseille din 1772, a fost provocat de mărturiile aduse de cele patru prostituate pe care Sade, împreună cu valetul său Latour, le tocmise pentru o orgie: după ce le dăduse afrodiziace, le biciuise, dedându-se apoi sodomiei homosexuale şi heterosexuale. O altă ironie este aceea că prostituatele s-au temut să nu fi fost otrăvite (uneia dintre ele i se făcuse rău), acesta fiind motivul pentru care au depus plângere.

46 Contele de Mirabeau, *Erotika Biblion*, Institutul European, Iaşi, 1993, p. 98.

47 Denis Diderot, *Scrisori către Sophie Volland*, Editura Univers, Bucureşti, 1982, p. 220.

48 Pentru mai multe informaţii despre atmosfera epocii, vezi, de exemplu, Jean-Nöel Vuarnet, *Le Joli Temps. Philosophes et artistes sous la Régence et Louis XV. 1715–1774*, Hatier, Paris, 1990 (din care sunt preluate citatele) şi Louis Ducros, *La société française au dix-huitième siècle d'après les mémoires et les correspondences du temps*, Hatier, Paris, 1933.

49 Citatul, preluat din Dr. Janine Neboit-Mombet, *Qui était le Marquis de Sade?*, Roger Maria Éditeur, Paris, 1972, p. 43, este dintr-o scrisoare de la sfârşitul primei mari perioade de recluziune (1777–1790).

50 Labouïsse, *Voyage à Saint-Léger, suivi du Voyage à Charenton*, C.J. Trouvé, Paris, 1827, p. 174.

51 Ca, de pildă, *Mémoires de Justine, ou les Confessions d'une fille du monde qui s'est retirée en province*, apărută în 1754 şi scrisă de J. – B. Michel Magny, sau *Justine d'Arancy, ou la Vertu calomniée*, publicată de Joseph de Maimieux în 1788. Exemplele pot continua…

52 Fragment dintr-o recenzie publicată în *Feuille de correspondance du libraire*, 1791 (citatul este preluat din Sade, *OEuvres*, Éditions Gallimard, Bibliothèque de la Pléiade, Paris, 1995, p. 1189).

53 În limba franceză, verbul „trembler" (a tremura) se pronunţă la fel ca „Tremblay".

54 Ipoteza îi aparţine lui Maurice Heine.

55 „Le fantasme sadique et la réalité", în *Le Marquis de Sade*, Armand Colin, Paris, 1968, p. 179.

Table of Contents